

UCHWAŁA NR XXXII/179/2017
RADY GMINY PISZCZAC
z dnia 13 października 2017 r.

w sprawie przyjęcia Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Piszczac
na lata 2017 - 2023

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2017 r. poz. 1875) - Rada Gminy Piszczac uchwała, co następuje:

§ 1

Przyjmuje się Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Piszczac na lata 2017 – 2023 w brzmieniu stanowiącym załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2

Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Piszczac.

§ 3

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Gminy

Grzegorz Panasiuk

2017

**LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI
DLA GMINY PISZCZAC
NA LATA 2017-2023**

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE	4
1.1. STRUKTURA LOKALNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI.....	5
1.2. POWIĄZANIA LPR Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI GMINY PISZCZAC.....	6
2. CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNA	12
2.1 ANALIZA NEGATYWNYCH ZJAWISK I CZYNNIKÓW KRYZYSOWYCH NA OBSZARZE REWITALIZACJI	13
2.2.1 WYZNACZENIE OBSZARU REWITALIZACJI OBJĘTEGO PROGRAMEM.....	16
2.2.2 SFERA SPOŁECZNA.....	24
2.2.2.1 NIEKORZYSTNE TRENDY DEMOGRAFICZNE – DEPOPULACJA I STARZENIE SIĘ SPOŁECZEŃSTWA	25
2.2.2.2 STAN ZDROWIA MIESZKAŃCÓW	31
2.2.2.3 BEZROBOCIE	34
2.2.2.4 WYKLUCZENIE SPOŁECZNE I UBÓSTWO	41
2.2.2.5 BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE.....	50
2.2.2.6 POZIOM SZKOLNICTWA.....	55
2.2.2.7 POZIOM KAPITAŁU SPOŁECZNEGO	61
2.2.2.8 PROBLEMY SPOŁECZNE - PODSUMOWANIE	63
2.2.3 WSPÓŁWYSTĘPOWANIE NEGATYWNYCH ZJAWISK, INNYCH NIŻ SPOŁECZNE.....	65
2.2.3.1 SFERA GOSPODARCZA.....	65
2.2.3.2 SFERA ŚRODOWISKOWA.....	72
2.2.3.3 SFERA PRZESTRZENNO-FUNCJONALNA	77
2.2.3.4 SFERA TECHNICZNA.....	78
2.2.3.5 POTENCJAŁY OBSZARU REWITALIZACJI	79
3. CZĘŚĆ PLANISTYCZNA.....	82
3.1 WIZJA I CELE REWITALIZACJI.....	83
3.1.1 OPIS WIZJI OBSZARU PO PRZEROWADZONEJ REWITALIZACJI	83
3.1.2 STRUKTURA CELÓW REWITALIZACJI	85
3.2 PRZEDSIĘWZIĘCIA REWITALIZACYJNE	108
3.2.1 LISTA PLANOWANYCH PRZEDSIĘWZIĘĆ REWITALIZACYJNYCH.....	108
3.2.2 CHARAKTERYSTYKA POZOSTAŁYCH DOPUSZCZALNYCH PRZEDSIĘWZIĘĆ REWITALIZACYJNYCH.....	135
3.2.3 ZINTEGROWANE PODEJŚCIE DO LOKALNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI ..	159
4. CZĘŚĆ ZARZĄDCZA – WDRAŻANIE LPR.....	169
4.1 STRUKTURA ZARZĄDZANIA REALIZACJĄ LPR.....	170
4.2 OPERATOR PROGRAMU I KOORDYNATOR REWITALIZACJI	173
4.3 ZESPÓŁ DS. OPRACOWANIA PROGRAMU REWITALIZACJI	174

4.4 SYSTEM OBIEGU INFORMACJI W RAMACH ZARZĄDZANIA LOKALNYM PROGRAMEM REWITALIZACJI	174
4.5 INFORMACJA I PROMOCJA	175
4.6 HARMONOGRAM REALIZACJI PROCESU REWITALIZACJI	176
4.6.1 ZADANIA DO KOŃCA 2017 ROKU	177
4.6.2 OKRES PEŁNEJ FUNKCJONALNOŚCI LPR (2018-2023)	178
4.7 MECHANIZMY INTEGROWANIA PRZEDSIĘWZIĘĆ REWITALIZACYJNYCH	178
4.7.1 KOMPLEKSOWOŚĆ LPR	180
4.7.2 KOMPLEMENTARNOŚĆ PROBLEMOWA	181
4.7.3 KOMPLEMENTARNOŚĆ PRZESTRZENNA	182
4.7.4 KOMPLEMENTARNOŚĆ ŹRÓDEŁ FINANSOWANIA	183
4.7.5 KOMPLEMENTARNOŚĆ PROCEDURALNO-INSTYTUCJONALNA	184
4.7.6 REALIZACJA ZASADY PARTNERSTWA I PARTYCYPACJI	185
4.7.7 KOMPLEMENTARNOŚĆ MIĘDZYOKRESOWA	185
4.8 SZACUNKOWE RAMY FINANSOWE LPR	189
4.9 MONITOROWANIE REALIZACJI LPR	195
4.10 OCENA POSTĘPÓW OSIĄGANIA CELÓW PROGRAMU	200
4.11 SYSTEM WPROWADZANIA ZMIAN W REAKCJI NA ZMIENNOŚĆ OTOCZENIA	201
5. PARTYCYPACJA SPOŁECZNA	202
5.1 PARTYCYPACJA SPOŁECZNA NA ETAPIE PRZYGOTOWANIA LOKALNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI	203
5.1.1 DIAGNOZA OBSZARU GMINY PISZCZAC	203
5.1.2 TWORZENIE LOKALNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI	206
5.1.3 KONSULTACJE SPOŁECZNE PROJEKTU LOKALNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI	211
5.2. PARTYCYPACJA SPOŁECZNA NA ETAPIE REALIZACJI LOKALNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI	211
5.2.1. MECHANIZMY WŁĄCZENIA MIESZKAŃCÓW, PRZEDSIĘBIORCÓW I INNYCH PODMIOTÓW I GRUP AKTYWNYCH NA TERENIE GMINY W PROCES REWITALIZACJI	211
5.2.2. PARTNERSTWO – ZASADY WSPÓŁPRACY POMIĘDZY SEKTOREM PUBLICZNYM, SPOŁECZNYM I GOSPODARCZYM	211
5.2.3. INSTRUMENTY WŁĄCZAJĄCE SPOŁECZNOŚĆ LOKALNĄ W DZIAŁANIA REWITALIZACYJNE	213
5.2.4. PARTYCYPACJA SPOŁECZNA NA ETAPIE OCENY EFEKTÓW LOKALNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI	213
SPIS MAP	215
SPIS RYSUNKÓW	215
SPIS TABEL	215
SPIS WYKRESÓW	216

SPIS ZDJĘĆ	217
ZAŁĄCZNIK NR 1 KATALOG WSKAŹNIKÓW WDRAŻANIA LPR	218
ZAŁĄCZNIK NR 2 ZGODNOŚĆ PROGRAMU Z PRZEPISAMI W ZAKRESIE OOŚ.....	224
ZAŁĄCZNIK NR 3 DIAGNOZA GMINY PISZCZAC SŁUŻĄCA DELIMITACJI OBSZARU ZDEGRADOWANEGO I OBSZARU REWITALIZACJI	232

WPROWADZENIE

Lokalny Program Rewitalizacji dla gminy Piszczac na lata 2017-2023 skupia się na tzw. obszarze rewitalizacji, który obejmuje wyznaczony teren gminy Piszczac. Mimo, że niniejszy dokument odnosi się do wyznaczonego obszaru rewitalizacji, posiada on również niezwykle istotne znaczenie dla rozwoju całej jednostki samorządu terytorialnego. Jest to związane z tym, że, po pierwsze, doprowadzi do podjęcia wielu projektów i realizacji przedsięwzięć, z których będą korzystać nie tylko mieszkańcy obszarów poddawanych rewitalizacji, ale również pozostała ludność zamieszkująca gminę. Dodatkowo, jako skoordynowana wiązka zintegrowanych działań, które pod wpływem oceny (w tym ze strony mieszkańców) ich efektywności będą na bieżąco podlegać modyfikacjom, stanowiąc będzie inspirację dla podejmowania innych, kompleksowych i skutecznych interwencji na rzecz pozostałych obszarów, znajdujących się w granicach gminy Piszczac.

Podstawę formalno-prawną opracowania *Lokalnego Programu Rewitalizacji dla gminy Piszczac na lata 2017-2023* stanowią:

- ✚ art. 18 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2013 r. poz. 594, z późniejszymi zmianami), który określa tytuł do uchwalania programów rewitalizacji;
- ✚ „Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na latach 2014-2020”;
- ✚ „Zasady programowania, wdrażania i wsparcia rewitalizacji w województwie lubelskim”;
- ✚ „Zasady delimitacji obszarów rewitalizacji i definiowania programów rewitalizacji na terenach wiejskich województwa lubelskiego”.

W świetle wytycznych¹ **program rewitalizacji** to inicjowany, opracowany i uchwalony przez radę gminy, na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2013 r. poz. 594, z późn. zm.), wieloletni program działań w sferze społecznej oraz gospodarczej lub przestrzenno-funkcjonalnej, lub technicznej, lub środowiskowej, zmierzający do wyprowadzenia obszarów rewitalizacji ze stanu kryzysowego oraz stworzenia warunków do ich zrównoważonego rozwoju, stanowiący narzędzie planowania, koordynowania i integrowania różnorodnych aktywności w ramach rewitalizacji.

Lokalny Program Rewitalizacji dla gminy Piszczac na lata 2017-2023 stanowi podstawę do realizacji działań, które mają przyczynić się do poprawy warunków życia mieszkańców wyznaczonego obszaru rewitalizacji, w szczególności tych, którzy są zagrożeni wykluczeniem z lokalnej społeczności, aby w konsekwencji doprowadzić do ich integracji społecznej.

Niniejszy *Program* zakłada realizację działań zgodnie z podstawowymi zasadami społecznymi: personalizmu, dobra wspólnego, pomocniczości i solidarności. Wszelkie przedsięwzięcia podejmowane w ramach tegoż *Programu* będą prowadzone w oparciu o oddolną aktywność obywatelską mieszkańców i partnerskie współdziałanie aktywnych podmiotów działających w gminie.

Niniejszy dokument spełnia wymagania stawiane przez wskazane powyżej wytyczne i zasady w zakresie nowego podejścia do programowania i prowadzenia procesu rewitalizacji. Zakłada on dążenie do tego, aby działania rewitalizacyjne miały kompleksowy i zintegrowany

¹„Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na latach 2014-2020”

charakter, a przede wszystkim, aby skupiały się na człowieku, a więc na jakości życia mieszkańców. Niezwykle ważnym elementem tego podejścia jest założenie, że cały proces może zakończyć się sukcesem tylko i wyłącznie dzięki aktywnemu zaangażowaniu różnych partnerów (tzw. interesariuszy). W związku z tym przygotowanie i wdrażanie rewitalizacji musi odbywać się przy ciągłym zaangażowaniu partnerów (m.in. stałym dialogu i współpracy między interesariuszami). Ze strony praktycznej oznacza to niezbędność zapewnienia takich mechanizmów partycypacji społecznej, które służą wypracowaniu najlepszych rozwiązań i ograniczeniu ryzyka konfliktów w trakcie wdrażania programu. Mając na uwadze powyższe kwestie, zastosowana metodologia prac nad dokumentem *Lokalnego Programu Rewitalizacji* miała charakter ściśle partycypacyjny. Wartością nadrzędną było włączenie w proces tworzenia *Programu* jak najszerszego grona społeczności lokalnej, poznanie potrzeb i oczekiwań mieszkańców, użytkowników oraz innych interesariuszy danego obszaru oraz dążenie do spójności planowanych działań rewitalizacyjnych ze zdiagnozowanymi potrzebami i oczekiwaniami. Kolejnym wyznacznikiem realizacji zasady partnerstwa w rewitalizacji jest założenie, że środki unijne oraz budżet gminy nie stanowią wyłącznych źródeł finansowania tego procesu. Pożądanym jest, ażeby struktura finansowania procesu rewitalizacji, była złożona i obejmowała środki publiczne będące w dyspozycji różnych instytucji oraz środki prywatne.

Całość wyżej wymienionych aspektów znalazła odzwierciedlenie w sformułowanym zgodnie z aktualnymi wymaganiami niniejszym *Lokalnym Programie Rewitalizacji*. Struktura dokumentu oparta została na logicznym ciągu przyczynowo-skutkowym, rozpoczynającym się od wyznaczenia obszaru rewitalizacji (Część 1 - Wprowadzenie), następnie prowadzącym poprzez pogłębioną i szczegółową analizę problemów i potencjałów tegoż obszaru (Część 2 - Diagnostyczna), aż po zdefiniowanie wizji obszaru po rewitalizacji, do której przypisano cele programu oraz odpowiadające im kierunki działań i konkretne przedsięwzięcia (Część 3 – Planistyczna). Czwarta część *Programu* zawiera tematykę zarządczą, omawiającą system zarządzania wdrażaniem *Programu*, w tym mechanizmy integrowania przedsięwzięć, monitorowania i ewaluacji *Programu*, a także jego planowane ramy finansowe i czasowe. Ostatni element *Programu* (Część 5 – Partycypacja społeczna) zawiera mechanizmy włączania interesariuszy w cały proces rewitalizacji, począwszy od diagnozowania, poprzez programowanie, wdrażanie i monitorowanie *Programu*.

Przyjęcie takiego horyzontu czasowego dokumentu (lata 2017-2023) jest zgodne z przepisami prawa.² Ponadto, pozwala na jego dostosowanie do wymogów wynikających z obowiązującej perspektywy finansowej Unii Europejskiej. Przyjęty horyzont wdrażania i monitorowania *Programu* pozwoli na pełniejsze osiągnięcie zakładanych rezultatów projektów współfinansowanych ze środków perspektywy finansowej UE w latach 2014-2020.

1.1. STRUKTURA LOKALNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI

Niniejszy dokument spełnia wymogi dotyczące struktury LPR określone w „*Wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na latach 2014-2020*”. Zawiera on:

²Zgodnie z art. 52 ust. 1 ustawy o rewitalizacji istnieje możliwość uchwalania po jej wejściu w życie nowych programów rewitalizacji w oparciu o art. 18 ust. 2 pkt 6 ustawy o samorządzie gminnym. Jednocześnie możliwość prowadzenia procesu rewitalizacji poza reżimem ustawowy ograniczona jest do końca roku 2023. Po tym terminie realizacja działań spełniających przesłanki rewitalizacji, musi odbywać się na zasadach ustawy.

- a. opis powiązań *Programu Rewitalizacji* z dokumentami strategicznymi i planistycznymi gminy Piszczac;
- b. diagnozę czynników i zjawisk kryzysowych oraz skalę i charakter potrzeb rewitalizacyjnych;
- c. zasięgi przestrzenne obszaru/obszarów rewitalizacji, tj. określenie, w oparciu o inne dokumenty strategiczne gminy lub diagnozę i identyfikację potrzeb rewitalizacyjnych, terytorium/terytoriów najbardziej wymagających wsparcia;
- d. wizję stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji (planowany efekt rewitalizacji);
- e. cele rewitalizacji oraz odpowiadające zidentyfikowanym potrzebom rewitalizacyjnym kierunki działań mających na celu eliminację lub ograniczenie negatywnych zjawisk;
- f. listę planowanych, podstawowych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych wraz z ich opisami zawierającymi, w odniesieniu do każdego projektu/przedsięwzięcia rewitalizacyjnego, co najmniej: nazwę i wskazanie podmiotów go realizujących, zakres realizowanych zadań, lokalizację (miejsce przeprowadzenia danego projektu), szacowaną wartość, prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji;
- g. charakterystykę pozostałych rodzajów przedsięwzięć rewitalizacyjnych realizujących kierunki działań, mających na celu eliminację lub ograniczenie negatywnych zjawisk powodujących sytuację kryzysową;
- h. mechanizmy zapewnienia komplementarności między poszczególnymi projektami/przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi oraz pomiędzy działaniami różnych podmiotów i funduszy na obszarze objętym programem rewitalizacji;
- i. indykatywne ramy finansowe w odniesieniu do przedsięwzięć, o których mowa w lit. f oraz g, z indykatywnymi wielkościami środków finansowych z różnych źródeł (także spoza funduszy polityki spójności na lata 2014-2020 – publiczne i prywatne środki krajowe w celu realizacji zasady dodatkowości środków UE);
- j. mechanizmy włączenia mieszkańców, przedsiębiorców i innych podmiotów oraz grup aktywnych na terenie gminy w proces rewitalizacji;
- k. system realizacji (wdrażania) programu rewitalizacji;
- l. system monitoringu i oceny skuteczności działań i system wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu *Programu*.

1.2. POWIĄZANIA LPR Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI GMINY PISZCZAC

Lokalny Program Rewitalizacji stanowi jeden z najważniejszych dokumentów strategicznych dla gminy Piszczac. Podejmuje on fundamentalne dla rozwoju, nie tylko samego obszaru rewitalizacji, lecz również całej gminy zagadnienia, swoistego mirażu przedsięwzięć inwestycyjnych (twardych) z projektami społecznymi (miękkimi), nastawionymi na przeciwdziałanie ważnym problemem społecznym. Cele oraz kierunki działań określone w LPR ściśle korespondują z głównymi kierunkami rozwoju gminy Piszczac, co zostało przedstawione poniżej.

„Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Piszczac na lata 2014-2020” stanowi jedną ze strategii dziedzinowych, realizowanych na wielu poziomach planowania strategicznego w jednostce samorządu terytorialnego. Dla gminy strategia ta znajduje swoje miejsce jako operacjonalizacja strategii rozwoju w obszarze problematyki społecznej. Zapisy zawarte w „Lokalnym Programie Rewitalizacji dla gminy Piszczac na lata 2017-2023” nie tylko są spójne i zbieżne z zapisami ww., ale zawierają szereg szczegółowych odniesień do jej zapisów.

Ubóstwo, bezrobocie, niepełnosprawność i długotrwała lub ciężka choroba to najczęstsze przyczyny korzystania z pomocy społecznej w gminie Piszczac w roku 2016. Bezrobocie dotyka znaczną część społeczności, przyczyniając się do ubożenia rodzin i w efekcie ich marginalizacji społecznej. Z tego względu projektowane w LPR działania nakierowane zostały na przeciwdziałanie ww. problemom. Dzięki zaproponowanym działaniom w zakresie rozwoju ekonomii społecznej nastąpi zniwelowanie występujących problemów społecznych osób mających szczególne trudności na rynku pracy.

Szczególną korelację można zauważyć w zakresie celów obydwu dokumentów strategicznych, jak również odpowiadających im kierunków działań.

Zaprezentowane cele LPR korelują z misją gminy Piszczac określoną w ww. SRPS: **„Przeciwdziałanie marginalizacji i wykluczeniu społecznemu oraz zapewnienie mieszkańcom Gminy Piszczac dobrostanu i warunków sprzyjających osobistemu rozwojowi”**.

Niniejszy Program wpisuje się w cele strategiczne i szczegółowe określone w analizowanej Strategii:

✚ **Cel strategiczny 1 Przeciwdziałanie ubóstwa, bezrobocia, bezdomności oraz zapobieganie ich skutkom**

➤ **Cele szczegółowe:**

1. Wsparcie bezrobotnych i poszukujących pracy;
2. Zapewnienie ubogim bezpieczeństwa socjalnego;
3. Podejmowanie działań na rzecz poprawy sytuacji bytowej osób i rodzin żyjących w ubóstwie.

✚ **Cel strategiczny 2 Działania mające na celu poprawę funkcjonowania osób starszych i niepełnosprawnych w środowisku lokalnych**

➤ **Cele szczegółowe:**

1. Zwiększenie dostępu osób starszych i niepełnosprawnych do opieki medycznej i rehabilitacji;
2. Rozwijanie wsparcia i usług pielęgnacyjnych w środowisku;
3. Zwiększenie świadomości społecznej w zakresie praw i uprawnień osób starszych niepełnosprawnych.

✚ **Cel strategiczny 3 Budowanie systemu wsparcia pomocy rodzinie, jak również zapobieganie patologii**

➤ **Cele szczegółowe:**

1. Wzmacnianie rodzin a także podnoszenie poziomu ich funkcjonowania.;
2. Pomoc dzieciom i młodzieży w kształceniu i wszechstronnym rozwoju;
3. Pogłębienie współpracy między Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej a szkołami.

✚ **Cel strategiczny 4 Budowa systemu mająca na celu pomoc ofiarom przemocy jak również podjęcie działań profilaktycznych i rozwiązywania problemów uzależnień**

➤ **Cele szczegółowe:**

1. Zapobieganie powstaniu nowych problemów uzależnień;
2. Minimalizowanie problemów, które aktualnie występują;
3. Przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

❖ **Zintegrowana Strategia Rozwoju Przygranicznego Obszaru Funkcjonalnego „Aktywne Pogranicze” na lata 2015-2020**

Zintegrowana Strategia Rozwoju Przygranicznego Obszaru Funkcjonalnego „Aktywne Pogranicze” jest wynikiem wspólnych ustaleń 12 gmin powiatu bialskiego w zakresie współpracy na rzecz rozwoju wyznaczonego obszaru funkcjonalnego. Gminami wchodzącymi w skład obszaru są: Gmina Janów Podlaski, Gmina Kodeń, Gmina Konstantynów, Gmina Leśna Podlaska, Gmina Łomazy, **Gmina Piszczac**, Gmina Rokitno, Gmina Sławatycze, Miasto Terespol, Gmina Terespol, Gmina Tucznia i Gmina Zalesie.

W świetle przedmiotowego dokumentu: **Misją samorządów tworzących Przygraniczny Obszar Funkcjonalny „Aktywne Pogranicze” jest zapewnienie prężnego rozwoju gospodarczego oraz stworzenie przyjaznych warunków do życia.**

Wizja ujęta w *Lokalnym Programie Rewitalizacji* współgra z wizją określoną w ramach ww. strategii, która została skonstruowana w następujący sposób:

W 2020 roku Przygraniczny Obszar Funkcjonalny „Aktywne Pogranicze” jest postrzegany za ponadregionalny obszar funkcjonalny o ukształtowanych funkcjach gospodarczych oraz wzrastającej jakości życia lokalnej społeczności.

Efektywna struktura gospodarcza rozwija się w sposób zrównoważony w oparciu o dogodne położenie komunikacyjne (strefa przygraniczna) w ramach transportu, logistyki i spedycji, oraz przetwórstwa przemysłowego ze szczególną rolą biogospodarki. Wspomagającą gałęzią gospodarczą jest sieciowy produkt turystyki transgranicznej.

Wzrost jakości życia mieszkańców postępuje w wyniku lepszej dostępności podstawowych usług społecznych (edukacyjnych, kulturalnych, zdrowotnych i sportowo-rekreacyjnych) sprzyja wzmocnieniu społeczeństwa obywatelskiego i włączeniu społecznemu na wyznaczonym obszarze funkcjonalnym.

Wizję dotyczące obszaru gminy Piszczac wskazane w obu dokumentach koncentrują się na stworzeniu z gminy miejsca przyjaznego mieszkańcom. Szczególny nacisk kładziony jest na konieczność zwiększenia poziomu życia mieszkańców (głównie poprzez podniesienie jakości i wzrost dostępności podstawowych usług społecznych) oraz wsparcia osób należących do zmarginalizowanych grup społecznych. Przedmiotowe działania mają prowadzić do wzrostu spójności społecznej, wzmocnienia społeczeństwa obywatelskiego i włączenia społecznego osób z grup defaworyzowanych. Zarówno Strategia jak i LPR, mówią o potrzebie poprawy standardu życia wszystkich członków lokalnej społeczności, konieczności zapewnienia mieszkańcom gminy warunków sprzyjających osobistemu rozwojowi oraz eliminacji negatywnych zjawisk dotyczących mieszkańców tj. ubóstwu oraz wykluczenia społecznego. Ważne będą również inicjatywy prowadzące do większej aktywności i integracji społeczności lokalnej m.in. poprzez rozwój organizacji pozarządowych oraz bliską współpracę z nimi, a także aktywne angażowanie mieszkańców w realizację wspólnych przedsięwzięć i projektów rozwojowych. Dodatkowo, oba dokumenty przewidują stworzenie miejsca atrakcyjnego nie tylko w skali lokalnej, lecz całego regionu, które będzie przyciągało nowych mieszkańców jak i turystów. Motorem napędowym rozwoju *Przygranicznego Obszaru Funkcjonalnego „Aktywne Pogranicze”* (w tym gminy Piszczac) ma być efektywna gospodarka rozwijająca się w sposób zrównoważony w szczególności w oparciu o dogodną lokalizację komunikacyjną.

Propozycje działań zawarte w niniejszym LPR są również spójne z celami strategicznymi i operacyjnymi zdefiniowanymi na poziomie analizowanego dokumentu:

Cel strategiczny 1 Zrównoważona i wyspecjalizowana gospodarka

- ✓ Cel operacyjny 1.1. Zintegrowana dostępność komunikacyjna przygranicznego obszaru
- ✓ Cel operacyjny 1.2. Rozwój stref aktywności gospodarczej
- ✓ Cel operacyjny 1.3. Wzrost konkurencyjności gospodarki poprzez zidentyfikowaną specjalizację w zakresie transportu, logistyki i spedycji oraz przetwórstwa przemysłowego z efektywnym wykorzystaniem sektora rolnego ze szczególną rolą biogospodarki
- ✓ Cel operacyjny 1.4. Wzrost gospodarczego wykorzystania potencjału obszaru w zakresie odnawialnych źródeł energii
- ✓ Cel operacyjny 1.5. Kreowanie sieciowego transgranicznego produktu turystycznego oraz wspieranie rozwoju instytucji kultury

Cel strategiczny 2 POF atrakcyjnym miejscem zamieszkania i pobytu

- ✓ Cel operacyjny 2.1. Lepszy stan środowiska przyrodniczego poprzez rozwój infrastruktury komunalnej
- ✓ Cel operacyjny 2.2. Odnowa fizyczna, gospodarcza i społeczna miejscowości
- ✓ Cel operacyjny 2.3. Poprawa efektywności energetycznej budynków mieszkalnych i obiektów użyteczności publicznej

Cel strategiczny 3 Aktywne, zdrowe i wykształcone społeczeństwo

- ✓ Cel operacyjny 3.1. Poprawa stanu zdrowia mieszkańców obszaru
- ✓ Cel operacyjny 3.2. Podniesienie jakości i efektywności kształcenia z uwzględnieniem sportu i rekreacji
- ✓ Cel operacyjny 3.3. Wzrost efektywnych form przeciwdziałania bezrobociu oraz zapobieganie marginalizacji społecznej

✚ Cel strategiczny 4 Integracja obszaru i sprawne rządzenie

- ✓ Cel operacyjny 4.1. Partnerskie zarządzanie obszarem funkcjonalnym
- ✓ Cel operacyjny 4.2. Polepszenie jakości rządzenia poprzez rozwój poziomu kompetencji i kreowanie innowacyjnych rozwiązań
- ✓ Cel operacyjny 4.3. Poprawa bezpieczeństwa obszaru poprzez rozwój wybranych elementów infrastruktury

W zakresie rewitalizacji z niniejszym Programem Rewitalizacji w szczególności korespondują cel dotyczące odnowy fizycznej, gospodarczej i społecznej miejscowości (cel operacyjny 2.2) oraz wzrostu jakości życia społeczeństwa (cel strategiczny 3).

❖ Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Piszczac

Plan Gospodarki Niskoemisyjnej to dokument strategiczny, który ma na celu wyznaczenie kierunków rozwoju gminy Piszczac w zakresie gospodarki niskoemisyjnej. Jego głównym zadaniem jest opracowanie szeregu działań, zarówno inwestycyjnych jak i nieinwestycyjnych, służących poprawie jakości środowiska naturalnego, w tym powietrza. Cele przedstawione w ww. Planie oraz cele LPR są ze sobą spójne i tożsame. Jeden z elementów zaprezentowanego obrazu obszaru zdegradowanego po przeprowadzonym procesie rewitalizacji, odnosi się do kwestii poprawy jakości środowiska naturalnego, wpływającego w znaczny sposób na jakości życia i zdrowie mieszkańców oraz atrakcyjność turystyczna obszaru.

Cel strategiczny Planu Gospodarki Niskoemisyjnej został określony w następujący sposób: redukcja emisji na poziomie 5 233 MgCO₂ do roku 2020 oraz wzrost energii z OZE na poziomie 654,9 MWh. Osiągnięcie założonych wskaźników będzie możliwe jedynie dzięki systemowym działaniom władz samorządowym w zakresie zwiększenia efektywności energii, wykorzystania odnawialnych źródeł energii oraz edukacji społecznej.

W świetle analizowanego dokumentu cel strategiczny, sformułowany jako redukcja określonej ilości emisji CO₂, możliwy będzie do osiągnięcia poprzez realizację niżej zaprezentowanych celów szczegółowych. Zapisy Lokalnego Programu Rewitalizacji korelują z następującymi celami szczegółowymi; mającymi doprowadzić do urzeczywistnienie wyżej zaprezentowanego celu strategicznego gminy Piszczac w zakresie gospodarki niskoemisyjnej:

- ✓ Wzrost liczby budynków komunalnych, mieszkalnych i użyteczności publicznej poddanych termomodernizacji;
- ✓ Ograniczenie „niskiej emisji” z mieszkalnictwa;
- ✓ Podniesienie poziomu wykorzystania OZE w gospodarstwach indywidualnych i przedsiębiorstwach;
- ✓ Wzrost liczby zmodernizowanych systemów grzewczych i wprowadzonych w tym zakresie technologii wykorzystujących odnawialne źródła energii;
- ✓ Rozwój sieci dróg rowerowych w granicach gminy, wpływający na ograniczenie transportu samochodowego;
- ✓ Poprawa jakości dróg wpływająca na ograniczenie zużycia paliw;

- ✓ Kształtowanie świadomości ekologicznej mieszkańców gminy;
- ✓ Wprowadzenie nowoczesnych technologii w budownictwie;
- ✓ Poprawa bezpieczeństwa energetycznego i ekologicznego.

❖ **Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Piszczac**

Zaprezentowana w ramach LPR wizja obszaru po przeprowadzeniu procesu rewitalizacji współgra z wizją gminy nakreślona w SUIKZP, zgodnie z którą „gmina Piszczac winna być w przyszłości gminą ludzi światłych „otwartych na świat”, aktywną gospodarczo, włączoną w system gospodarki regionu i kraju z wykorzystaniem istniejących zasobów kulturowych, oraz wygodną dla codziennego życia we wszystkich jego sferach”.

Przeprowadzona analiza dokumentu planistycznego prowadzi do wniosku, że zadania samorządu winny koncentrować się na podniesieniu poziomu życia mieszkańców oraz zapewnieniu trwałej bezkonkurencyjności gminy Piszczac poprzez wykorzystywanie walorów przyrodniczych i kulturowych. Działania w ramach LPR nawiązują do ww. płaszczyzn z uwagi na fakt, że rewitalizacja wykorzystuje naturalne zasoby i potencjały na rzecz rozwoju przedsiębiorczości, tym samym zamożności mieszkańców.

Programowana interwencja w ramach LPR jest zgodna z zapisami Studium. W pierwszej kolejności realizuje kluczowe kierunki rozwoju w zakresie gospodarki, tj. stawia na rozkwit turystyki. W świetle zapisów Studium gmina Piszczac winna skupić się na organizacji infrastruktury oraz oferty polegającej na wypoczynku dla dzieci i młodzieży oraz wczasowo-urlopowego, wprowadzania turystyki kwalifikowanej i specjalistycznej, a także szerokiego wprowadzenia agroturystyki.

Zaprogramowane w ramach niniejszego dokumentu cele i kierunki rozwoju ściśle korelują z celami strategicznymi rozwoju społeczno-gospodarczego gminy, zaprezentowanymi w analizowanym dokumencie strategicznym, tj.:

- ✓ stymulowanie rozwoju gospodarczego zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju,
- ✓ tworzenie technicznych warunków dla rozwoju społeczno-gospodarczego i poprawy stanu środowiska,
- ✓ kształtowanie polityki społecznej zgodnie z oczekiwaniami i potrzebami mieszkańców.,
- ✓ poprawa jakości środowiska przyrodniczego i kulturowego,
- ✓ wykorzystanie naturalnych atutów środowiska przyrodniczego w zakresie pozyskiwania surowców naturalnych (piasków, żwirów i mułków).

2. CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNA

Zgodnie z wytycznymi³, diagnoza zawarta w programie rewitalizacji (o ile nie została dokonana w innym dokumencie strategicznym lub planistycznym gminy przyjętym uchwałą rady gminy) obejmuje analizę wszystkich 5 obowiązkowych sfer (tj. sfery społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej oraz technicznej) dla całego obszaru gminy oraz pogłębioną diagnozę obszaru rewitalizacji.

Szczegółowa diagnoza problemów występujących na terenie gminy Piszczac została wykonana odrębnie w ramach dokumentu „*Diagnoza obszaru gminy Piszczac służąca delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji*”; w jego ramach dokonano wyznaczenia obszaru rewitalizacji. Dla tak wyznaczonego (a więc także zdiagnozowanego) obszaru rewitalizacji sporządza się niniejszy *Lokalny Program Rewitalizacji*, którego integralną częścią jest ww. diagnoza (Załącznik nr 3).

Wobec takiego wskazania wytycznych niniejsza diagnoza – jakkolwiek w części opiera się o ustalenia poprzednio sporządzonej diagnozy służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji – różni się od niej zasadniczo trzema parametrami:

- **jest diagnozą wyznaczonego już obszaru rewitalizacji**, a nie całej gminy (do obszaru całej gminy odwołuje się jedynie kontekstowo, gdyż bez tego diagnoza samego obszaru rewitalizacji nie byłaby czytelna);
- **jest diagnozą szczegółową**, przez co rozumiemy, że musi ona wnikać w poszczególne fragmenty diagnozowanej materii na tyle głęboko i rozważać je na tyle dokładnie, aby dało się zakończyć każdy z merytorycznych fragmentów diagnozy precyzyjną konkluzją, która następnie posłuży do sformułowania jasnego celu rewitalizacji; dodatkowo, większe części diagnozy mogą być podsumowywane konkluzjami ogólniejszymi, z których da się wyprowadzić bardziej generalne cele strategiczne rewitalizacji (którym z kolei byłyby podporządkowane grupy bardziej szczegółowych celów operacyjnych, przyjętych poprzednio w odpowiedzi na szczegółowe konkluzje diagnozy);
- **jest na tym etapie już nie tylko diagnozą problemów, ale i potencjałów.**

Celem niniejszej diagnozy jest szczegółowe przeanalizowanie występujących na obszarze rewitalizacji problemów oraz potencjałów, i na podstawie tej analizy, sformułowanie wniosków (konkluzji) umożliwiających wyznaczenie następnie celów rewitalizacji. Wnioski wynikające z pogłębionej diagnozy obszaru rewitalizacji przyczynią się do właściwego doboru przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Szczególnie istotne w tym kontekście jest rozpoznanie problemów społecznych, gdyż to właśnie ich rozwiązanie stanowi istotę rewitalizacji.

³„Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na latach 2014-2020” – Załącznik: *Cechy i elementy programów rewitalizacji*; podpunkt 2)punktu5. *Minimalna zawartość (elementy) programu rewitalizacji*

2.1 ANALIZA NEGATYWNYCH ZJAWISK I CZYNNIKÓW KRYZYSOWYCH NA OBSZARZE REWITALIZACJI

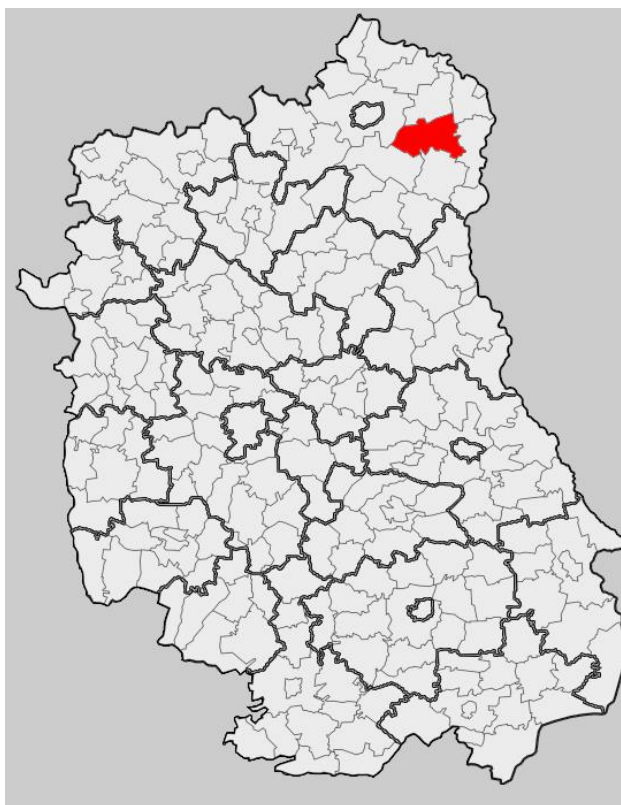
W celu wyznaczenia na terenie gminy Piszczac obszaru zdegradowanego⁴ i zaproponowania obszaru do rewitalizacji⁵ przeprowadzono dla obszaru całej gminy szczegółową diagnozę zjawisk społecznych, gospodarczych, środowiskowych technicznych i przestrzenno-funkcjonalnych.

Gmina Piszczac jest jedną ze 170 gmin wiejskich znajdujących się w województwie lubelskim. Leży ona w północnej części województwa lubelskiego. Znajduje się na terenie powiatu bialskiego, który jest największym powiatem na terenie województwa i równocześnie zajmuje trzecie miejsce pod względem wielkości na terenie kraju. Bezpośrednie sąsiedztwo gminy stanowi: od północy – gmina Zalesie i Terespol, zachodu – Biała Podlaska, południa – Łomazy i Tucznia, a od wschodu – Kodeń.

⁴ W świetle „Wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na latach 2014-2020” **obszar zdegradowany** to obszar, na którym **zidentyfikowano stan kryzysowy**, spowodowany koncentracją negatywnych **zjawisk społecznych** (w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym), współwystępujących z negatywnymi zjawiskami w co najmniej jednej z następujących sfer: **gospodarczej** (w szczególności w zakresie niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw), **środowiskowej** (w szczególności w zakresie przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia, ludzi bądź stanu środowiska), **przestrzenno-funkcjonalnej** (w szczególności w zakresie niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, deficytu lub niskiej jakości terenów publicznych), **technicznej** (w szczególności w zakresie degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, oraz braku funkcjonowania rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska).

⁵W świetle „Wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na latach 2014-2020” **obszar rewitalizacji**, obejmuje całość lub część obszaru zdegradowanego, cechującego się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, na którym, z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego, zamierza się prowadzić rewitalizację.

Mapa 1 Położenie gminy Piszczac na tle województwa lubelskiego

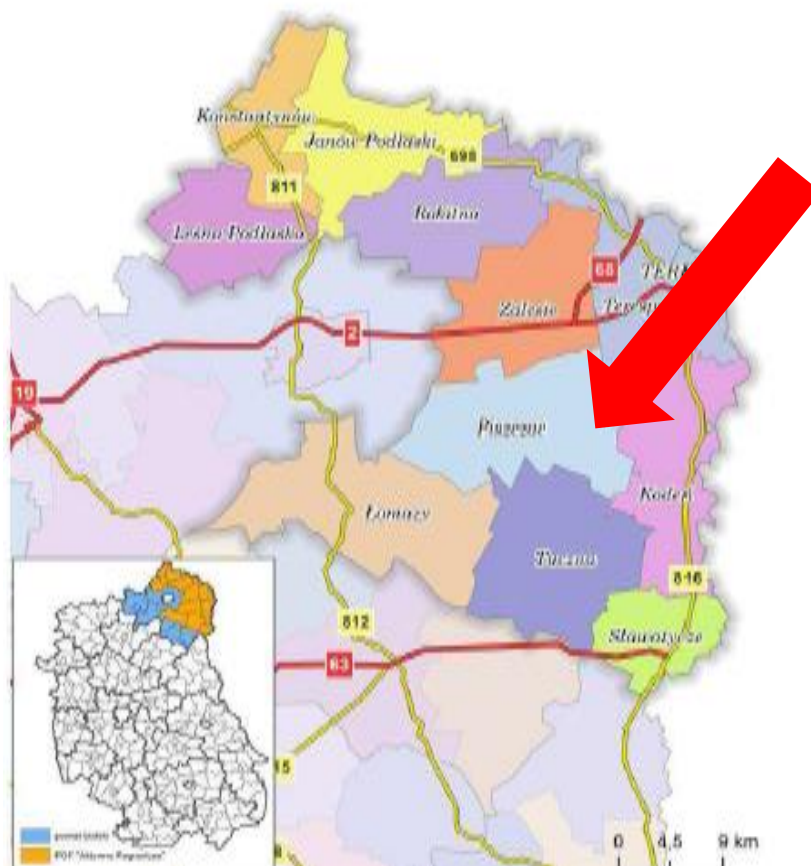

Źródło: <http://pl.wikipedia.org>

Gmina Piszczac zajmuje obszar 170,19 km², co stanowi około 6,18% powierzchni całego powiatu bialskiego oraz 0,68% powierzchni województwa lubelskiego. Powierzchnia gminy jest większa niż przeciętna powierzchnia gminy wiejskiej w województwie lubelskim, która wynosi 127 km².⁶ Gmina Piszczac jest jedną z 17 gmin wiejskich (Biała Podlaska, Drelów, Janów Podlaski, Kodeń, Konstantynów, Leśna Podlaska, Łomazy, Międzyrzec Podlaski, Piszczac, Rokitno, Rossosz, Sławatycze, Sosnówka, Terespol, Tuczna, Wisznice i Zalesie), które łącznie z dwiema gminami miejskimi (Międzyrzec Podlaski i Terespol), wchodzi w skład powiatu bialskiego.

⁶ „Powierzchnia i ludność w przekroju terytorialnym w 2014 roku” GUS

Mapa 2 Usytuowanie gminy Piszczac na tle powiatu bialskiego

Źródło: Aneks statystyczno-diagnostyczny do Zintegrowanej Strategii Przygranicznego Obszaru Funkcjonalnego "Aktywne Pogranicze" na lata 2014-2020 z perspektywą do roku 2030

Siedzibą gminy jest miejscowość Piszczac, oddalona o 20 km od Białej Podlaskiej – siedziby powiatu oraz 120 km od Lublina - stolicy województwa lubelskiego. Przez jej terytorium przebiega najważniejszy szlak kolejowy Europy, magistrała Berlin – Warszawa - Moskwa (stacje kolejowe Chotyłów i Dobrynka). Od strony wschodniej dociera do niej szeroki tor, łączący gminę z siecią kolejową Białorusi, stanowiąc odnogi (stacje przeładunkowe) "suchego portu" w Małaszewiczach, jak Kowalewo, Wólka, Raniewo. Na terenie gminy nie ma dróg krajowych. Drogi powiatowe łączą Piszczac z Białą Podlaską - oraz przejściami granicznymi w Terespolu - 25 km, w Kukurykach - 25 km i Sławatyczach - 29 km.

Gmina Piszczac łączy się z zewnętrznym układem komunikacyjnym regionu za pomocą sieci dróg powiatowych. Drogi zaliczane do kategorii krajowych nie występują na terenie gminy Piszczac. Długość dróg powiatowych w obrębie gminy wynosi 90,7 km, w tym 77,73% to drogi utwardzone. Długość dróg gminnych łącznie (utwardzonych i nieutwardzonych) wynosi 188 km, z czego większość, bo aż 79,79%, stanowią drogi nieutwardzone. Podstawowy układ komunikacyjny uzupełniony jest w poszczególnych miejscowościach przez ogólnodostępne drogi lokalne i wewnętrzne (nie zaliczone do żadnej z ww. kategorii dróg), pełniące rolę dojazdową do gruntów rolnych i leśnych, obsługujące tereny zabudowy mieszkaniowej i usługowo-produkcyjnej.

Osadnictwo gminy Piszczac rozwijało się zasadniczo wzdłuż ciągów komunikacyjnych. Warunki glebowo-rolne sprzyjały wytwarzaniu się skupionych usługowo-produkcyjnych osad

o niewielkim zaludnieniu. Znaczenie dla lokalizacji i formy zabudowy miały również obiekty kulturowe i sakralne. Obecnie miejscowości są jednostkami osadniczymi o różnej formie przestrzennej.

Sieć osadnicza ukształtowana jest w układzie pasmowym wzdłuż tras komunikacyjnych. W układzie przestrzennym gminy występują zarówno zwarte, jak i rozproszone formy osadnictwa. W gminie występują również miejscowości typu rzędówka, ciągnące się wzdłuż prostej drogi z luźną zabudową, często występujące tylko po jednej stronie. Wielkość jednostek osadniczych jest bardzo zróżnicowana.

Zabudowa mieszkaniowa gminy Piszczac ukształtowana została w oparciu o podstawową i tradycyjną funkcję gminy, jaką jest rolnictwo. Na jej obszarze dominuje budownictwo charakterystyczne dla osadnictwa wiejskiego pod względem zarówno formy, jak i funkcji - budynek mieszkalny jednorodzinny z towarzyszącą zabudową związaną z działalnością gospodarczą mieszkańców. Na terenie gminy występuje również zabudowa jednorodzinna, wielorodzinna i letniskowa (rekreacji indywidualnej). Lokalne zgrupowania osadnicze mają głównie zagrodowy charakter zabudowy, w którym zlokalizowane są ośrodki usług i miejsc pracy związanej z działalnością pozarolniczą.

2.2.1 WYZNACZENIE OBSZARU REWITALIZACJI OBJĘTEGO PROGRAMEM

Pierwszym etapem opracowania *Diagnozy służącej delimitacji obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji* było wyznaczenie na terenie gminy Piszczac jednostek referencyjnych, w ramach których prowadzona była analiza mająca na celu wskazanie jednostek wymagających podjęcia działań rewitalizacyjnych. Diagnoza objęła cały obszar gminy w podziale na ustalone jednostki referencyjne, a przeprowadzona została w oparciu o obiektywne i weryfikowalne mierniki oraz metody badawcze dostosowane do lokalnych uwarunkowań.

Wyznaczając granice poszczególnych jednostek referencyjnych kierowano się „*Zasadami delimitacji obszarów rewitalizacji i definiowania programów rewitalizacji na terenach wiejskich województwa lubelskiego*”. Zgodnie z ww. wytycznymi jako jednostkę referencyjną zastosowano sołectwo. Sołectwa, będące jednostkami pomocniczymi gminy, w sposób najbardziej adekwatny odzwierciedlają podział terytorialny gminy wynikający z uwarunkowań historycznych, przestrzennych i społecznych. Od strony praktycznej uzasadnieniem dla takiej metodologii był również fakt, iż zbieranie danych na potrzeby gminnych statystyk od lat opiera się właśnie na podziale na jednostki pomocnicze.

Diagnozę gminy Piszczac przeprowadzono w oparciu o analizę problemów w sferze społecznej, gospodarczej, środowiskowej, infrastrukturalnej, przestrzennej w poszczególnych, siedemnastu sołectwach.

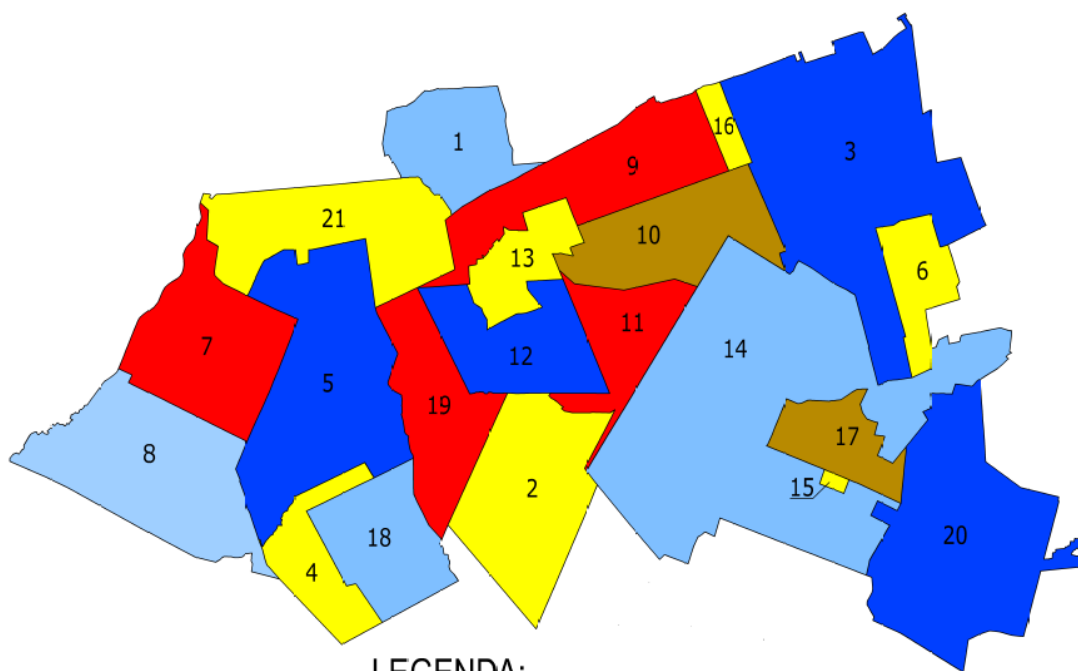
W związku z powyższym, dla celów niniejszej analizy, na obszarze gminy Piszczac wyznaczono 21 jednostek referencyjnych, których ogólną charakterystykę zaprezentowano w poniższym zestawieniu.

Tabela 1 Podział gminy Piszczac na jednostki referencyjne

Jednostka referencyjna	Powierzchnia w km ²	Udział powierzchni jednostki referencyjnej w ogólnej powierzchni gminy (%)	Liczba mieszkańców w 2016 roku	Udział mieszkańców jednostki referencyjnej w ogólnej liczbie ludności gminy (%)
Chotyłów	5,19	3,05	942	12,60
Dąbrowica Mała	9,34	5,49	290	3,88
Dobrynka	18,98	11,15	522	6,98
Janówka	3,75	2,20	20	0,27
Kościeniewicze	13,33	7,83	344	4,60
Ortel Królewski Pierwszy	8,46	4,97	323	4,32
Ortel Królewski Drugi	10,97	6,45	234	3,13
Piszczac	3,30	1,94	2201	29,43
Piszczac – Kolonia	5,98	3,52	328	4,39
Piszczac Pierwszy	8,36	4,91	175	2,34
Piszczac Drugi	6,83	4,01	176	2,35
Piszczac Trzeci	4,63	2,72	126	1,68
Popiel	0,96	0,56	69	0,92
Połoski	29,32	17,23	388	5,19
Połoski Stare	0,12	0,07	209	2,79
Nowy Dwór	3,07	1,80	76	1,02
Trojanów	2,79	1,64	133	1,78
Zahorów	14,18	8,33	247	3,30
Zalutyń	8,68	5,10	364	4,87
Wólka Kościeniewicka	5,70	3,35	92	1,23
Wyczółki	6,27	3,68	220	2,94
Razem	170,19	-	7479	-

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Piszczac

Mapa 3 Sołectwa gminy Piszczac

LEGENDA:

SOŁECTWO:

1. Chotyłów	11. Piszczac Trzeci
2. Dąbrowica Mała	12. Piszczac Kolonia
3. Dobrynka	13. Piszczac
4. Janówka	14. Połoski
5. Kościeniewicze	15. Połoski Stare
6. Nowy Dwór	16. Popiel
7. Ortel Królewski Pierwszy	17. Trojanów
8. Ortel Królewski Drugi	18. Wólka Kościeniewicka
9. Piszczac Pierwszy	19. Wyczółki
10. Piszczac Drugi	20. Zahorów
	21. Zalutyn

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Piszczac

W pracach nad zidentyfikowaniem obszaru zdegradowanego przyjęto analizę wielokryterialną, opartą na zestawie wskaźników, pozwalającą na obiektywne określenie stopnia zróżnicowania rozwoju społeczno-gospodarczego poszczególnych obszarów gminy.

Na potrzeby delimitacji terenów problemowych wykorzystano podział gminy na 21 jednostek referencyjnych. Zagregowane na ich poziomie dane stanowiły podstawę do analizy wskaźnikowej przeprowadzonej dla 5 obowiązkowych sfer: społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej. Należy jednocześnie zaznaczyć, że wyniki otrzymane podczas badania metodą wskaźnikową zostały uzupełnione o analizę jakościową z uwzględnieniem oczekiwań i potrzeb lokalnej społeczności wyrażonej podczas przeprowadzonych konsultacji społecznych.

Podstawę delimitacji obszarów zdegradowanych stanowią zgromadzone i przeanalizowane dane udostępnione przez następujące instytucje: Urząd Gminy w Piszczacu oraz jednostki organizacyjne (m. in. GOPS, placówki oświatowe), Powiatowy Urząd Pracy w Białej Podlaskiej, Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Piszczacu „Medyk”, Komisariat Policji w Terespolu, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska, GUS w Lublinie.

Zastosowana metoda wielokryterialna zakłada użycie wybranych wskaźników dla ustalenia listy rankingowej oraz wyboru obszaru charakteryzującego się największym nasileniem cech kryzysowych (łącznie 46 wskaźników, w pięciu grupach). Duża liczba wskaźników rodzi pytanie o ich wagę w wyniku końcowym. Celem optymalizacji procesu wyboru, jak i uwzględnienia preferencji wynikających z „Wytucznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na latach 2014-2020”, założono, że łączna wartość wskaźników społecznych wyniesie 60%, natomiast łączna wartość wskaźników w pozostałych 4 sferach wyniesie łącznie 40%. Przedmiotowe założenie wynika z konieczności oddania kierunku interwencji zapisanej w umowie partnerstwa zakładającej m.in.: konieczności wyznaczenia obszarów deficytowych z naciskiem na problemy społeczne.

W ramach analizy badania poddano następujące wskaźniki:

1. Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności w 2016 r. (%);
2. Zmiana udziału ludności w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności w latach 2013-2016 (%);
3. Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym w 2016 r. (wskaźnik obciążenia demograficznego);
4. Zmiana ludności w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym w latach 2013-2016 (%);
5. Zmiana liczby ludności w latach 2013-2016 (%);
6. Udział osób bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Białej-Podlaskiej w ogólnej liczbie ludności w wieku produkcyjnym w 2016 r. (%);
7. Zmiana udziału osób bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Białej-Podlaskiej w ogólnej liczbie ludności w wieku produkcyjnym w latach 2013-2016 (%);
8. Udział osób bezrobotnych powyżej 50 r. ż. (włącznie) zarejestrowanych w PUP w ogólnej liczbie bezrobotnych w 2016 r. (%);
9. Zmiana udziału osób bezrobotnych powyżej 50 r. ż. (włącznie) zarejestrowanych w PUP w ogólnej liczbie bezrobotnych w latach 2013-2016 (%);
10. Udział osób bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych zarejestrowanych w PUP w ogólnej liczbie bezrobotnych w 2016 r. (%);
11. Zmiana udziału osób bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych zarejestrowanych w PUP w ogólnej liczbie bezrobotnych w latach 2013-2016 (%);
12. Udział osób bezrobotnych z wykształceniem średnim lub zawodowym zarejestrowanych w PUP w ogólnej liczbie bezrobotnych w 2016 r. (%);
13. Zmiana udziału osób bezrobotnych z wykształceniem średnim lub zawodowym zarejestrowanych w PUP w ogólnej liczbie bezrobotnych w latach 2013-2016 (%);
14. Udział rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w ogólnej liczbie rodzin w 2016 r. (%);
15. Zmiana udziału rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w ogólnej liczbie rodzin w latach 2013-2016 (%);
16. Udział rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu ubóstwa w ogólnej liczbie rodzin w 2016 r. (%);
17. Zmiana udziału rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu ubóstwa w ogólnej liczbie rodzin w latach 2013-2016 (%);
18. Udział rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu bezrobocia w ogólnej liczbie rodzin w 2016 r. (%);
19. Zmiana udziału rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu bezrobocia w ogólnej liczbie rodzin w latach 2013-2016 (%);
20. Udział rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu alkoholizmu lub narkomanii w ogólnej liczbie rodzin w 2016 r. (%);
21. Zmiana udziału rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu alkoholizmu lub narkomanii w ogólnej liczbie rodzin w latach 2013-2016 (%);

22. Udział rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego w ogólnej liczbie rodzin w 2016 r. (%)†
23. Zmiana udziału rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego w ogólnej liczbie rodzin w latach 2013-2016 (%)†
24. Liczba wniosków o przymusowe leczenie złożonych do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na 100 mieszkańców w 2016 r.;
25. Zmiana liczby wniosków o przymusowe leczenie złożonych do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na 100 mieszkańców w latach 2013-2016 (%);
26. Udział dzieci i młodzieży do lat 17 korzystających z dożywiania przyznawanego przez GOPS w ogólnej liczbie dzieci i młodzieży do 17 r. ż. (włącznie) w 2016 r. (%);
27. Zmiana udziału dzieci i młodzieży do lat 17 korzystających z dożywiania przyznawanego przez GOPS w ogólnej liczbie dzieci i młodzieży do 17 r. ż. (włącznie) w latach 2013-2016 (%);
28. Liczba odnotowanych przestępstw ogółem przypadająca na 1 km² w 2016 r.;
29. Zmiana liczby odnotowanych przestępstw ogółem przypadającej na 1 km² w latach 2013-2016 (%)
30. Liczba przeprowadzonych interwencji Policji ogółem przypadająca na 1 km² w 2016 r.;
31. Zmiana liczby przeprowadzonych interwencji Policji ogółem przypadającej na 1 km² w latach 2013-2016 (%);
32. Liczba przeprowadzonych interwencji domowych Policji przypadająca na 1 km² w 2016 r.;
33. Zmiana liczby przeprowadzonych interwencji domowych Policji przypadającej na 1 km² w latach 2013-2016 (%);
34. Liczba zdarzeń drogowych ogółem przypadająca na 1 km² w 2016 r.;
35. Zmiana liczby zdarzeń drogowych ogółem przypadającej na 1 km² w latach 2013-2016 (%);
36. Liczba organizacji pozarządowych przypadająca na 100 mieszkańców w 2016 r.;
37. Średni wynik sprawdzianu szóstoklasisty w latach 2015-2016 (%);
38. Średni odsetek dzieci w staninach z wynikiem niskim w latach 2012-2013 (%);
39. Frekwencja wyborcza w wyborach do Sejmu RP i Senatu RP 25.10.2015 r. (%);
40. Frekwencja wyborcza w wyborach samorządowych w 2014 roku - Rada Gminy (%);
41. Liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym w 2016 r.;
42. Zmiana liczby osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym w latach 2015-2016 (%);
43. Udział budynków mieszkalnych podłączonych do wodociągu w ogólnej liczbie budynków mieszkalnych w 2016 r. (%);
44. Udział budynków użyteczności publicznej niedostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych i/lub wymagających termomodernizacji w ogólnej liczbie budynków użyteczności publ. w 2016 r. (%);
45. Udział terenów publicznych o niskiej jakości w ogólnej powierzchni jednostki w 2016 r. (%);
46. Udział obszarów, w obrębie których odnotowano w 2015 roku przekroczenie jakości powietrza w ogólnej powierzchni jednostki(%).

Z uwagi na różne jednostki miary poszczególnych wskaźników oraz szerokie spektrum obszarów problemowych przeprowadzono standaryzację zmiennych, w celu sprowadzenia ich do porównywalnej skali, tzw. skali niemianowanej, czyli niezwiązanej z jednostką miary. Standaryzacja wskaźników polega na odjęciu od nominalnej wartości wskaźnika dla danego obszaru średniej wartości dla wszystkich obszarów i podzieleniu przez odchylenie standardowe. Jest to zabieg konieczny z punktu widzenia poprawności obliczeń. W wyniku tej procedury wszystkie wystandaryzowane wskaźniki mają rozkład charakteryzujący się

jednakową średnią i odchyleniem standardowym, co umożliwi ich logiczną interpretację. Wstandaryzowane wskaźniki oznaczają odchylenie od normy, którą reprezentuje wartość średnia dla gminy i mogą przyjmować wartości dodatnie lub ujemne. Przejście odchylenia od średniej do wartości dodatniej wskazuje, które obszary odznaczają się wskaźnikiem kryzysowym wyższym od średniej dla gminy. Z kolei wartości ujemne odchylenia ukazują obszary o najlepszej sytuacji, w których negatywne zjawiska w porównaniu ze średnią dla gminy odznaczają się mniejszym natężeniem.

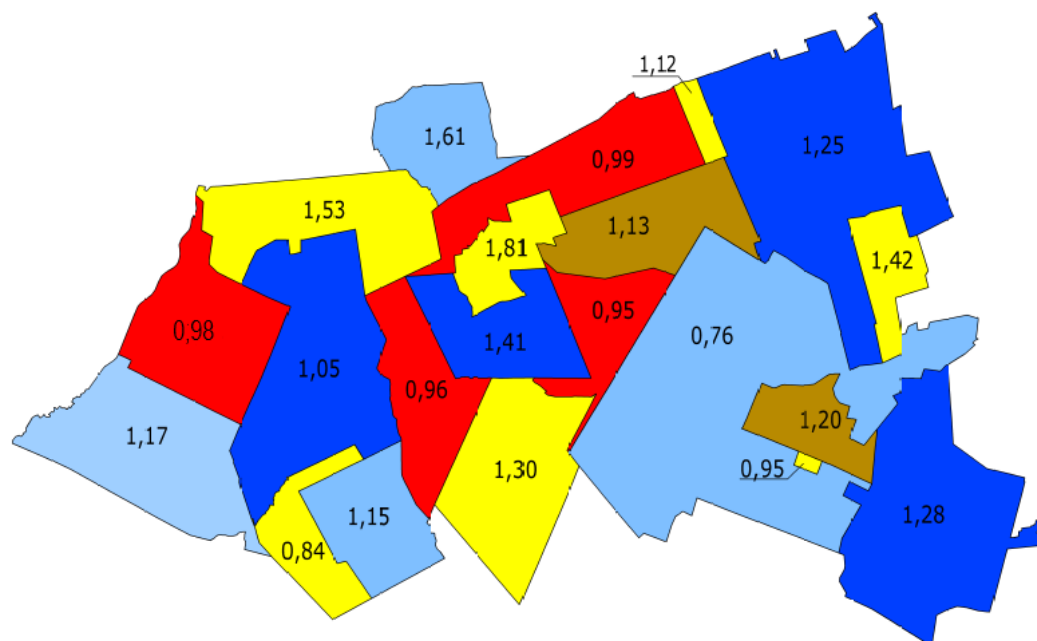
W trakcie standaryzacji zmiennych oznaczono również odpowiednio destymulanta i stymulanta. Jako stymulanta, na potrzeby wskazania obszarów zdegradowanych, przyjęte zostały zmienne, których wyższa wartość występowała w obszarach gminy kwalifikujących się jako obszary zdegradowane (np. udział osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu ubóstwa w ogólnej liczbie mieszkańców (%)). Natomiast destymulantami były zmienne, których niższa wartość oznaczała bardziej problemowy obszar (np. liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym).

Zestawionym i zestandaryzowanym dla każdego obszaru wskaźnikom, nadano odpowiednią liczbę punktów według następującego schematu:

- uzyskane wartości wskaźników ujednoczonych (po standaryzacji) podzielone zostały na kwartyły: które dzielą zbiorowość na 4 części: do 25% przypadków, do 50%, do 75% i do 100%;
- przyjęto następujące stopniowanie wskaźników ujednoczonych: dla wskaźników, których wartość mieściła się w 4 kwartyłu przyznano 3 punkty; tych w 3 kwartyłu przyznano 2 punkty; dla tych w 2 kwartyłu przyznano 1 punkt, dla tych w pierwszym kwartyłu przyznano 0 punktów;
- warstwy reprezentujące analizowane zjawiska (np. ubóstwo, bezrobocie) sklasyfikowano wartościami binarnymi 0 jeżeli nie spełnia wymogów wytycznych – nie przekracza wartości referencyjnej (średniej dla gminy); 1 jeżeli spełnia wymóg wytycznych – przekracza średnią referencyjną (średnia dla gminy);
- wartości otrzymane dla poszczególnych wskaźników we wszystkich obszarach referencyjnych przemnożono przez ustalone wcześniej wagi wskaźników.

Na poniższej mapie zaprezentowano sumę punktów uzyskanych w efekcie analizy wskaźnikowej wg poszczególnych obszarów referencyjnych.

Mapa 4 Suma punktów uzyskanych w efekcie analizy wskaźnikowej wg podziału na poszczególne jednostki referencyjne

LEGENDA:

SOŁECTWO:

1. Chotyłów	1,61	11. Piszczac Trzeci	0,95
2. Dąbrowica Mała	1,30	12. Piszczac Kolonia	1,41
3. Dobrynka	1,25	13. Piszczac	1,81
4. Janówka	0,84	14. Połoski	0,76
5. Kościeniewicze	1,05	15. Połoski Stare	0,95
6. Nowy Dwór	1,42	16. Popiel	1,12
7. Crtel Królewski Pierwszy	0,98	17. Trojanów	1,20
8. Crtel Królewski Drugi	1,17	18. Wólka Kościeniewicka	1,15
9. Piszczac Pierwszy	0,99	19. Wyczółki	0,96
10. Piszczac Drugi	1,13	20. Zahorów	1,28
		21. Zalutyń	1,53

Źródło: Opracowanie własne

Po przeprowadzeniu analizy wskaźnikowej dla wszystkich obowiązkowych sfer za pomocą przyjętych miar (największa liczba punktów), dokonano wstępnego wyboru obszarów zdegradowanych. W dalszej kolejności wybrane wstępnie jednostki referencyjne poddano analizie jakościowej w zakresie dodatkowo zidentyfikowanych problemów. Wzięto również pod uwagę liczbę mieszkańców oraz wielkość powierzchni poszczególnych jednostek referencyjnych.

Trzeba również pamiętać o tym, że w świetle wytycznych, w przypadku gdy na terenie gminy występują obszary, gdzie koncentrują się negatywne zjawiska w sferze społecznej, należy zbadać czy równocześnie występują negatywne zjawiska z zakresu sfery: gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej. Obszary, gdzie zdiagnozowano tylko problemy społeczne nie powinny być objęte działaniami rewitalizacyjnymi, a działaniami sektorowymi w sferze polityki społecznej. Właśnie z tego powodu, pomimo występowania w niektórych jednostkach referencyjnych koncentracji problemów społecznych, nie wskazano tych miejsc jako obszarów zdegradowanych. Jednocześnie należy podkreślić, że na

wyznaczenie obszaru zdegradowanego niezwykle istotny wpływ miały również oczekiwania lokalnej społeczności, która w sposób naturalny dokonała hierarchizacji potrzeb i problemów.

Jako próg punktów dających podstawę do zakwalifikowania danego obszaru referencyjnego do obszaru zdegradowanego przyjęto wartość 1,60. Obszarami, w obrębie których koncentrują się zarówno negatywne zjawiska w sferze społecznej, jak i zjawiska kryzysowe w innych sferach, są sołectwa: Piszczac (łącznie 1,81 punktów) oraz Chotyłów (łącznie 1,61 punktów). W związku z powyższym tereny tych sołectw wyznaczono jako obszar zdegradowany.

Ze względu na ograniczenia wynikające z „Wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020” związane z maksymalną liczbą ludności zamieszkującą obszar rewitalizacji (maksymalnie 30% ludności gminy) oraz wielkością tegoż obszaru (maksymalnie 20% powierzchni całej gminy) nie było możliwości uznania całego obszaru zdegradowanego, wyznaczonego na terenie gminy Piszczac na podstawie przeprowadzonej analizy, za obszar rewitalizacji.

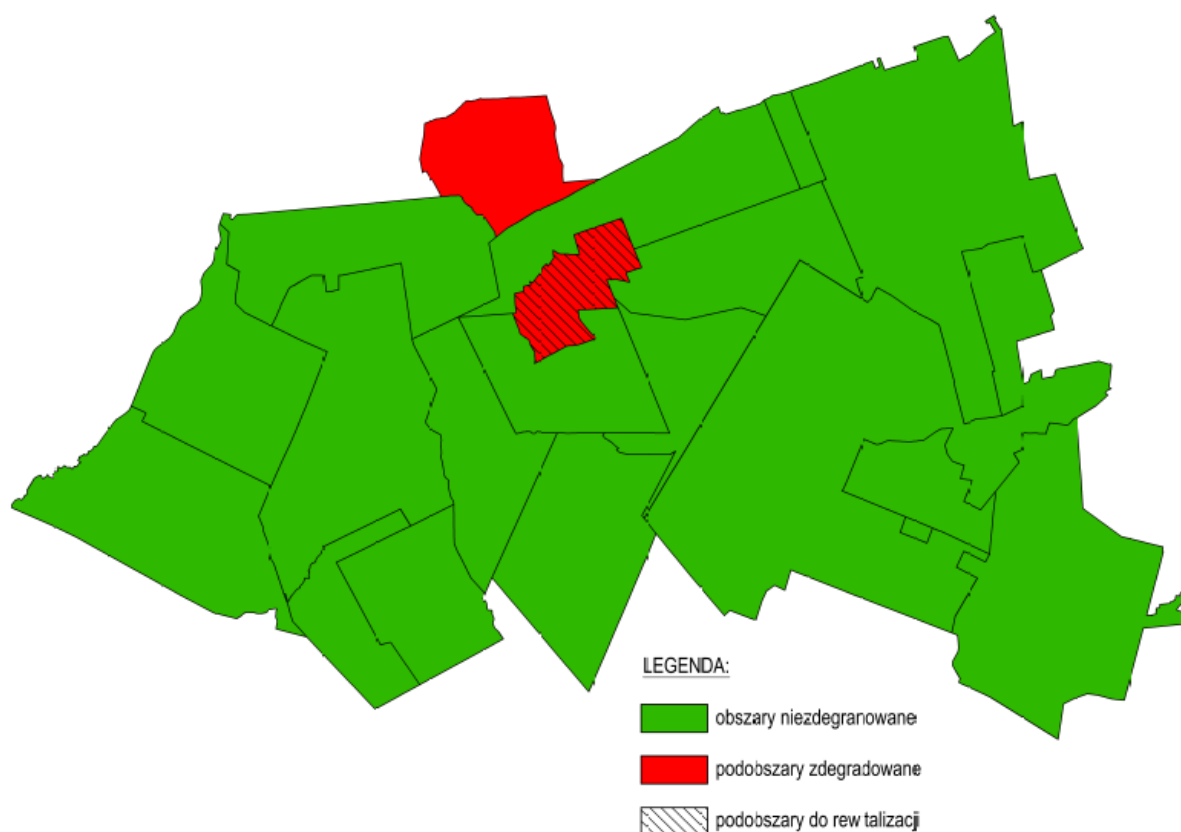
W celu prawidłowego określenia obszaru rewitalizacji posłużono się dodatkowymi kryteriami. Wzięto pod uwagę liczbę mieszkańców poszczególnych podobszarów zdegradowanych. Przeanalizowano również infrastrukturę (zdegradowane obiekty lub obszary), której przebudowa lub adaptacja, ukierunkowana na poprawę jakości korzystania z przestrzeni, likwidację izolacji obszarów problemowych oraz poprawę jakości życia mieszkańców obszarów zdegradowanych przyczyni się do rozwiązywania zdiagnozowanych problemów społecznych tych obszarów. Uwzględniono także obiekty, które same w sobie nie muszą być zdegradowane ale w oparciu o ich infrastrukturę można prowadzić szereg działań i projektów służących celowi rewitalizacji. Niezwykle istotną kwestią były również potrzeby i oczekiwania lokalnej społeczności wyrażone podczas przeprowadzonych konsultacji społecznych.

Obszar do rewitalizacji został wyodrębniony na terenie gminy Piszczac na podstawie syntezy wyżej wymienionych zagadnień, w oparciu o konsultacje społeczne przeprowadzone w obrębie gminy oraz uwzględniając analizę potencjałów poszczególnych sołectw. Wzięto pod uwagę potencjały wszystkich zdegradowanych sołectw w zakresie możliwości przeciwdziałania zdiagnozowanym problemom sfer: społecznej, środowiskowej, gospodarczej, technicznej i przestrzenno-funkcjonalnej. Mając na względzie ograniczenia w zakresie maksymalnej powierzchni (20% gminy) oraz maksymalnej liczby mieszkańców (30% ludności) obszaru rewitalizacji dokonano hierarchizacji potrzeb.

W związku z powyższym, wyodrębniono na obszarze gminy Piszczac obszar rewitalizacji obejmujący sołectwo Piszczac.

Wyznaczony obszar rewitalizacji nie przekracza wymogów określonych co do jego powierzchni (nie więcej niż 20% powierzchni całej gminy) oraz liczby mieszkańców (nie więcej niż 30% ogólnej liczby mieszkańców gminy). Łączna powierzchnia wyznaczonego obszaru rewitalizacji wynosi 330,25 ha co stanowi 1,94% powierzchni całej gminy Piszczac. Obszar ten jest zamieszkiwany przez 2201 osób, co stanowi 29,43% ogólnej liczby mieszkańców gminy Piszczac.

Mapa 5 Obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji

Źródło: Opracowanie własne

2.2.2 SFERA SPOŁECZNA

Ukierunkowanie na zjawiska i problemy w obszarze życia społecznego mieszkańców jest szczególnie akcentowane w polityce rewitalizacyjnej gmin. Rewitalizacja ma bowiem na celu odnowienie społecznego potencjału wyznaczonych obszarów i sąsiedztwa, dzięki czemu miejscowe społeczności mają szansę na integrację z szerszym środowiskiem. Tym samym, przedmiotem rewitalizacji nie jest określona przestrzeń fizyczna, lecz społeczności lokalne oraz różne grupy interesariuszy, mieszkające lub użytkujące dany obszar. To właśnie aspekt społeczny jest fundamentem wyznaczania obszarów mających charakter zdegradowany oraz późniejszego projektowania działań rewitalizacyjnych. Problemy, z jakimi borykają się mieszkańcy oraz potrzeby, jakie wykazują w obszarze jakości życia, mają kluczowe znaczenie dla przyszłych decyzji rewitalizacyjnych.

W świetle *Wytycznych*⁷ diagnoza koncentracji negatywnych zjawisk społecznych obejmuje w szczególności kwestie bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym.

Analizy zjawisk zachodzących w sferze społecznej dokonano w następujących płaszczyznach:

⁷ „Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020”

A. TRENDY DEMOGRAFICZNE

B. POZIOM UBÓSTWA I WYKLUCZENIA SPOŁECZNEGO

C. POZIOM BEZPIECZEŃSTWA PUBLICZNEGO

D. JAKOŚĆ EDUKACJI

E. AKTYWNOŚĆ SPOŁECZEŃSTWA

2.2.2.1 NIEKORZYSTNE TRENDY DEMOGRAFICZNE – DEPOPULACJA I STARZENIE SIĘ SPOŁECZEŃSTWA

Na koniec 2016 roku obszar gminy Piszczac zamieszkiwało łącznie 7479 osób, w tym 50,78% stanowiły kobiety, a 49,22% mężczyźni (w Polsce średnio gminy zamieszkuje 52% kobiet).

Gęstość zaludnienia kształtowała się w gminie Piszczac, w 2016 roku, na dość niskim poziomie i wyniosła około 43,94 osoby/km². Gmina charakteryzuje się dużym zróżnicowaniem gęstości zaludnienia. Jednostkami referencyjnymi, w których zaobserwowano w 2016 najwyższy poziom gęstości zaludnienia były sołectwa:

- Połoski Stare – 1789,38 osób/km²;
- Piszczac – 666,47 osób/km² (obszar rewitalizacji);
- Chotyłów – 181,63 osoby/km².

Na taki stan rzeczy wpływa przede wszystkim charakter zabudowy sołectw - zwarte skupiska zabudowań na stosunkowo małym obszarze (sołectwo Połoski Stare zamieszkiwało w 2016 roku łącznie 209 osób przy powierzchni sołectwa 0,12 km², sołectwo Piszczac zamieszkiwało w 2016 roku łącznie 2201 osób przy powierzchni sołectwa 3,30 km², sołectwo Chotyłów zamieszkiwały w 2016 roku łącznie 942 osoby przy powierzchni sołectwa 5,19 km²). Najbardziej zaludnioną, w przeliczeniu na km², jednostką referencyjną było w 2016 roku sołectwo Janówka (ok. 5,33 os./km²), co jest związane z tym, że sołectwo to zamieszkuje niewielka liczba ludności (20 osób w 2016 roku).

Jednym z niekorzystnych procesów demograficznych, które zachodzą na obszarze gminy Piszczac jest zjawisko systematycznego wyludniania się tego obszaru. Na przestrzeni lat 2013-2016 z terenu gminy Piszczac ubyło łącznie 127 mieszkańców. Ogólna liczba mieszkańców w badanym okresie zmniejszyła się więc o 1,67% (średnia dla gminy Piszczac). Uwzględniając populację poszczególnych jednostek referencyjnych możemy zaobserwować, że najmniej korzystna sytuacja miała miejsce w latach 2013-2016 w sołectwie Janówka, gdzie nastąpił najwyższy, procentowy spadek liczby ludności. Wyniósł on 13,04%. Najlepszą sytuację odnotowano na terenie sołectwa Ortel Królewski Pierwszy, gdzie w analizowanym okresie wzrosła liczba ludności z 310 w 2013 roku do 323 w 2016 roku, czyli o 4,19%.

W 2016 roku na terenie całej gminy Piszczac odnotowano dodatni przyrost naturalny. Współczynnik przyrostu naturalnego kształtował się w tym okresie na poziomie 0,13‰ (średnia gminna). Na przestrzeni lat 2013-2016 był to jedyny rok, w którym odnotowano w gminie dodatni przyrost naturalny, w pozostałych zaobserwowano ujemny przyrost naturalny. W 2013 roku przyjął on wartość: -2,10‰, w 2014: -2,39, a w 2015: -2,00‰. Może to być przyczyną spadku liczby ludności, który miał miejsce w gminie Piszczac w latach 2013-2016.

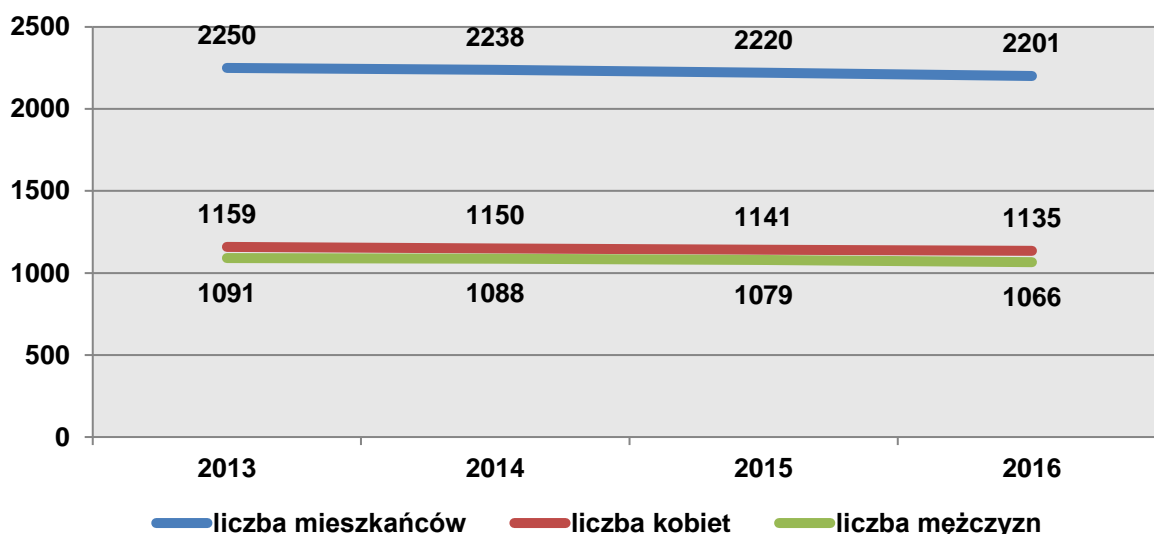
W 2016 roku przyrost naturalny na 1000 mieszkańców kształtował się na najgorszym poziomie w sołectwach: Janówka (-50‰), Trojanów (-15,04‰), Popiel (-14,49‰), Piszczac Trzeci (-7,94‰), Połoski Stare (-4,78‰), Dobrynka (-3,83‰), Połoski (-2,58‰) oraz Piszczac

(-0,45‰). Wysoka wartość ujemna, którą przyjął współczynnik w sołectwie Janówka wynika z tego, że obszar tej jednostki referencyjnej jest zamieszkiwany przez stosunkowo niewielką liczbę ludności (w 2016 roku wyniosła ona 20 osób). Najlepiej sytuacja prezentowała się w sołectwie Wyczółki, gdzie współczynnik przyrostu naturalnego przyjął najwyższą wartość w gminie, czyli 13,64‰.

Pozytywnie sytuacja prezentuje się w gminie Piszczac również w odniesieniu do wskaźnika salda migracji. W 2016 roku odnotowano tutaj dodatnie saldo migracji. Saldo migracji na 1000 mieszkańców wyniosło w badanym okresie 15,78. Na przestrzeni lat 2013-2016 współczynnik salda migracji wykazywał tendencję spadkową. W badanym okresie czasu nastąpił spadek współczynnika salda migracji o 27,25%. W 2013 roku saldo migracji na 1000 mieszkańców wyniosło 21,69, w 2014 roku: 19,22, a w 2015 roku: 16,70. Sołectwem, w obrębie którego odnotowano w 2016 roku najlepszą sytuację, było sołectwo Zalutyń. Saldo migracji na 1000 mieszkańców wyniosło tutaj w badanym okresie 49,45. Jedynym sołectwem, w granicach którego w 2016 roku odnotowano ujemne saldo migracji był Trojanów. Saldo migracji na 1000 mieszkańców wyniosło tutaj -45,11.

Negatywny trend spadku liczby mieszkańców, charakterystyczny dla gminy Piszczac jako całości, został również odnotowany w latach 2013-2016 w wyznaczonym obszarze rewitalizacji – sołectwie Piszczac. W obrębie tego sołectwa liczba ludności spadła z 2250 (w 2013 roku) do 2201 (w 2016 roku), czyli o 2,18%. Na terenie badanego sołectwa odnotowano w 2013 roku współczynnik przyrostu naturalnego na poziomie 5,33‰, w 2014 roku: -4,47‰, w 2015 roku: 1,80‰, a w 2016 roku na poziomie -0,45‰. We wszystkich latach analizy na terenie sołectwa Piszczac zaobserwowano dodatni współczynnik salda migracji (saldo migracji na 1000). W 2013 roku współczynnik ten wyniósł 20,89, w 2014 roku: 20,11, w 2015 roku: 11,71, a w 2016: 10,45. Jak pokazują powyższe dane saldo migracji na 1000 mieszkańców obszaru rewitalizacji uległo w latach 2013-2016 spadkowi. Spadek ten kształtował się na poziomie -49,98%. Jest to spowodowane przede wszystkim spadkiem liczby zameldowań na teren sołectwa Piszczac, który można było zaobserwować w analizowanym okresie czasu (w 2016 roku liczba osób, które zameldowały się na teren sołectwa była niższa od danych za rok 2013 o 23). Liczba osób, które się wymeldowały z obszaru rewitalizacji wzrosła o 1 w latach 2013-2016.

Wykres 1 Liczba ludności obszaru rewitalizacji w latach 2013-2016

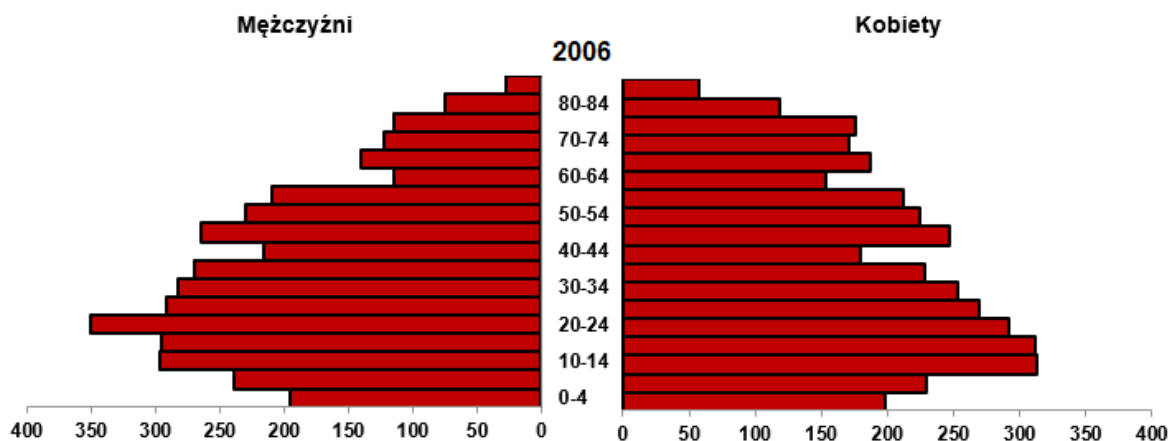

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Piszczac

Wśród negatywnych zjawisk demograficznych zauważalnych na terenie gminy Piszczac znajduje się także problem stopniowego starzenia się populacji. Wskazują na to piramidy wieku i płci, które zamieszczono poniżej. Niemal we wszystkich grupach wiekowych liczba mężczyzn jest większa niż kobiet. Jedynie w grupie wiekowej osób powyżej 55 roku życia liczebność kobiet przekracza liczebność mężczyzn (w szczególności powyżej 70 roku życia). Jest to zjawisko charakterystyczne dla całego kraju – zgodnie ze statystykami mężczyźni żyją krócej niż kobiety.

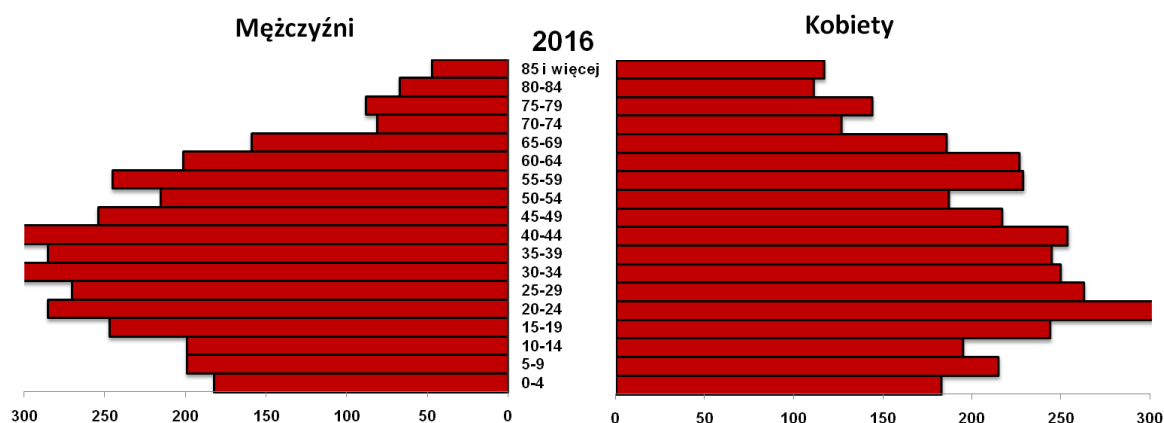
Kształt piramid wieku i płci mieszkańców analizowanej gminy na przestrzeni ostatniego 10-lecia wskazuje na stacjonarny (zastojowy) tryb społeczeństwa – przejściową fazę pomiędzy społeczeństwem młodym a starym. Porównując oba wykresy można zauważyć, że podstawa piramidy obrazującej strukturę ludności w 2016 r. uległa zmniejszeniu, rozszerza się natomiast wierzchołek piramidy, co wskazuje na systematyczne starzenie się społeczeństwa.

Wykres 2 Piramida wieku i płci mieszkańców gminy Piszczac w 2006 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS

Wykres 3 Piramida wieku i płci mieszkańców gminy Piszczac w 2016 roku

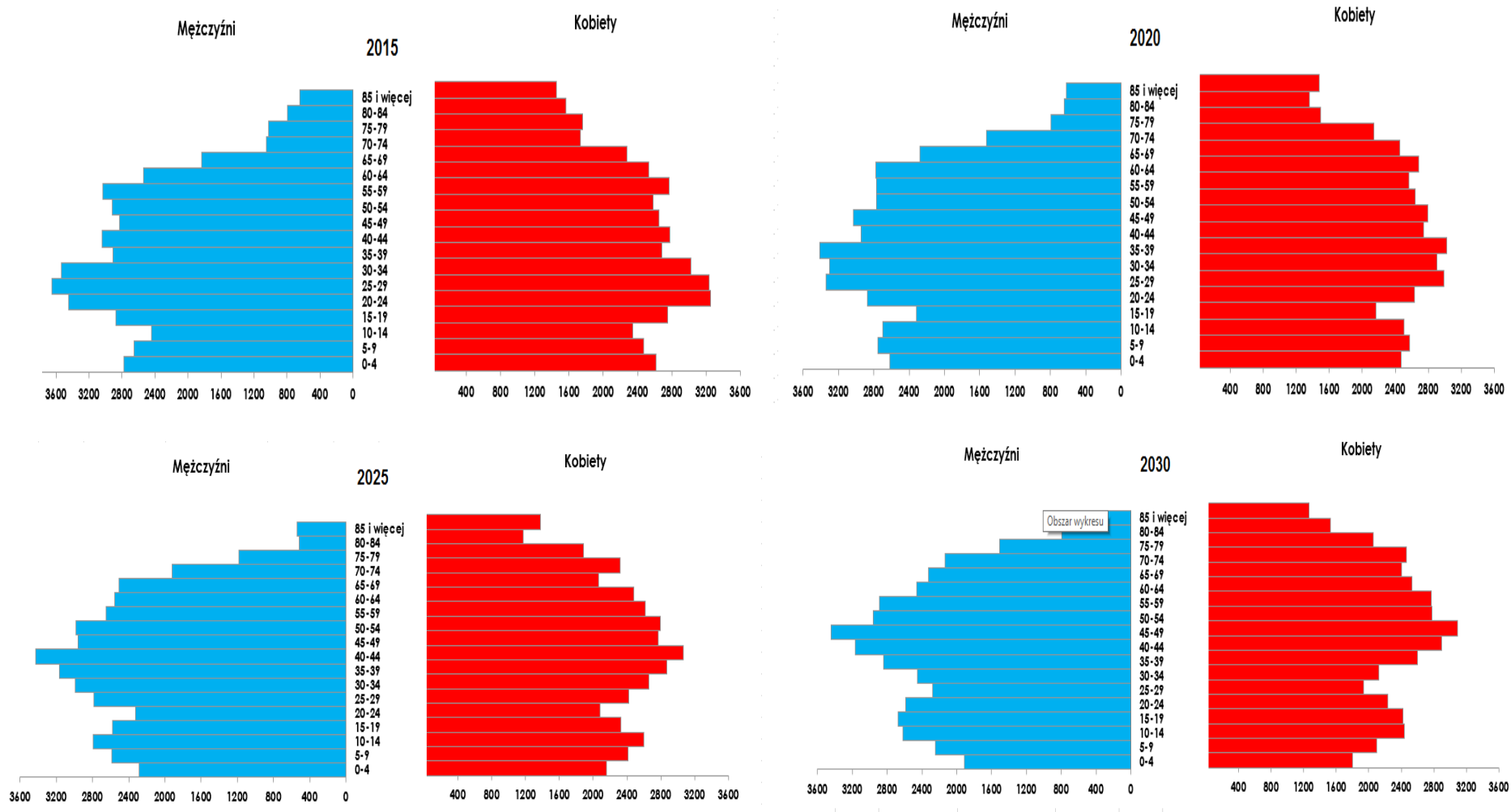
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS

W zakresie wyludniania oraz starzejącego się społeczeństwa szczególnie niekorzystnie wyglądają prognozy GUS, w świetle których w Polsce procesy te będą się systematycznie

nasilały. Z sytuacją taką będziemy również mieli do czynienia na terenach wiejskich powiatu bialskiego. Zgodnie z danymi GUS liczba mieszkańców wsi zmniejszy się na przestrzeni kolejnych piętnastu lat o blisko 6% (z 88 468 w 2015 r. do 83 189 w 2030 r.). Dodatkowo kształty, zaprezentowanych poniżej, piramid wieku ludności, obrazują występowanie wyżów i niżów demograficznych w strukturze wieku kobiet i mężczyzn. Wraz z upływem lat podstawa piramidy (dzieci i młodzież) będzie się coraz bardziej zwężać, z kolei jej górna część (seniorzy) – będzie się rozszerzała. Na początku lat 50-tych XX wieku przeciętne trwanie życia wynosiło 47 lat, w 2011 roku – 65 lat, natomiast w 2050 roku życie ludzkie będzie trwało średnio 75 lat.⁸ Wraz z procesem starzenia się społeczeństwa będzie postępował proces wyludniania. W efekcie będzie to skutkowało zmniejszającą się liczbą dzieci w wieku szkolnym, co wpłynie na konieczność ograniczenia sieci szkół i tym samym przyczyni się do pogłębienia degradacji społecznej i kulturalnej.

⁸ A. Dragan, *Starzenie się społeczeństwa polskiego i jego skutki*, Opracowania Tematyczne, OT-601, Biuro Analiz i Dokumentacji, Zespół Analiz i Opracowań Tematycznych, Kancelaria Senatu, Warszawa 2011, s. 3.

Wykres 4 Prognozowana struktura ludności według płci i grup wiekowych w powiecie białskim na obszarach wiejskich w roku 2015,2020,2025, 2030

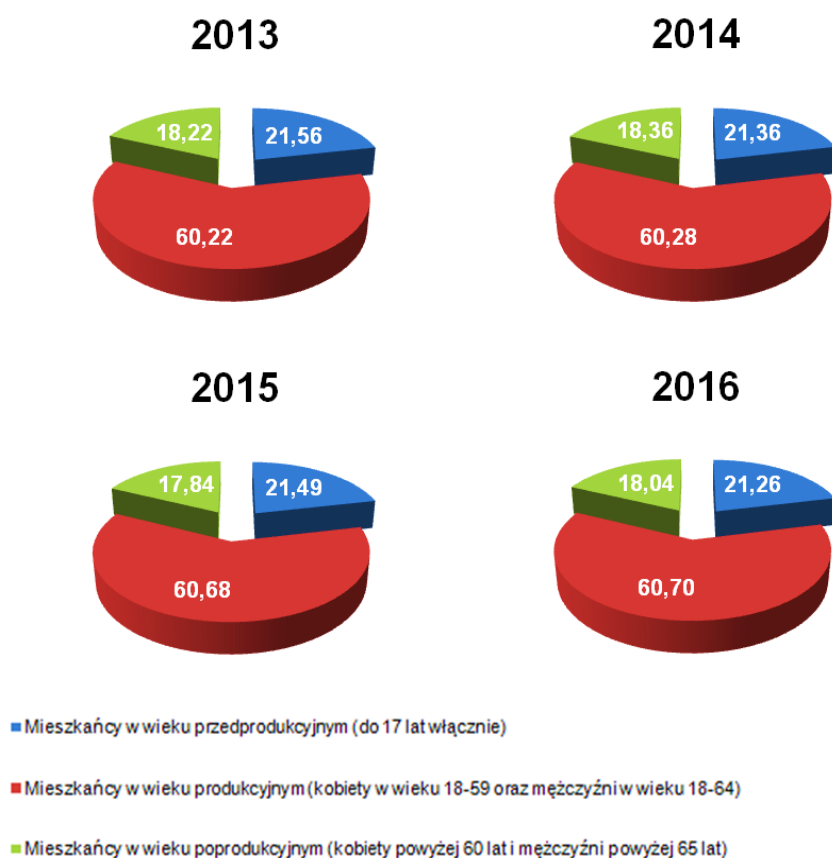

Źródło: Opracowanie własne wg danych GUS

Wskaźnikiem pozwalającym na ocenę struktury demograficznej ludności zamieszkującej obszar gminy Piszczac, w tym także obszar rewitalizacji, jest wskaźnik udziału ludności w wieku poprodukcyjnym (mężczyźni powyżej 65 lat oraz kobiety powyżej 60 lat) w ogólnej liczbie ludności. W odniesieniu do całej gminy Piszczac wskaźnik ten w 2016 roku wyniósł 19,11%, a na przestrzeni lat 2013-2016 podlegał negatywnym tendencjom wzrostowym. W 2013 roku wyniósł on dla terenu całej gminy Piszczac 18,85%, w 2014 roku: 19,01%, a w 2015 roku: 18,94%. W 2016 roku udział ludności w wieku poprodukcyjnym wśród wszystkich mieszkańców gminy Piszczac był wyższy o 1,34% od danych za rok 2013.

Na terenie sołectwa Piszczac, wyznaczonego jako obszar rewitalizacji, ww. wskaźnik uległ w latach 2013-2016 pozytywnemu trendowi spadkowemu. W 2013 roku udział mieszkańców w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności tego sołectwa wyniósł 18,22%, w 2014 roku: 18,36%, w 2015 roku: 17,84%, a w 2016 roku: 18,04%. W 2016 roku wskaźnik ten odnotował spadek o 1,02%% w stosunku do roku 2013. Jednocześnie, w latach 2013-2016 widoczny jest tutaj trend zmniejszającej się grupy ludności w wieku przedprodukcyjnym (do 17 lat włącznie). Liczba osób do 17 roku życia włącznie zamieszkujących sołectwo Piszczac spadła z 485 (w 2013 r.) do 468 (w 2016 r.), czyli o 3,51%. Udział dzieci i młodzieży do 17 roku życia włącznie w ogólnej liczbie ludności analizowanego sołectwa wyniósł w 2016 roku 21,26% i spadł on w stosunku do roku 2013 o 1,39%. Jak widać na poniższym wykresie, w latach 2013-2016 na terenie sołectwa Piszczac wzrósł udział ludności w wieku produkcyjnym (mężczyźni 18-64 lat; kobiety 18-59 lat) w ogólnej liczbie mieszkańców. Wzrost ten wyniósł 0,7%.

Wykres 5 Udział ludności obszaru rewitalizacji – sołectwa Piszczac - według ekonomicznych grup wieku w ogólnej liczbie mieszkańców sołectwa w latach 2013-2016 (%)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Piszczac

Na obszarze rewitalizacji widoczne jest zjawisko utrzymywania dorosłych dzieci przez rodziców z emerytur. Ze zjawiskiem tym równocześnie występuje problem alkoholizmu wśród zależnych finansowo dzieci.

Należy jednocześnie zaznaczyć, że niekorzystne czynniki demograficzne (brak znaczącego wzrostu liczby urodzeń, ujemny przyrost naturalny, migracje), jak również niepokojący trwały trend spadku liczby ludzi młodych w połączeniu z przechodzeniem w wiek emerytalny osób będących obecnie w wieku produkcyjnym, będą w przyszłości pogarszać wskaźnik obciążenia demograficznego w obszarze rewitalizacji w perspektywie długookresowej. Proporcje te będą kształtować nie tylko sytuację ekonomiczną obszaru, ale wpłyną przede wszystkim na sytuację społeczną i konieczność zabezpieczenia w niedługiej przyszłości różnego rodzaju potrzeb związanych z organizacją systemu wsparcia dla starzejącego się społeczeństwa. Problem starzenia się populacji niesie ze sobą konieczność zmiany funkcji obiektów i przestrzeni, które powinny być coraz bardziej przystosowane do potrzeb coraz liczniejszej grupy seniorów.

REKOMENDACJE

- ✓ *Jako remedium na prognozy wskazujące, że obszar rewitalizacji będzie podlegał procesowi wyludniania się, należy wskazać działania mające na celu poprawę jakości życia na obszarze rewitalizacji oraz całej gminy Piszczac, a także polegające na podkreślaniu atutów związanych z życiem w gminie (np. dostęp do lepszej jakości infrastruktury społecznej, zwiększenie liczby miejsc pracy).*
- ✓ *Wśród niekorzystnych procesów demograficznych dotyczących obszar rewitalizacji oraz całej gminy znajduje się stopniowe starzenie się społeczeństwa, które generuje szereg innych problemów (m.in. zmniejszanie zasobu siły roboczej, osłabienie lokalnego kapitału ludzkiego czy pogarszanie struktury rynku pracy). Przedmiotowe zjawisko ma również skutki ekonomiczne dla systemu finansów publicznych w postaci wzrostu kosztów opieki zdrowotnej i opieki nad ludźmi starszymi. W kontekście tym działania rewitalizacyjne winny koncentrować się wokół działań prewencyjnych - związanych z promowaniem zdrowego stylu życia wśród osób młodych (ale też starszych), prowadzeniem prorodzinnej polityki gminy zachęcającej rodziny do posiadania większej liczby dzieci, czy wspomaganiami poprzez rozwój infrastruktury społecznej takiej jak m.in. lepszy dostęp do przedszkoli czy placów zabaw.*
- ✓ *Konieczne jest również zapewnienie seniorom zaspokojenia podstawowych potrzeb związanych zarówno z eliminacją barier infrastrukturalnych oraz potrzeb kulturalnych i edukacyjnych. Sugeruje się podjęcie działań mających na celu poprawę jakości życia seniorów, poprzez ich aktywizację społeczną, integrację ze społecznością i ciągłe diagnozowanie ich potrzeb.*

2.2.2.2 STAN ZDROWIA MIESZKAŃCÓW

Wśród negatywnych zjawisk w sferze społecznej, które sygnalizowały zarówno władze gminy Piszczac, jak również sami mieszkańcy gminy, znajdują się także problemy zdrowotne ludności. Niewątpliwie o istotności tego problemu świadczy fakt, że kłopoty ze zdrowiem odciskają swoje piętno nie tylko na pojedynczych osobach dotkniętych chorobą, ale również na ich rodzinach, otoczeniu, a co za tym idzie, całej społeczności lokalnej.

Na terenie gminy Piszczac opiekę zdrowotną zapewniają lekarze i pielęgniarki w Niepublicznym Zakładzie Opieki Zdrowotnej w Piszczacu „Medyk” oraz w ramach Indywidualnej Praktyki Stomatologicznej. Dane dot. stanu zdrowia, które zostały zebrane i przekazane na potrzeby niniejszego opracowania odnosiły się do ludności całej gminy Piszczac, nie było możliwości wyszczególnienia danych odnoszących się do poszczególnych jednostek referencyjnych, w tym obszaru rewitalizacji.

W świetle danych udostępnionych przez NZOZ w Piszczacu możemy zauważyć, że w 2016 roku na terenie całej gminy Piszczac największa liczba mieszkańców chorowała na choroby układu oddechowego i alergię. Na tego rodzaju choroby chorowało w analizowanym okresie aż 3496 mieszkańców gminy, czyli około 46,74% wszystkich mieszkańców. Na przestrzeni lat 2013-2016 liczba mieszkańcó w gminy Piszczac, chorujących na choroby układu oddechowego i alergię uległa spadkowi z 5808 osób w 2013 roku do 3496 osób w 2016 roku, tj. o 2312 osób (spadek o 39,81%).

Kolejną grupą chorób, z którymi borykają się mieszkańcy gminy Piszczac są choroby układu krążenia. W analizowanym okresie (2013-2016) również i ta grupa chorujących uległa zmniejszeniu. W 2013 roku liczba mieszkańcó w leczących się w NZOZ w Piszczacu w związku z chorobami układu krążenia wynosiła 3260, w 2014 roku – 2930, w 2015 roku – 2323, a w 2016 roku – 2159. Jak pokazują powyższe dane, badana grupa mieszkańcó w obniżyła się w latach 2013-2016 o 1101 osób, czyli o 33,77%.

Znaczącą grupę wśród ludności gminy Piszczac stanowiły w latach 2013-2016 osoby chorujące na choroby układu ruchu. W 2016 roku liczba osób zamieszkujących teren gminy Piszczac, którzy wg danych NZOZ podlegali leczeniu w związku ze zdiagnozowaniem chorób układu ruchu wynosiła 1326 i była niższa od danych za rok 2013 o 348 osób, czyli o 20,79%. Liczba mieszkańcó w chorujących na choroby układu ruchu stanowiła w 2016 roku około 17,73% ogółu ludności gminy.

W 2016 roku 563 mieszkańcó w gminy leczyło się z powodu zaburzeń lub chorób psychicznych, czyli ok. 7,53% populacji. Podobnie jak w przypadku pozostałych przyczyn korzystania ze świadczeń zdrowotnych świadczonych przez SSPZOZ, w analizowanym okresie spadła liczba mieszkańcó w chorujących na choroby i zaburzenia psychiczne. W 2016 roku liczba mieszkańcó w gminy leczących się z powodu zaburzeń czy chorób psychicznych spadła, w porównaniu z rokiem 2013, o 250 osób (z 813 do 563), tj. o 30,75%.

W 2016 roku liczba osób zamieszkujących teren gminy, którzy wg danych NZOZ w Piszczacu podlegali leczeniu w związku ze zdiagnozowaniem nowotworów wynosiła 56 i była wyższa od danych za rok 2013 o 3 osoby, czyli o 5,66%. Liczba mieszkańcó w gminy Piszczac chorujących na choroby nowotworowe stanowiła w 2016 roku około 0,75% ogółu ludności.

Wśród dzieci i młodzieży do 15 roku życia, zamieszkującej teren gminy Piszczac, w 2016 roku 1,53% stanowiły osoby, u których zdiagnozowano nadwagę lub otyłość (łącznie 19 osób). Liczba ta, w porównaniu z rokiem 2013 uległa spadkowi. Spadek ten wyniósł 11 osób, czyli ok. 36,67%. Dzieci i młodzież do 15 roku życia włącznie, u których zdiagnozowano wady postawy i zaburzenia ruchu stanowiły w 2016 roku około 13,27% populacji w tej grupie wiekowej (165 osób).

Analizując stan zdrowia mieszkańcó w gminy Piszczac wzięto również pod uwagę dane odnoszące się do liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej z tytułu długotrwałej lub ciężkiej choroby, gdyż te dane również wskazują na kondycję zdrowotną mieszkańcó w gminy. W 2016 roku ogólna liczba rodzin korzystających ze świadczeń z GOPS w Piszczacu z tytułu długotrwałej lub ciężkiej choroby wynosiła w gminie 81, czyli około 3,25% ogólnej liczby rodzin z obszaru gminy (średnia gminna). Jednostką referencyjną, w obrębie której odnotowano największy procentowy udział rodzin korzystających z pomocy społecznej z tytułu długotrwałej

lub ciężkiej choroby w ogólnej liczbie rodzin z danej jednostki było w 2016 roku sołectwo Połoski Stare (8,57%). Dynamika zmiany, którą na przestrzeni lat 2013-2016 możemy zaobserwować w odniesieniu do badanego powyżej zjawiska pokazuje ogólny spadek problemu na obszarze gminy Piszczac. Udział rodzin korzystających z pomocy GOPS z tytułu długotrwałej lub ciężkiej choroby w odniesieniu do ogólnej liczby rodzin spadł w przeciągu analizowanych czterech lat o 14,17% (średnia dla gminy Piszczac). Obszarem charakteryzującym się najwyższym spadkiem udziału rodzin korzystających ze świadczeń z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby w ogólnej liczbie rodzin było sołectwo Piszczac Trzeci (spadek o 100%).

Na obszarze rewitalizacji, obejmującym sołectwo Piszczac, liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z tytułu długotrwałej lub ciężkiej choroby wynosiła w latach 2013-2016 odpowiednio: 16, 15, 13, 9. Rodziny – beneficjenci pomocy społecznej z tytułu długotrwałej lub ciężkiej choroby stanowiły w 2016 roku 1,23% wszystkich rodzin z obszaru rewitalizacji, w 2015 roku – 1,76%, w 2014 roku – 2,01%, a w 2013 roku – 2,13%. Jak pokazują powyższe dane udział rodzin korzystających z pomocy GOPS z tytułu długotrwałej lub ciężkiej choroby w odniesieniu do ogólnej liczby rodzin spadł w przeciągu analizowanych czterech lat o 42,52%.

Zdiagnozowanym problemem obszaru rewitalizacji jest także brak odpowiedniego poradnictwa psychologicznego. Jednocześnie, w trakcie prowadzonej diagnozy, zarówno mieszkańcy gminy, jak i pracownicy gminnych jednostek organizacyjnych (w szczególności GOPS-u), wskazywali, że coraz częściej mieszkańcy borykają się z różnego rodzaju problemami i zaburzeniami psychicznymi. Na wzrost liczby osób borykających się z tego rodzaju problemami wpływa przede wszystkim wyśrubowane tempo życia, stres, brak możliwości samorealizacji czy niemożność porozumienia się z najbliższymi. Problemy te równie mocno dotyczą wszystkich grup wiekowych – dzieci i młodzieży (które nie są akceptowane w środowisku rówieśniczym), dorosłych (którzy nie radzą sobie z problemami życia codziennego), a także seniorów (którzy często czują się niepotrzebni i odrzuceni). Należy jednocześnie zaznaczyć, że skala problemu jest ukryta (liczba zdiagnozowanych przypadków nie oddaje prawdziwej skali problemu), gdyż wielu mieszkańców nie przyznaje się lub nie sięga po specjalistyczną pomoc przy tego rodzaju chorobach. Biorąc pod uwagę charakter analizowanego obszaru (gmina wiejska) i ograniczenia wynikające zarówno z dostępu do usług, jak i „mentalności”, nie wszyscy mieszkańcy decydują się na podjęcie leczenia ze względu na strach przed stygmatyzacją rodziny czy sąsiadów. Część z nich uważa tego rodzaju problemu za wstydlive i dlatego nie chce o nich „głośno mówić”.

Kolejnym z problemów, z którym boryka się coraz większa część lokalnego społeczeństwa (w tym obszarze rewitalizacji), w szczególności dotyczy dzieci i młodzieży, jest otyłość lub nadwaga. W świetle informacji uzyskanych w trakcie opracowywania niniejszej diagnozy przyczyn problemu nadwagi czy otyłości dzieci i młodzieży należy upatrywać przede wszystkim w braku lub niewystarczającej ich aktywności fizycznej. Nie uprawiają oni na stałe żadnej aktywności ruchowej – przyzwyczajeni są do spędzania wolnego czasu przed telewizorem czy komputerem. Poza tym nie przestrzegają zasad zdrowego żywienia. Na taki stan rzeczy wpływ mają przede wszystkim ugruntowane, nieprawidłowe nawyki rodziców, którzy nie przywiązują wagi do zdrowego stylu życia pojmowanego w kontekście aktywności ruchowej oraz zdrowego żywienia. Przedmiotowe problemy powodują także szereg innych niekorzystnych zjawisk. Często osoby otyłe mają problemy czy zaburzenia emocjonalne (brak samoakceptacji, obniżone poczucie własnej wartości i wiary w swoje możliwości), jak również z tego powodu są stygmatyzowane czy nieakceptowane w środowisku rówieśniczym.

Poza tym zdiagnozowanym problemem obszaru rewitalizacji jest niska świadomość mieszkańców oraz niechęć i opór w stosunku do tematyki zdrowego stylu życia.

REKOMENDACJE

- ✓ *Dane dotyczące stanu zdrowia mieszkańców obszaru rewitalizacji przemawiają za tym, by w ramach działań rewitalizacyjnych podjąć inicjatywy prewencyjne związane z promowaniem zdrowego stylu życia. Winny one zarówno dotyczyć dzieci i młodzieży, jak i dorosłych mieszkańców obszaru rewitalizacji. Oprócz działań wpływających na zmianę negatywnych przyzwyczajeń i nawyków żywieniowych i ruchowych, należy także tworzyć miejsca umożliwiające aktywność fizyczną, które będą stanowiły podstawę realizacji działań w zakresie promocji aktywnego i zdrowego stylu życia. Jednocześnie będą one stanowiły obszary integracji (w tym międzypokoleniowej) mieszkańców.*
- ✓ *Konieczne jest podjęcie takich działań, które będą zmierzały do poprawy stanu zdrowia i sprawności fizycznej oraz psychicznej, osób dotkniętych długotrwałą lub ciężką chorobą lub niepełnosprawnością. Poza tym, niezbędne jest przeciwdziałanie wykluczeniu ww. osób oraz zapewnienie im dostępu do usług pielęgnacyjnych, opiekuńczych i rehabilitacyjnych w środowisku zamieszkania.*

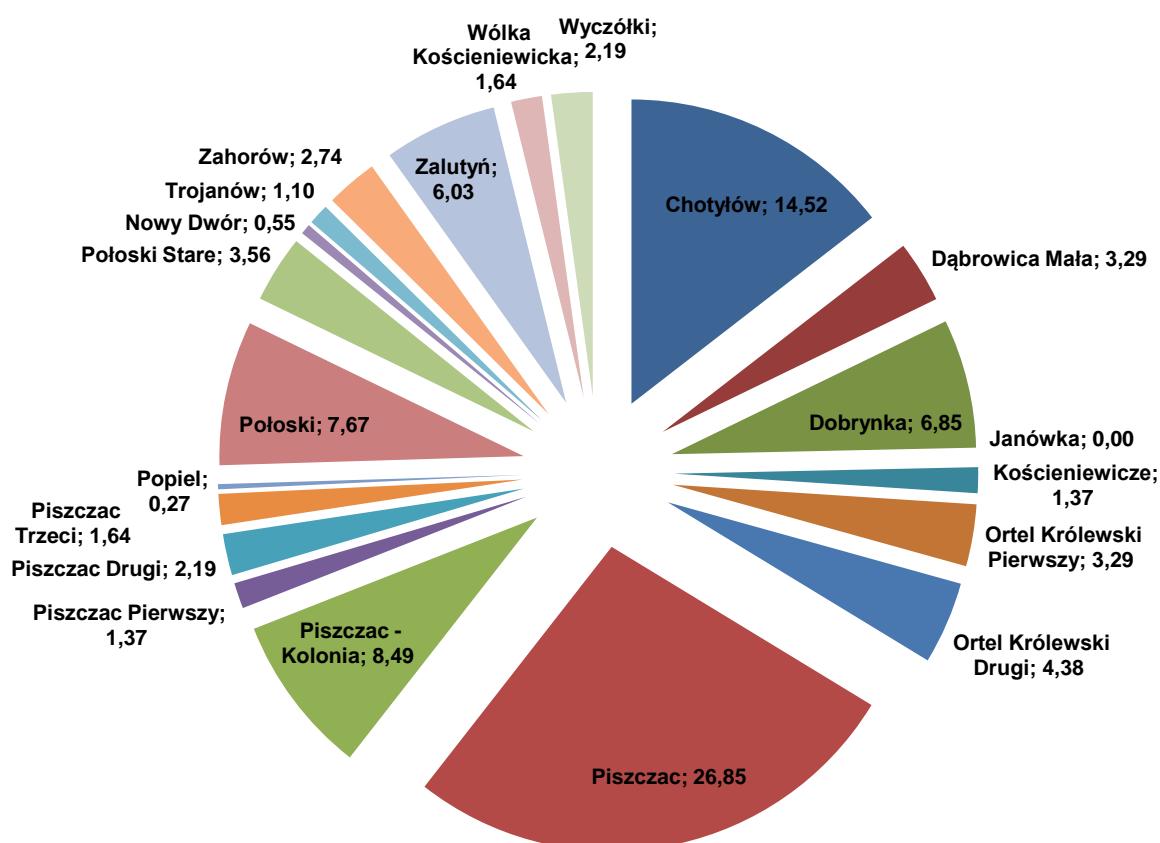
2.2.2.3 BEZROBOCIE

Wśród głównych zjawisk kryzysowych zachodzących w sferze społecznej w wyznaczonym obszarze rewitalizacji, silnie związanym z innymi negatywnymi procesami, jest bezrobocie. Bezrobocie, w szczególności długotrwałe (przekraczające 12 miesięcy), jest bardzo niekorzystne społecznie, gdyż wpływa negatywnie zarówno na warunki bytowe jednostki lub rodziny (długotrwały brak stałego wynagrodzenia, uzależnienie od wsparcia z systemu pomocy społecznej), jak również kondycję psychofizyczną (zaburzenia zdrowia psychicznego, dolegliwości psychosomatyczne) oraz społeczną (pogłębiająca się izolacja społeczna, spadek aktywności osoby pozostającej bez pracy). Czynniki te bardzo często skutkują wzrostem ubóstwa, pogłębiają stan wykluczenia zawodowego i społecznego (np. zanik posiadanych kwalifikacji zawodowych i trudności w przystosowaniu się do zmieniających się zasad funkcjonowania rynku pracy), a także mogą prowadzić do pojawienia się patologicznych zjawisk takich jak: nadużywanie alkoholu, przestępczość. Negatywne skutki bezrobocia odciskają również piętno na funkcjonowaniu rodziny osoby pozostającej bez pracy. W szczególności dotyczy to dzieci osoby bezrobotnej, które odczuwając własną sytuacją materialną jako gorszą, w porównaniu do swoich rówieśników, stopniowo mogą izolować się, co jest dotkliwym ograniczeniem naturalnych potrzeb związanych z rozwojem intelektualnym i społecznym. Bezrobocie jest również przyczyną zaniechania uczestnictwa w życiu kulturalnym i społecznym.

Dane statystyczne udostępnione przez Powiatowy Urząd Pracy w Białej Podlaskiej odnoszące się do bezrobocia w latach 2013-2016 na terenie gminy Piszczac przedstawiają korzystny trend zjawiska. Na przestrzeni analizowanego okresu liczba osób bezrobotnych pochodzących z terenu gminy Piszczac, zarejestrowanych w PUP w Białej Podlaskiej, uległa spadkowi. Na koniec 2013 roku wynosiła 421 osób, 2014 – 401, 2015 – 344, a w 2016 roku – 365. W 2016 roku liczba bezrobotnych spadła zatem, w porównaniu z rokiem 2013, o 56 osób, co stanowi

13,30%-owy spadek. Bezrobotni z obszaru gminy Piszczac stanowili w 2016 roku około 8,97% wszystkich bezrobotnych z terenu powiatu bialskiego, którzy zostali zarejestrowani w PUP w Białej Podlaskiej. Według danych, na koniec 2016 roku, najliczniejszą grupę wśród wszystkich osób bezrobotnych z terenu gminy stanowili mieszkańcy sołectwa Piszczac (98 osób, co stanowiło około 26,85% ogółu bezrobotnych z terenu gminy), natomiast najmniejszą – mieszkańcy sołectwa Popiel (jedna osoba bezrobotna, czyli 0,27% spośród wszystkich bezrobotnych z terenu gminy). Wg danych PUP w Białej Podlaskiej ani jeden mieszkaniec sołectwa Janówka nie był w 2016 roku zarejestrowany jako bezrobotny.

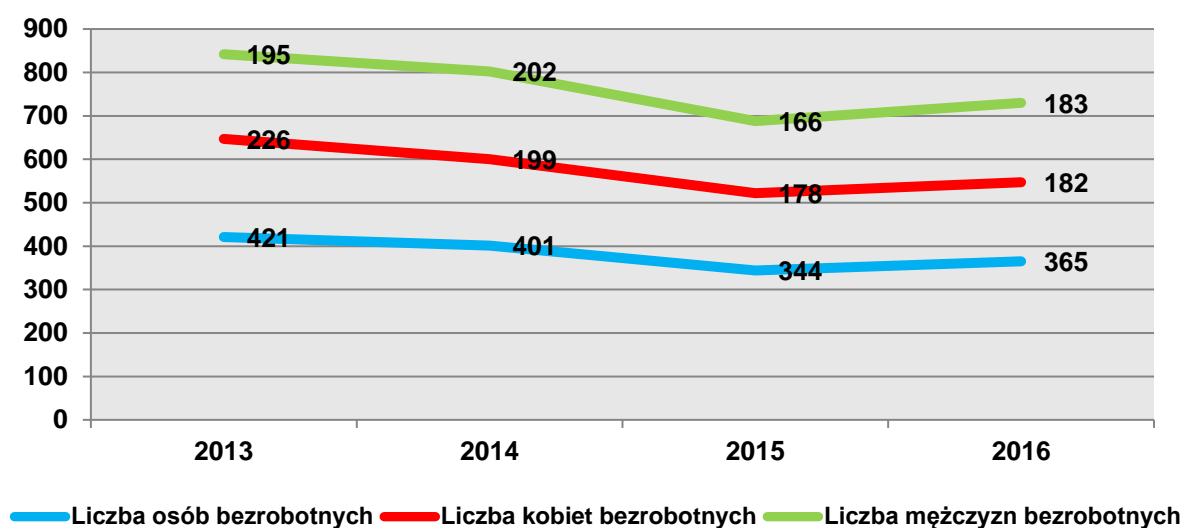
Wykres 6 Udział bezrobotnych mieszkańców poszczególnych jednostek referencyjnych w ogólnej liczbie bezrobotnych z terenu gminy Piszczac, zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Białej Podlaskiej w 2016 roku (%)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Białej Podlaskiej

W 2016 roku wśród bezrobotnych mieszkańców gminy Piszczac zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Białej Podlaskiej większość stanowili mężczyźni: 50,14%. Podobnie sytuacja prezentowała się w 2014 roku, kiedy mężczyźni również stanowili większość wśród ogółu bezrobotnych z obszaru gminy – 50,37%. W pozostałych latach analizy, tj. w roku 2013 oraz 2015, to kobiety stanowiły większość wśród bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Białej Podlaskiej (odpowiednio: 53,68% oraz 51,74%).

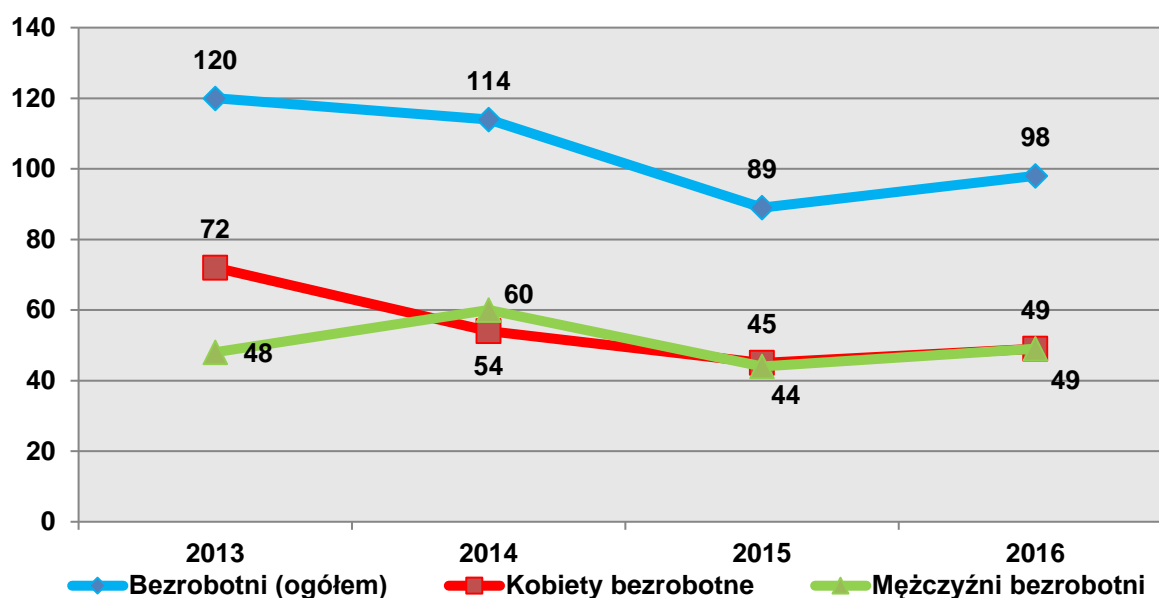
Wykres 7 Bezrobotni w gminie Piszczac na przestrzeni lat 2013-2016

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Białej Podlaskiej

Liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w PUP w Białej Podlaskiej, zamieszkujących obszar rewitalizacji, na przestrzeni czterech analizowanych lat również uległa zmniejszeniu. Na terenie sołectwa Piszczac liczba ta spadła ze 120 w 2013 roku do 98 w roku 2016. Oznacza to 18,33%-owy spadek. Liczba bezrobotnych kobiet zamieszkujących obszar rewitalizacji kształtowała się w latach 2013-2016 na poziomie: 72 kobiety (2013 r.), 54 kobiety (2014 r.), 45 kobiet (2015 r.) oraz 49 kobiet (2016 r.). Ich udział w ogólnej liczbie bezrobotnych mieszkańców sołectwa Piszczac wyniósł w analizowanym okresie odpowiednio: 60% (2013 r.), 47,37% (2014 r.), 50,56% (2015 r.) oraz 50% (2016 r.).

Wykres 8 Bezrobotni na obszarze rewitalizacji na przestrzeni lat 2013-2016

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Białej Podlaskiej

Wskaźnikiem, za pomocą którego możliwe było zidentyfikowanie poziomu bezrobocia był udział osób bezrobotnych w ogólnej liczbie mieszkańców w wieku produkcyjnym oraz dynamika zmiany ww. wskaźnika w latach 2013-2016.

Na obszarze całej gminy Piszczac udział mieszkańców pozostających bez pracy, zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Białej Podlaskiej w populacji mieszkańców w wieku produkcyjnym, wyniósł w latach 2013-2016 odpowiednio: 9,27%, 8,85%, 7,61% oraz 8,10%. Jak pokazują te dane w analizowanym okresie udział bezrobotnych mieszkańców w ogólnej liczbie ludności w wieku produkcyjnym uległ spadkowi. Spadek ten wyniósł 12,63%.

Trend spadkowy w stosunku do udziału bezrobotnych mieszkańców zarejestrowanych w PUP w Białej Podlaskiej w ogólnej liczbie mieszkańców w wieku produkcyjnym odnotowano również na obszarze rewitalizacji. W sołectwie Piszczac, w 2016 roku udział badanej grupy mieszkańców w ogólnej liczbie ludności w wieku produkcyjnym wyniósł 7,34% i był niższy w stosunku do roku 2013 o 17,17% (w 2013 roku udział ten wyniósł 8,86%, w 2014 roku: 8,45%, a w 2015 roku: 6,61%).

Dane dotyczące zmniejszającej się liczby osób zarejestrowanych w PUP należy jednak interpretować ostrożnie. Po pierwsze, dokonując analizy danych dotyczących liczby zarejestrowanych bezrobotnych w gminie w dłuższej perspektywie czasowej zauważyć można, że w chwili obecnej ich liczba jest sporo większa niż jeszcze kilka lat temu. Poza tym, z informacji uzyskanych podczas diagnozowania obszaru rewitalizacji wynika, że zmniejszenie się liczby bezrobotnych nie jest wynikiem wzrostu liczby miejsc pracy, a przede wszystkim migracjami w celach zarobkowych. Spadek liczby bezrobotnych nie wynika z pozytywnych zmian na lokalnym rynku pracy, tj. nie jest skorelowany z powstaniem nowych miejsc pracy na obszarze gminy, ale, z dużym prawdopodobieństwem, jest następstwem zjawiska odpływu mieszkańców. Część z mieszkańców zdecydowało się na wyjazd i podjęcie pracy za granicami kraju, jednocześnie nie wymeldowując się z terenu gminy. Ponadto statystyki dotyczące bezrobocia w znacznym stopniu zniekształcają obraz zjawiska ze względu na duży stopień tzw. bezrobocia ukrytego oraz powszechności „pracy na czarno”. Poza tym, liczba osób zarejestrowanych jako bezrobotne spada w okresie letnim oraz wiosenno-jesiennym. Ma to związek z popytem na pracowników w okresie tzw. prac sezonowych (prace w rolnictwie, przetwórstwie rolno-spożywczym i budownictwie).

Zgodnie z danymi statystycznymi przekazanymi przez Powiatowy Urząd Pracy w Białej Podlaskiej możemy zaobserwować, że wśród wszystkich bezrobotnych mieszkańców gminy Piszczac, zarejestrowanych w PUP, większość we wszystkich latach analizy stanowiły osoby pomiędzy 41 a 49 rokiem życia. W 2013 roku ich odsetek wśród ogółu bezrobotnych z gminy Piszczac kształtował się na poziomie 42,04%, w 2014 roku – 41,15%, w 2015 roku – 43,02%, a w 2016 roku – 44,11%. Jak widać, udział bezrobotnych mieszkańców pomiędzy 41-49 rokiem życia w ogólnej liczbie bezrobotnych z terenu gminy Piszczac uległ negatywnemu trendowi wzrostowemu. Wzrost wyniósł 4,92%.

Drugą, co do wielkości, grupę wiekową wśród bezrobotnych mieszkańców gminy Piszczac stanowiły osoby przez 40 rokiem życia (włącznie). W 2013 roku ich liczba wyniosła 171, w 2014 roku – 168, w 2015 roku – 129, a w 2016 roku – 131. Ich udział w ogólnej liczbie bezrobotnych mieszkańców gminy wyniósł w 2016 roku 35,89%, w 2015 roku – 37,50%, w 2014 roku – 41,90%, a w 2013 roku – 40,62%.

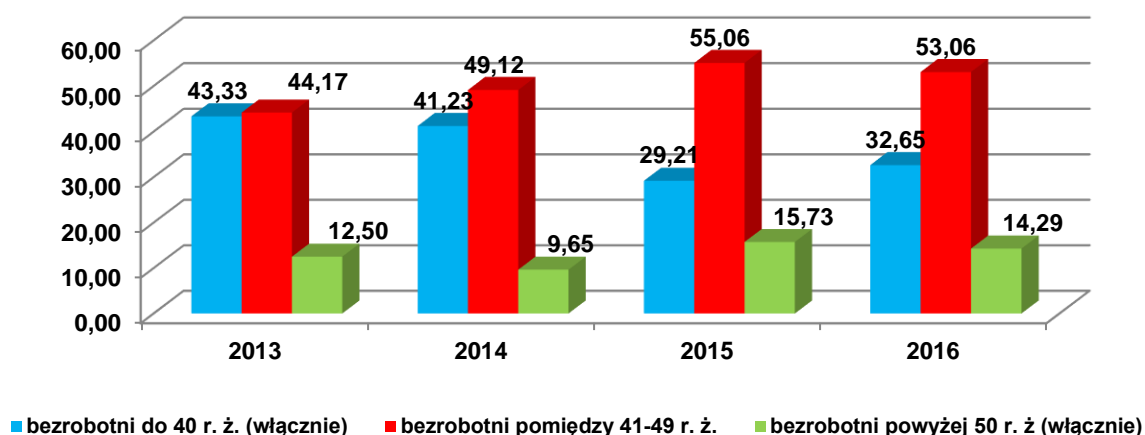
Bezrobotni mieszkańcy gminy Piszczac powyżej 50 roku życia (włącznie), zarejestrowani w PUP w Białej Podlaskiej, stanowili w 2016 roku 20% ogółu bezrobotnych z gminy, w 2015 roku – 19,48%, w 2014 roku – 16,96%, a w 2013 roku – 17,34%.

Analogicznie sytuacja prezentuje się na obszarze rewitalizacji. W sołectwie Piszczac, we wszystkich latach analizy (2013-2016), najliczniejszą grupę wśród bezrobotnych mieszkańców tego terenu, zarejestrowanych w PUP w Białej Podlaskiej, stanowiły osoby pomiędzy 41 a 49 rokiem życia. W 2016 roku ich liczba wyniosła 52, w 2015 roku - 49, w 2014 roku – 56, a w 2013 roku 53. Ich udział w ogólnej liczbie bezrobotnych zamieszkujących obszar rewitalizacji kształtował się w latach 2013-2016 na poziomie: 44,17% (2013 r.), 49,12% (2014 r.), 55,06% (2015 r.) oraz 53,06% (2016 r.). Udział bezrobotnych mieszkańców pomiędzy 41-49 rokiem życia w ogólnej liczbie bezrobotnych z terenu sołectwa Piszczac uległ wzrostowi o 20,13%.

Na obszarze rewitalizacji w 2016 oraz 2015 roku odnotowano po 14 osób bezrobotnych powyżej 50 roku życia (włącznie), w 2014 roku – 11 osób, a w 2013 – 15 osób. Oznacza to, że w analizowanym okresie liczba bezrobotnych z tej grupy wiekowej o spadła o 6,67%. Udział bezrobotnych powyżej 50 roku życia (włącznie), zarejestrowanych w PUP w Białej Podlaskiej, w ogólnej liczbie bezrobotnych z sołectwa Piszczac wyniósł w 2016 roku 14,29%. Pomimo, że na przestrzeni lat 2013-2016 liczba bezrobotnych powyżej 50 roku życia (włącznie), zamieszkujących obszar rewitalizacji, uległa spadkowi, ich udział w ogólnej liczbie bezrobotnych z tego obszaru uległ negatywnemu trendowi wzrostowemu. W 2015 roku bezrobotni powyżej 50 roku życia (włącznie), będący mieszkańcami obszaru rewitalizacji, stanowili około 15,73% ogółu bezrobotnych z tego terenu, w 2014 roku – 9,65%, a w 2013 roku – 12,50%. Wzrost, który odnotowano wyniósł 14,32%.

Gdy analizie poddamy udział osób bezrobotnych do 40 roku życia (włącznie), zarejestrowanych w PUP w Białej Podlaskiej, w ogólnej liczbie bezrobotnych mieszkańców sołectwa Piszczac, możemy zaobserwować, że udział ten kształtował się w 2016 roku na poziomie 32,65%, natomiast w porównaniu do 2013 roku udział tej grupy osób w ogólnej liczbie bezrobotnych spadł o 24,65%. W 2013 roku liczba bezrobotnych poniżej 40 roku życia (włącznie) wyniosła tutaj 52 osoby, w 2014 – 47, w 2015 roku – 26, a w 2016 roku – 32.

Wykres 9 Udział osób bezrobotnych z poszczególnych grup wiekowych w ogólnej liczbie bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Radzynie Podlaskim w latach 2013-2016 na obszarze rewitalizacji (%)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Białej Podlaskiej

Badając problem bezrobocia na terenie gminy Piszczac oraz w obrębie obszaru rewitalizacji, obejmującego sołectwo Piszczac, analizie poddano również udział osób bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych zarejestrowanych w PUP w Białej Podlaskiej w ogólnej liczbie

bezrobotnych z terenu gminy oraz sołectwa Piszczac. Wysoki udział osób bezrobotnych nieposiadających kwalifikacji zawodowych jest jednym z markerów wskazujących na trwały charakter procesu pozostawania bez pracy. Wskaźnik ten wskazuje na ogół na wysoki związek pomiędzy kwalifikacjami zawodowymi bezrobotnych oraz okresem, w którym pozostają oni bez pracy. Aktywizacja tej grupy osób bezrobotnych jest bardzo trudna i czasochłonna.

W 2016 roku wskaźnik udziału osób bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Białej Podlaskiej w ogólnej liczbie bezrobotnych mieszkańców był dość wysoki i wyniósł dla obszaru całej gminy Piszczac 26,85% (średnia gminna). Najwyższy odsetek bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych w stosunku do wszystkich bezrobotnych odnotowano na terenie sołectw: Popiel oraz Nowy Dwór, gdzie aż po 100% bezrobotnych nie posiada żadnych kwalifikacji zawodowych. Na terenie sołectwa Piszczac Pierwszy wśród osób bezrobotnych nie było w 2016 roku ani jednej osoby, która nie miałaby żadnych kwalifikacji zawodowych

Na obszarze rewitalizacji liczba osób bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych wyniosła w 2013 roku 22, w 2014 roku: 24, w 2015 roku: 23, a w 2016 roku: 25. Jak pokazują powyższe dane na przestrzeni lat 2013-2016 liczba bezrobotnych nieposiadających kwalifikacji zawodowych wzrosła 3 osoby, czyli o około 13,64%. Analizując procentowy udział osób bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych, zamieszkujących sołectwo Piszczac, zarejestrowanych w PUP w Białej Podlaskiej, w ogólnej liczbie bezrobotnych z tego sołectwa, możemy zauważyć, że w 2016 roku udział ten kształtował się na poziomie 25,51%, w 2015 roku: 25,8%, w 2014 roku: 21,05%, a w 2013 roku: 18,33%. Udział ww. mieszkańców w ogólnej liczbie bezrobotnych z sołectwa Piszczac wzrósł zatem o 39,15%.

Analizując zjawisko bezrobocia przez pryzmat wykształcenia mieszkańców gminy Piszczac pozostających bez pracy, zarejestrowanych w PUP w Białej Podlaskiej, możemy zauważyć, że na przestrzeni lat 2013-2016 przeważająca większość wśród osób bezrobotnych z gminy stanowiły osoby z wykształceniem średnim lub zawodowym. W 2013 roku stanowiły one 60,10% ogólnej liczby bezrobotnych z terenu gminy Piszczac, w 2014 roku – 60,35%, w 2015 roku – 66,86%, a w 2016 roku – 64,38%. Analiza dynamiki zmian jakim uległ na przestrzeni lat 2013-2016 wskaźnik odnoszący się do udziału bezrobotnych posiadających wykształcenie średnie lub zawodowe w ogólnej liczbie osób bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Białej Podlaskiej wskazuje na dość znaczny wzrost wartości średniej dla gminy Piszczac. W badanym okresie udział tej grupy osób bezrobotnych w ogólnej liczbie mieszkańców pozostających bez pracy wzrósł na terenie gminy o 7,14% (średnia gminna).

Na obszarze rewitalizacji we wszystkich latach analizy (2013-2016) zdecydowaną większość wśród bezrobotnych mieszkańców również stanowiły osoby z wykształceniem średnim lub zawodowym. W 2016 roku aż 70,41% zarejestrowanych bezrobotnych posiadało wykształcenie średnie lub zawodowe, w 2015 roku – 69,66%, w 2014 roku – 63,16%, a w 2013 roku – 61,67%. Jak pokazują powyższe dane, udział bezrobotnych mieszkańców sołectwa Piszczac posiadających wykształcenie średnie lub zawodowe w ogólnej liczbie bezrobotnych z tego rejonu uległ wzrostowi w latach 2013-2016. Wzrost ten wyniósł 14,18%.

Celem dokładnej identyfikacji obszarów, na których bezrobocie przyjmuje charakter trwałej postawy społecznej części mieszkańców, analizie poddano udział osób długotrwale bezrobotnych (powyżej 12 miesięcy) w ogólnej liczbie ludności pozostającej bez pracy. W 2016 roku liczba osób długotrwale pozostających bez pracy na terenie gminy Piszczac wynosiła 45, co stanowiło 53,97% wszystkich bezrobotnych z obszaru gminy zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Białej Podlaskiej. W okresie od 2013 r. do 2016 r. liczba

bezrobotnych długotrwale obniżyła się o 34 osoby (o 14,72%). Odsetek osób długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie osób bezrobotnych w 2016 roku kształtował się na poziomie 45,92% (średnia gminna).

Na terenie sołectwa Piszczac, wyznaczonego jako obszar rewitalizacji, udział osób długotrwale bezrobotnych (powyżej 12 miesięcy) wśród wszystkich bezrobotnych zarejestrowanych w PUP w Białej Podlaskiej wyniósł w 2013 roku 49,17%, w 2014 roku – 51,75%, w 2015 roku – 61,80%, a w 2016 roku – 45,92%. Pomimo pewnych wahań wzrostowych w 2014 i 2015 roku, na przestrzeni lat 2013-2016 udział ww. grupy wśród ogólnej liczby bezrobotnych z terenu sołectwa Piszczac uległ spadkowi o 6,61%.

Na obszarze przewidzianym do rewitalizacji bezrobocie dotyka osoby młode lub w starszym wieku, nieposiadające kwalifikacji zawodowych. Widoczny jest również problem "ucieczki" ludzi młodych i dobrze wykształconych do miast i za granicę. Z tego względu istotne wydaje się podjęcie działań rewitalizacyjnych na tych obszarach, mających na celu aktywizację osób bezrobotnych i przeciwdziałanie bezrobociu długotrwalemu. Problemy te mogą przyczynić się do pogłębiania wykluczenia społecznego, generować trudności w integracji z innymi mieszkańcami, a także wprost wiązać się z popadaniem w nałogi osób nieporadnych życiowo.

Pod względem średniego wynagrodzenia brutto gmina Piszczac (2015 r. – 3 127,01 zł) sytuuje się znacznie poniżej średniej dla kraju (4 151 zł) oraz województwa lubelskiego (3 699 zł).⁹ W związku z tym należy zakładać, że oprócz problemu bezrobocia na jej terenie występuje również niekorzystne zjawisko niskiej jakości zatrudnienia. Potwierdzają to informacje zebrane od mieszkańców obszaru rewitalizacji – deklarują oni, że zauważalny jest problem tzw. ubogich pracujących: osób, które z uwagi na bardzo niski dochód znajdują się w strefie ubóstwa.

Bez wątplenia, mieszkańcy terenów wiejskich są w bardziej niekorzystnej sytuacji na rynku pracy niż osoby zamieszkujące miasta. Charakterystyczne dla osób pracujących są dojazdy do pracy poza miejsce zamieszkania, stanowiące często jedyny sposób na podjęcie zatrudnienia. Bezrobocie na takich terenach ma też inny charakter. Jest bardziej trwałe, a rynek pracy mniej elastyczny. W świetle przeprowadzonej diagnozy kwestia zatrudnienia, a raczej jego braku jest najczęstszą i najważniejszą przyczyną większości problemów społecznych występujących na wyznaczonym obszarze rewitalizacji. Bezrobocie oraz brak pracy znajduje się na pierwszym miejscu listy problemów występujących w obrębie analizowanego obszaru. Z problemem braku pracy na lokalnym rynku ściśle powiązany jest kolejny problemem o bardzo wysokim natężeniu - migracje – wyjazdy mieszkańców poza obszar gminy i za granicę. Dotyczy to szczególnie młodych i utalentowanych ludzi. Poza tym bezrobocie wpływa na pojawienie się wielu problemów społecznych, przede wszystkim ubóstwa. Dlatego niezwykle istotne jest dążenie do dostosowywania oferty rynku pracy dla mieszkańców, a jednocześnie podnoszenie ich kwalifikacji i umiejętności w celu wykorzystania okazji do podjęcia pracy.

Zdiagnozowanym problemem obszaru rewitalizacji jest niewystarczająca liczba podmiotów ekonomii społecznej¹⁰ umożliwiających zatrudnienie osób znajdujących się w najtrudniejszej

⁹Na podstawie danych: http://www.polskawliczbach.pl/gmina_Piszczac

¹⁰Według www.oecd.org/dataoecd/46/0/34955534.pdf (s. 2): **Ekonomia społeczna**, często kojarzona z pojęciami takimi jak trzeci sektor i sektor non-profit, odnosi się do szerokiej gamy organizacji usytuowanych pomiędzy państwem a rynkiem, które realizują misję zarówno ekonomiczną, jak i społeczną, i których ostatecznym celem jest nie redystrybucja zysków, lecz reinwestowanie ich w organizację w celu poszerzenia i ugruntowania jej działalności oraz jej ogólnej misji. Formy organizacyjne przyjmowane przez podmioty ekonomii społecznej zależą od krajowych ram prawnych i obejmują stowarzyszenia, tradycyjne spółdzielnie, spółdzielnie społeczne, instytucje charytatywne,

sytuacji na rynku pracy, do których klasyczne instrumenty aktywizacji zawodowej (np. szkolenia, zatrudnienie subsydiowane) są niewystarczające. Tego rodzaju inicjatywy z jednej strony wpływają na integrację społeczną osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, z drugiej zaś wzmacniają potencjału sektora obywatelskiego. Ekonomię społeczną od gospodarki prywatnej odróżnia przede wszystkim to, że jej podmioty nie są nastawione na zysk, lecz na realizację celów społecznych, z których najważniejszym jest przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu. Jej specyfika tkwi w tym, że społeczne są cele działania jej podmiotów i mechanizmy kontrolowania działalności. Ekonomia społeczna: generuje miejsca pracy o wysokiej jakości i ulepsza poziom życia, oferuje ramy dla nowych form przedsiębiorczości i pracy, odgrywa bardzo ważną rolę w rozwoju lokalnym i spójności społecznej, bierze udział w tworzeniu stabilności i pluralizmu ekonomii rynkowej.

REKOMENDACJE

- ✓ *W obszarze rewitalizacji potrzebne są działania na rzecz bezrobotnych znacznie oddalonych od rynku pracy, wspierające podjęcie przez nich zatrudnienia.*
- ✓ *Potrzebny jest również rozwój ekonomii społecznej, w tym wsparcie dla jej podmiotów poprzez m.in. preferencyjne zlecenie im zadań publicznych. To samo dotyczy organizacji pozarządowych działających na rzecz aktywizacji zawodowej.*
- ✓ *Niezbędne jest również promowanie i wspieranie trwałego zatrudnienia wysokiej jakości oraz wspieranie inicjatyw wpływających na zwiększenie liczby miejsc pracy na obszarze rewitalizacji.*
- ✓ *Rekomenduje się również podjęcie działań w celu promocji postaw przedsiębiorczych wśród mieszkańców, wsparcie osób podejmujących samozatrudnienie w formie jednoosobowej działalności gospodarczej lub spółdzielni socjalnej oraz wykorzystanie potencjału gminy do stworzenia warunków umożliwiających powstawanie nowych miejsc pracy.*

2.2.2.4 WYKLUCZENIE SPOŁECZNE I UBÓSTWO

Diagnozy w zakresie poziomu ubóstwa i wykluczenia społecznego na obszarze rewitalizacji dokonano na podstawie danych statystycznych dotyczących liczby beneficjentów pomocy społecznej oraz powodów przyznania pomocy społecznej, udostępnionych przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Piszczacu. Ich zakres umożliwił zarówno opis stanu najbardziej aktualnego (status quo), odpowiadającego stanowi na rok 2016, jak również porównanie dynamiki zachodzących procesów poprzez porównanie zmian w latach 2013-2016. W tym celu analizie poddano liczbę osób, które uprawniane były do korzystania ze świadczeń ogółem oraz tych, które uprawnione były do pomocy z tytułu: ubóstwa, niepełnosprawności, bezrobocia, alkoholizmu lub narkomanii, długotrwałej lub ciężkiej

fundacje oraz inne typy organizacyjne. Niezależnie od różnych definicji i form organizacyjnych elementem łączącym ten zróżnicowany zbiór podmiotów jest ich rola we wspieraniu spójności społecznej w obszarach, w których tradycyjne schematy działania prywatnego lub publicznego mają ograniczoną możliwość skutecznego działania. Organizacje ekonomii społecznej działają głównie na szczeblu lokalnym, ponieważ mają one korzenie w społecznościach lokalnych, opierając się na i przyczyniając się do rozwoju formalnych i nieformalnych sieci ludzi, wiedzy i zasobów.

choroby, bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, wielodzietności. Badaniem objęto również dzieci i młodzież do 17 roku życia włącznie korzystających z dożywiania przyznawanego przez GOPS w Piszczacu. Taka analiza zjawiska pozwoliła na dokonanie obserwacji, zarówno w wymiarze terytorialnym, jak i jakościowym, które ze zjawisk stanowi największy problem w skali gminy Piszczac oraz obszaru rewitalizacji.

Dane źródłowe, które zostały przekazane przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Piszczacu pokazują, że ogólna liczba rodzin z obszaru gminy, wymagających wsparcia organizowanego przez gminę ulegała systematycznemu spadkowi na przestrzeni lat 2013-2016. W 2016 roku wyniosła ona 152 rodziny, co stanowi 6,10% wszystkich rodzin z gminy Piszczac. Ogólna liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w gminie Piszczac spadła o 57 na przestrzeni lat 2013-2016 (przy ogólnym spadku liczby rodzin o 43), co oznacza spadek o 27,27%. Analizując szczegółowo sytuację przez pryzmat poszczególnych jednostek referencyjnych, możemy zauważyć, że w większości sołectw odnotowano spadek liczby rodzin - beneficjentów pomocy społecznej charakterystyczny dla całej gminy (sołectwa: Chotyłów, Dobrynka, Kościeniewicze, Ortel Królewski Pierwszy, Ortel Królewski Drugi, Piszczac, Piszczac-Kolonia, Piszczac Drugi, Piszczac Trzeci, Połoski, Połoski Stare, Zahorów, Zalutyń oraz Wyczołki). Tylko w jednym sołectwie na przestrzeni lat 2013-2015 nastąpił wzrost liczby rodzin objętych różnego rodzaju formami wsparcia z GOPS: Trojanów (z 4 w 2013 roku do 5 w 2016 roku). W sołectwach: Dąbrowica Mała, Piszczac Pierwszy, Nowy Dwór oraz Wólka Kościeniewicka liczba rodzin korzystających w 2016 roku z pomocy społecznej nie uległa zmianie w stosunku do roku 2013. W poniższej tabeli zaprezentowano szczegółowe dane dotyczące liczby rodzin korzystających z różnych form pomocy społecznej w latach 2013-2016 z podziałem na miejsce ich zamieszkania.

Tabela 2 Liczba rodzin mieszkających na terenie gminy Piszczac, korzystających ze świadczeń pomocy społecznej na przestrzeni lat 2013-2016 wg podziału na jednostki referencyjne

Jednostka referencyjna	Liczba rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej			
	2013	2014	2015	2016
Chotyłów	23	26	24	22
Dąbrowica Mała	8	8	7	8
Dobrynka	15	12	10	7
Janówka	0	0	0	0
Kościeniewicze	6	3	3	5
Ortel Królewski Pierwszy	5	4	1	2
Ortel Królewski Drugi	10	7	8	6
Piszczac	51	50	44	35

Jednostka referencyjna	Liczba rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej			
	2013	2014	2015	2016
Piszczac - Kolonia	11	10	10	10
Piszczac Pierwszy	3	2	3	3
Piszczac Drugi	12	8	8	7
Piszczac Trzeci	4	2	2	1
Popiel	0	1	0	0
Połoski	14	10	10	9
Stare Połoski	17	15	9	11
Nowy Dwór	2	3	3	2
Trojanów	4	5	5	5
Zahorów	9	7	6	6
Zalutyń	7	7	9	6
Wólka Kościeniewicka	2	3	2	2
Wyczółki	6	5	5	5
Suma	209	188	169	152

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Piszczacu

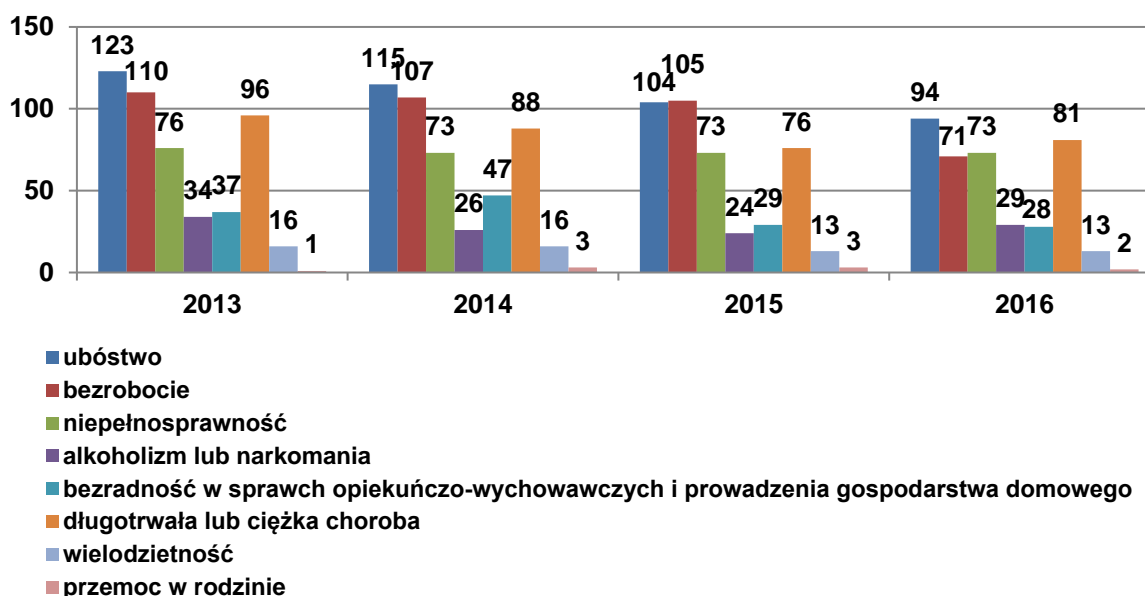
Na terenie gminy Piszczac średni udział beneficjentów (rodzin) pomocy społecznej świadczonej przez GOPS w Piszczacu wśród ogólnej liczby rodzin, zamieszkujących gminę, kształtował się w 2016 roku na poziomie 6,10%. Dynamika zmiany udziału beneficjentów pomocy społecznej w ogólnej liczbie rodzin pokazuje, że na przestrzeni lat 2013-2016 udział tych rodzin w ogólnej liczbie rodzin z terenu gminy Piszczac uległ spadkowi. W 2016 roku udział rodzin korzystających z różnych form wsparcia GOPS w ogólnej liczbie rodzin spadł o 26,02% w stosunku do roku 2013 (średnia dla gminy Piszczac).

Wyznaczony obszar rewitalizacji (sołectwo Piszczac) charakteryzuje się dość wysoką koncentracją rodzin wymagających wsparcia z pomocy społecznej. Liczba rodzin zamieszkujących teren sołectwa Piszczac, objętych wsparciem GOPS w Piszczacu, wynosiła: w 2013 roku – 51, w 2014 roku – 50, w 2015 roku – 44, a w 2016 roku – 35. Jak pokazują powyższe dane w badanym okresie nastąpił spadek liczby rodzin, które korzystały z różnych form wsparcia ze strony GOPS. Spadek ten wyniósł 31,37% (16 rodzin). Rodziny zamieszkujące obszar rewitalizacji i korzystające ze wsparcia GOPS w Piszczacu stanowiły odpowiednio: 24,40% (2013 r.), 26,60% (2014 r.), 26,04% (2015 r.) oraz 23,03% (2016 r.)

wszystkich rodzin z gminy Piszczac korzystających ze świadczeń pomocy społecznej. Gdy na to zjawisko spojrzemy przez pryzmat potencjału ludnościowego sołectwa Piszczac, zaobserwujemy, że rodziny – beneficjenci pomocy społecznej zamieszkujący obszar rewitalizacji stanowili w 2013 roku 6,80% wszystkich rodzin z tej jednostki. W 2014 roku ich udział w badanej grupie wyniósł 6,70%, w 2015 roku – 5,95%, a w 2016 roku – 4,77%. Po uwzględnieniu potencjału ludnościowego sołectwa Piszczac zaobserwowano, że w 2016 roku udział rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w ogólnej liczbie rodzin z terenu sołectwa był niższy od danych za rok 2013 o 29,88%.

Analiza przyczyn przyznawania pomocy społecznej na terenie gminy Piszczac pozwala stwierdzić, że na przestrzeni lat 2013-2016 głównym problemem trudnej sytuacji mieszkańców gminy korzystających ze świadczeń było ubóstwo, bezrobocie, długotrwała lub ciężka choroba oraz niepełnosprawność. W badanym okresie czasu obserwujemy spadek liczby rodzin korzystających ze świadczeń z pomocy społecznej z tytułu bezrobocia, jednakże, w dużej mierze, jest to następstwem emigracji zarobkowej w poszukiwaniu pracy lub pracy lepiej płatnej. W mniejszym stopniu spadek ten jest wynikiem polepszenia sytuacji życiowej rodzin - beneficjentów GOPS. Niepokojący jest również utrzymujący się, wysoki poziom świadczeń udzielanych z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby, co jest niewątpliwie spowodowane starzeniem się społeczności. Bardzo liczna grupa beneficjentów pomocy społecznej to osoby niepełnosprawne oraz zagrożone ubóstwem.

Wykres 10 Powody przyznania świadczeń pomocy społecznej wśród rodzin zamieszkujących obszar gminy Piszczac korzystających z pomocy GOPS w latach 2013-2016

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Piszczacu

Analizując powody przyznania świadczeń z pomocy społecznej należy mieć na uwadze, że wśród rodzin objętych pomocą nie występuje tylko jeden rodzaj dysfunkcji. Najczęściej jest ich kilka i są ze sobą skorelowane, np. istnieje wyraźna zależność pomiędzy bezrobociem a zagrożeniem popadnięcia w ubóstwo. W związku z powyższym, przeważająca większość rodzin - beneficjentów pomocy społecznej organizowanej przez gminę Piszczac występuje o kilka rodzajów świadczeń, podając różne przyczyny uprawniające do przyznania konkretnego świadczenia.

Przyglądając się szczegółowo liczbie rodzin z terenu gminy Piszczac korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu ubóstwa możemy zaobserwować pozytywny trend spadkowy zjawiska na przestrzeni lat 2013-2016. W 2013 roku liczba ww. beneficjentów GOPS w Piszczacu kształtowała się na poziomie 123, w 2014 roku – 115, w 2015 roku – 104, a w 2016 - 94. Na przestrzeni tego okresu liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa z terenu gminy Piszczac zmniejszyła się o 29 rodzin, czyli o 23,58%. Rodziny korzystające ze świadczeń z tytułu ubóstwa stanowiły w 2016 roku około 3,77% ogólnej liczby rodzin z gminy Piszczac. W latach 2013-2016 obserwowany był spadek udziału badanej grupy beneficjentów GOPS w ogólnej liczbie rodzin zamieszkujących gminę. Spadek ten wyniósł w 2016 roku 22,26% w stosunku do roku 2013.

Na obszarze rewitalizacji – sołectwie Piszczac – liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z tytułu ubóstwa spadła o 9 na przestrzeni lat 2013-2016, (2013 – 24, 2014 – 25, 2015 – 20, 2016 - 15), czyli o 37,5%. Udział rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu ubóstwa w ogólnej liczbie rodzin zamieszkujących teren sołectwa Piszczac wyniósł w 2016 roku 2,04% i był niższy od danych za rok 2013 o 36,14%, co oznacza, że w latach 2013-2016 odnotowano tutaj pozytywny trend spadkowy zjawiska.

Dane GOPS w Piszczacu wskazują, że kolejnym istotnym czynnikiem w strukturze udzielania pomocy rodzinom z terenu gminy Piszczac jest kwestia bezrobocia. Na terenie gminy Piszczac z pomocy społecznej z tytułu bezrobocia korzystało w latach 2013-2016 odpowiednio: 110, 107, 105 oraz 71 rodzin, co oznacza, że w analizowanym okresie odnotowano spadek liczby beneficjentów (rodzin) GOPS z powodu bezrobocia o 39 rodzin, czyli o 35,45%. Patrząc na analizowany problem z perspektywy potencjału ludnościowego gminy Piszczac, możemy zaobserwować, że rodziny korzystające z pomocy społecznej z tytułu bezrobocia stanowiły w 2016 roku około 2,85% wszystkich rodzin z gminy. W latach 2013-2016 odnotowano w tym zakresie pozytywny trend spadkowy – udział rodzin pobierających różnego rodzaju świadczenia z GOPS z tytułu bezrobocia w ogólnej liczbie rodzin uległ spadkowi o 34,34% (w 2013 roku udział wyniósł: 4,34%, w 2014 roku: 4,26%, w 2015 roku: 4,21%).

Na wyznaczonym obszarze rewitalizacji również odnotowano pozytywny trend spadkowy w odniesieniu do liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej z tytułu bezrobocia. W 2013 roku ich liczba wyniosła 26, w 2014 roku – 27, w 2015 roku – 26 oraz w 2016 roku – 18. Odnotowano zatem 30,77%-owy spadek. Rodziny zamieszkujące obszar rewitalizacji, korzystające w latach 2013-2016 z pomocy GOPS z tytułu bezrobocia stanowiły odpowiednio 3,47%, 3,62%, 3,51% oraz 2,45% wszystkich rodzin z sołectwa. Na przestrzeni lat 2013-2016 odnotowano tutaj pozytywny trend spadkowy udziału rodzin korzystających ze świadczeń z tytułu bezrobocia w ogólnej liczbie rodzin. Spadek ten wyniósł 29,26%.

W większości jednostek referencyjnych z terenu gminy Piszczac wystąpiły w 2016 roku zjawiska kryzysowe związane z bezradnością części rodzin w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego. Analizując to zjawisko przez pryzmat udziału rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego w ogóle rodzin, możemy zauważyć, że na terenie gminy Piszczac wskaźnik ten kształtował się w 2013 roku na poziomie 1,46% (37 rodzin), w 2014 roku: 1,87% (47 rodzin), w 2015 roku: 1,16% (29 rodzin), a w 2016 roku: 1,12% (28 rodzin). Jak widać udział rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego w ogólnej liczbie rodzin z terenu gminy Piszczac uległ w latach 2013-2016 spadkowi o 23,02%.

Pozytywne tendencje spadkowe, charakterystyczne dla gminy Piszczac, odnotowano również w latach 2013-2016 na obszarze wyznaczonym do rewitalizacji. Na terenie sołectwa Piszczac liczba rodzin korzystających z pomocy GOPS w Piszczacu z tytułu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego wynosiła w latach 2013-2015 odpowiednio: 7, 9, 6 oraz 6 rodzin. Jeśli spojrzymy na tę kwestię przez pryzmat potencjału ludnościowego sołectwa Piszczac zauważymy, że w 2016 roku udział rodzin korzystających z GOPS w Piszczacu z tytułu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego w ogólnej liczbie rodzin z tego sołectwa wyniósł 0,82% i był niższy od danych za rok 2013 o 12,42%. W 2013 udział ten kształtował się na poziomie 0,93%, w 2014 roku: 1,21%, a w 2015 roku: 0,81%.

Analizując problemy społeczne, które na przestrzeni lat 2013-2016 były zauważalne na obszarze gminy Piszczac, w tym również na obszarze rewitalizacji, zwrócono także uwagę na zjawisko niepełnosprawności. W 2016 roku ogólna liczba beneficjentów pomocy społecznej korzystających ze wsparcia z powodu niepełnosprawności (liczba rodzin) wyniosła w gminie Piszczac 73, czyli o 3,95% mniej niż w 2013 roku (76 rodzin). Dane w tym zakresie, udostępnione przez GOPS w Piszczacu, analizowane przez pryzmat potencjału ludnościowego gminy wskazują, że w 2016 roku udział rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności w ogólnej liczbie rodzin z gminy Piszczac wyniósł 2,93%, w 2015 roku: 2,93%, w 2014 roku: 2,90%, a w 2013 roku: 3%. W skali całej gminy odnotowano zatem pozytywny trend spadkowy udziału rodzin korzystających z pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności w ogólnej liczbie rodzin. Spadek ten wyniósł 2,29%.

Tendencje spadkowe charakterystyczne dla gminy Piszczac były w latach 2013-2016 zauważalne również na obszarze rewitalizacji. Na terenie sołectwa Piszczac liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności wynosiła w 2016 roku 15 i spadła w porównaniu z rokiem 2013 o 6 rodzin (z 21; w 2014 roku wyniosła 24, a w 2015 – 19 rodzin). Udział ww. beneficjentów GOPS w Piszczacu w ogólnej liczbie rodzin zamieszkujących sołectwo Piszczac również uległ na przestrzeni lat 2013-2016 pozytywnemu trendowi spadkowemu. W 2016 roku udział ten wyniósł 2,04% i był niższy od danych za rok 2013 (2,80%) o 27,01%.

Kolejnym z negatywnych zjawisk zauważalnym na obszarze gminy Piszczac są problemy mieszkańców związane z długotrwałą lub ciężką chorobą. Liczba rodzin korzystających w gminie Piszczac z pomocy społecznej z tytułu długotrwałej lub ciężkiej choroby na przestrzeni lat 2013-2016 wynosiła odpowiednio: 96 rodzin (2013 r.), 88 rodzin (2014 r.), 76 rodzin (2015 r.) oraz 81 (2016 r.). Jak widać, w 2016 roku ogólna liczba rodzin z terenu gminy Piszczac korzystających z GOPS z tytułu długotrwałej lub ciężkiej choroby była niższa od danych za rok 2013. Gdy spojrzymy na analizowane zjawisko przez pryzmat potencjału ludnościowego gminy oraz poszczególnych jednostek referencyjnych również zauważymy pozytywne tendencje spadkowe. W 2016 roku udział rodzin korzystających z różnego typu świadczeń przyznawanych przez GOPS z tytułu długotrwałej lub ciężkiej choroby w ogólnej liczbie rodzin z gminy Piszczac wyniósł 3,25% i był niższy od danych za rok 2013 o 14,17%.

Analogicznie do pozytywnego trendu spadkowego charakterystycznego dla gminy Piszczac, liczba rodzin zamieszkujących obszar rewitalizacji, które korzystały z pomocy społecznej z tytułu długotrwałej lub ciężkiej choroby również uległa spadkowi. W 2013 roku liczba ww. rodzin z terenu sołectwa Piszczac wyniosła 16, w 2014 roku – 15, w 2015 roku – 13, a w 2016 roku – 9. Spadek wyniósł około 43,75% (7 rodzin). W analizowanym okresie udział rodzin korzystających z pomocy GOPS w Piszczacu z tytułu długotrwałej lub ciężkiej choroby,

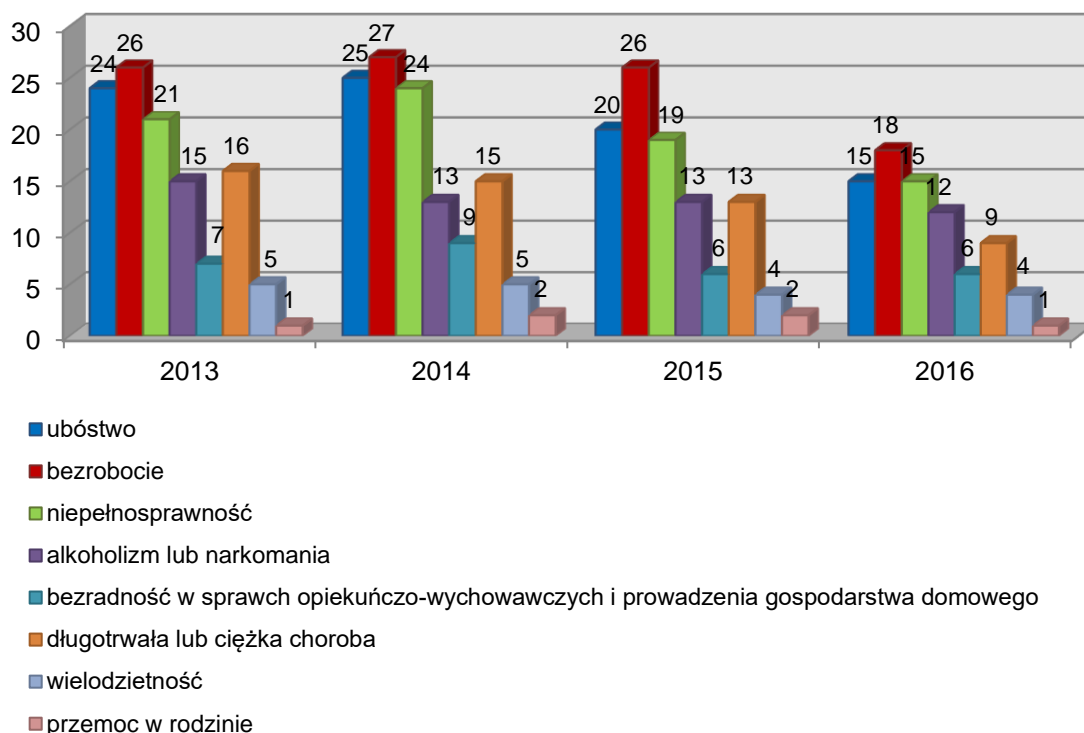
zamieszkujących obszar rewitalizacji, w ogólnej liczbie rodzin wyniósł odpowiednio: 2,13%, 2,01%, 1,76% oraz 1,23%. W 2016 roku udział ww. beneficjentów GOPS w ogólnej liczbie rodzin z sołectwa Piszczac był niższy od danych za rok 2013 o 42,52%.

Pomoc społeczna związana z występowaniem problemów odnoszących się do uzależnień (od alkoholu lub narkotyków) mieszkańców koncentrowała się w 2016 roku na najwyższym poziomie w siedmiu jednostkach referencyjnych, w obrębie których udział rodzin korzystających z różnego typu świadczeń przyznawanych przez GOPS z tytułu alkoholizmu lub narkomanii w ogólnej liczbie rodzin był wyższy od średniej dla gminy Piszczac (1,16%). Do sołectw tych należały w 2016 roku: Dąbrowica Mała, Połoski Stare, Zahorów, Piszczac Trzeci, Piszczac Kolonia, Piszczac (obszar wyznaczony do rewitalizacji) oraz Wyczółki. Na przestrzeni lat 2013-2016 liczba rodzin zamieszkujących teren gminy Piszczac, które korzystały ze świadczeń z tytułu alkoholizmu lub narkomanii wynosiła odpowiednio: 34, 26, 24 oraz 29. Jak widać, w 2016 roku liczba ww. beneficjentów pomocy społecznej organizowanej przez GOPS w Piszczacu była niższa od danych za 2013 rok o 5 rodzin, czyli o około 14,71%. W 2013 roku rodziny pobierające świadczenia z GOPS w związku z alkoholizmem lub narkomanią stanowiły 1,34% ogólnej liczby rodzin z terenu gmin, w 2014 roku – 1,03%, w 2015 roku – 0,96%, a w 2016 roku – 1,16%. W 2016 roku udział ww. beneficjentów GOPS w ogólnej liczbie rodzin z gminy był niższy od danych za rok 2013 o 13,23%.

Na obszarze rewitalizacji, tj. w sołectwie Piszczac, liczba rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu alkoholizmu lub narkomanii również uległa w latach 2013-2016 spadkowi. W 2016 roku wyniosła ona 12 i była niższa od danych za 2013 rok o 3 rodziny. Analizując ww. zjawisko przez pryzmat potencjału ludnościowego sołectwa Piszczac możemy zauważyć, że w 2013 roku udział rodzin korzystających z pomocy społecznej w związku z alkoholizmem lub narkomanią w ogólnej liczbie rodzin z tego sołectwa wyniósł 2%, w 2014 roku: 1,74%, w 2015 roku: 1,76%, a w 2016 roku: 1,63%. W 2016 roku udział ww. beneficjentów GOPS w ogólnej liczbie rodzin z obszaru rewitalizacji był niższy od danych za rok 2013 o 18,26%.

W analizowanym okresie czasu na obszarze rewitalizacji odnotowano niedużą liczbę rodzin korzystających z pomocy społecznej z tytułu przemocy w rodzinie.

Wykres 11 Liczba rodzin zamieszkujących obszar rewitalizacji, korzystających z pomocy GOPS w latach 2013-2016 wg powodów przyznania świadczeń

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Piszczacu

Wykluczenie społeczne to niemożność uczestnictwa jednostki w pełnym życiu danej społeczności. Stanowi ono poważny problemem dotyczący osoby znajdujące się z różnych przyczyn w trudnej sytuacji życiowej. Obok, ubóstwa i bezrobocia, przyczyną wykluczenia społecznego (lub zagrożenia takim wykluczeniem) jest długotrwała lub ciężka choroba i niepełnosprawność. Bardzo ważnym czynnikiem wpływającym na poziom wykluczenia społecznego jest dostępność przestrzeni. Ma ona znaczenie przede wszystkim dla osób o ograniczonej sprawności ruchowej, w tym osób schorowanych, starszych, dzieci i osób z niepełnosprawnością.

Na obszarze rewitalizacji zdiagnozowano niedostateczny poziom usług publicznych świadczonych z myślą o osobach dotkniętych długotrwałą lub ciężką chorobą oraz osobach niepełnosprawnych. Ze względu na fakt, że wzrasta liczba osób niepełnosprawnych, w tym w szczególności w starszym wieku, niezbędne będzie podjęcie konkretnych inicjatyw na rzecz tej grupy społecznej. Wśród przedsięwzięć służących włączeniu społecznemu i zawodowemu osób niepełnosprawnych znajduje się przede wszystkim inicjowanie powołania do życia podmiotów ekonomii społecznej. W chwili obecnej w obszarze rewitalizacji funkcjonuje 1 podmiot ekonomii społecznej – **Spółdzielnia Socjalna „Piszczatka”** (KRS: 0000484012). Spółdzielnia powołana została do życia 31 października 2013 r. Prowadzi ona działalność m.in. w zakresie: produkcji wyrobów tartacznych, produkcji sztucznej biżuterii i wyrobów podobnych, robót związanych z budową dróg i autostrad, konserwacją i naprawą pojazdów samochodowych, z wyłączeniem motocykli, sprzedażą detaliczną, sprzątaniami budynków i obiektów przemysłowych, działalnością usługową związaną z zagospodarowaniem terenów

zieleni, opieką dzienną nad dziećmi, pomocą społeczną bez zakwaterowania dla osób w podeszłym wieku i osób niepełnosprawnych.

Celem precyzyjnego uchwycenia problemu ubóstwa i wykluczenia społecznego na terenie gminy Piszczac oraz wyznaczonego obszaru rewitalizacji analizie poddano kwestię pomocy finansowej skierowanej do dzieci i młodzieży do 17 roku życia włącznie, wychowujących się w rodzinach o niskich dochodach. Pomoc finansowa, o której mowa powyżej przyjęła formę dożywiania przyznawanego przez GOPS w Piszczacu. Na przestrzeni lat 2013-2016 liczba dzieci i młodzieży korzystających z dożywiania wynosiła w gminie Piszczac odpowiednio: 252, 214, 205 oraz 175. Jak pokazują powyższe dane, przekazane przez GOPS w Piszczacu, liczba dzieci i młodzieży korzystających z tej formy wsparcia zmniejszyła się w analizowanym okresie o 77 osób, czyli o 30,56%. W 2016 roku dzieci i młodzież do lat 17, korzystające z dożywiania przyznawanego przez GOPS stanowiły aż 11,34% wszystkich osób w tej grupie wiekowej, zamieszkujących gminę Piszczac. Trzeba jednak podkreślić, że w porównaniu z rokiem 2013 odnotowano na terenie gminy Piszczac spadek udziału dzieci i młodzieży do 17 roku życia korzystających ze wsparcia GOPS w postaci dożywiania w ogólnej liczbie dzieci i młodzieży w tej grupie wiekowej. Spadek ten kształtował się na poziomie 26,64%.

Podobnie w tym zakresie prezentuje się sytuacja na obszarze rewitalizacji. Liczba dzieci i młodzieży korzystających z dożywiania wynosiła tutaj odpowiednio: 61, 41, 46 oraz 39. Stanowiły one odpowiednio 12,58%, 8,58%, 9,64% oraz 8,33% wszystkich osób do 17 roku życia włącznie korzystających z dożywiania na terenie całego badanego sołectwa. Biorąc pod uwagę potencjał ludnościowy obszaru rewitalizacji możemy zauważyć, że w 2016 roku udział dzieci i młodzieży do 17 roku życia korzystających z dożywiania przyznawanego przez GOPS w ogólnej liczbie osób w tej grupie wiekowej kształtował się na poziomie 8,33% i był niższy w porównaniu z rokiem 2013 o 33,74%.

REKOMENDACJE

- ✓ *Na obszarze rewitalizacji rekomenduje się realizację programów aktywizujących i wspierających wychodzenie z bezrobocia, ubóstwa, przełamujących marazm i bezradność, wspierających oddolną samoorganizację, rozwijających wiarę we własne możliwości i potencjały. W szczególności niezbędne jest intensywne wpieranie różnego rodzaju form pracy z dziećmi i młodzieżą nakierowane na przełamywanie zjawiska dziedziczenia ubóstwa oraz aktywizacja środowiska z wykorzystaniem instrumentów animacji kultury i pobudzania do aktywnego w niej uczestnictwa. Należy również podjąć interwencję w zakresie rozwoju różnego rodzaju form pracy z dziećmi i młodzieżą ukierunkowanych na rozwój cech indywidualnych (umiejętności werbalnych, towarzyskich, rozwijających mechanizmy samokontroli, kształtujących wysokie poczucie własnej wartości) i wpływających na umiejętność podejmowania świadomych decyzji.*
- ✓ *Dodatkowo, rekomenduje się zorganizowanie w obszarze rewitalizacji miejsc aktywności oraz zwiększenie oferty usług publicznych na rzecz osób niepełnosprawnych, będących ogniwem integracji i normalizacji życia społecznego, a także inicjatyw włączających ich społecznie. Jednocześnie należy pamiętać, iż wszystkie inicjatywy prowadzone w celu realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji, na każdym ich etapie, winny być realizowane zgodnie z zasadami uniwersalnego*

projektowania oraz równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami. W efekcie czego zostanie zagwarantowany ich równy dostęp dla wszystkich mieszkańców.

- ✓ *Wśród dorosłych mieszkańców obszaru rewitalizacji należy podjąć działania w celu zmiany ich „mentalności” z zakresie spożywania alkoholu oraz propagowania prawidłowych wzorców.*

2.2.2.5 BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE

Bezpieczeństwo publiczne jest nieodzownym elementem wpływającym na jakość życia mieszkańców i rozwój lokalnej społeczności. Na jego obniżenie wpływają w największej mierze zdarzenia, które związane są z łamaniem prawa. Przystępczość jest zjawiskiem, które może wywierać bardzo negatywny wpływ na funkcjonowanie lokalnej społeczności. Mimo, że problem ten stanowi margines życia społecznego, jednak częstotliwość i intensywność zdarzeń o tym charakterze może wpływać na postawy i zachowania mieszkańców danego obszaru. Warto również mieć na uwadze, że dla wielu osób świadomość życia w bezpiecznej okolicy stanowi istotną wartość, często decydującą o wyborze miejsca do osiedlenia się.

Problemy związane z poziomem bezpieczeństwa stanowią jeden z podstawowych obszarów kryzysowych sfery społecznej. O istotności tego zjawiska świadczy m.in. wymienienie ich wprost w wytycznych.¹¹

O sytuacji w zakresie bezpieczeństwa publicznego świadczą nie tylko dane dotyczące liczby przestępstw odnotowanych na terenie gminy Piszczac, ale również te odnoszące się do liczby przeprowadzanych rokrocznie interwencji Policji oraz mówiące o zdarzeniach drogowych, które miały miejsce w obrębie gminy.

Według danych Komisarjatu Policji w Terespolu w 2016 roku na terenie gminy Piszczac odnotowano łącznie 84 przestępstwa, w 2015 roku – 153 przestępstwa, w 2014 roku – 155 przestępstw, a w 2013 roku 190 przestępstw. Jak pokazują ww. dane w badanym okresie nastąpił spadek liczby przestępstw o 106, czyli o ponad połowę (55,79%). W przeliczeniu na 1 km² w 2016 roku odnotowano tutaj 0,49 przestępstw, a w 2013 roku – 1,12 (spadek o 55,79%). Wśród przestępstw odnotowanych w latach 2013-2016 na terenie gminy Piszczac sporadycznie występowały: udział w bójce lub pobiciu (odpowiednio: 5, 7, 6 i 4 przypadki), kradzieże z włamaniem (odpowiednio: 1, 2, 7 oraz 1 przypadek) oraz kradzieże rzeczy cudzej (odpowiednio: 13, 13, 21 oraz 7 przypadków).

Możemy zaobserwować, że w tym czasie miało miejsce bardzo dużo interwencji Policji na terenie gminy Piszczac. W 2016 roku Policja podejmowała różnego rodzaju interwencje aż 584 razy, w 2015 roku – 656 razy, w 2014 roku – 564 razy, a w 2013 roku – 568 razy. Na przestrzeni lat 2013-2016 liczba różnego rodzaju interwencji przeprowadzonych przez Policję na obszarze gminy Piszczac utrzymywała się na dość wysokim poziomie i wykazywała tendencję rosnącą. W 2016 roku odnotowano wzrost zjawiska o 2,82% w stosunku do roku 2013. Gdy na liczbę przeprowadzonych przez Policję interwencji spojrzymy przez pryzmat potencjału powierzchniowego gminy możemy zaobserwować, że w 2016 roku średnia liczba

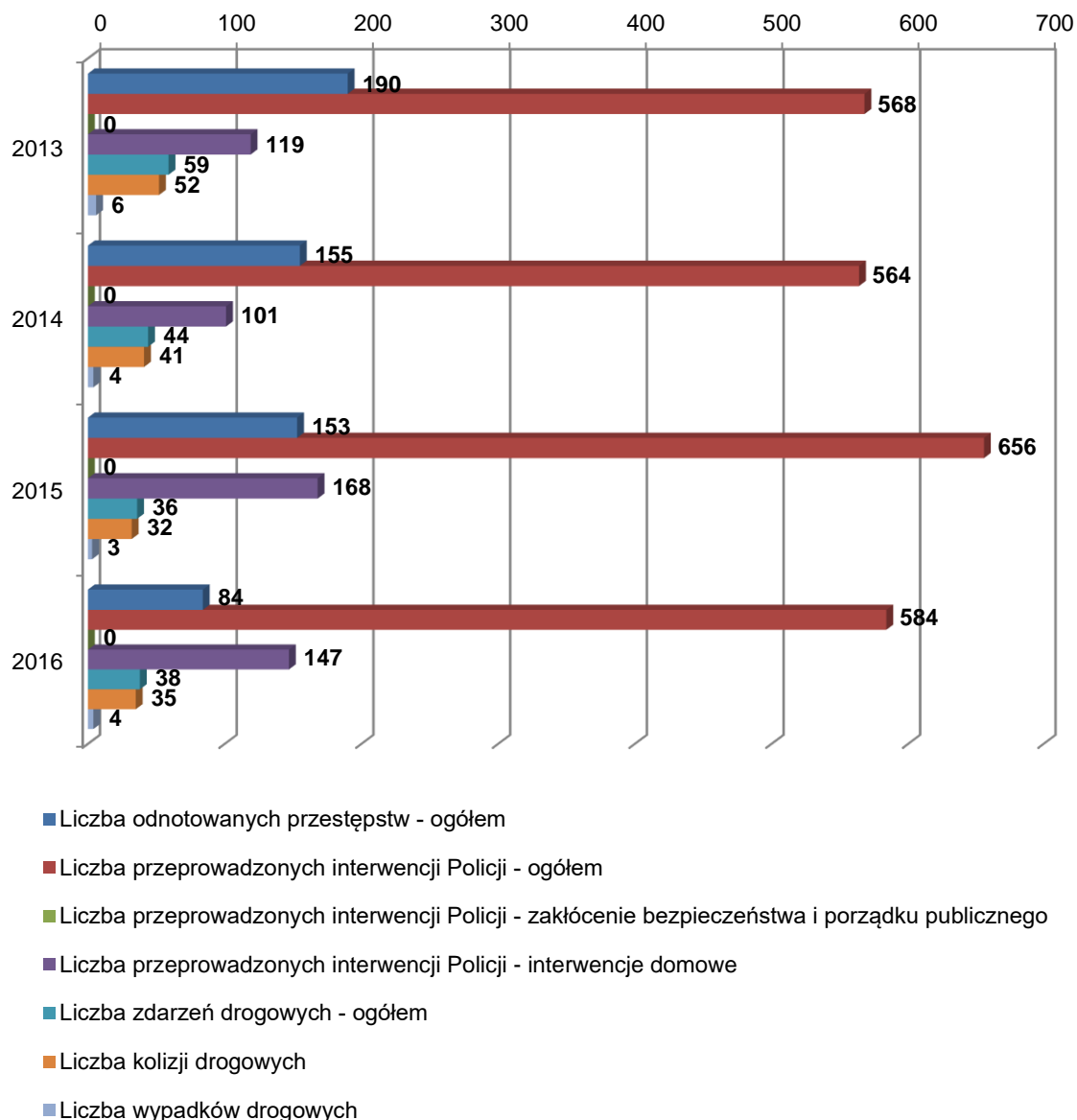
¹¹Zasady programowania, wdrażania i wsparcia rewitalizacji w Województwie Lubelskim, grudzień 2015 r.

przeprowadzonych interwencji przypadająca na 1 km² wyniosła w gminie Piszczac 3,43, w 2015 roku: 3,85, w 2014 roku: 3,31, a w 2013 roku: 3,34.

We wszystkich latach analizy (2013-2016) przeważającą większość stanowiły interwencje domowe, odpowiednio: 119, 101, 168 oraz 147 przypadków. W analizowanym okresie ich liczba w przeliczeniu na 1 km² wyniosła odpowiednio: 0,70 (2013 r.), 0,59 (2014 r.), 0,99 (2015 r.) oraz 0,86 (2016 r.). Analiza dynamiki zmian zachodzących w odniesieniu do liczby interwencji domowych Policji przypadającej na 1 km² w latach 2013-2016 wskazuje negatywny trend wzrostowy. W skali całej gminy liczba analizowanych interwencji w przeliczeniu na 1 km² uległa w badanym okresie wzrostowi. Średni wzrost dla gminy Piszczac wyniósł 23,53%.

Na niskim poziomie kształtowała się liczba zdarzeń drogowych, które w na przestrzeni lat 2013-2016 odnotowano na obszarze gminy Piszczac. W 2013 odnotowano tutaj 59 takich zdarzenia, w 2014 roku – 44, w 2015 roku – 36, a w 2016 roku – 38. Jak pokazują ww. dane liczba zdarzeń drogowych w badanym okresie zmalała o 21, czyli o około 35,59%. W latach 2013-2016 odnotowano odpowiednio: 52, 41, 32 oraz 35 kolizji drogowych. W 2013 roku liczba kolizji drogowych w przeliczeniu na 1 km² wyniosła na terenie gminy Piszczac 0,31, w 2014 roku – 0,24, w 2015 roku – 0,19, a w 2016 – 0,21. Liczba kolizji w przeliczeniu na 1 km² spadła na przestrzeni lat 2013-2016 o 32,26%.

Wykres 12 Liczba przestępstw, interwencji, zdarzeń drogowych oraz kolizji drogowych w gminie Piszczac w latach 2013-2016

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Komisariatu Policji w Terespolu

W obrębie obszaru rewitalizacji, tj. sołectwa Piszczac, w latach 2013-2015 Policja odnotowała odpowiednio: 95, 62, 64 oraz 37 przestępstw. W przeliczeniu na 1 km² liczba przestępstw wyniosła na terenie sołectwa Piszczac: w 2013 roku – 28,77, w 2014 roku – 18,77, w 2015 roku – 19,38, a w 2016 roku – 11,20. Możemy więc zaobserwować korzystny, spadkowy trend ww. zjawiska. Liczba przestępstw w przeliczeniu na 1 km² spadła w latach 2013-2016 o 61,05%. Przestępstwa, które miały miejsce na terenie sołectwa Piszczac stanowiły odpowiednio: 50%, 40%, 41,83% oraz 44,05% wszystkich przestępstw odnotowanych przez Policję na terenie całej gminy Piszczac.

Na przestrzeni lat 2013-2016 na bardzo wysokim poziomie kształtowała się liczba interwencji przeprowadzonych przez Policję, zarówno na terenie całej gminy Piszczac, jak również w granicach obszaru rewitalizacji. W obrębie obszaru rewitalizacji liczba przeprowadzonych

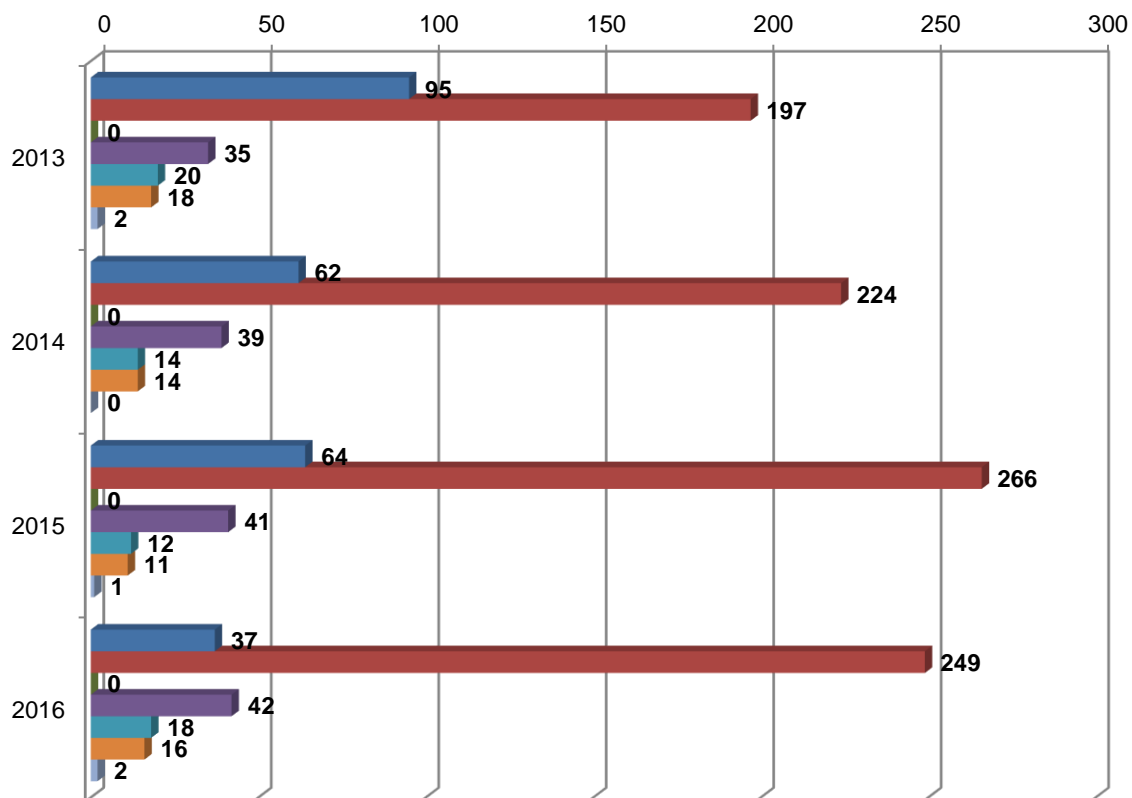
interwencji wyniosła w 2013 roku – 197, w 2014 roku – 224, 2015 roku – 266, a w 2016 roku - 249. Interwencje, które na terenie sołectwa Piszczac podejmowała w latach 2013-2016 Policja stanowiły odpowiednio: 34,68%, 39,72%, 40,55% oraz 42,64% ogólnej liczby interwencji podejmowanych na terenie całej gminy Piszczac. Liczba przeprowadzonych tutaj interwencji w przeliczeniu na 1 km² wyniosła w 2016 roku aż 75,40 i była wyższa od tej z 2013 roku o 26,40% (2013 – 59,65; 2014 – 67,83; 2015 – 80,55).

Wśród interwencji, które w latach 2013-2016 podejmowała na terenie gminy Piszczac Policja największą liczbę stanowiły interwencje domowe. Podobnie sytuacja przedstawiała się w analizowanym okresie na obszarze rewitalizacji. Liczba tego rodzaju interwencji wynosiła tutaj na przestrzeni lat 2013-2016 odpowiednio: 35, 39, 41 oraz 42. Wyżej wskazany rodzaj interwencji stanowił odpowiednio 29,41%, 38,61%, 24,40% oraz 28,57% wszystkich interwencji domowych przeprowadzonych na obszarze gminy Piszczac. Natomiast liczba ww. interwencji Policji w przeliczeniu na 1 km² kształtowała się na terenie sołectwa Piszczac na poziomie: 10,60 (2013 r.), 11,81 (2014 r.), 12,41 (2015 r.) oraz 12,72 (2016 r.). W latach 2013-2016 liczba interwencji domowych Policji w przeliczeniu na 1 km² uległa na terenie sołectwa Piszczac wzrostowi o 20%.

W granicach obszaru rewitalizacji odnotowano w latach 2013-2016 odpowiednio: 20, 14, 12 oraz 18 zdarzeń drogowych ogółem. W przeliczeniu na 1 km² liczba zdarzeń drogowych kształtowała się w analizowanym okresie na poziomie: 6,06 (2013 r.), 4,24 (2014 r.), 3,63 (2015 r.) oraz 5,45 (2016 r.). Powyższe dane wskazują, że w latach 2013-2016 na terenie sołectwa Piszczac spadła liczba zdarzeń drogowych przypadających na 1 km². Spadek ten wyniósł około 10%.

Liczba kolizji drogowych, które miały miejsce w obrębie ww. sołectwa wyniosła w 2013 roku – 18, w 2014 roku – 14, w 2015 roku – 11 oraz 16 w 2016 roku. W przeliczeniu na 1 km² liczba kolizji drogowych kształtowała się w analizowanym okresie na poziomie: 5,45 (2013 r.), 4,24 (2014 r.), 3,33 (2015 r.) oraz 4,84 (2016 r.). Powyższe dane wskazują, że w latach 2013-2016 na terenie sołectwa Stok spadła liczba kolizji drogowych przypadających na 1 km². Spadek ten wyniósł 11,19%.

Wykres 13 Liczba przestępstw, interwencji, zdarzeń drogowych oraz kolizji drogowych na obszarze rewitalizacji w latach 2013-2016

- Liczba odnotowanych przestępstw - ogółem
- Liczba przeprowadzonych interwencji Policji - ogółem
- Liczba przeprowadzonych interwencji Policji - zakłócenie bezpieczeństwa i porządku publicznego
- Liczba przeprowadzonych interwencji Policji - interwencje domowe
- Liczba zdarzeń drogowych - ogółem
- Liczba kolizji drogowych
- Liczba wypadków drogowych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Komisariatu Policji w Terespolu

REKOMENDACJE

- ✓ *W obszarze rewitalizacji najważniejsze jest zapobieganie i zwalczanie przestępczości pospolitej, (drobne kradzieże) oraz redukcja wykroczeń szczególnie uciążliwych (zaśmiecanie, spożywanie alkoholu w miejscach publicznych, zakłócanie spokoju, wybryki chuligańskie) oraz wykroczeń przeciwko rodzinie (znęcanie, przemoc).*

2.2.2.6 POZIOM SZKOLNICTWA

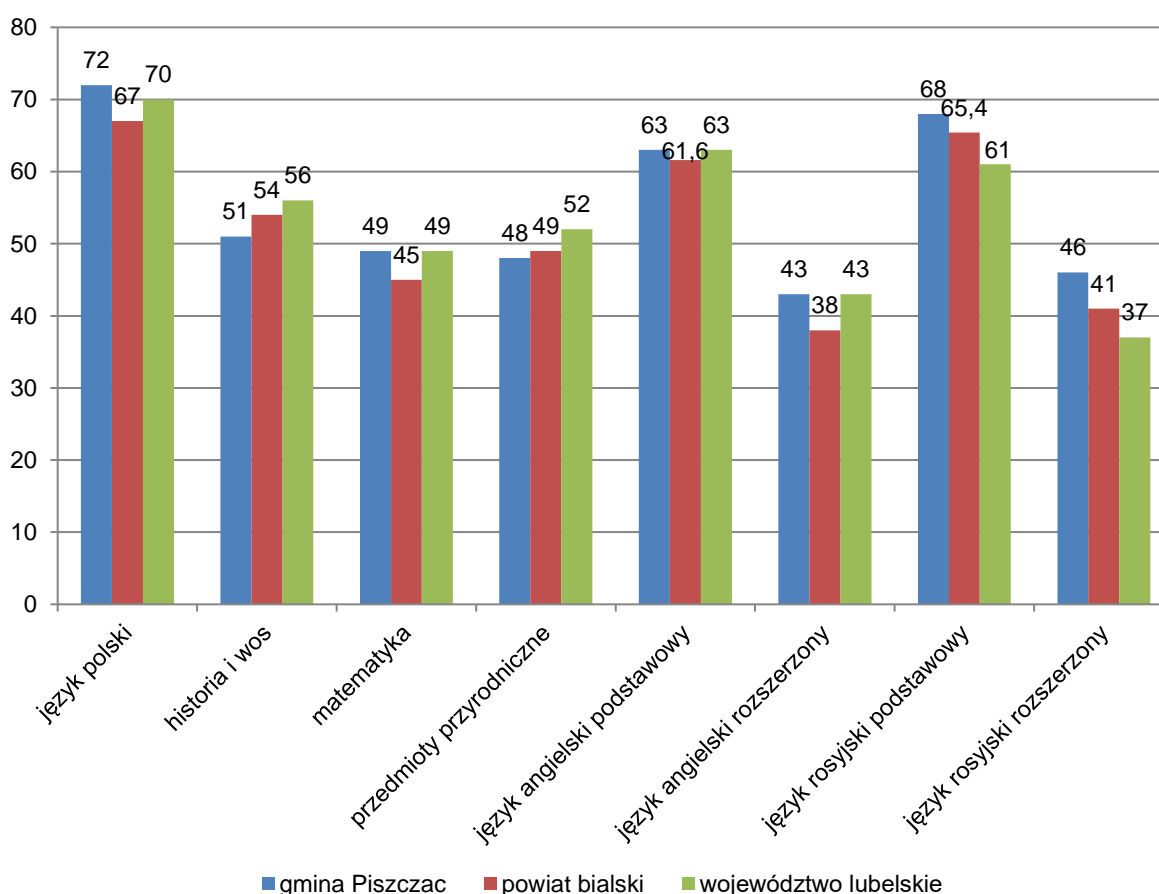
Potrzeby edukacyjne w gminie Piszczac w latach 2012-2015 zaspokajały następujące publiczne placówki oświatowe:

1. Zespół Placówek Oświatowych w Piszczacu, w skład którego wchodzi:
 - Przedszkole,
 - Szkoła Podstawowa im. Kornela Makuszyńskiego,
 - Gimnazjum nr 1 im. Papieża Jana Pawła II;
2. Zespół Placówek Oświatowych w Chotyłowie, w skład którego wchodzi:
 - Szkoła Podstawowa,
 - Gimnazjum im. Tadeusza Kościuszki;
3. Szkoła Podstawowa w Połoskach;
4. Szkoła Podstawowa w Dobrynce;
5. Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Zalutyniu, w skład którego wchodzi:
 - Szkoła Podstawowa Specjalna,
 - Gimnazjum Specjalne,
 - Szkoła Specjalna Przystosowująca do Pracy,
 - Internat.

Analizując dane OKE w Krakowie możemy zaobserwować, że w 2016 uczniowie uczęszczający do dwóch gimnazjów zlokalizowanych w gminie Piszczac (Publiczne Gimnazjum nr 1 im. Papieża Jana Pawła II w Zespole Placówek Oświatowych w Piszczacu oraz Publiczne Gimnazjum im. Tadeusza Kościuszki w Zespole Placówek Oświatowych w Chotyłowie), osiągnęli wyższe wyniki od średniej powiatowej oraz średniej wojewódzkiej w części egzaminu gimnazjalnego z języka polskiego. Średnia gminna z tego przedmiotu była o 5 punktów procentowych wyższa niż średnia w powiecie bialskim oraz o 2 punkty procentowe wyższa niż średnia w województwie lubelskim. Odwrotnie sytuacja prezentuje się w odniesieniu do wyników jakie osiągnęli gimnazjaliści z terenu gminy Piszczac na egzaminie gimnazjalnym z historii i woś'u. Średnia jaką osiągnęli oni w tej części egzaminu była niższa od średniej powiatowej i średniej wojewódzkiej, ale były to różnice na poziomie 3 i 5 punktów procentowych. Egzamin z matematyki poszedł uczniom zamieszkującym gminę Piszczac analogicznie do średniej wojewódzkiej (średnio 49%) oraz lepiej od średniej w powiecie bialskim. Osiągnęli oni wynik o 4 punkty procentowe wyższy od średniej powiatowej. W 2016 roku uczniowie gimnazjów z terenu gminy Piszczac osiągnęli średni wynik egzaminu gimnazjalnego z przedmiotów przyrodniczych na poziomie 48%, czyli o 1 punkt procentowy niższy od średniej powiatowej oraz o 4 punkty procentowe gorzej od średniej wojewódzkiej. Relatywnie wysokie wyniki uczniowie z gminy Piszczac osiągnęli z egzaminu z języka angielskiego zdawanego na poziomie podstawowym. W tym przypadku średni wynik jaki osiągnęli uczniowie dwóch gimnazjów w gminie wyniósł 63% i był wyższy od średniej powiatowej o 1,4 punktów procentowych oraz analogiczny do danych dla województwa lubelskiego (63%). Średni wynik z języka angielskiego zdawanego na poziomie rozszerzonym wyniósł w 2016 roku w gminie Piszczac zaledwie 43%, czyli o 5 punktów procentowych więcej

niż średnia powiatowa oraz analogicznie do średniej wojewódzkiej. Dość dobrze poszedł gimnazjalistom zamieszkującym gminę Piszczac egzamin z języka rosyjskiego, zdawany na poziomie podstawowym. Osiągnęli oni średni wynik na poziomie 68% i był on wyższy od średniej dla powiatu bialskiego o 2,6 punktów procentowych oraz od średniej dla województwa lubelskiego o 7 punktów procentowych. Średni wynik, jaki osiągnęli uczniowie gimnazjów w gminie Piszczac z języka rosyjskiego zdawanego na poziomie rozszerzonym był wyższy o 5 punktów procentowych od średniej powiatowej oraz o 9 punktów procentowych od średniej wojewódzkiej. Analizując średnie wyniki z poszczególnych części egzaminu gimnazjalnego warto zauważyć, że uczniowie gimnazjów z terenu gminy Piszczac lepiej radzili sobie z przedmiotami humanistycznymi oraz językami obcymi zdawanymi na poziomie podstawowym niż z przedmiotami ścisłymi i językami obcymi zdawanymi na poziomie rozszerzonym.

Wykres 14 Średnie wyniki z egzaminu gimnazjalnego przeprowadzonego w 2016 roku (%)

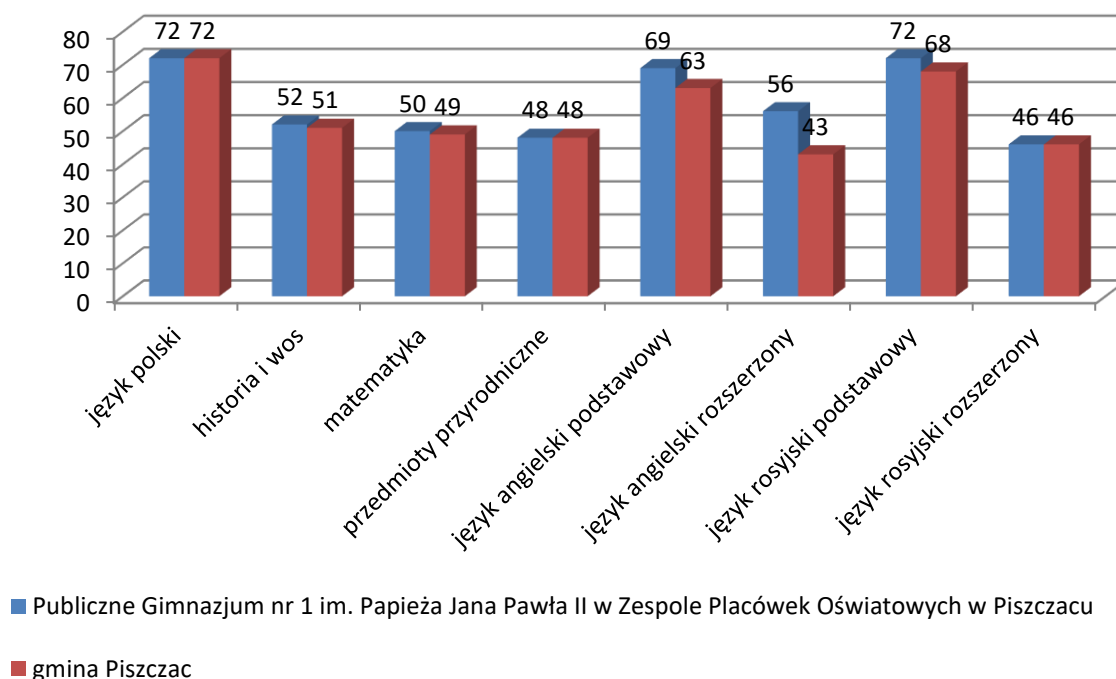

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych OKE w Krakowie

Gimnazjaliści zamieszkujący obszar rewitalizacji, tj. sołectwo Piszczac, uczęszczali w analizowanym okresie czasu do Publicznego Gimnazjum nr 1 im. Papieża Jana Pawła II w Zespole Placówek Oświatowych w Piszczacu. Średnie wyniki jakie z poszczególnych części egzaminu gimnazjalnego osiągnęli w 2016 roku uczniowie tego Gimnazjum kształtowały się na analogicznym lub wyższym poziomie od średniej w gminie Piszczac. Najlepiej poszedł uczniom ww. Gimnazjum egzamin w częściach z języka polskiego oraz z języka rosyjskiego zdawanego na poziomie podstawowym (po 72%). Nieco gorzej, ale nadal na dość wysokim poziomie, kształtował się wynik z języka angielskiego

zdanego na poziomie podstawowym. Średni wynik, który osiągnęli uczniowie Gimnazjum w Piszczacu w tej części wyniósł 69% i był wyższy od średniej gminnej o 6 punktów procentowych. Najgorzej poszedł w 2016 roku gimnazjalistom uczęszczającym do Gimnazjum w Piszczacu egzamin gimnazjalny z języka rosyjskiego zdawany na poziomie rozszerzonym. Osiągnęli oni w tym przypadku średni wynik na poziomie 46%. Stabe średnie wyniki osiągnęli uczniowie ww. Gimnazjum również z przedmiotów przyrodniczych i matematyki.

Wykres 15 Średnie wyniki z egzaminu gimnazjalnego przeprowadzonego w 2016 roku w Publicznym Gimnazjum nr 1 im. Papieża Jana Pawła II w Piszczacu (%)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych OKE w Krakowie

Z przeprowadzonej diagnozy wynika, że głównym problemem w zakresie analizowanej szkoły gimnazjalnej są niskie ogólne wyniki w nauczaniu oraz gorsze wyniki nauczania w zakresie przedmiotów przyrodniczych oraz matematyki. Świadczy o tym chociażby fakt, że na przestrzeni lat 2014-2016 gimnazjaliści uczęszczający do Gimnazjum w Piszczacu (w tym również uczniowie zamieszkujący obszar rewitalizacji: sołectwo Piszczac) zdobywali z matematyki i przedmiotów przyrodniczych mniej punktów niż z przedmiotów humanistycznych (język polski) czy języka angielskiego. Uzyskiwane przez uczniów niskie wyniki z matematyki sugerują w konsekwencji niski poziom myślenia analitycznego i logicznego, będącego podstawą skutecznego nabywania wiedzy. Poza tym, dość negatywna ogólna postawa uczniów do matematyki, wynikająca z konkretnych wymagań programowych, stanowi istotny problem, który powinien zostać jak najszybciej rozwiązany. Konieczne jest podjęcie wszelkich działań celem zmotywowania uczniów do edukacji matematycznej, zwłaszcza tych, którzy kończą etap szkoły podstawowej, aby z pozytywną postawą do przedmiotów ścisłych, kontynuowali swą dalszą edukację. W świetle informacji uzyskanych z placówek oświatowych wynika, że przedmioty matematyczno-przyrodnicze kojarzą się z tradycyjnymi, wręcz nieatrakcyjnymi metodami nauczania, co przekłada się na niskie zainteresowanie nimi przez uczniów.

Znaczna część dzieci uczęszczających do Gimnazjum w Piszczacu, zamieszkujących obszar rewitalizacji, pochodzi z rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym, o niskim statusie materialnym, korzystających z różnych form pomocy społecznej. Stanowi to poważną barierę edukacyjną. Słaba stymulacja środowiska rodzinnego, brak motywacji do pogłębiania nauki i przeświadczenie o braku korzyści z niej płynących w przyszłości stwarzają poważne bariery w osiągnięciu sukcesu szkolnego, zaburzają prawidłowe funkcjonowanie uczniów i rzutują niekorzystnie na rozwój ich dalszej kariery szkolnej.

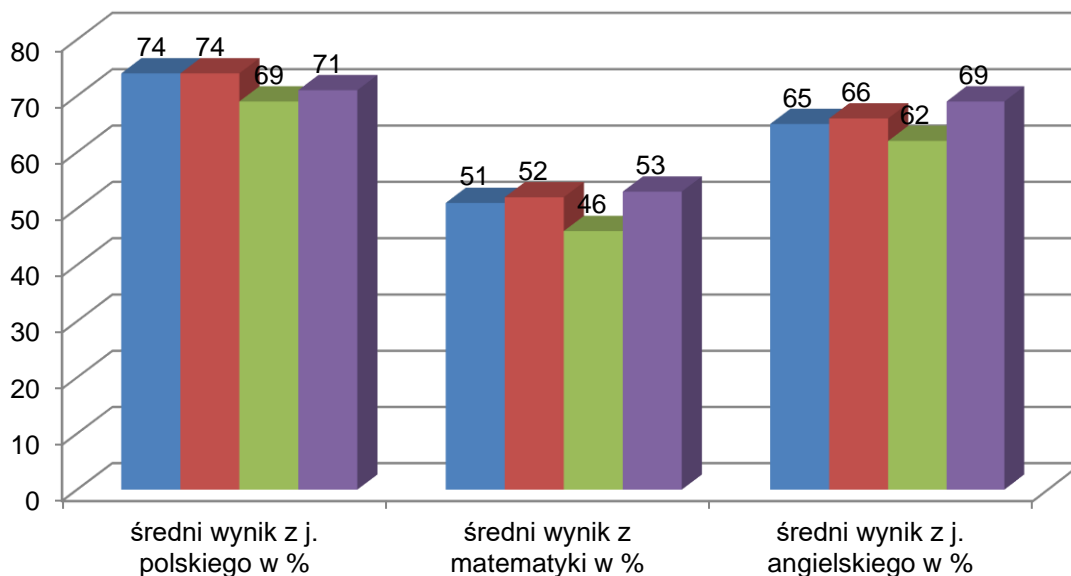
Kolejnym z zagadnień jest niewystarczająca oraz niedostosowana do potrzeb uczniów oferta zajęć pozalekcyjnych. W większości są to zajęcia o charakterze artystycznym: plastyczne oraz z przedmiotów humanistycznych i sportowe. Próba organizacji zajęć dodatkowych w dziedzinie matematyki nie cieszyła się zbytnim powodzeniem. Niewystarczająca jest również pomoc/aktywność szkoły w zakresie indywidualizacji pracy z uczniami o specjalnych potrzebach edukacyjnych. Uczniowie wymagający wsparcia specjalistycznego są zmuszeni korzystać z takiej pomocy w oddalonych od gminy miejscowościach, co stanowi barierę finansową i czasową (zw. z pokonywaniem dużej odległości).

Zasadniczym problemem jest również brak bazy adekwatnej do standardów nowoczesnego procesu edukacyjnego. Sale do nauki przedmiotów matematyczno-przyrodniczych są bardzo słabo wyposażone; nauka chemii, fizyki, biologii oraz geografii prowadzona jest w sposób teoretyczny, co w bardzo dużym stopniu utrudnia uczniom przyswojenie wiedzy. Sale komputerowe wyposażone są w przestarzały sprzęt, co uniemożliwia prowadzenie ciekawych i rozwijających u uczniów zainteresowania z zakresu technologii ITC oraz programowania. Poza tym zdiagnozowanym problemem tego obszaru są niewystarczające kompetencje nauczycieli w zakresie wykorzystywania narzędzi TIK w nauczaniu przedmiotowym oraz prowadzeniu lekcji wykorzystując kreatywne myślenie uczniów.

Analizę wyników sprawdzianu szóstoklasisty przeprowadzono, podobnie jak w przypadku egzaminu gimnazjalnego, w oparciu o dane z Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Krakowie. Ze względu na tryb publikowania danych przez OKE wnioskowanie przeprowadzono w oparciu o dane odnoszące się do sprawdzianów przeprowadzonych w latach 2015-2016.

W wyniku ww. analizy stwierdzono, że w 2016 roku uczniowie Szkoły Podstawowej w Piszczacu, do której uczęszczali między innymi uczniowie zamieszkujący sołectwo Piszczac (obszar rewitalizacji), osiągnęli średni wynik ze sprawdzianu szóstoklasisty niższy od średniej gminnej. Wyniósł on 62% i był niższy od średniej w gminie Piszczac o 2,50 punktów procentowych. Średni wynik z języka polskiego wyniósł tutaj w 2016 roku 74% i był taki sam jak średnia w gminie Piszczac, wyższy o 5 punktów procentowych od średniej w powiecie bialskim oraz wyższy o 3 punkty procentowe od średniej w województwie lubelskim. Dużo gorzej poszedł uczniom Szkoły Podstawowej w Piszczacu sprawdzian z matematyki. Osiągnęli oni średni wynik na poziomie 51%. Był on niższy o jeden punkt procentowy od średniej gminnej oraz o 2 punkty procentowe od średniej wojewódzkiej. W tej części sprawdzianu uczniowie Szkoły Podstawowej w Piszczacu osiągnęli średni wynik wyższy jedynie od średniej powiatowej (o 5 punktów procentowych). Średni wynik ze sprawdzianu szóstoklasisty z języka angielskiego kształtował się w Szkole Podstawowej w Piszczacu na poziomie 65% i był niższy o 1 punkt procentowy od średniej gminnej oraz o 4 punkty procentowe niższy od średniej wojewódzkiej. Jak pokazują powyższe dane najgorzej poszedł uczniom Szkoły Podstawowej w Piszczacu sprawdzian szóstoklasisty w części matematycznej.

Wykres 16 Średnie wyniki ze sprawdzianu w VI klasie szkoły podstawowej przeprowadzonego w 2016 roku w Szkole Podstawowej w Piszczacu, gminie Piszczac, powiecie białskim oraz województwie lubelskim(%)

- Szkoła Podstawowa im. Kornela Makuszyńskiego w Zespole Placówek Oświatowych w Piszczacu
- gmina Piszczac
- powiat białski
- województwo lubelskie

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych OKE w Krakowie

Na przestrzeni lat 2015-2016 uśredniony wynik sprawdzianu szóstoklasisty ze wszystkich zdawanych części kształtował się w Szkole Podstawowej w Piszczacu na poziomie niższym niż średnia w gminie Piszczac. W badanym okresie średni wynik ze sprawdzianu szóstoklasisty odnotowany w ww. Szkole Podstawowej wyniósł 63,5% i był niższy od średniego wyniku w gminie o 1,6 punktów procentowych (65,1%).

Analiza danych dotyczących średniego odsetka dzieci w staninach z wynikiem niskim (staniny od 1 do 3) w latach 2012-2013 wskazuje, że w Szkole Podstawowej w Piszczacu, do której uczęszczali w analizowanym okresie szóstoklasiści z obszaru rewitalizacji, udział tej grupy dzieci (z wynikiem niskim; 25%) jest wyższy od średniej w gminie Piszczac (23,86%) o 1,14 punktów procentowych.

Pozostałe problemy zdiagnozowane w szkole podstawowej, do której uczęszczały dzieci zamieszkujące obszar rewitalizacji, nie odbiegają od tych, rozpoznanych w zakresie szkoły gimnazjalnej. Niewystarczający jest poziom jakości edukacji, co powoduje, że uczniowie osiągają słabe wyniki w nauce. Uczniowie znacznie lepiej radzą sobie z przedmiotami humanistycznymi niż ścisłymi. Spora część z nich pochodzi z rodzin o niższym statusie materialnym oraz wymaga indywidualizacji podejścia ze względu na obniżone wymagania edukacyjne.

Dane dotyczące dzieci i młodzieży do 17 roku życia włącznie, korzystających z dożywiania przyznanego przez GOPS w Piszczacu, które zostały poddane analizie w części

Wykluczenie społeczne i Ubóstwo niniejszego dokumentu, wskazują, że problem zubożenia rodzin jest spory. Niewystarczające środki finansowe stanowią poważną barierę edukacyjną. Uczniowie mający gorsze warunki do nauki (np. mieszkaniowe, rodzinne, materialne) osiągają niższe wyniki w nauczaniu (w tym na egzaminach kończących dany etap nauki). Gorsze średnie wyniki egzaminów mogą wskazywać na istnienie pozaszkolnych czynników wpływających na efektywność kształcenia. Potwierdzeniem roli miejsca zamieszkania w procesie edukacyjnym jest korelacja niskich wyników testu uczniów zamieszkujących dany obszar, z danymi dotyczącymi np. udziału rodzin korzystających z różnych form pomocy społecznej, w tym dożywiania. Problem obniżonych szans edukacyjnych uczniów, w szczególności w kontekście obszaru rewitalizacji, jest w świetle diagnozy połączony współzależnością z procesem dziedziczenia ubóstwa: problemy edukacyjne są przeszkodą dla wyższych zarobków w przyszłości, co generuje ubóstwo, zaś z kolei ubóstwo osłabia w rodzinie potencjał wsparcia edukacyjnego dzieci w kolejnym pokoleniu.

W kontekście synergii między zjawiskiem ubóstwa i problemami edukacyjnymi pojawia się temat „edukacji przedsiębiorczej”, którą w obszarze rewitalizacji – należy ocenić jako niewystarczającą. Mowa tu o rozwijaniu postawy przedsiębiorczej wśród dzieci i młodzieży. „Przedsiębiorczość” w tym znaczeniu, to nie tylko prowadzenie przedsiębiorstwa, ale także postawa bycia przedsiębiorczym, samostereowność, gotowość do wyznaczania sobie samemu celów i podejmowania ryzyka. W dzisiejszych czasach niezwykle istotne są umiejętności radzenia sobie w świecie biznesu, konsekwentnego dążenia do realizacji celów biznesowych, finansowych, a także budowania zespołu, współpracy, nawiązywania dobrych relacji międzyludzkich opartych na zasadach etyki i uczciwości zawodowej, umiejętność panowania nad swoimi emocjami, łagodzenia sytuacji konfliktowych, itp. Niekwestionowane znaczenie w tym zakresie ma edukacja pozaformalna i nieformalna, adresowana głównie do młodzieży. Wiele kompetencji istotnych dla późniejszego osobistego sukcesu nie mieści się w szkolnych programach nauczania i powinny istnieć formy zdobywania ich poza szkołą. Istnieje również społeczne oczekiwanie w zakresie stworzenia oferty edukacyjnej również dla seniorów. W tym kontekście edukacja jest niezwykle ważna nie tylko dla samych seniorów, lecz również dla młodego pokolenia (tworząca wzorce dla młodzieży i propagowanie koncepcji Life Long Learning).

Niezwykle ważne jest również kontynuowanie wszelkich inicjatyw edukacyjnych na rzecz odbudowania poczucia tożsamości lokalnej, wspierającej świadomość zakorzenienia w historii gminy, w tym zwłaszcza obszaru rewitalizacji i lokalny patriotyzm. Wątek ten nie jest mocno rozbudowany w programach edukacji szkolnej. Tymczasem jak pokazują liczne opracowania, jednym z czynników nasilających trwałą emigrację – jest brak poczucia zakorzenienia i dumy ze swojej miejscowości.

Należy podkreślić, iż szkoła, w której uczniowie wypadają gorzej od innych nie jest dobrą wizytówką dla gminy. Poza uwarunkowaniami środowiskowymi i przebiegiem procesu kształcenia, ważne są też regionalne czynniki wpływające na osiągnięcia szkolne. Generalnie, uczniowie z dużych miast, lepiej wypełniają testy i częściej osiągają sukcesy szkolne, stąd należy dążyć do wyrównania szans edukacyjnych uczniów.

Zdiagnozowanym problemem obszaru rewitalizacji jest brak oferty edukacyjnej skierowanej do seniorów. Liczne badania wskazują, że przeciętna długość życia ulega wydłużeniu. Jednocześnie w obszarze tym coraz większy odsetek mieszkańców stanowią osoby starsze. Z roku na rok udział tej grupy w społeczności gminy rośnie. Tymczasem na chwilę obecną w gminie Piszczac brakuje oferty edukacyjnej dedykowanej tej właśnie grupie społecznej. Dynamika współczesnego życia zmusza do nieustannego poszerzania wiedzy. Seniorzy coraz

częściej poszukują takich propozycji, które pomogą im podejmować twórcze, aktywne i rozwojowe działania, dzięki którym mogą świadomie wpływać na otaczającą ich rzeczywistość.

REKOMENDACJE

- ✓ *Drogą do maksymalizowania szans edukacyjnych uczniów powinno być znaczące wzmocnienie ich, zarówno poprzez inwestowanie w rozwój nowoczesnej bazy oświatowej (m.in. pracownie tematyczne, ICT), jak również rozbudowanie oferty edukacyjno-wychowawczej kierowanej do młodzieży. Istnieje szczególna potrzeba troski o jakość kształcenia na tym terenie i zaangażowania szkół również poza godzinami nauki.*
- ✓ *Bardzo ważne jest, aby promować i wzmacniać wśród młodzieży postawy przedsiębiorcze, także poprzez odpowiednie treningi i inicjatywy.*
- ✓ *Należy również wspierać edukację pozaformalną i nieformalną młodzieży oraz edukację dorosłych, w tym seniorów.*
- ✓ *Poprzez edukację należy odbudować poczucie tożsamości lokalnej, wspierać poczucie zakorzenienia i budować lokalny patriotyzm.*
- ✓ *Seniorom należy stworzyć możliwość podjęcia kontynuowania edukacji i rozwoju osobistego.*

2.2.2.7 POZIOM KAPITAŁU SPOŁECZNEGO

Aktywność społeczną w obszarze rewitalizacji przeanalizowano przez pryzmat partycypacji wyborczej mieszkańców oraz ich chęci do podejmowania współpracy w ramach działalności organizacji pozarządowych.

Frekwencja wyborcza, jako podstawowa miara wskaźnika zaangażowania obywatelskiego, wskazuje stopień świadomości demokratycznej obywateli, ich uczestnictwo w rządzeniu, ocenę wpływu obywateli na procesy decyzyjne w państwie, w regionie, czy w środowisku lokalnym. Za miarę deficytu uczestnictwa w życiu publicznym przyjęto tu przede wszystkim: poziom korzystania z czynnego prawa wyborczego wyrażony frekwencją wyborczą.

Ze względu na brak możliwości pozyskania danych dotyczących frekwencji wyborczej jedynie dla obszaru rewitalizacji, przyjęto, że w przedmiotowym obszarze jest ona tożsama z frekwencją dla poszczególnych obwodów głosowania wyznaczonych na terenie gminy Piszczac.

W przypadku wyborów samorządowych do Rady Gminy, które miały miejsce w 2014 roku, średnia frekwencja w granicach gminy Piszczac wyniosła 54,64% uprawnionych do głosowania. Porównując ten wynik do średniej dla województwa lubelskiego, możemy zaobserwować, że frekwencja w gminie Piszczac była sporo wyższa od frekwencji na poziomie województwa (o 4,76 punktów procentowych). W porównaniu z frekwencją w powiecie bialskim (54,89%), gmina Piszczac osiągnęła niższy poziom frekwencji (o 0,25 punktów procentowych).

Wyznaczony obszar rewitalizacji, obejmujący swoim zasięgiem sołectwo Piszczac, znajdował się w obwodzie głosowania nr 4. Frekwencja w przedmiotowym obwodzie wyniosła w analizowanych wyborach 68,17% i była wyższa od średniej w gminie Piszczac (54,64%) o 13,53 punktów procentowych.

W przypadku wyborów do Sejmu i Senatu, które miały miejsce w 2015 roku, frekwencja wyborcza w gminie Piszczac wyniosła 39,97% i była niższa od średniej dla powiatu bialskiego (46,67%). Frekwencja na poziomie gminy była o 9,05 punktów procentowych niższa niż średnia w województwie lubelskim (49,02%). Podobnie jak w przypadku badanych powyżej wyborów samorządowych do Rady Gminy, frekwencja wyborcza w wyborach do Sejmu i Senatu, była w sołectwie Piszczac (obszar rewitalizacji) wyższa od średniej w gminie Piszczac. Wyniosła ona w obrębie sołectwa Piszczac 48,2% (obwód głosowania nr 4) i była wyższa od średniej w gminie o 8,23 punkty procentowe.

Frekwencja w I turze wyborów na Prezydenta RP, które miały miejsce w 2015 roku, wyniosła w gminie Piszczac 41,02% i była niższa od średniej dla powiatu bialskiego (46,89%). Frekwencja na poziomie gminy była o 7,54 punkty procentowe niższa niż średnia w województwie lubelskim (48,56%). W sołectwie Piszczac frekwencja w ww. wyborach kształtowała się na poziomie 48,63% czyli o 7,61 punktów procentowych wyższym niż średnia w gminie Piszczac.

Analiza powyższych danych może prowadzić do wniosku, że obszar rewitalizacji, obejmujący swoim zasięgiem sołectwo Piszczac, charakteryzuje się dość wzmoczoną, wobec pozostałych terenów gminy, aktywnością mieszkańców w zakresie życia społecznego. Jednocześnie z informacji uzyskanych podczas rozmów z przedstawicielami instytucji publicznych wynika, że mieszkańców nie tylko obszaru rewitalizacji, lecz całej gminy Piszczac, bardzo trudno zmobilizować do jakiegokolwiek aktywności obywatelskiej. Niechętnie i sporadycznie uczestniczą oni w spotkaniach wspólnoty (czy to podczas sesji Rady Gminy czy zebrań sołeckich). Mieszkańcy, jako główny powód małej aktywności w sprawach życia publicznego, wykazywali na brak przeświadczenia o rzeczywistej możliwości współdecydowania o lasach wspólnoty lokalnej. Poza tym gro z nich jest przekonanych o tym, że „i tak nic się nie zmieni”. Zauważalny jest ogólnie panujący marazm w podejmowaniu aktywności obywatelskich. Wśród deklarowanych przyczyn nieangażowania się w jakąkolwiek aktywność społeczną znalazły się również: brak czasu, wiedzy czy pomysłów. Aktywność społeczna jest w odczuciu mieszkańców obszaru rewitalizacji przykładem zachowania nietypowego, które domaga się wyjaśnień i racjonalizacji. Część z nich wyrażała przekonanie, że zaangażowanie w sprawy społeczne wymaga wybitnych predyspozycji, które zazwyczaj budzą szacunek i uznanie. Inni skłonni byli podejrzewać takie osoby o interesowność i jakieś ukryte korzyści. Mieszkańcy nie czują się wspólnotą, w związku z tym ztratili wrażliwość na dobro wspólne, widziane w perspektywie wieloletniej, dlatego nie angażują się w sprawy publiczne w sposób dostateczny. Brak im również przeświadczenia, że mają realną możliwość współdecydowania o losach wspólnoty samorządowej i kształtowania otaczającej ich rzeczywistości.

Wyznaczony obszar rewitalizacji charakteryzuje się dość niską w skali gminy liczbą organizacji społecznych. Łącznie na jego obszarze funkcjonowało w 2016 roku 6 podmiotów z sektora organizacji społecznych działających w gminie Piszczac (w sumie 31 organizacji). Na obszarze rewitalizacji działały w analizowanym okresie czasu następujące podmioty: *Ochotnicza Straż Pożarna*, *Gminny Ludowy Klub Sportowy "Lutnia"*, *Stowarzyszenie Rozwoju Gminy Piszczac*, *Stowarzyszenie Kulturalno - Oświatowe "LOKALNI PL"*, *Stowarzyszenie Twórców "Mała Ojczyzna"*, *Uczniowski Ludowy Pożarniczy Klub Sportowy "Sokół"*.

Działania ww. organizacji związane są m.in. wspieraniem i upowszechnianiem kultury fizycznej, ochroną dóbr kultury i dziedzictwa narodowego oraz integracją międzypokoleniową. Nieduża liczba funkcjonujących organizacji pozarządowych na tym terenie świadczy o niskiej aktywności społecznej mieszkańców, którzy stosunkowo niechętnie angażują się w działania prowadzone przez te instytucje i korzystają z ich oferty. Należy jednak zwrócić uwagę, że w ramach organizacji społecznych funkcjonują zarówno te rzeczywiście lokalne (założonych przez bezpośrednich mieszkańców obszaru w celu działania na rzecz tego obszaru) oraz te, które nie posiadają siedziby w obrębie obszaru rewitalizacji, ale prowadzą na jego terenie swoje działania. W związku z powyższym bez wątpienia potencjałem są zarówno organizacje ściśle lokalne, jak i te mające tylko siedzibę albo prowadzące działalność na danym terenie.

Organizacje społeczne utrzymują kontakt bezpośrednio ze sobą, jak i samorządem. Współpraca odbywa się na bieżąco w miarę potrzeb. Prowadzoną, pomiędzy samorządem, a funkcjonującymi organizacjami współpracę należy określić jako dobrą.

Oczekiwania społeczności w zakresie analizowanej sfery dotyczą rozszerzenia działalności prowadzonych przez istniejące już oraz powstania nowych organizacji (np. organizacji działających na rzecz osób z niepełnosprawnościami).

REKOMENDACJE

- ✓ *Bardzo istotne jest przywrócenie społeczeństwu obszaru rewitalizacji przekonania o roli aktywności obywatelskiej w rozwiązywaniu problemów wspólnoty. W tym celu należy podejmować wspólne inicjatywy sektora publicznego i mieszkańców wpływające na wzrost wzajemnego zaufania.*
- ✓ *Należy kontynuować i rozwijać dalej współpracę samorządu i organizacji społecznych służącą realizacji zadań publicznych.*
- ✓ *Biorąc pod uwagę zdiagnozowany deficyt usług na rzecz osób wykluczonych społecznie pożądanym jest dalszy rozwój spółdzielni socjalnych.*

2.2.2.8 PROBLEMY SPOŁECZNE - PODSUMOWANIE

W poniższej tabeli przedstawiono „skondensowane” zestawienie zdiagnozowanych problemów sfery społecznej na obszarze rewitalizacji.

Tabela 3 Niekorzystne zjawiska zachodzące na obszarze rewitalizacji w sferze społecznej - podsumowanie

Niekorzystne zjawiska zachodzące na obszarze rewitalizacji w sferze społecznej - podsumowanie	
Płaszczyzny analizy	sołectwo Piszczac
Trendy demograficzne	- zmniejszanie się liczby ludności - migracje mieszkańców (szczególnie młodych) poza gminę - spadająca liczba urodzeń

Niekorzystne zjawiska zachodzące na obszarze rewitalizacji w sferze społecznej - podsumowanie		
Płaszczyzny analizy	sołectwo Piszczac	
Poziom ubóstwa i wykluczenia społecznego	- starzenie się społeczności	
	- wysoki poziom bezrobocia wśród mieszkańców - wysoki udział wśród osób bezrobotnych mieszkańców pomiędzy 41-49 r. ż. - wysoki i rosnący odsetek wśród bezrobotnych osób nieposiadających kwalifikacji zawodowych - wysoki i rosnący odsetek wśród bezrobotnych osób z wykształceniem średnim lub zawodowym - niska jakość zatrudnienia – zjawisko tzw. ubogich pracujących, osób które z uwagi na bardzo niski dochód są zagrożone ubóstwem - znaczący udział mieszkańców wymagających wsparcia z pomocy społecznej w ogólnej liczbie ludności, w szczególności z tytułu ubóstwa i bezrobocia - niedostateczny poziom usług publicznych świadczonych wobec mieszkańców dotkniętych długotrwałą lub ciężką chorobą - bezradność rodzin w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego - wysoka liczba dzieci i młodzieży do 17 roku życia włącznie wymagających wsparcia ekonomicznego w postaci dożywiania organizowanego przez GOPS w Piszczacu	
	Poziom bezpieczeństwa publicznego	- stosunkowo wysoki poziom interwencji przeprowadzanych przez Policję, w tym interwencji domowych
	Jakość edukacji	-niskie wyniki uczniów z egzaminu gimnazjalnego oraz sprawdzianu szóstoklasisty z przedmiotów ścisłych (matematyka, przedmioty przyrodnicze) - niskie wyniki uczniów z egzaminu gimnazjalnego zdanego z języka angielskiego na poziomie rozszerzonym
Aktywność społeczeństwa	- niewystarczający udział mieszkańców w spotkaniach społeczności, podczas których podejmowane są ważne dla społeczności decyzje (np. podczas sesji Rady Gminy, zebrań sołeckich, itp.)	

Źródło: Opracowanie własne

2.2.3 WSPÓŁWYSTĘPOWANIE NEGATYWNYCH ZJAWISK, INNYCH NIŻ SPOŁECZNE

Wytyczne¹² wskazują, iż pierwszym krokiem niezbędnym do podjęcia działań rewitalizacyjnych jest wyznaczenie obszaru zdegradowanego, na którym zidentyfikowano stan kryzysowy. Z kolei stan kryzysowy spowodowany jest koncentracją negatywnych zjawisk społecznych (w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym), współwystępujących z negatywnymi zjawiskami w co najmniej jednej z następujących sfer:

- a. **gospodarczej** (w szczególności w zakresie niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw);
- b. **środowiskowej** (w szczególności w zakresie przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia, ludzi bądź stanu środowiska);
- c. **przestrzenno-funkcjonalnej** (w szczególności w zakresie niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, deficytu lub niskiej jakości terenów publicznych);
- d. **technicznej** (w szczególności w zakresie degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, oraz braku funkcjonowania rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska).

Dlatego też w poniższych rozdziałach zaprezentowano informacje na temat zdiagnozowanych problemów obszaru rewitalizacji ze wszystkich z wyżej wymienionych sfer.

2.2.3.1 SFERA GOSPODARCZA

Gmina Piszczac należy do obszarów, w których sytuacja społeczno-ekonomiczna mieszkańców jest zdeterminowana gospodarką rolną, która stanowi główne źródło utrzymania ludności oraz pełni wiodącą funkcję rozwojową. Podstawowym źródłem dochodów osób zamieszkujących teren gminy jest, ze względu na jej rolniczy charakter, praca w indywidualnych gospodarstwach rolnych. Inne, pozarolnicze sektory gospodarki, w tym np. usługowo-produkcyjne, mają jedynie znaczenie uzupełniające. Szczególną rolę w odniesieniu do gospodarki pełni miejscowość Piszczac. Stanowi ona bowiem czynnik oddziałujący na aktywność zawodową ludności, gdyż jest rynkiem pracy dla części mieszkańców gminy oraz ośrodkiem działalności firm handlowych i usługowych, a także instytucji sektora finansów publicznych. Podmiotami, które zapewniają na terenie gminy Piszczac miejsca pracy są zakłady produkcyjno-usługowe oraz podmioty publiczne (np. Urząd Gminy, placówki oświatowej, itp.). Gmina charakteryzuje się mało sprzyjającymi warunkami zewnętrznymi, które umożliwiałyby rozwój przedsiębiorczości na jej terenie. Aktualnie rozwój przedsiębiorczości opiera się głównie na wykorzystaniu własnego potencjału i zasobów gminy. Analizując dane możemy zauważyć, że w 2016 roku 72,70% podmiotów gospodarki narodowej

¹² „Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020”

wpisanych do rejestru REGON stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą (pozarolniczą). Przewaga wśród podmiotów prywatnych osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą, które nie dysponują kapitałem na rozwój i promocję, ani nie posiadają rezerw wystarczających na przetrwanie złej koniunktury gospodarczej, zdecydowanie obniża potencjał gospodarczy gminy Piszczac.

Według danych z lipca 2017 roku na terenie gminy Piszczac działalność gospodarczą prowadziło 161 osób fizycznych. Analiza struktury ww. podmiotów pod kątem przynależności do sekcji PKD wykazała, że największa liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w gminie Piszczac funkcjonowała w branży: handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych (sekcja G; 39%) oraz budownictwo (sekcja F; 22%).

Zgodnie z danymi udostępnionymi przez Urząd Statystyczny w Lublinie liczba aktywnych podmiotów gospodarki narodowej (osoby prawne i jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej) zarejestrowanych w rejestrze REGON wynosiła w latach 2015-2016 na obszarze gminy Piszczac odpowiednio: 308 oraz 315. Liczba ww. podmiotów gospodarki narodowej wynosiła w obrębie sołectwa Piszczac, wyznaczonego jako rewitalizacji, 136 (2015 rok) oraz 140 (2016 rok), co oznacza, że w analizowanym okresie czasu wzrosła o 2,94%.

Działalność gospodarcza zarówno na poziomie gminy Piszczac, jak również w odniesieniu do obszaru rewitalizacji, jest prowadzona przede wszystkim przez osoby fizyczne prowadzące pozarolniczą działalność gospodarczą. Wg danych GUS w Lublinie na terenie całej gminy Piszczac w 2015 roku zarejestrowane były w sumie 222 osoby fizyczne prowadzące pozarolniczą działalność gospodarczą, a w 2016 roku – 229. Liczba ta w analizowanym okresie wzrosła o 7 osób, czyli o około 3,15%. We wszystkich latach analizy (2015-2016) prawie połowę wszystkich osób fizycznych prowadzących pozarolniczą działalność gospodarczą z terenu całej gminy stanowili mieszkańcy obszaru rewitalizacji, tj. sołectwa Piszczac. W 2015 roku liczba mieszkańców obszaru rewitalizacji, którzy prowadzili działalność gospodarczą nie w formie gospodarstwa rolnego wyniosła 106 i stanowiła około 47,75% wszystkich tego rodzaju podmiotów z całej gminy Piszczac. W 2016 roku liczba ww. mieszkańców sołectwa Piszczac wyniosła 109 i stanowiła 47,60% wszystkich osób fizycznych prowadzących pozarolniczą działalność gospodarczą z terenu całej gminy. Jak pokazują powyższe dane, na przestrzeni lat 2015-2016 w obrębie obszaru rewitalizacji wzrosła liczba aktywnych podmiotów z sektora prywatnego – osób fizycznych prowadzących pozarolniczą działalność gospodarczą. Wzrost ten wyniósł 2,83%.

W 2016 roku liczba osób fizycznych prowadzących na obszarze rewitalizacji działalność gospodarczą w przeliczeniu na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym wyniosła 8,16 i była wyższa od średniej w gminie Piszczac o 3,08 punktów procentowych. Ww. liczba wzrosła na przestrzeni lat 2015-2016 o 3,68%.

Zgodnie z danymi Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej najliczniejsza grupa mieszkańców obszaru rewitalizacji prowadziła w 2017 roku działalność w zakresie fryzjerstwa i pozostałych zabiegów kosmetycznych (9 osób), wykonywania pozostałych robót budowlanych wykończeniowych (8 osób), konserwacji i naprawy pojazdów samochodowych, z wyłączeniem motocykli (5 osób), sprzedaży detalicznej artykułów używanych prowadzonej w wyspecjalizowanych sklepach (4 osoby) oraz pozostałej sprzedaży detalicznej prowadzonej w niewyspecjalizowanych sklepach (4 osoby).

W poniższej tabeli zaprezentowano szczegółowe zestawienie rodzajów prowadzonej w obszarze rewitalizacji działalności gospodarczych oraz liczby osób je prowadzących.

Tabela 4 Charakterystyka prowadzonej w obszarze rewitalizacji działalności gospodarczej

Rodzaj prowadzonej działalności	Liczba osób fizycznych prowadzących działalność
Konserwacja i naprawa pojazdów samochodowych, z wyłączeniem motocykli	5
Produkcja pozostałej odzieży wierzchniej	2
Roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków mieszkalnych i niemieszkalnych	2
Wynajem i dzierżawa maszyn i urządzeń budowlanych	1
Przeładunek towarów w pozostałych punktach przeładunkowych	1
Sprzedaż hurtowa i detaliczna samochodów osobowych i furgonetek	1
Działalność związana z oprogramowaniem	1
Tynkowanie	1
Wykonywanie pozostałych robót budowlanych wykończeniowych	8
Roboty związane z budową dróg i autostrad	1
Sprzedaż detaliczna owoców i warzyw prowadzona w wyspecjalizowanych sklepach	1
Sprzedaż detaliczna odzieży prowadzona w wyspecjalizowanych sklepach	2
Sprzedaż detaliczna artykułów używanych prowadzona w wyspecjalizowanych sklepach	4
Wynajem i dzierżawa maszyn i urządzeń biurowych, włączając komputery	1
Praktyka lekarska specjalistyczna	1
Wydobywanie żwiru i piasku; wydobywanie gliny i kaolinu	1
Fryzjerstwo i pozostałe zabiegi kosmetyczne	9
Działalność pozostałych agencji transportowych	1
Działalność organizatorów turystyki	1
Sprzedaż detaliczna prowadzona przez domy sprzedaży wysyłkowej lub Internet	2
Działalność w zakresie architektury	1

Rodzaj prowadzonej działalności	Liczba osób fizycznych prowadzących działalność
Działalność agentów i brokerów ubezpieczeniowych	3
Sprzedaż hurtowa i detaliczna samochodów osobowych i furgonetek	1
Konserwacja i naprawa pojazdów samochodowych, z wyłączeniem motocykli	3
Sprzedaż hurtowa części i akcesoriów do pojazdów samochodowych, z wyłączeniem motocykli	1
Pozostałe specjalistyczne roboty budowlane, gdzie indziej niesklasyfikowane	2
Posadzkarstwo; tapetowanie i oblicowywanie ścian	2
Sprzedaż detaliczna wyrobów farmaceutycznych prowadzona w wyspecjalizowanych sklepach	3
Wykonywanie instalacji elektrycznych	1
Pozostała sprzedaż detaliczna prowadzona w niewyspecjalizowanych sklepach	1
Działalność agentów zajmujących się sprzedażą towarów różnego rodzaju	1
DZIAŁALNOŚĆ WETERYNARYJNA	3
Pozostałe badania i analizy techniczne	2
Realizacja projektów budowlanych związanych ze wznoszeniem budynków	2
Działalność rachunkowo-księgowa; doradztwo podatkowe	1
Roboty związane z budową dróg i autostrad	1
Działalność związana z pakowaniem	1
Sprzedaż hurtowa drewna, materiałów budowlanych i wyposażenia sanitarnego	1
Sprzedaż detaliczna wyrobów tekstylnych, odzieży i obuwia prowadzona na straganach i targowiskach	1
Wykonywanie pozostałych instalacji budowlanych	1
Sprzedaż detaliczna kosmetyków i artykułów toaletowych prowadzona w wyspecjalizowanych sklepach	1
Pozostała sprzedaż detaliczna prowadzona w niewyspecjalizowanych sklepach	4
Sprzedaż detaliczna paliw do pojazdów silnikowych na stacjach paliw	1

Rodzaj prowadzonej działalności	Liczba osób fizycznych prowadzących działalność
Działalność usługowa wspomagająca chów i hodowlę zwierząt gospodarskich	1
Sprzedaż detaliczna drobnych wyrobów metalowych, farb i szkła prowadzona w wyspecjalizowanych sklepach	1
Pośrednictwo w obrocie nieruchomościami	1
Sprzedaż hurtowa wyrobów metalowych oraz sprzętu i dodatkowego wyposażenia hydraulicznego i grzejnego	1
Sprzedaż detaliczna wyrobów tekstylnych prowadzona w wyspecjalizowanych sklepach	1
Sprzedaż detaliczna pozostałej żywności prowadzona w wyspecjalizowanych sklepach	1
Zakładanie stolarki budowlanej	2
Transport drogowy towarów	2
SUMA	94

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych CEIDG z lipca 2017 roku

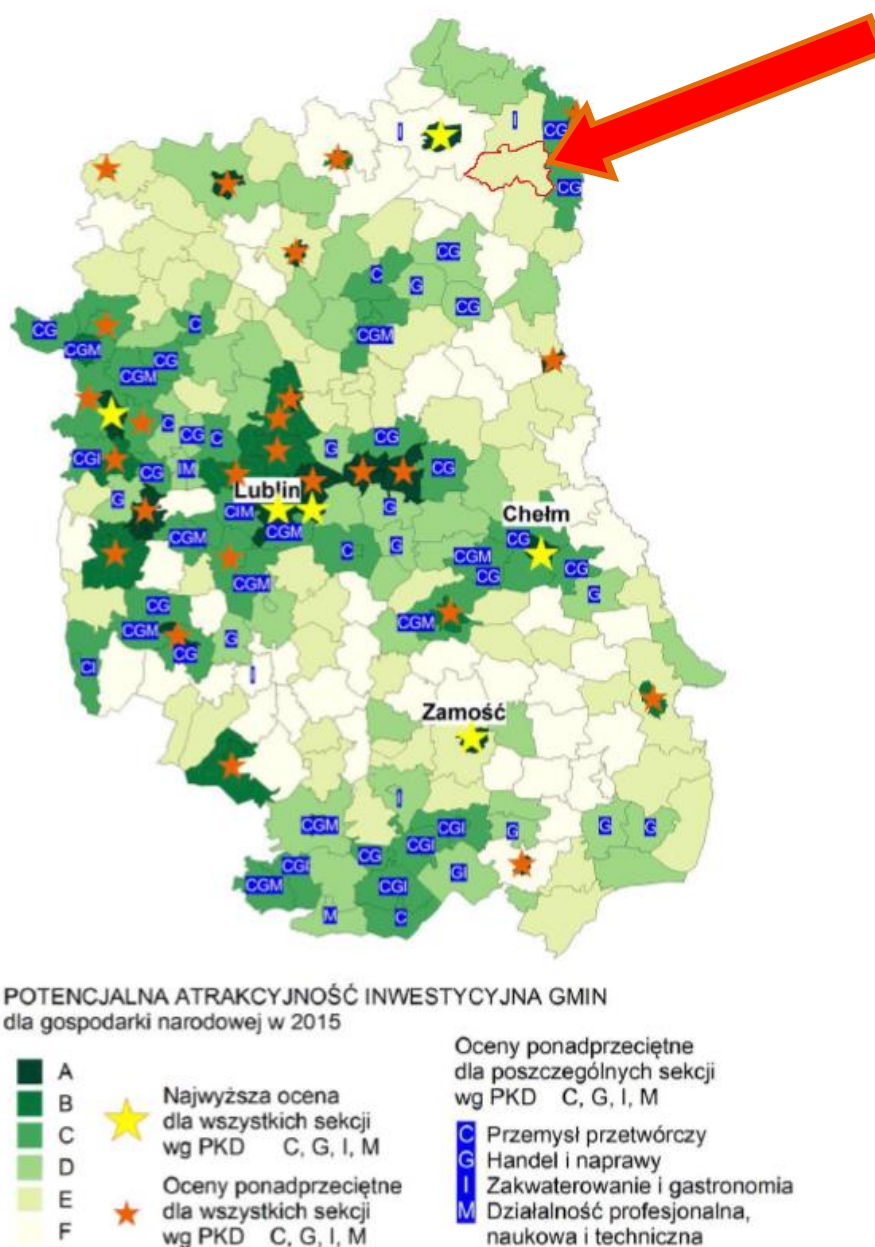
Wprawdzie na obszarze rewitalizacji liczba podmiotów gospodarczych, to ich dochodowość i charakter sugeruje (głównie małe, jednoosobowe działalności gospodarcze), że są to przede wszystkim małe podmioty o ograniczonych możliwościach rozwoju. Poza tym, zauważalny wzrost nie jest zbyt wysoki i nie napawa optymizmem w dalszej perspektywie czasowej. Podmioty gospodarcze w większości prowadzą działalność w zakresie usług podstawowych, zaspokajających najpilniejsze potrzeby ludności. Zakres prowadzonej działalności pozwala przypuszczać, że właściciele tych niewielkich przedsiębiorstw nie dysponują odpowiednimi zasobami finansowymi, które pozwoliłyby na rozwój ich działalności. Dominujący jest tutaj udział mikro przedsiębiorstw, a co za tym idzie – ograniczone są też własne zasoby kapitałowe i zdolność kredytowa.

W świetle raportu „*Atrakcyjność inwestycyjna regionów 2016. Województwo lubelskie*” Lubelszczyzna plasuje się na przedostatnim miejscu w Polsce (przed świętokrzyskim) pod względem atrakcyjności inwestycyjnej, uzyskując najniższą notę w sześciostopniowej skali – „F”. W analizie poszczególnych jednostek administracyjnych brano pod uwagę m.in. takie wskaźniki, jak: sytuacja na rynku pracy, wyposażenie w infrastrukturę techniczną oraz społeczną, a także sytuację rynkową oraz uwarunkowania przyrodnicze jednostki samorządu terytorialnego.

Bardziej optymistyczne wyniki uzyskują jednostki administracyjne na poziomie gminy. W grupie powiatów najwyżej ocenione (klasy A i B) miasta na prawach to: Lublin, Zamość oraz powiat puławski i miasta: Biała Podlaska i Chełm. W grupie gmin miejskich najwyżej ocenione zostały: Biała Podlaska, Chełm, Lublin, Puławy, Świdnik, Zamość, Hrubieszów, Krasnystaw, Kraśnik, Lubartów, Łuków, Międzyrzec Podlaski, Radzyń Podlaski, Stoczek Łukowski,

Terespol, Tomaszów Lubelski, Włodawa. W grupie gmin miejsko-wiejskich najwyżej ocenione zostały: Janów Lubelski, Kazimierz Dolny, Łęczna, Opole Lubelskie, Poniatowa, Ryki. Jeśli chodzi o gminy wiejskie to wyróżniono: Jastków, Końskowolę, Lubartów, Niedrzwicę Dużą, Niemce, Puchaczów, Puławy, Wólkę. W ocenie autorów raportu gmina Piszczac wydaje się być terenem bardzo mało atrakcyjnym dla potencjalnych inwestorów - gmina uzyskała klasę – „E”¹³.

Mapa 6 Zróżnicowanie przestrzenne potencjalnej atrakcyjności inwestycyjnej gmin województwa lubelskiego z uwzględnieniem najbardziej atrakcyjnych sekcji

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: H. Godlewska-Majkowska, A. Komor, P. Zarębski, M. Czernecki, M. Tupa, Atrakcyjność inwestycyjna regionów 2016. Województwo lubelskie, Szkoła Główna Handlowa w Warszawie, Warszawa 201

¹³Na podstawie: H. Godlewska-Majkowska, A. Komor, P. Zarębski, M. Czernecki, M. Tupa, Atrakcyjność inwestycyjna regionów 2016. Województwo lubelskie, Szkoła Główna Handlowa w Warszawie, Warszawa 2016

Na poziom lokalnej aktywności gospodarczej ma wpływ wiele czynników, m.in. takich jak: lokalny poziom rozwoju gospodarczego, lokalny rynek pracy oraz problemy ze znalezieniem stałego zatrudnienia, poziom dochodów mieszkańców i konsumpcja społeczna. Wątpliwości budzi także lokalna gotowość do podejmowania ryzyka gospodarczego. Chociaż obszar rewitalizacji wypada w tym zakresie lepiej w porównaniu do pozostałych jednostek gminy Piszczac, należy pamiętać, że większość podmiotów gospodarki narodowej stanowią tutaj osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. Na kondycję przedsiębiorstw wpływ mają zarówno zjawiska w skali makroekonomicznej, jak i zjawiska kryzysowe samego obszaru, m.in. zbyt duże koszty utrzymania lub wynajmu lokali, zbyt mała liczba klientów korzystających z ofert lokalnych przedsiębiorstw, ubóstwo potencjalnych klientów. Na kondycję lokalnych przedsiębiorców wpływają również niskie dochody mieszkańców wpływające na kształt i zakres lokalnego rynku zbytu.

Brak wystarczającej liczby miejsc pracy powoduje konieczność poszukiwania jej w poza granicami gminy i zniechęcająca do osiedlania się na jej terenie. Stanowi to poważną barierę w rozwoju nie tylko obszaru rewitalizacji, lecz całej gminy. Dodatkowo konieczność emigracji w celach zarobkowych jest przyczyną szeregu innych problemów społecznych, takich jak np.: rozluźniająca się więź rodzinna, rozbieżność rodzin wielopokoleniowych, pozostawianie bez opieki najstarszych członków rodziny. Wśród problemów zgłaszanych przez mieszkańców podczas konsultacji społecznych bardzo silnie akcentowano problem tzw. „eurosierot”. Część z mieszkańców obszaru rewitalizacji zdecydowała się na dłuższy pobyt poza granicami kraju w celach zarobkowych. W sytuacji takiej cierpią całe rodziny – dochodzi do rozpadu związków małżeńskich, przekazywane są nieprawidłowe wzorce rodzinne, dzieci pozostając często pod opieką jednego z rodziców lub dziadków mają trudności w nauce, są nieakceptowane w środowisku rówieśniczym, mają problemy emocjonalne. Jako przyczynę ograniczającą inicjatywę mieszkańców w zakresie prowadzenia własnego biznesu, wskazywali oni głównie brak przekonania i wiary we własne możliwości (strach przed procedurami, przepisami).

REKOMENDACJE

- ✓ *Jednym z głównych warunków polepszenia sytuacji mieszkańców obszaru rewitalizacji jest wsparcie lokalnej społeczności w zakresie rozwoju zawodowego i podejmowania inicjatyw przedsiębiorczości. W kontekście tym szczególnie istotne wydaje się być kształcenie mieszkańców z uwzględnieniem potrzeb lokalnego rynku pracy oraz lokalnych potencjałów.*
- ✓ *W celu rozwoju gospodarczego obszaru rewitalizacji rekomenduje się wykorzystanie jego bezsprzecznego potencjału turystycznego i kulturowego.*
- ✓ *Szanse na rozwój gospodarczy obszaru rewitalizacji należy również upatrywać w specjalizacji produkcji rolnej oraz przetwórstwie rolno-spożywczym. Należy dążyć do dalszego rozwoju ekologicznych, certyfikowanych gospodarstw i tworzenia sieci dystrybucji oraz zbytu dla wytwarzanych produktów ekologicznych.*
- ✓ *Wśród kierunków rozwoju gospodarczego obszaru rewitalizacji znajduje się także turystyka.*

2.2.3.2 SFERA ŚRODOWISKOWA

Wytyczne¹⁴ wskazują, że wśród negatywnych zjawisk środowiskowych należy w szczególności rozpatrzeć (1) przekroczenie standardów jakości środowiska oraz (2) obecność odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska.

Na etapie diagnozowania sytuacji gminy Piszczac, ze względu na brak punktów monitoringowych jakości powietrza, nie było możliwości pozyskania dokładnych danych dla poszczególnych obszarów referencyjnych - sołectw. W związku z tym analiza niniejszego obszaru została oparta o dane udostępnione przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Lublinie.

Na terenie gminy Piszczac nie ma dużych emitorów zanieczyszczeń do powietrza - brak jest zakładów o profilu produkcji szczególnie szkodliwym dla środowiska. Najbliższe punktowe źródła zanieczyszczenia powietrza zlokalizowane są w Białej Podlaskiej. Zgodnie z Planem Gospodarki Niskoemisyjnej w gminie Piszczac gospodarstwa domowe mają znaczący, 80 % udział w ogólnym zużyciu energii. W strukturze zużycia energii w gospodarstwach domowych największe znaczenie mają paliwa stałe, głównie węgiel kamienny i drewno opałowe. Są one tymi nośnikami energii, które w 90 % wykorzystuje się do celów grzewczych. Szacuje się, że w ¼ gospodarstw domowych paliwa te służą także do ogrzewania wody i do gotowania posiłków. Pod względem ilościowym w ogrzewaniu pomieszczeń wiodącą rolę odgrywają paliwa stałe, które są podstawowym nośnikiem energii grzewczej - wykorzystywane są przez 90 % gospodarstw domowych i obiektów komunalnych. Dwa najważniejsze i najpowszechniej stosowane paliwa stałe to węgiel kamienny i drewno opałowe, a pozostałe paliwa (inne rodzaje biomasy, olej opałowy, węgiel brunatny, koks) są rzadziej stosowane. Węgiel kamienny i drewno opałowe zużywane są zazwyczaj jednocześnie lub zamiennie w tych samych kotłach i piecach. Wraz z paliwami stałymi spalane są też różne palne odpady nie będące biomasą, powstające w gospodarstwie domowym lub w ramach wykonywanej działalności gospodarczej.¹⁵

W gminie podstawą zaopatrzenia i pokrycia potrzeb cieplnych (gospodarstw domowych, drobnych zakładów usługowo-przemysłowych) są indywidualne lokalne źródła ciepła – kotłownie wbudowane, zakładowe oraz tradycyjne ogrzewanie piecowe w zabudowie mieszkalnej. Taki stan rzeczy wymusiła charakterystyka budownictwa, w przeważającej części budownictwo jednorodzinne. Szacuje się, że największa liczba mieszkań (około 36%) została wybudowana w gminie w latach 1961-1980, tj. w okresie intensywnego budownictwa mieszkaniowego. Wiązało się to ze znacznym wzrostem liczby ludności w tym okresie i powojenną odbudową kraju. Około 20% istniejących obecnie mieszkań pochodzi sprzed roku 1946. Relatywnie mniej mieszkań zbudowano w latach 1946-1960 oraz po roku 1995. Liczba mieszkań w budynkach ocieplonych i nieocieplonych rozkładała się mniej więcej po połowie.¹⁶

Największy wpływ na jakość powietrza w gminie Piszczac mają zanieczyszczenia powstające w wyniku procesów spalania paliw w lokalnych kotłowniach i piecach domowych. Niska emisja zanieczyszczeń powietrza pochodzi z lokalnych kotłowni węglowych i domowych instalacji grzewczych (często o niskiej sprawności), opalanych węglem gorszej jakości. Wyniki badań monitoringowych wskazują, że emisja z palenisk domowych w mniejszych ośrodkach

¹⁴ „Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na latach 2014-2020”

¹⁵ Na podstawie: „Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Piszczac”

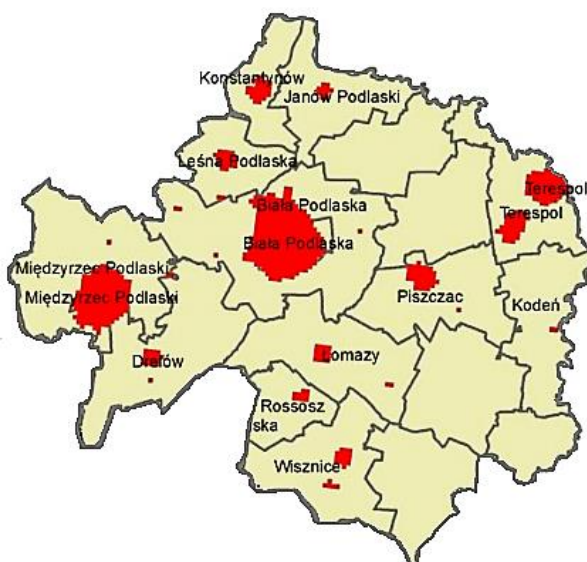
¹⁶ Na podstawie: „Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Piszczac”

miejskich oraz wiejskich ma bardzo duży udział w ogólnej emisji zanieczyszczeń do powietrza, widoczny głównie na obszarach charakteryzujących się zwartą, gęstą zabudową. W gminie największa emisja zanieczyszczeń do powietrza z sektora komunalno-bytowego następuje w sołectwach, o największej liczbie gospodarstw domowych, takich jak: Piszczac, Chotyłów, Dobrynka czy Zalużyń.

Zgodnie z danymi WIOŚ w Lublinie, w 2016 roku, zarówno Aglomerację Lubelską, jak i strefę lubelską, zaliczono (kryterium ochrony zdrowia) do klasy C ze względu na przekroczenia 24-godzinnych stężeń pyłu PM₁₀ i benzo/a/pirenu w pyłe PM₁₀. Aglomeracja Lubelska została zaliczona również do klasy C ze względu na przekroczenia średniorocznych stężeń PM_{2,5}. Głównym źródłem tego typu zanieczyszczeń jest emisja z procesów grzewczych opartych na węglu, w tym tzw. niska emisja z indywidualnego ogrzewania budynków. Drugą przyczyną są niekorzystne warunki klimatyczne, rozumiane jako wystąpienie szczególnie niekorzystnej sytuacji meteorologicznej z punktu widzenia zanieczyszczenia powietrza. Dodatkowymi przyczynami jest emisja z zakładów przemysłowych, ciepłowni oraz emisja komunikacyjna. W strefie lubelskiej istotny udział ma emisja z rolnictwa (uprawy).

Na terenie gminy Piszczac nie odnotowano przekroczeń dopuszczalnego poziomu 24-godz. pyłu PM₁₀. Obszarami najbliższymi zlokalizowanymi względem gminy Piszczac, w których w tym okresie odnotowano przekroczenia stężeń analizowanego rodzaju zanieczyszczeń są miasta: Biała Podlaska oraz Międzyrzec Podlaski. Jedynie w Lublinie odnotowano również przekroczenia średniorocznych stężeń pyłu PM_{2,5}. Znacznie gorzej sytuacja wygląda w zakresie benzo/a/pirenu w pyłe zawieszonym PM₁₀. Przekroczenia tego rodzaju związków chemicznych zanotowano w dużej liczbie miejsc na obszarze województwa lubelskiego, w tym na obszarze gminy Piszczac. Łączna powierzchnia obszarów przekroczeń w gminie wynosi około 8,4 km², co stanowi około 4,94% ogólnej powierzchni gminy. Liczba ludności narażonej na ponadnormatywne stężenia to około 2 310 osób.¹⁷

Mapa 7 Obszary przekroczeń benzo/a/pirenu w powiecie białskim w 2016 r.

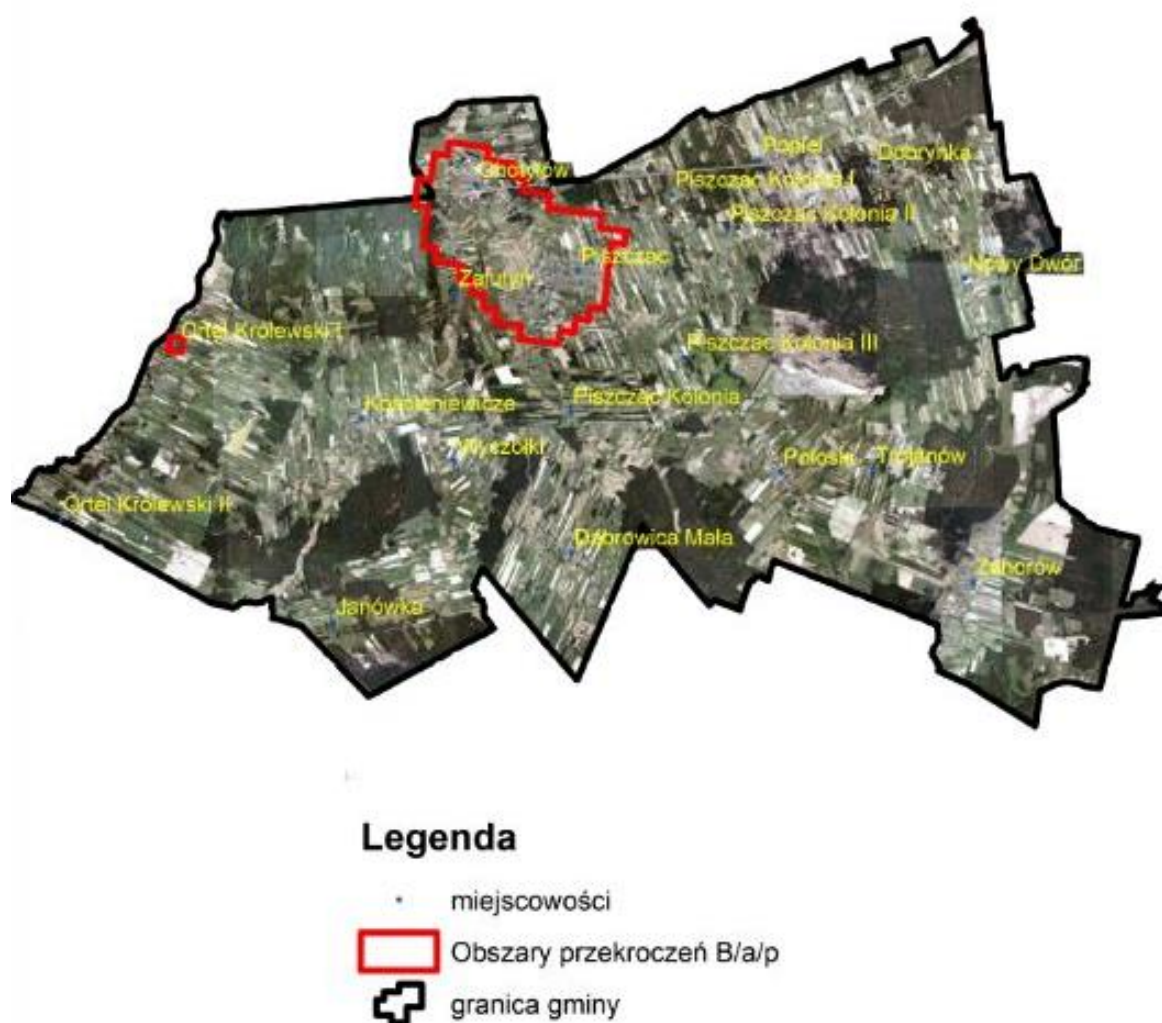
Źródło: Opracowanie własne na podstawie: „Ocena jakości powietrza w województwie lubelskim za 2016 r.

¹⁷ Pismo WIOŚ znak: WMŚ.7016.32.2017 z dnia 3 lipca 2017 r.

Analiza danych uzyskanych z WIOŚ w Lublinie pozwala zaobserwować, że obszarem gminy Piszczac, w którym odnotowano w 2015 roku przekroczenia benzo/a/piranu były tereny sołectw: Piszczac, Chotyłów, Piszczac Pierwszy, Zalużyń, Piszczac-Kolonia oraz Ortel Królewski Pierwszy. Łączna powierzchnia obszarów przekroczeń w tych sołectwach wynosi około 8,4 km², co stanowi około 4,94% ogólnej powierzchni gminy Piszczac. Liczba ludności narażonej na ponadnormatywne stężenia to około 2 310 osób czyli ok. 30,87% ogółu mieszkańców gmin Piszczac.

W obrębie obszaru rewitalizacji obejmującego swoim zasięgiem tereny sołectwa Piszczac odnotowano w 2015 roku przekroczenia benzo/a/piranu. Łączna powierzchnia obszarów przekroczeń benzo/a/piranu wyniosła w tym sołectwie 270 ha, czyli aż około 81,76% jego powierzchni.

Mapa 8 Przekroczenie benzo/a/pirenu na obszarze gminy Piszczac w 2015 roku

Źródło: Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Lublinie

Zgodnie z informacjami przekazanymi przez WIOŚ w Lublinie główny wpływ na przekroczenia benzo/a/pirenu ma niska emisja, związana z ogrzewaniem budynków, pochodząca z lokalnych kotłowni węglowych oraz indywidualnych palenisk domowych (najczęściej o niskiej sprawności), opalanych węglem słabej jakości lub odpadami komunalnymi, wytwarzanymi

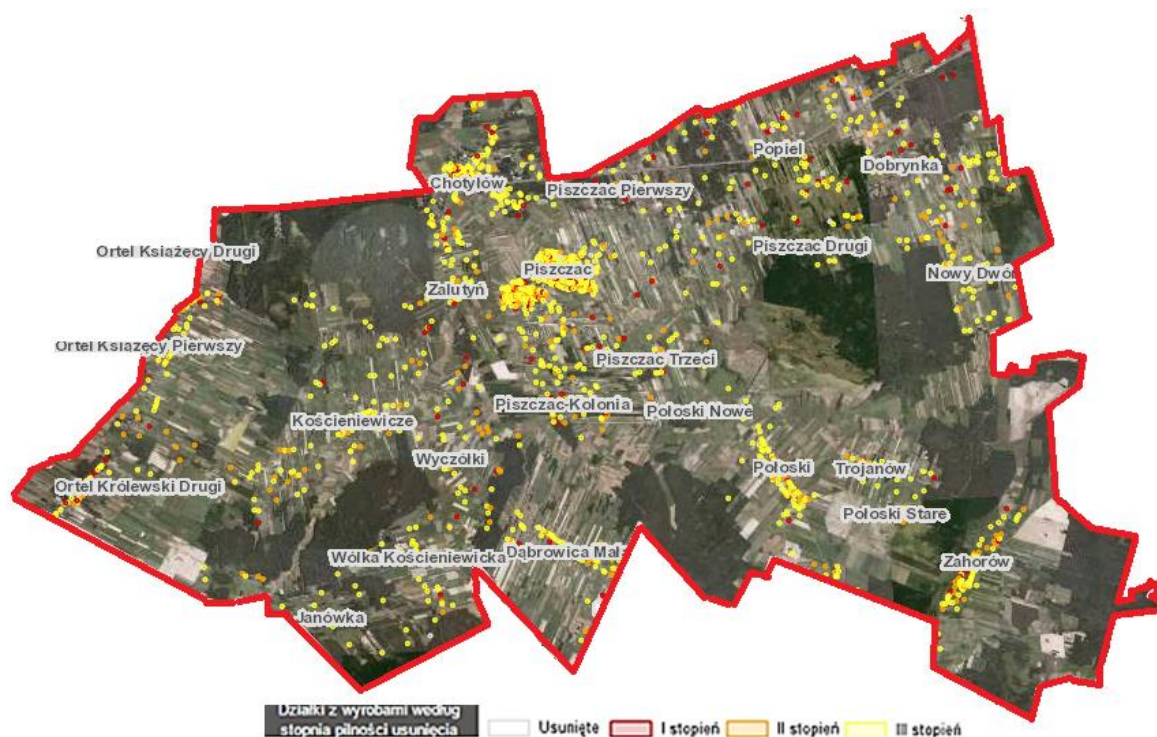
w gospodarstwach domowych. Z tego względu natężenie zanieczyszczeń w powietrzu charakteryzuje wyraźna sezonowa zmienność i zależność od zapotrzebowania na ciepło, czyli ogrzewania. W związku z powyższym, problem złej jakości powietrza z większym natężeniem występuje w okresie grzewczym (zimą) i w przeważającej mierze koncentruje się na obszarach o nagromadzonej zabudowie mieszkaniowej, która ogrzewana jest przede wszystkim za pomocą indywidualnych palenisk. Przyczyn takiego stanu rzeczy należy również upatrywać w znikomym wykorzystywaniu w obszarze rewitalizacji odnawialnych źródeł energii. Główną barierą w tym zakresie stanowią czynniki ekonomiczne – stan zamożności mieszkańców uniemożliwia znacznej ich grupie samodzielny zakup tego rodzaju instalacji. Jednocześnie mieszkańcy bardzo mocno sygnalizowali potrzebę rozszerzenia dostępu do odnawialnych źródeł energii.

Wśród źródeł zanieczyszczeń powietrza obszaru rewitalizacji znajduje się także emisja komunikacyjna, gdzie w wyniku spalania paliw w silnikach samochodowych do atmosfery przedostają się zanieczyszczenia gazowe: tlenki azotu, tlenek węgla, dwutlenek węgla i węglowodory oraz pyły. Ruch odbywający się po drogach jest uciążliwy dla zabudowy istniejącej wzdłuż tych dróg i sprawia, że zabudowa ta znajduje się w zasięgu działania toksycznych składników spalin. Z drugiej strony, ruch komunikacyjny odbywający się głównymi drogami (np. drogami powiatowymi) i hałas z nim związany niesie ze sobą również zagrożenie klimatu akustycznego.

Problemem w zakresie sfery środowiskowej jest także świadomość mieszkańców obszaru rewitalizacji, która jest niewystarczająca. Pozytywnym w tym zakresie zjawiskiem jest wzrost świadomości mieszkańców w zakresie korzyści płynących ze stosowania OZE. Choć nie bez znaczenia w tej kwestii pozostaje czynnik ekonomiczny (zmniejszenie kosztów zakupu nośników energii). Nadal jednak mała jest świadomość w zakresie proekologicznych i proklimatycznych postaw w życiu codziennym (np. nawyki w zakresie korzystania z energii elektrycznej). Niewystarczająca jest również wiedza w zakresie efektywności energetycznej budynków mieszkalnych.

W świetle danych Elektronicznego Systemu Informacji Przestrzennej do monitorowania realizacji „Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032” spora część zabudowy na obszarze gminy Piszczac wymaga usunięcia elementów azbestowych. Chorobotwórcze działanie azbestu jest wynikiem wdychania włókien zawieszonych w powietrzu. Szczególną cechą azbestu jest to, że włókna gromadzą się i pozostają w tkance płucnej w ciągu całego życia. Zmiany chorobowe mogą pojawić się po kilku lub nawet kilkudziesięciu latach. Włókna azbestu trafiają do organizmu głównie drogą oddechową, z wdychanym powietrzem, i w niewielkim tylko stopniu przez skórę i z układu pokarmowego. Źródłem narażenia, prócz zanieczyszczonego powietrza, może być woda, do której azbest trafia z gleb zanieczyszczonych azbestem. Jak wskazują liczne badania kontakt z azbestem stanowi przyczynę wielu chorób, m.in.: azbestozę, raka płuc, raka oskrzeli oraz raka opłucnej zwanego międzybłoniakiem. Wdychający włókna częściej chorują też na inne nowotwory - raka żołądka, krtani, nerek, jelit, trzustki, jajnika oraz chłoniaki. Poniżej zaprezentowano mapę prezentującą obszary w obrębie analizowanej gminy, na których znajdują się wyroby azbestowe wymagające usunięcia. Pomimo prowadzonych systematycznie przedsięwzięć w zakresie usuwania wyrobów azbestowych, wyznaczony obszar rewitalizacji charakteryzuje się nadal bardzo dużym natężeniem zabudowy wymagającej podjęcia interwencji (w tym o I stopniu pilności usunięcia).

Mapa 9 Działki z wyrobami azbestowymi według stopnia pilności usunięcia w gminie Piszczac

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: <http://esip.bazaazbestowa.gov.pl/geoserwis.html>

REKOMENDACJE

- ✓ *Mając na względzie, zarówno charakter gminy i obszaru rewitalizacji, jaki i określone cele i kierunki ich rozwoju (w tym m.in. transgraniczna turystyka i promocja produktów lokalnych) oraz informacje nt. przekroczeń jakości środowiska naturalnego, rekomenduje się podjęcie interwencji w zakresie przedsięwzięć prowadzących do ochrony cennych i unikatowych obszarów, stanowiących bogactwo nie tylko lokalne, lecz również całego regionu.*
- ✓ *Na obszarze rewitalizacji zaleca się realizację przedsięwzięć umożliwiających dostęp gospodarstwom domowym do stosunkowo drogiej instalacji odnawialnych źródeł energii. Tego rodzaju inwestycje pozytywnie oddziałują na stan środowiska przyrodniczego i zdrowie mieszkańców, jak również na poprawę warunków ich życia (np. likwidacja uciążliwości związanych z dotychczasowym systemem pozyskiwania energii cieplnej czy elektrycznej). Pozostają także nie bez znaczenia dla potencjału turystycznego obszaru oraz sytuacji gospodarczej – wygenerowane w budżetach domowych (w związku ze zmniejszeniem ilości nośników energii) oszczędności mogą zostać wykorzystane na lokalnym rynku zbytu.*
- ✓ *Równorzędnie konieczne jest przeprowadzenie działań mających na celu podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców, w tym w szczególności dzieci i młodzieży oraz kształtowanie prawidłowych nawyków wobec środowiska naturalnego.*
- ✓ *Należy także podjąć inicjatywy na rzecz zmniejszenia ilości odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska.*

2.2.3.3 SFERA PRZESTRZENNO-FUNCJONALNA

Wytyczne wskazują, że wśród negatywnych zjawisk przestrzenno-funkcjonalnych należy przeanalizować m.in. (1) niewystarczające wyposażenie w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej zły stan techniczny, (2) brak dostępu do podstawowych usług lub ich niską jakość, (3) niedobór lub niską jakość terenów publicznych.

Infrastruktura wodociągowa istniejąca na obszarze rewitalizacji jest wystarczająca i w pełni zaspokaja potrzeby zamieszkującej tutaj ludności. W obrębie obszaru rewitalizacji, obejmującego teren sołectwa Piszczac, niemal wszyscy mieszkańcy posiadają dostęp do bieżącej wody – około 98,56% budynków mieszkalnych zlokalizowanych na tym obszarze korzysta z wodociągu. Podstawowym źródłem zaopatrzenia w wodę dla potrzeb socjalno - bytowych są wody podziemne.

Nieco gorzej sytuacja prezentuje się w odniesieniu do sieci kanalizacji sanitarnej – w 2016 roku liczba budynków mieszkalnych podłączonych do sieci kanalizacyjnej wyniosła 499, czyli około 80,10% ze wszystkich budynków mieszkalnych zlokalizowanych na tym terenie. Budynki mieszkalne zlokalizowane na terenie sołectwa Piszczac i podłączone do sieci kanalizacji stanowiły w 2016 roku 48,68% wszystkich budynków mieszkalnych korzystających z sieci kanalizacyjnej, które były zlokalizowane na terenie całej gminy Piszczac.

Analiza rozmieszczenia istniejących na obszarze rewitalizacji obiektów podstawowych usług tj. przedszkoli, szkół, obiektów ochrony zdrowia czy też kultury, nie wskazuje na brak dostępu do tychże obiektów. Wielkość i standard znacznej części z nich w pełni odpowiada potrzebom obsługi mieszkańców nie tylko obszaru rewitalizacji, lecz całej gminy. W zakresie poziomu i jakości świadczonych usług publicznych widoczne są problemy i braki. W szczególności mowa tutaj o usługach o charakterze sportowym. Wśród problemów obszaru rewitalizacji (oraz całej gminy) znajduje się deficyt dobrze wyposażonych obiektów sportowych umożliwiających przełamywanie negatywnych przyzwyczajzeń i złych nawyków dzieci i młodzieży oraz osób dorosłych (brak aktywności ruchowej, spędzanie czasu wolnego przed telewizorem czy komputerem) będących przyczyną różnego rodzaju schorzeń – otyłości, nadwagi, chorób układu ruchu, wad postawy, jak również chorób układu krążenia.

W obszarze rewitalizacji zdiagnozowano również problemy w zakresie niskiej jakości terenów publicznych. W szczególności mowa tutaj o:

- remoncie i modernizacji, której wymaga plac przykościelny,
- modernizacji i doposażeniu, którego wymagają boiska oraz plac zabaw zlokalizowane przy Zespole Placówek Oświatowych w Piszczacu,

W obrębie obszaru rewitalizacji (sołectwo Piszczac) udział terenów publicznych o niskiej jakości w ogólnej powierzchni jednostki wyniósł w 2016 2,10% (6,94 ha).

W trakcie konsultacji wskazywano, że ww. przestrzenie i obiekty publiczne, jak również tereny wokół nich można wykorzystać do stworzenia miejsc rekreacji oraz wypoczynku zarówno dla mieszkańców obszaru rewitalizacji oraz gminy Piszczac, jak również dla osób z zewnątrz, np. turystów. Takie działania mogłyby podnieść walory turystyczne gminy. Dodatkowo, podkreślano, że na obszarze rewitalizacji istnieją „rozdrobnione” tereny o niskiej jakości, które nie tworzą zwartej całości, wymagające podjęcia interwencji. Do terenów tych należą między innymi: obszary zlokalizowane przy osiedlach mieszkaniowych, gdzie brakuje np. placu

zabaw. Istnieje potrzeba zorganizowania i uporządkowania terenów zielonych, zamontowania obiektów małej architektury, stworzenie skwerku z alejkami i oświetleniem.

REKOMENDACJE

- ✓ *Należy podejmować inicjatywy prowadzące do poprawy estetyki i funkcjonalności zdegradowanych przestrzeni publicznych. Zarówno dla mieszkańców obszaru rewitalizacji, jaki i jego atrakcyjności niezwykle istotne jest przywracanie im wartości użytkowej.*

2.2.3.4 SFERA TECHNICZNA

W świetle *Wytycznych*¹⁸ obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym, można wyznaczyć jako obszar zdegradowany w przypadku występowania na nim ponadto co najmniej dodatkowego jednego negatywnych zjawiska. Wśród katalogu takich zjawisk znalazły się również zagadnienia techniczne, w szczególności: degradacja stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym oraz niefunkcjonowaniu rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska.

Jednym z mierników obrazujących problem braku rozwiązań umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów mieszkalnych w zakresie ochrony środowiska jest udział budynków mieszkalnych korzystających z odnawialnych źródeł energii. W zakresie tym obszar rewitalizacji wypada niezbyt korzystnie, podobnie jak cała gmina Piszczac. Na jej terenie nie odnotowano ani jednego budynku mieszkalnego, który korzystałby z odnawialnych źródeł energii.

Na obszarze gminy (w tym obszarze rewitalizacji) nie funkcjonuje system zbiorowego zaopatrzenia w energię ciepłą. Zaopatrywanie w ciepło odbywa się za pośrednictwem indywidualnych źródeł ciepła, zasilających odbiorców instytucjonalnych, przemysłowych i usługowych oraz gospodarstwa domowe. W większości źródła indywidualne są źródłami o bardzo niskiej sprawności, praktycznie nieposiadające urządzeń ochrony powietrza, oparte na wysokoemisyjnych paliwach stałych. Wielkość emisji z tych źródeł wykazuje dużą zmienność sezonową, związaną z okresem grzewczym. W gminie działają również kotłownie budynków użyteczności publicznej, podmiotów handlowych i usługowych oraz wielorodzinnych budynków mieszkalnych, wytwarzających ciepło na potrzeby własne. Wyznacznikiem struktury zużycia nośników energii ciepłej są głównie względy finansowe oraz dostępność danego nośnika. Wśród nośników najczęściej wykorzystywanych do celów grzewczych są: węgiel kamienny oraz drewno. Pozostałe nośniki ciepła, takie jak: olej opałowy, czy gaz są wykorzystywane w nieznacznym stopniu. Oprócz gospodarstw domowych, z nośników tych korzystają również instytucje oraz podmioty prowadzące działalność na obszarze gminy.

¹⁸Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na latach 2014-2020

Zabudowa mieszkaniowa, która na obszarze rewitalizacji składa się z zabudowy jednorodzinnej i zagrodowej oraz w niewielkim stopniu wielorodzinnej charakteryzuje się wysokim zapotrzebowaniem energetycznym, zwłaszcza na energię do ogrzewania. Budynki mieszkalne jednorodzinne wyposażone są w indywidualne źródła ciepła wykorzystujące różnego rodzaju nośniki (głównie węgiel i drewno), natomiast w wyżej wymienionych budynkach wielorodzinnych wykorzystywane są kotłownie węglowe lub na ekogroszek, zaopatrujących w ciepło wszystkie znajdujące się w nich mieszkania.

Sektor mieszkaniowy jest największym odbiorcą energii cieplnej na terenie gminy. W ostatnich latach obserwuje się częściową wymianę źródeł na bardziej efektywne o wyższej sprawności. Niestety często tego typu inwestycje nie wiążą się ze zmianą nośników wykorzystywanych na potrzeby ogrzewania na bardziej ekologiczny głównie ze względów ekonomicznych. Poza tym, ze względu na stan zamożności lokalnej społeczności, jedynie niewielka część mieszkańców może pozwolić sobie na wymianę źródła ciepła w przypadku braku jego awarii.

Na obszarze rewitalizacji w 2016 roku zlokalizowanych było łącznie 18 budynków użyteczności publicznej. Stanowią one 34,62% wszystkich budynków tego typu w gminie Piszczac (52). Jedynie jeden z budynków użyteczności publicznej zlokalizowanych na obszarze rewitalizacji wymaga przeprowadzenia niezbędnych prac termomodernizacyjnych i/lub dostosowania ich infrastruktury do potrzeb niepełnosprawnych mieszkańców sołectwa. Zgodnie z ww. danymi udział budynków użyteczności publicznej niedostosowanych do potrzeb niepełnosprawnych i/lub wymagających przeprowadzenia prac termomodernizacyjnych w ogólnej liczbie budynków użyteczności publicznej wyniósł na obszarze rewitalizacji 5,56%.

REKOMENDACJE

- ✓ *Mając na względzie zarówno jakość życia lokalnej społeczności obszaru rewitalizacji, jak i atrakcyjność terenu dla potencjalnych mieszkańców, należy kontynuować inicjatywy w zakresie rozbudowy i ulepszania istniejącej infrastruktury technicznej.*
- ✓ *W celu podniesienia atrakcyjności turystycznej obszaru niezbędne jest podjęcie działań w zakresie ochrony dziedzictwa materialnego i niematerialnego.*

2.2.3.5 POTENCJAŁY OBSZARU REWITALIZACJI

Ostatnia podrozdział części diagnostycznej koncentruje się na opisie potencjałów obszaru rewitalizacji - zasobów i możliwości, które mogą przyczynić się do rozwiązywania wskazanych problemów. Analiza dotyczy przede wszystkim potencjałów lokalnych (umiejscowionych w granicach obszaru), jednakże w niektórych przypadkach o potencjale obszaru decydują także instytucje czy zjawiska ogólnie gminne.

Poniżej zaprezentowano w sposób syntetyczny wyniki przeprowadzonej, w zakresie potencjałów obszaru rewitalizacji, analizy:

- **KADRY INSTYTUCJI PUBLICZNYCH** – W kontekście prawidłowości i efektywności prowadzenia procesu rewitalizacji, niezwykle istotnym potencjałem jest doświadczona kadra Urzędu Gminy w Piszczacu oraz gminnych jednostek organizacyjnych (m.in. GOPS, placówek oświatowych). Pracownicy posiadają wieloletnie doświadczenie zarówno w zakresie pozyskiwania środków zewnętrznych (krajowych

i zagranicznych), jak i realizacji szerokiego wachlarza przedsięwzięć (projektów i programów) służących przeciwdziałaniu wykluczeniu społecznemu mieszkańców. Fachowy system realizacji zadań publicznych determinuje całokształt działań rozwojowych, w szczególności planowania i realizowania inwestycji, w tym finansowanych ze środków zewnętrznych, wdrażania nowych metod zarządczych oraz obsługi klientów (mieszkańców, przedsiębiorców, inwestorów, turystów itp.). To właśnie jakość pracy administracji w ogromnej mierze narzuca tempo rozwoju wspólnoty lokalnej. Podstawą wdrożenia w życie założeń LPR będzie partnerstwo i skonsolidowane podejście do obszarów problemowych. Skala i charakter wyzwań rozwojowych, przed jakimi stoi samorząd w zakresie wyznaczonego obszaru rewitalizacji, wymagają kompleksowego ich rozwiązywania oraz działania z wykorzystaniem efektu synergii (uzyskiwanie zwielokrotnionych korzyści dzięki umiejętnemu połączeniu części składowych całości).

- **KAPITAŁ SPOŁECZNY I LUDZKI** – Obszar rewitalizacji zamieszkiwany jest przez coraz większą liczbę osób starszych, co będzie miało wpływ na konieczność jego dostosowania do ich potrzeb. Z drugiej strony grupa ta stanowi o rozwoju nowych usług i funkcji, które mogą nadać nowe impulsy rozwojowe całej gminie.
- **INSTYTUCJE I OBIEKTY PUBLICZNE** – W obszarze rewitalizacji umiejscowione są kluczowe w skali całej gminy instytucje i obiekty publiczne i jako takie stanowią one centra życia społecznego. W ich ramach niebagatelne znaczenie pełnią ośrodki wsparcia, które rozszerzają ofertę pomocy społecznej poza standardowy zakres.
- **AKTYWNOŚĆ OBYWATELSKA** – Obszar rewitalizacji jest już obecnie obszarem dużej aktywności obywatelskiej - wzięto pod uwagę ilość organizacji pozarządowych, które pełną ważną funkcję w kształtowaniu społeczeństwa obywatelskiego i aktywizowaniu jednostek na rzecz społeczności. Potencjał ten jest już na tym etapie zauważalny i będzie stanowił punkt wyjścia do planowania dalszych działań w obszarze.
- **POTENCJAŁ KULTUROWY I DZIEDZICTWA KULTUROWEGO** – Kapitał ten to w przypadku obszaru rewitalizacji w szczególności zasób chronionego dziedzictwa kulturowego, a także kapitał tkwiący w mieszkańcach obszaru. Piszczac cieszy się bogatą historią (sięgającą XVI wieku), która pozostawiła nie tylko zabytki materialne (opisane w rozdziale dotyczącym sfery technicznej), ale również szerokie dziedzictwo niematerialne zachowane w zwyczajach, kulturze i przekazach mieszkańców obszaru. Do rozwoju oraz pełnego wykorzystania tego potencjału konieczne jest wzmocnienie roli dziedzictwa w budowaniu spójności społecznej oraz wzmocnienie znaczenia kultury w rozwoju społeczno-gospodarczym.

Największą atrakcją turystyczną gminy Piszczac są zabytki podlaskiej architektury sakralnej: XVII-XIX-wieczne cerkwie wznoszone rękoma miejscowych cieśli, w niepowtarzalnym w żadnej innej części Polski stylu. Powstawały one na potrzeby parafii unickich, po likwidacji unickiej diecezji chełmskiej służyły parafiom prawosławnym, zaś w okresie międzywojennym lub po II wojnie światowej w większości zostały zaadaptowane na kościoły rzymskokatolickie. W żadnej innej gminie byłego województwa białkopodlaskiego nie zachowało się tyle przykładów ludowej architektury unickiej. Z kolei przykładem świeckiej architektury XIX-wiecznej są dwór w Zalutyniu i dworek w Kościeniewiczach. W Dobryncie znajduje się cmentarz z okresu I wojny światowej. Przykładami świeckiej architektury XIX wiekowej jest dwór murowany rodziny Komorowskich w Zalutyniu, wzniesiony w II połowie XIX wieku i dworek w Kościeniewiczach. Wokół tych obiektów zachowały się dwa dawne parki dworskie –

Zagoścień, założony na przełomie XVIII – XIX wieku, w okresie międzywojennym był własnością Marii Ługowskiej, obecnie obiekt jest własnością prywatną tej rodziny oraz XIX wieczny park w Zalutyniu. Warto również odwiedzić cmentarz w Dobryńcu, pamiętający czasy I wojny światowej oraz cerkiew prawosławną w Zahorowie.

Pośród atrakcji turystycznych gminy znajduje się również zagospodarowany turystycznie zbiornik wodny – usytuowany w Chotyłowie i stworzony na terenie po eksploatowanych niegdyś złożach gliny; na terenie dawnej fabryki cegieł. Do dyspozycji amatorów wodnego wypoczynku pozostaje kąpielisko, wypożyczalnia sprzętu sportowo – wodnego (łódki, rowery wodne). Ośrodek dysponuje miejscem grillowym, polem namiotowym, kortami tenisowymi, dwoma boiskami do piłki siatkowej, jedno o nawierzchni piaskowej, drugie trawiaste z możliwością grania również w ringo czy kometkę.¹⁹

- **POTENCJAŁ NATURALNY I TURYSTYCZNO-REKREACYJNY** - Gmina Piszczac należy do gmin o dużym bogactwie walorów przyrodniczo-krajobrazowych i czystym środowisku naturalnym. Głównym atutem mogącym przyciągnąć w okolice Piszczaca jest możliwość obcowania w krajobrazie praktycznie nieskażonym, bardzo czystym ekologicznie. Wśród najważniejszych walorów turystycznych gminy jest typowo polski krajobraz - równinny poprzecinany rzeczkami, z kompleksami lasów i oczkami bagien. Dominujące typy siedliskowe lasu to: bór mieszany świeży, bór świeży, bór wilgotny bór mieszany wilgotny. Wzdłuż zachodniej granicy gminy przepływa rzeka Zielawa, dopływ Krzyny. Przez środkową część gminy przepływa Lutnia wpadająca do Zielawy. Z mniejszych rzeczek jest jeszcze Werbla wpadająca do Lutni, Czapelka płynąca w kierunku północno - wschodnim oraz Piszczalka wpadająca do Lutni.

Wobec tak dużego potencjału niezbędne jest wykorzystanie walorów przyrodniczych i krajobrazowych gminy na cele rozwoju obszaru rewitalizacji jako centrum obsługi ruchu turystycznego.

- **POTENCJAŁ AKTYWNOŚCI GOSPODARCZEJ** – Potencjał ten to działające w obszarze podmioty gospodarcze, szczególnie mikroprzedsiębiorstwa. Bardzo istotne jest dotychczasowe nabyte doświadczenie rynkowe oraz gotowość do podejmowania ryzyka. To elementy kapitału ludzkiego, które najtrudniej byłoby wytworzyć od zera.

Wyznaczony w gminie Piszczac obszar rewitalizacji stanowi jej centrum funkcjonalne – tutaj znajduje się znaczna część podmiotów prowadzących obsługę społeczności lokalnej. Za znakomity potencjał do rozwoju postaw proaktywnych uznać należy również tradycje przemysłowe.

¹⁹ <http://www.odyssei.com/pl/travel-article/5648.html>

3. CZĘŚĆ PLANISTYCZNA

Przedmiotowa część Lokalnego Programu Rewitalizacji stanowi odzew na wyniki przeprowadzonej diagnozy wyznaczonego obszaru rewitalizacji. Jednocześnie należy zaznaczyć, że nie jest to jednak wyłącznie odpowiedź bierna. W szeregu z aspektów nie ogranicza się jedynie do tego, co wynika automatycznie z diagnozy problemów, lecz (opierając się o zdiagnozowanych potencjałach) wychodzi naprzeciw wyzwaniom i wyprzedza powstawanie problemów możliwych do przewidzenia w przyszłości. W związku z tym, LPR oprócz tego, że ma swe źródło diagnozie, to opiera się na wizji, która stanowi projekcję przyszłości.

W perspektywie do roku 2023 naczelnym celem podejmowanych działań będzie powstrzymanie degradacji terenów znajdujących się w gorszym położeniu, poprawa jakości życia zamieszkującej tam ludności oraz przywrócenie obszarom wskazanym przez lokalną społeczność jako wymagających interwencji ich pierwotnych – ważnych z punktu widzenia lokalnego rozwoju – funkcji. Urzeczywistnienie przedmiotowych celów będzie odbywało się poprzez szereg mniejszych i większych projektów (zarówno infrastrukturalnych, jak i „miękkich”), realizowanych w równej mierze przez samorząd gminy oraz instytucje publiczne, jak i przez organizacje społeczne oraz przedsiębiorców i innych ważnych „aktorów” rozwoju lokalnego. Nadrzędną ideą przyświecającą tym działaniom i organizującą aktywność lokalnej społeczności jest wyprowadzenie wskazanego obszaru ze stanu kryzysowego poprzez usunięcie zjawisk, które spowodowały jego degradację. Cele, kierunki interwencji oraz konkretne zadania rewitalizacyjne mają doprowadzić do przemiany zdegradowanego terenu we wszystkich pięciu aspektach:

- ✚ **społecznym** – poprzez zapobieganie patologiom społecznym, takim jak alkoholizm czy przemoc w rodzinie, marginalizacji i wykluczeniu mieszkańców pozostających w „gorszej” sytuacji życiowej, kreowaniu zdrowych nawyków przeciwdziałających chorobom cywilizacyjnym dzieci i osób dorosłych (otyłość, nadwaga, wady postawy, choroby narządów ruchu i układu krążenia), odbudowywaniu więzi społecznych i rodzinnych, aktywizacji osób starszych, zwiększeniu szans rozwojowych dzieci i dorosłych z mniejszych i peryferyjnych ośrodków; niezwykle istotne jest również rozwijanie i wzmacnianie trzeciego sektora, a poprzez to budowania społeczeństwa obywatelskiego;
- ✚ **gospodarczym** – poprzez stwarzanie warunków do tworzenia nowych miejsc pracy, rozpowszechnianie aktywności gospodarczej, lokowanie na obszarze rewitalizacji nowych przedsiębiorstw;
- ✚ **przestrzenno-funkcjonalnym** – w tym zachowanie dziedzictwa naturalnego i kulturowego stanowiącego potencjał lokalny;
- ✚ **technicznym** – poprzez dbałość o podstawową infrastrukturę techniczną (m.in. stopień skanalizowania, stan techniczny budynków mieszkalnych i budynków użyteczności publicznej) – jako elementu zwiększającego atrakcyjność zamieszkania i w pewnym stopniu ograniczającego odpływ ludności;
- ✚ **środowiskowym** – przede wszystkim poprzez poprawę stanu środowiska naturalnego i wdrażanie koncepcji zrównoważonego rozwoju, która ma zapewnić zaspokojenie potrzeb społeczności, z uwzględnieniem przyszłych pokoleń i priorytetowym znaczeniem zachowania, odtworzenia i rozwijania środowiska przyrodniczego.

3.1 WIZJA I CELE REWITALIZACJI

obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji, a także cele rewitalizacji oraz odpowiadające im kierunki działań służące eliminacji lub ograniczeniu zdiagnozowanych poprzednio negatywnych zjawisk społecznych i powiązanych z nimi problemów gospodarczych, przestrzenno-funkcjonalnych i technicznych. Wizja oraz uporządkowany system celów rewitalizacji stanowią spójną całość. Każdy z celów rewitalizacji w sposób czytelny i nie budzący wątpliwości przyczynia się do realizacji określonego fragmentu wizji, jak również wizji jako całości.

3.1.1 OPIS WIZJI OBSZARU PO PRZEROWADZONEJ REWITALIZACJI

Poniżej zaprezentowano wizję stanu obszaru po przeprowadzonej rewitalizacji w perspektywie roku 2023 i kolejnych lat. Została ona wypracowana w oparciu o odbyte konsultacje społeczne (17.08.2017 r.) i deklarowane aspiracje lokalnej wspólnoty. Wypracowana przy współudziale społeczności lokalnej wizja obszaru rewitalizacji jest spójna z wizją rozwoju całej gminy definiowanej na poziomie obowiązujących dokumentów strategicznych. Świadczy to o spójności wizji rozwoju oczekiwanej przez społeczność lokalną, jak i definiowanej przez władze gminy.

Wizja została sformułowana jako zbiór procesów, których przebieg warunkuje nie tylko osiągnięcie doraźnych zmian, lecz tworzy także podstawę dla długofalowego ożywienia wyznaczonego obszaru rewitalizacji. W wizji uwzględniono wszystkie wymiary rewitalizacji, a także sformułowano specyficzne procesy, które powinny się toczyć w obszarze rewitalizacji.

- ✓ W obrębie wyznaczonego obszaru rewitalizacji panuje poczucie pobudzenia i ożywienia, zarówno lokalnej społeczności, jak i gospodarki. Obszar systematycznie odradza się, stając się przestrzenią przyjazną do życia oraz ciekawą atrakcją turystyczną regionu.
- ✓ W efekcie odbudowy i utrwalania więzi sąsiedzkich i mnogości oddolnych małych inicjatyw, wzmocniono spójność społeczną. Stopniowo zwiększa się liczba przedsięwzięć indywidualnych i wspólnych. Na nowo odżył patriotyzm lokalny i przeświadczenie mieszkańców o realnej możliwości kreowania otaczającej ich rzeczywistości.
- ✓ Otoczenie pięknieje nie tylko dzięki inwestycjom publicznym, ale przede wszystkim w efekcie odbudowanej zaradności i inicjatywie samych mieszkańców. Odrodziły się przestrzenie publiczne, które teraz stanowią miejsce spotkań społeczności lokalnej i integracji międzypokoleniowej. W pełni funkcjonalna przestrzeń korzysta z innowacyjnych rozwiązań w zakresie komponowania i wszechstronnego wykorzystania istniejących i nowych obiektów. Zagwarantowane standardy ekologiczne wnoszą do działań rewitalizacyjnych element zrównoważonego rozwoju.
- ✓ Pomimo, iż zjawisko wykluczenia społecznego całkowicie nie znikło, to jest ono cały czas stopniowo ograniczane. W wyniku skoordynowanych przedsięwzięć dotyczących wsparcia mieszkańców z grup defaworyzowanych – ubogich, długotrwale bezrobotnych, rodzin z problemami, osób niepełnosprawnych, seniorów – natężenie negatywnych zjawisk społecznych uległo zmniejszeniu. Stworzone warunki oraz zagwarantowane instrumenty umożliwiają im powrót do życia społecznego i obywatelskiego. Mieszkańcy zyskali dostęp do wysokiej jakości usług społecznych.
- ✓ Wzmocniła się zaradność gospodarcza i społeczna mieszkańców obszaru rewitalizacji. Operatywna społeczność w pełni wykorzystuje korzystne położenie obszaru (strefa przygraniczna) do rozwoju gospodarczego.
- ✓ Nowe pokolenia mieszkańców obszaru rewitalizacji mają dużo większą (niż obecne) świadomość w zakresie prawidłowych postaw i zachowań ekologicznych, jak również zdrowego trybu życia. Przeświadczono są również o wartości i konieczności kształcenia ustawicznego (Long Life Learning).
- ✓ Instytucje publiczne pręźnie współpracują, zarówno z podmiotami prywatnymi, jak i organizacjami społecznymi, a model wielopłaszczyznowego zarządzania oraz dojrzałe formy partycypacji społecznej stanowią stały element zarządzania „sprawami publicznymi”. Całość tych czynników wpływa pozytywnie na zmianę wizerunku nie tylko obszaru rewitalizacji, lecz całej gminy Piszczac.

Wyżej zaprezentowana wizja obszaru zdegradowanego po przeprowadzonym procesie rewitalizacji jest wielowątkowa i wielowymiarowa. Zakłada ona odnowę obszaru rewitalizacji poprzez ożywienie i rozbudzenie potencjału tkwiącego w nim oraz zamieszkującej tam ludności, czego efektem będzie wyprowadzenie obszaru ze stanu kryzysu. Choć nie zostaną zupełnie zniwelowane zjawiska, które spowodowały jego degradację, to ich skala zostanie znacznie ograniczona. Działania podejmowane w ramach rewitalizacji będą przede wszystkim skupiały się na przeciwdziałaniu problemom społecznym. Pozostałe przedsięwzięcia o charakterze gospodarczym, przestrzenno-funkcyjnym, technicznym czy środowiskowym mają za zadanie wspomagać przeciwdziałanie problemom społecznym.

Opracowana wizja obszaru jest bardzo ambitna, ale jednocześnie możliwa do osiągnięcia. Jednocześnie należy podkreślić, że powodzenie całego Lokalnego Programu Rewitalizacji, w tym urzeczywistnienie wizji obszaru po przeprowadzeniu procesu rewitalizacji, zależy w głównej mierze od mobilizacji mieszkańców obszaru rewitalizacji w zakresie realizacji dużej liczby działań w „rodzimej” skali, zgodnych z celami Programu lub komplementarnych wobec nich, a dotyczących jakości prywatnego życia.

3.1.2 STRUKTURA CELÓW REWITALIZACJI

W świetle wytycznych, cele rewitalizacji winny być wytypowane w taki sposób, aby implikowały następnie kierunki działań służące eliminacji lub ograniczeniu negatywnych zjawisk ujawnionych w diagnozie. Przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom powinno z kolei polegać na wykorzystaniu zidentyfikowanych potencjałów.

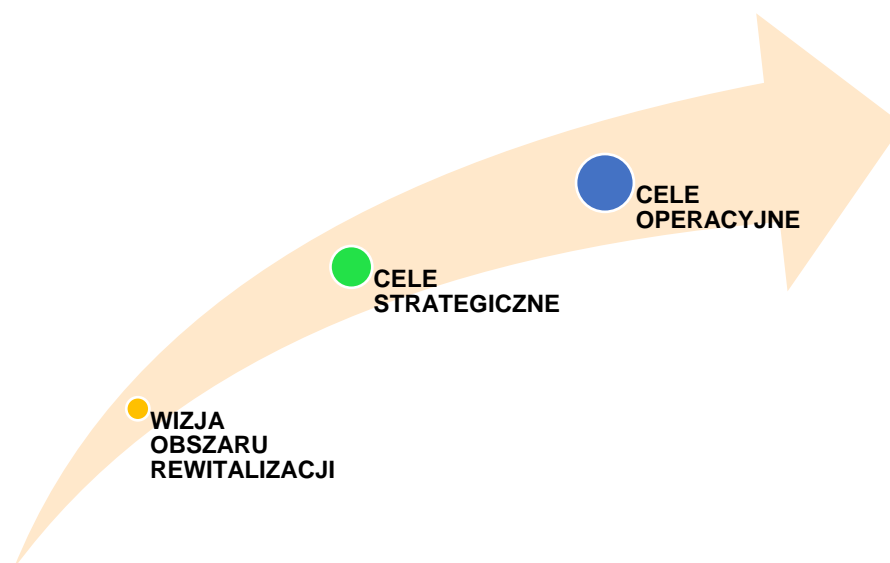
W ramach „Programu Rewitalizacji dla gminy Piszczac na lata 2017-2023” wskazano trójstopniową strukturę celów. Hierarchiczny układ celów, składający się z trzech poziomów:

- ✚ wizji obszaru rewitalizacji - stanowiącej cel nadrzędny działań strategicznych do osiągnięcia do 2023 roku,
- ✚ celów strategicznych, czyli priorytetów, pozwalających na strategiczne ukierunkowanie działań obszaru,
- ✚ celów operacyjnych, uszczegóławiających cele strategiczne i będących podstawą do zaplanowania działań realizacyjnych do 2023 roku.

Strukturę wizji obszaru rewitalizacji oraz celów strategicznych niniejszego dokumentu należy, w całym okresie jego obowiązywania, traktować jako stałą. W miarę możliwości powinna ona także być utrzymana w kolejnym programie opracowywanym po 2023 roku. Tymczasem cele operacyjne mogą podlegać zmianom (być dołączane lub wykreślane z programu po ich ewentualnym zrealizowaniu) w trybie śródkresowej aktualizacji Programu Rewitalizacji.

Struktura LPR jest spójna i została zbudowana w oparciu o elementy składowe wzajemnie sobie podległe w hierarchii ważności tj. obszary priorytetowe, cele i wynikające z nich działania. Przyjęte cele strategiczne są priorytetowymi obszarami interwencji, w ramach których będą podejmowane działania, służące rozwojowi obszaru rewitalizacji w długofalowej perspektywie. Cele wynikają bezpośrednio z przyjętej wizji rozwoju i są odpowiedzią na główne wyzwania rozwojowe, przed którymi stoją samorzady i ich społeczność w perspektywie do 2023 roku.

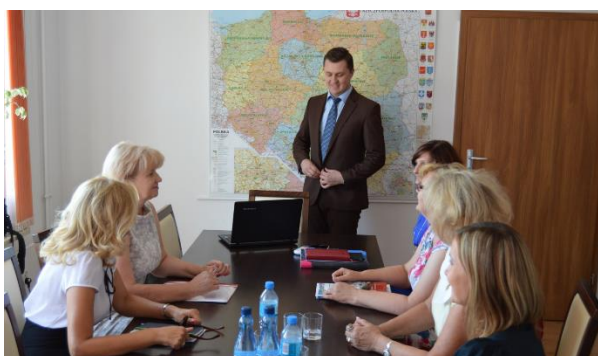
Rysunek 1 Schemat struktury celów w ramach LPR dla gminy Piszczac

Źródło: Opracowanie własne

Wizja obszaru rewitalizacji w 2023 roku oraz cele i kierunki jego rozwoju zostały wyznaczone na podstawie zidentyfikowanych problemów oraz potrzeb skumulowanych na obszarze zdegradowanym. Bezpośrednią inspiracją do ich powstania były wyniki prac mieszkańców podczas prowadzonych konsultacji społecznych. **Zgodnie z zaleceniami zawartymi w „Zasadach delimitacji obszarów rewitalizacji i definiowania programów rewitalizacji na terenach wiejskich województwa lubelskiego” w dniu 17 sierpnia 2017 r. w Urzędzie Gminy Piszczac zorganizowane zostało spotkanie informacyjno- konsultacyjne, w ramach którego wypracowane zostały zarówno cele, jak i odpowiadające im kierunki działań Lokalnego Programu Rewitalizacji.**

Zdjęcie 1, Zdjęcie 2 Spotkanie informacyjno-warsztatowe z dnia 17.08.2017 r. dotyczące wyznaczania celów i kierunków działań LPR

Źródło: Opracowanie własne

W ramach przedmiotowego rozdziału zaprezentowane zostały cele rewitalizacji dla gminy Piszczac o charakterze strategicznym, które w istocie określają obszary szczególnego zainteresowania wszystkich interesariuszy z punktu widzenia potrzeb wynikających ze szczegółowej diagnozy obszaru wsparcia. Mając na względzie operacyjny (programowy) charakter opracowania, niniejsza część ma wymiar porządkowy - syntetyzujący treści

wyartykułowane w docelowej wizji obszaru po przeprowadzeniu procesu rewitalizacji. Z drugiej strony stanowi wprowadzenie do części projektowej zaprezentowanej w kolejnym rozdziale.

Łącznie wyznaczono 3 cele strategiczne oraz 8 celów operacyjnych. Struktura przyjętych w niniejszym Lokalnym Programie Rewitalizacji celów strategicznych i podporządkowanych im celów operacyjnych przedstawia się następująco:

Rysunek 2 Cele strategiczne i cele operacyjne

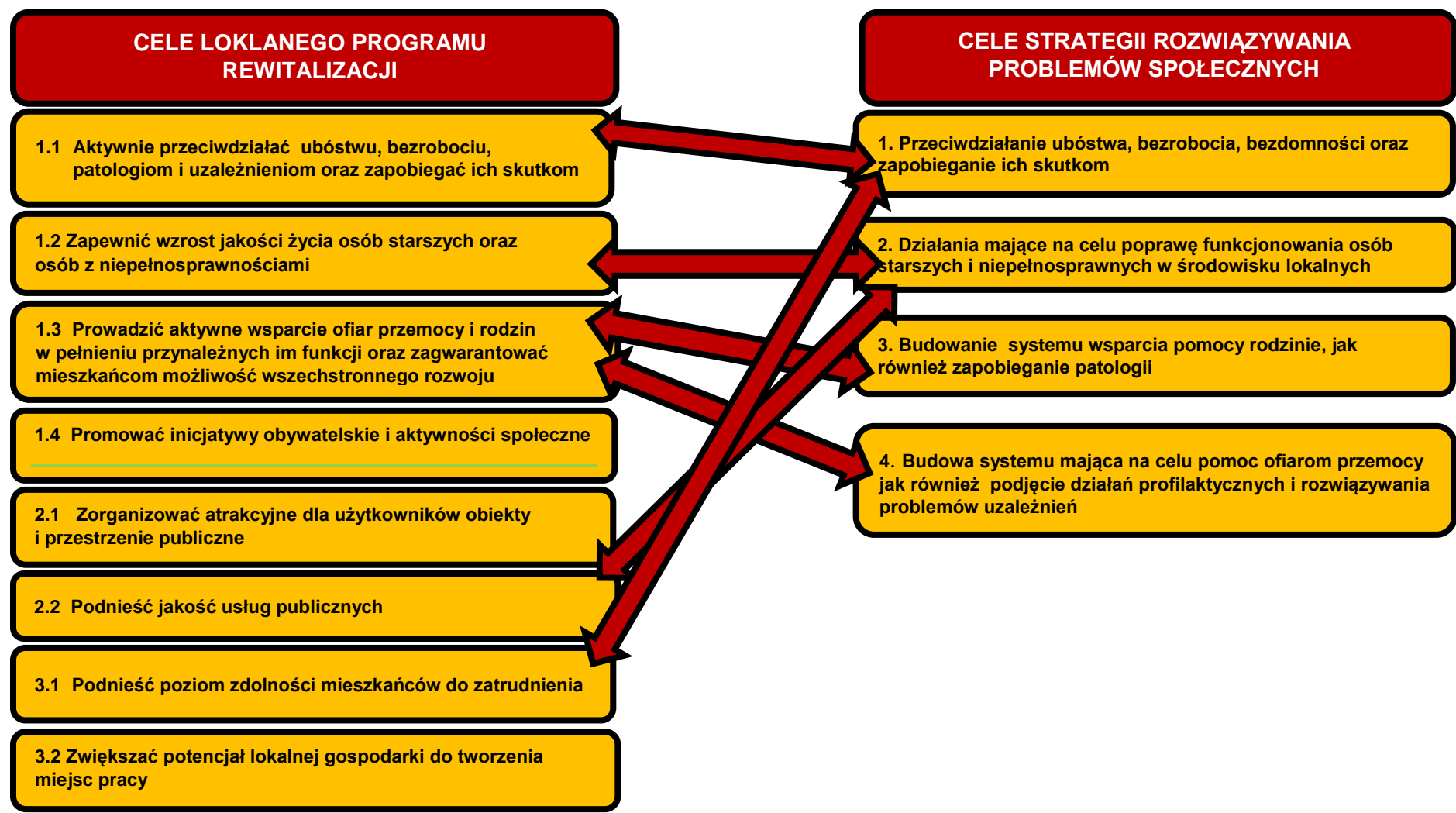
Źródło: Opracowanie własne na konsultacji społecznych

Wyżej zaprezentowane cele umożliwią ograniczenie rozpoznanych na obszarze rewitalizacji problemów społecznych oraz problemów pozostałych 4 sfer poddanych analizie.

Przy formułowaniu celów LPR wzięto również pod uwagę zalecenia zawarte w „Zasadach delimitacji obszarów rewitalizacji i definiowania programów rewitalizacji

na terenach wiejskich województwa lubelskiego”, zgodnie z którymi co najmniej połowa celów Lokalnego Programu Rewitalizacji wynika z celów Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych i służy ich realizacji. Poniższy schemat prezentuje sieć współzależności celów zdefiniowanych w obu powyższych dokumentach.

Rysunek 3 Korelacja celów LPR i celów strategicznych „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Piszczac na lata 2014-2020”

Źródło: Opracowanie własne

CEL STRATEGICZNY 1. WZMOCNIĆ SPÓJNOŚĆ SPOŁECZNĄ

Konsekwencje zdiagnozowanych i nawarstwiających się od wielu lat dysproporcji wyznaczonego obszaru rewitalizacji stanowi konieczność realizacji działań dążących do wzmocnienia spójności społecznej, rozumianej jako: „zdolność społeczeństwa do zapewnienia dobrobytu wszystkim swoim członkom, przy jednoczesnym minimalizowaniu wewnętrznego zróżnicowania oraz unikaniu zjawiska polaryzacji”.²⁰ W znaczeniu tym społeczeństwo spójne to wspólnota wolnych, wspierających się nawzajem ludzi, którzy dążą do zbiorowych celów metodami demokratycznymi. Spójność społeczna nie koncentruje się wyłącznie na zwalczaniu wykluczenia społecznego i ubóstwa. Jej fundamentem jest tworzenie solidarności w społeczeństwie, tak aby zminimalizować wykluczenie, zwalczając je za pomocą prewencji. W praktyce istotą spójności społecznej jest budowanie takich relacji społecznych, aby naturalna różnorodność wzbogacająca społeczeństwo nie prowadziła do podziałów generujących nieufność i wrogość między grupami społecznymi.

Pierwszy cel strategiczny skupia się na dążeniu do wzmocnienia spójności społecznej poprzez przeciwdziałanie ubóstwu, jego dziedziczeniu, zmniejszenie skali wykluczenia społecznego, którego źródła upatruje się m.in. w bezrobociu, chorobach czy niepełnosprawności. Działania w tym celu będą także zorientowane na wspieraniu rodzin w wypełnianiu przynależnych im funkcji, jak również wyrównywaniu szans (edukacyjnych), budowaniu atmosfery sprzyjającej wszechstronnemu rozwojowi dzieci, młodzieży oraz dorosłych. Ponadto, aby w pełni osiągnąć ww. cel podejmowane będą działania na rzecz walki z różnego rodzaju nałogami oraz przeciwdziałanie zjawisku przemocy. W związku ze starzejącym się społeczeństwem, istotne jest inicjowanie działań na rzecz stworzenia systemu usług opiekuńczych i pielęgnacyjnych dla seniorów oraz zwiększenie dostępności usług i obiektów dla osób z różnego rodzaju niepełnosprawnościami. Dodatkowo, aby wzmocnić procesy rewitalizacji konieczne będzie budowanie zaangażowania obywatelskiego we wspólne dobro całej społeczności lokalnej oraz wzmocnienie kapitału społecznego.

➤ Cel operacyjny 1.1 Aktywnie przeciwdziałać ubóstwu, bezrobociu, patologiom i uzależnieniom oraz zapobiegać ich skutkom

Mając na względzie fakt, że zdiagnozowane problemy społeczne mają charakter wielowymiarowy, w obrębie powyżej sformułowanego celu operacyjnego, istotnym kierunkiem działań będzie poprawa poziomu i jakości życia mieszkańców obszaru rewitalizacji, poprzez przeciwdziałanie procesom wykluczenia społecznego, promocję integracji społecznej oraz poprawę dostępności usług publicznych. Cele społeczne w znacznej części zostaną osiągnięte w efekcie synergii i zintegrowania projektów społecznych z projektami inwestycyjnymi. Pośród najważniejszych elementów tego procesu znajduje się rozwój ekonomii społecznej. Kluczowe z punktu widzenia powodzenia procesu rewitalizacji są przedsięwzięcia na rzecz budowania systemu wsparcia podmiotów ekonomii społecznej oraz rozwoju partnerstw i współpracy w celu upowszechniania i rozwoju przedsiębiorczości społecznej.

²⁰ Battaini-Dragoni, Dominiononi, 2003, s. 6

Operatywne przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom społecznym, takim jak ubóstwo, bezrobocie, uzależnienia oraz innego rodzaju patologie, stanowi odpowiedź na problemy oraz potrzeby zidentyfikowane zarówno na poziomie analizy danych obiektywnych (a w konsekwencji także przeprowadzonej delimitacji), jak również wyartykułowane w procesie uspołeczniania LPR na etapie jego tworzenia. Główne kierunki działań w sferze polityki społecznej będą zatem skierowane na skuteczne planowanie docelowych ścieżek ograniczających wykluczenie społeczne, które pomimo identyfikowania go jako problem, może być ujmowane w kategoriach skutku (np. bierności społecznej, zawodowej, zdrowotnej itp.). Na wyznaczonym obszarze rewitalizacji intensywnie rozwijane i wspierane będą przedsięwzięcia prowadzone na rzecz wspierania osób z grup marginalizowanych.

Dostępne dane statystyczne (dot. liczby rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu uzależnień czy liczby wniosków zgłoszonych do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych) wskazywać mogą, że na wyznaczonym obszarze rewitalizacji, problemy związane z uzależnieniami mieszkańców nie są rozpowszechnione. Jednocześnie należy zaznaczyć, że możliwe do pozyskania dane statystyczne nie do końca dają prawdziwy obraz analizowanego obszaru. W trakcie prowadzonych konsultacji społecznych okazał się, że problemy tego rodzaju mają większy zasięg. Często są jednak bagatelizowane i umniejszane przez lokalną społeczność. O ich sporej skali świadczą również ujęcie ich w ramach „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Piszczac na lata 2014-2020” wśród najbardziej palących problemów całej gminy.

Biorąc pod uwagę powyższe kwestie, działania związane z polityką społeczną powinny być skoncentrowane na profilaktykę i rozwiązywanie problemów związanych z uzależnieniami. Wśród kierunków działań mających charakter prewencyjny znajduje się również rozwój oferty alternatywnych i atrakcyjnych form spędzania wolnego czasu przez dzieci i młodzież. Jednym z elementów przedmiotowego celu będzie rozwój systemu poradnictwa społecznego. Wobec zwiększającej się stale liczby mieszkańców borykających się z różnego rodzaju problemami i zaburzeniami o podłożu psychicznym, sporej liczby mieszkańców uzależnionych, rozwój tego rodzaju usług publicznych jest niezbędny. Podstawowym celem realizacji tego rodzaju poradnictwa specjalistycznego jest poprawa jakości życia osób zwracających się o pomoc, ich rozwój i optymalizacja poczynań związanych z różnymi aspektami funkcjonowania indywidualnego, grupowego, rodzinnego, zawodowego, itp.

Pośród narzędzi kształtowania właściwych postaw obywatelskich i społecznych, jak również przeciwdziałania patologiom społecznym (takim jak alkoholizm czy chuligaństwo) jest aktywność kulturalna, sportowa czy rekreacyjna. Tworzenie samej infrastruktury nie jest jednak wystarczające, konieczne jest również zapewnienie atrakcyjnej oferty, która wpłynie na zmianę niekorzystnych przyzwyczajeń i budowanie w kolejnych pokoleniach mieszkańców obszaru rewitalizacji „innej już świadomości”. Niezbędne są również działania w zakresie animacji społecznej o charakterze kulturalno-edukacyjnym oraz związanym z profilaktyką zdrowotną.

**WIODĄCE KIERUNKI DZIAŁAŃ DLA
CELU OPERACYJNEGO 1.1:**

- aktywne wspieranie wszelkich form pracy z dziećmi i młodzieżą nakierowane na przerwanie cyklu dziedziczenia ubóstwa
- aktywne wspieranie inicjatywy na rzecz przeciwdziałania wykluczeniu z życia społecznego i obywatelskiego grup defaworyzowanych
- tworzenie warunków do społecznej i zawodowej aktywności osób z grup marginalizowanych
- reintegracja społeczno-zawodowa grup i osób zagrożonych wykluczeniem
- zmniejszenie poziomu uzależnienia od korzystania z pomocy społecznej
- wspieranie wszelkich form aktywizacji środowisk i osób, w tym poprzez animację kultury i sportu, oraz pobudzanie do żywego uczestnictwa w życiu społecznym: aktywności kulturowych, ekologicznych, sportowych, edukacyjnych, prozdrowotnych i profilaktycznych
- udzielanie poradnictwa specjalistycznego, pedagogicznego, prawnego i psychologicznego rodzinom, w szczególności dysfunkcyjnym
- profilaktyka i minimalizowanie zjawiska uzależnienia od alkoholu i narkomanii oraz innych uzależnień
- zapewnienie warunków organizacyjnych i kadrowych dla udzielania profesjonalnego wsparcia dla osób uzależnionych i ich rodzin
- rozwój oferty alternatywnych, atrakcyjnych form spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży
- rozbudowanie systemu edukacji ekologicznej i zdrowotnej

➤ Cel operacyjny 1.2 Zapewnić wzrost jakości życia osób starszych oraz osób z niepełnosprawnościami

Negatywne trendy demograficzne dotyczą zarówno całą Polskę, województwo lubelskie i powiat bialski, jak i gminę Piszczac. Zwiększająca się systematycznie liczba osób starszych oraz schorowanych stawia duże wyzwania w postaci konieczności dostosowania świadczonych usług do osób zależnych. Wobec tego, kierunki działań przewidziane w ramach niniejszego celu operacyjnego, uwzględnią aktualne trendy demograficzne oraz prognozy w ich zakresie. W związku ze zjawiskiem starzenia się społeczeństwa oraz wzrostem długości życia ludności, w naturalny sposób zwiększa się popyt na usługi z zakresu pomocy osobom niezdolnym do samodzielnego funkcjonowania. Przewidziane w ramach niniejszego celu kierunki interwencji zakładają realizację przedsięwzięć mających na celu poszerzenie katalogu ofert usługowych dla zabezpieczenia potrzeb najstarszej grupy mieszkańców oraz działania wspierające utrzymanie jak najlepszej sprawności życiowej (pielęgnacja, pomoc w usługach domowych i prowadzeniu gospodarstwa domowego, zabiegi rehabilitacyjne w domu, pomoc w dokonywaniu zakupów, transport dla niepełnosprawnych, pomoc techniczna w gospodarstwie domowym, pranie). Niezwykle istotne będzie również tworzenie przestrzeni do spotkań i działań międzypokoleniowych, jak również kreowanie pozytywnego wizerunku osób starszych, jako aktywnych, dążących do doskonalenia swoich umiejętności, przy udziale administracji publicznej, sektora prywatnego i NGO, wpłynie na przełamywanie negatywnych

stereotypów związanych z fizycznymi aspektami starzenia się oraz będzie zapobiegać samotności i wykluczeniu osób starszych.

Remedium w zakresie zdiagnozowanych problemów może być rozwój tzw. alternatywnych form opieki. Wśród niekonwencjonalnych form należy wymienić pomoc sąsiedzką oraz wolontariat. Aktywna starość jest wciąż jeszcze czymś nowym w polskich warunkach. Nadal jako społeczeństwo ulegamy stereotypom osoby starszej: schorowanej, samotnej, nieaktywnej. Wobec czego istotne będzie podjęcie działań pozwalającym osobom starszym aktywnie uczestniczyć w życiu społecznym i obywatelskim. Kluczowa rola w osiągnięciu tego celu będzie przypisana organizacjom społecznym. Stanowią one dobrą formę aktywizacji seniorów. Bierność w życiu zawodowym i społecznym, ograniczenie kontaktów międzyludzkich ewidentnie przyczynia się do pogorszenia kondycji psychicznej i fizycznej osób starszych. Dlatego też należy podjąć wszelkie starania zwiększające aktywność życiową osób starszych. Praca zawodowa czy też społeczna może być szansą na przywrócenie własnej wartości, poczucia użyteczności.

Wśród działań poprawiających dostęp do świadczonych usług oraz zwiększających ich jakość można wymienić: usługi zwiększające mobilność, autonomię i bezpieczeństwo osób niesamodzielnych (np. likwidowanie barier architektonicznych w miejscu zamieszkania, miejscach użyteczności publicznej oraz najbliższym otoczeniu), wsparcie usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania (aby osoby zależne mogły jak najdłużej funkcjonować we własnym środowisku). Jednym z głównych celów będzie upowszechnienie dostępu do usług społecznych poprzez wsparcie infrastruktury niezbędnej do jej sprawnego świadczenia. Jednak usługi te muszą być dostosowane do potrzeb zgłaszanych w ramach konsultacji przez mieszkańców. Szczególnie ważny będzie efekt osiągnięty dzięki podejmowanym przedsięwzięciom, czyli zwiększenie aktywności zawodowej mieszkańców obszaru rewitalizacji (m.in. wzrost dostępności usług opieki nad osobami starszymi, chorymi). Osoby z otoczenia osób zależnych będą miały większą szansę na zatrudnienie, co kolei w dłuższej perspektywie czasu przyczyni się do redukcji ubóstwa.

Drugim aspektem podjętym w ramach niniejszego celu operacyjnego jest niepełnosprawność, która stanowi istotny czynnik negatywnie wpływający na stopień aktywności, położenie społeczno-ekonomiczne oraz wynikającą z tego sytuację życiową osób, których dotyczy. Jednocześnie stanowi zjawisko, które nabiera coraz większego znaczenia dla funkcjonowania współczesnych społeczeństw. Zgodnie z badaniami, udział osób niepełnosprawnych w ogólnej populacji ludności poszczególnych krajów, w zależności od zastosowanej definicji terminu „niepełnosprawność”, sięga od kilkunastu procent do jednej piątej ogółu ludności.²¹ W skali globalnej widać wyraźną tendencję wzrostu liczby osób z niepełnosprawnościami.

Przedsięwzięcia skupione w ramach przedmiotowego celu operacyjnego winny zakładać rozwój oferowanego wachlarza usług skierowanych z myślą o osobach z niepełnosprawnościami. W ich ramach należy jednocześnie odejść od koncepcji niepełnosprawności „indywidualnej” (pojmowanej w kategoriach problemu indywidualnego, z którym radzenie sobie polega na leczeniu, rehabilitacji medycznej i dostosowywaniu się do wymagań otoczenia każdego niepełnosprawnego osobno; gdzie zauważalny jest wyraźny podział na ludzi „innych” oraz „normalnych”; w konsekwencji niepełnosprawni, którzy nie dostosują się w wystarczający sposób do funkcjonowania w otoczeniu ogółu społeczeństwa, nie mogą uczestniczyć w zwykłych aktywnościach społecznych i w związku z tym znajdują się

²¹ „Polscy niepełnosprawni – od kompleksowej diagnozy do nowego modelu polityki społecznej”, pod red. Barbary Gąciarz i Seweryna Runickiego; Wydawnictwa AGH; Kraków 2014

są poza głównym nurtem aktywności społeczeństwa, wobec czego kompensowane jest to im poprzez wyłącznie świadczenia finansowe i zinstytucjonalizowane formy opieki) na rzecz nowego modelu społecznego niepełnosprawności. W kontekście tym niepełnosprawność jest rodzajem dyskryminacji, której przezwyciężenie wymaga przede wszystkim działania społecznego, wysiłku zbiorowego, dokonania zmiany społecznej.

W ramach niniejszego celu przewidziano likwidację barier architektonicznych występujących w przestrzeni publicznej usuwających przed osobami z dysfunkcjami przeszkody uniemożliwiające im jej pełną i samodzielną eksplorację. W ramach przedmiotowego celu niezwykle istotną kwestią będzie to, ażeby przestrzenie, budynki i obiekty publiczne w obrębie obszaru rewitalizacji, były przyjazne dla wszystkich, czyli dostępne dla każdego i bez względu na jego sprawność ruchową lub poznawczą. Zważywszy na tendencje (zwiększająca się liczba osób starszych oraz niepełnosprawnych prawnie lub biologicznie), niezwykle istotne jest przygotowanie się do zaspokojenia potrzeb nie tylko obecnych, ale i przyszłych mieszkańców, którzy mogą mieć ograniczenia w mobilności. Szeroko rozumiana dostępność (accessibility) jest współcześnie jednym z kluczowych pojęć w tworzeniu spójnego, a jednocześnie otwartego społeczeństwa. Funkcjonalność oraz dostępność budynków i obiektów użyteczności publicznej wiąże się z oczywistą poprawą życia mieszkańców, w tym osób z niepełnosprawnościami. Poprzez ułatwiony dostęp do usług można stworzyć ludności warunki do realnego udziału w życiu społecznym. Umożliwienie osobom niepełnosprawnym korzystania z oferty obiektów użyteczności publicznej będzie zapobiegało izolacji społecznej tych osób, a jednocześnie przełamywało funkcjonujące krzywdzące stereotypy i niechęć środowiska (bariery społeczne). Poza tym dobrze wyposażone obiekty czy budynki użyteczności stanowią podstawę do podniesienia jakości świadczonych usług. W związku z tym wskazane jest systematyczne modernizowanie oraz doposażenie obiektów i infrastruktury różnego rodzaju usług publicznych (społecznych, zdrowotnych, kulturalnych, edukacyjnych). Niezbędne będzie podejmowanie odpowiednio zaprojektowanych działań dostosowawczych w przestrzeni publicznej. Poza tym należy zwiększyć liczbę realizowanych przez NOG działań wspierających.

Ze względu na wzrastającą systematycznie liczbę osób z niepełnosprawnościami (w tym w szczególności w starszym wieku) wyjątkowo problematyczny jest zdiagnozowany w obrębie wyznaczonego obszaru rewitalizacji niewystarczający dostęp do sprzętu rehabilitacyjnego. Stan zamożności mieszkańców uniemożliwia zaspokojenie wszystkich niezbędnych potrzeb. Spora część z mieszkańców korzysta z różnego rodzaju świadczeń udzielanych przez GOPS. W świetle danych źródłowych, jak również prognoz, liczba osób starszych oraz niepełnosprawnych z roku na rok będzie coraz większa. Nie wszyscy mieszkańcy mogą pozwolić sobie na zakup nowego sprzętu, który z jednej strony jest niezbędny, a z drugiej bardzo kosztowny. Wiele osób mających trudności w samodzielnym poruszaniu się czy rehabilitacji i terapii, a których sprawność fizyczna wymaga stosowania specjalistycznego sprzętu, potrzebuje pomocy w pozyskaniu sprzętu rehabilitacyjnego, ortopedycznego i terapeutycznego, dzięki któremu mogłyby sprawniej funkcjonować. Ponadto, niekiedy w życiu osób niepełnosprawnych, na skutek różnych uwarunkowań zdrowotnych czy społecznych zdarzają się takie sytuacje, kiedy konkretny sprzęt jest potrzebny od zaraz. Jednakże określone procedury formalne w różnego typu instytucjach, jakie osoba niepełnosprawna musi pokonać w celu uzyskania nowego sprzętu są często dość długotrwałe. Wobec czego ważnym aspektem niniejszego celu będzie dążenie do maksymalnego poszerzenia zakresu samodzielności życiowej osób niepełnosprawnych i włączanie ich do głównego nurtu życia społecznego.

Kolejnym z elementów będzie aktywna polityka zatrudnieniowa, która ma fundamentalne znaczenie dla powodzenia integracji społecznej osób niepełnosprawnych.

Podstawą prowadzonych działań będzie przeciwdziałanie uprzedzeniom i stereotypom wykluczającym osoby z niepełnosprawnościami z aktywności w społeczeństwie oraz izolacji rodzin, w których występuje problem niepełnosprawności, w środowisku lokalnym.

WIODĄCE KIERUNKI DZIAŁAŃ DLA CELU OPERACYJNEGO 1.2:	<ul style="list-style-type: none">- rozwijanie systemu usług społecznych na rzecz osób starszych i schorowanych- organizowanie różnorodnych form aktywności społecznej, edukacyjnej, kulturalnej i sportowej osób starszych oraz osób z niepełnosprawnościami, pozwalających na ich pełne włączenie w życie społeczne i obywatelskie- organizacja akcji i imprez lokalnych służące integracji oraz przełamywaniu stereotypów dotyczących osób starszych- angażowanie osób starszych w inicjatywy wolontarystyczne sprzyjające wymianie międzypokoleniowej oraz kultywowanie tradycji i zwyczajów- tworzenie warunków do przekazywania wiedzy i umiejętności przez seniorów młodszemu pokoleniom- likwidowanie barier architektonicznych- zwiększanie dostępność obiektów oraz oferowanych usług publicznych dla osób z niepełnosprawnościami- realizowanie wszystkich zamierzeń niniejszego LPR zgodnie z zasadą uniwersalnego projektowania- zwiększanie zasięgu prowadzonych działań wspierających (np. porady psychologiczne, zawodowe czy pedagogiczne)- przeciwdziałanie stereotypowemu postrzeganiu osób z niepełnosprawnościami- organizowanie przedsięwzięć integrujących- organizowanie różnorodnych form aktywności społecznej, edukacyjnej, kulturalnej i sportowej dla osób z niepełnosprawnościami, pozwalające na ich pełne włączenie w życie społeczne i obywatelskie
--	---

➤ Cel operacyjny 1.3 Prowadzić aktywne wsparcie ofiar przemocy i rodzin w pełnieniu przynależnych im funkcji oraz zagwarantować mieszkańcom możliwość wszechstronnego rozwoju

W ramach niniejszego celu wśród wiodących kierunków interwencji znajdują się: intensywne rozwijanie i wspierane przedsięwzięć prowadzonych na rzecz wspierania rodzin w wypełnianiu przynależnych im funkcji. Dla dobra rodziny, które jest naturalnym środowiskiem rozwoju i dobra wszystkich jej członków, a w szczególności dzieci, które potrzebują szczególnej ochrony i pomocy ze strony dorosłych, konieczne jest wspieranie rodzin, w tych przypadkach, kiedy własne zasoby i możliwości nie wystarczają, aby pokonać sytuacje trudne lub kryzysowe. Podstawowym założeniem działań prowadzonych na rzecz rodzin wymagających pomocy będzie przeświadczeniem, o tym że zamiast zastępować rodzinę w jej funkcji opiekuńczo – wychowawczej, należy ją wspierać i wspomagać tak, aby przywrócić prawidłowe funkcjonowanie.

Rodzina dysfunkcyjna jest zamknięta, zakłamaną (chroni „tajemnicę rodzinną”), panuje w niej zaburzona komunikacja i zamieszanie co do ról. Jest nastawiona raczej na sztywne utrzymanie systemu rodzinnego, niż na rozwój swoich członków. Wśród najczęściej występujących dysfunkcji należy wymienić: alkoholizm, inne uzależnienia lub choroby psychiczne w rodzinie, przemoc fizyczną lub psychiczną, maltretowanie, psychiczne opuszczenie dzieci (nieobecność emocjonalna rodziców), chłód emocjonalny, czynne odrzucanie i dewaluowanie dziecka, nadużycia emocjonalne. Często mimo braku otwartego zgłaszania tego typu negatywnych zjawisk, to są one obecne zarówno na obszarze rewitalizacji, jak i w całej gminie Piszczac. Jednocześnie często rodziny (ze względu na utarte schematy czy mentalność) ukrywają swoje problemy ze względu na strach przed stygmatyzacją. Takie zjawiska występujące w okresie w jakim kształtuje się młoda osoba często rzutują na jej predyspozycjach rozwojowych oraz osobowości w sposób negatywny.

Drugim z filarów przedmiotowego celu jest szeroko rozumiana edukacja dająca mieszkańcom możliwość wszechstronnego rozwoju; zapewniająca zarówno „lepszy start” w dorosłe życie, jak i dłuższą aktywność zawodową oraz społeczną. Wykształcenie i kompetencje są ważnym wskaźnikiem szans życiowych. To właśnie dlatego edukacja jest jednym z podstawowych instrumentów zwiększania szans na rynku pracy i przeciwdziałania zjawisku wykluczenia społecznego. Dysponowanie odpowiednimi kompetencjami pełni coraz ważniejszą rolę na rynku pracy. Ma ono także szerszy wymiar, wiążący się z uczestnictwem w życiu społecznym i obywatelskim oraz szeroko rozumianą jakością życia. Nowoczesny model edukacji wymaga tego, ażeby umożliwić coraz większej liczbie osób nie tylko uzyskanie świadectwa lub dyplomu, ale zdobycie przez nich określonego zasobu wiedzy i umiejętności. Niezwykle istotne jest aby proces edukacyjny obejmował również zakres kompetencji wynikających z uzgodnionej przez Unię Europejską listy tzw. „kompetencji kluczowych”, obejmujących: porozumiewanie się w języku ojczystym, porozumiewanie się w językach obcych, kompetencje matematyczne i podstawowe kompetencje naukowo-techniczne, kompetencje informatyczne, umiejętność uczenia się, kompetencje społeczne i obywatelskie, inicjatywność i przedsiębiorczość oraz świadomość i ekspresję kulturalną. Sednem wyodrębnienia ww. kompetencji jest przeświadczenie, że decydują one o możliwości uczestniczenia w życiu społecznym, zawodowym i obywatelskim – służąc nie tylko powodzeniu jednostek, ale też przyczyniając się do budowania kapitału społecznego i rozwoju gospodarczego. Bez wątpienia działania służące poprawie jakości nauczania służą spójności społecznej – przyczyniają się do poprawy umiejętności wszystkich uczniów, w tym również uczniów zagrożonych ryzykiem osiągnięcia niskich wyników np. pochodzących z rodzin o niskim statusie społeczno-ekonomicznym czy tych, którzy osiągają z różnych przyczyn słabe wyniki w nauce lub mają zdiagnozowane specjalne potrzeby edukacyjne. Poza tym działania instytucji edukacyjnych winny przyczyniać się do integracji społecznej grup i osób marginalizowanych.

W związku z powyższym poprawa efektywności kształcenia i rozwijania potencjału uczniów to jedno z głównych kierunków działań skupionych wokół niniejszego celu. W najbliższych latach prowadzony będzie stały rozwój bazy oświatowej. Stan techniczny budynków szkolnych, ich wyposażenia oraz dysponowanie odpowiednimi pomocami dydaktycznymi, to podstawowe czynniki współtworzące warunki organizacyjne szkoły. Odpowiednio wyposażone pracownie, wykorzystujące innowacyjne systemy multimedialne oraz innowacyjne pomoce dydaktyczne, pozwolą usprawnić i uatrakcyjnić zajęcia lekcyjne oraz bezpośrednio włączyć dzieci w proces edukacyjny.

Poza tym zostaną podjęte inicjatywy ukierunkowane na dostosowanie kompetencji uczniów do wymogów zmieniającej się rzeczywistości gospodarczej oraz społecznej, związanych

z koniecznością posługiwania się narzędziami IT, bardzo dobrą znajomością przedmiotów matematyczno-przyrodniczych, znajomością języków obcych itp. Wsparcie będzie obejmowało realizację programów edukacyjnych, w formie dodatkowych zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych, skierowanych do uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, wychowawczymi, jak i uczniów szczególnie uzdolnionych. Rozwijanie kreatywności uczniów będzie się odbywało z wykorzystaniem np. debat szkolnych, edukacji medialnej, przy równoległym prowadzeniu działań rozwijających edukację kulturalną i artystyczną, a także rozszerzaniu cyfryzacji szkół.

Podniesienia jakości nauczania w szkołach wpłynie na osiągnięcie lepszych wyników w nauce przez uczniów, którzy uzyskają dzięki temu większe szanse na kontynuowanie edukacji, a w przyszłości również podjęcie zatrudnienia. Promowanie wartości edukacji zaszczerpi w uczniach ideę uczenia się przez całe życie, jako sposobu na rozwijanie siebie i swoich możliwości.

Wśród mnogości i wieloaspektowości zagadnienia procesu edukacyjnego prowadzonego na obszarze rewitalizacji pojawia się również wątek edukacji ekologicznej i zdrowotnej. Zarówno pierwsza, jak i druga prowadzona jest w sposób rozproszony przez różne placówki (szkoły, instytucje ochrony zdrowia, instytucje publiczne). Jednocześnie przeprowadzona diagnoza wykazała, że w sferze tej istnieją poważne braki. Zarówno mieszkańcy podobszarów rewitalizacji, jak i pozostałej części gminy, charakteryzują się niewystarczającą świadomością ekologiczną (m.in. w zakresie sposobów i możliwości poprawy efektywności energetycznej czy wpływu działalności ludzi na postępujące zmiany klimatu). Negatywne przyzwyczajenia oraz nieprawidłowe postawy konsumenckie mieszkańców powodują problemy nie tylko w skali lokalnej (np. przekroczenia jakości powietrza – benzo(a)pienu w pyłe zawieszonym PM10), lecz wywołują również skutki o charakterze globalnym. Niska świadomość nie pozostaje także bez konsekwencji zarówno dla życia mieszkańców, jak i ich zdrowia. Jak wskazują liczne badania m.in. występujące w powietrzu zanieczyszczenia, powstające w związku z eksploatacją urządzeń grzewczych, mogą zwiększać ryzyko zachorowalności i śmiertelności z powodu chorób płuc i układu krążenia, a także zwiększać ryzyko wystąpienia nowotworów. Poza tym niezwykle istotnym elementem przedmiotowego celu będzie zwieszenie świadomości zdrowotnej mieszkańców poprzez prowadzenie działalności w zakresie promocji zdrowia (w tym zdrowia psychicznego, przeciwdziałanie uzależnieniom i różnego rodzaju chorobom cywilizacyjnym, profilaktyki nowotworów) oraz upowszechniania zachowań prozdrowotnych (prowadzących m.in. do zmniejszania problemu otyłości i nadwagi oraz chorób jamy ustnej i zębów wśród dzieci i młodzieży).

**WIODĄCE KIERUNKI DZIAŁAŃ DLA
CELU OPERACYJNEGO 1.1:**

- edukacja w zakresie zarządzania gospodarstwem domowym
- realizacja przedsięwzięć wspierające samodzielność rodzin
- zapewnienie dzieciom i młodzieży odpowiednich warunków do wszechstronnego rozwoju
- stworzenie warunków niezbędnych do prowadzenia nowoczesnego procesu edukacyjnego
- rozwijanie w ramach kształcenia ogólnego kluczowych kompetencji wśród uczniów (np. w zakresie informatyki, matematyki i nauk przyrodniczych) oraz tzw. kompetencji społecznych (kreatywność i logiczne myślenie, innowacyjność, praca zespołowa)
- aktywne wspieranie inicjatywy w zakresie edukacji pozaformalnej i nieformalnej, zwiększającej potencjał sukcesu osobistego
- rozbudowa system edukacji ekologicznej i zdrowotnej
- realizacja przedsięwzięć ze szczególnym uwzględnieniem zasady zrównoważonego rozwoju
- kształtowanie świadomości ekologicznej nowych pokoleń mieszkańców obszaru rewitalizacji

➤ Cel operacyjny 1.4 Promować inicjatywy obywatelskie i aktywności społeczne

Podstawę budowania wspólnoty społeczeństwa będzie stanowić aktywność społeczna mieszkańców obszaru rewitalizacji połączona z ich rzeczywistym zaangażowaniem w procesy współdecydowania o jego losach. Będzie również stanowić ważny czynnik integrujący tę społeczność; przyczyniający się jednocześnie do rozwoju kapitału społecznego i rozwiązywania lokalnych problemów społecznych. Zaangażowanie obywateli w życie publiczne powinno dotyczyć nie tylko udziału w podejmowaniu decyzji, ale także wykonywaniu tych decyzji, a więc udziału w realizacji zadań publicznych. Konieczne jest budowanie rzeczywistych możliwości dialogu społecznego, uzupełnionego przez mechanizmy szerokich konsultacji publicznych. Bardzo ważna w tym zakresie będzie również bieżąca współpraca gminy z istniejącymi na jej obszarze organizacjami pozarządowymi oraz wspieranie klimatu aktywności społecznej poprzez upraszczanie procedur związanych z zakładaniem nowych stowarzyszeń, fundacji. Oprócz tego znaczący będzie mechanizm zlecania realizacji usług publicznych przedmiotowym organizacjom.

Głównym zadaniem na obszarze rewitalizacji będzie budowanie społeczeństwa obywatelskiego, rozumianego jako społeczeństwo świadome, z poczuciem odpowiedzialności, współpracujące na rzecz środowiska lokalnego i współdecydujące o kierunkach rozwoju swojego otoczenia. W rozumieniu tym, społeczność lokalna jest nie tylko adresatem, ale także współkreatorem rozwiązań i działań podejmowanych na rzecz wspólnoty. Szczególnie istotne dla rozwoju i budowania społeczeństwa obywatelskiego jest tworzenie warunków sprzyjających i umożliwiających jego rozwój. Należy zwrócić szczególną uwagę na takie czynniki jak zaufanie, zakorzenienie w systemie wartości i więzi międzyludzkich, a także tolerancję, współpracę i wzajemność. W oparciu o te czynniki możliwe jest budowanie kapitału społecznego, który w połączeniu z kapitałem finansowym, stanowić będzie podstawę dla rozwoju obszaru rewitalizacji.

Niezwykle istotnym elementem budowania wspólnoty społeczeństwa będzie szeroko rozumiana edukacja obywatelska. Mieszkańcy obszaru rewitalizacji winni być obywatelami świadomymi swoich praw, odpowiednio przygotowanymi do realizacji życiowych pomysłów i planów. Nie chodzi tutaj wyłącznie o nabycie praktycznej wiedzy, lecz również wykształcenie proaktywnej i przedsiębiorczej postawy oraz umiejętności społecznych pozwalających działać w każdych warunkach społeczno-gospodarczych. Niezwykle istotne w tym zakresie jest również rozwijanie krytycznego myślenia i umiejętności analitycznych.

Wśród szerokiego wachlarza elementów warunkujących zbudowanie tożsamości społecznej należy wymienić w szczególności wzbudzenie przeświadczenia o niezbędności i potrzebie ochrony oraz pielęgnowania dziedzictwa i tradycji lokalnych. Świadomość, że jest się odpowiedzialnym dziedzicem dóbr kultury, wzbudza emocjonalny stosunek do swojej miejscowości, rodzi poczucie wspólnoty i gotowość do podejmowania nowych inicjatyw na rzecz lokalnego rozwoju. Z tego też względu, w ramach wiodących kierunków działań przedmiotowego celu, lokalne dziedzictwo będzie ujmowane w szerokim aspekcie. Mowa tu zarówno o trudniejszym do opisanie i zlokalizowania - dziedzictwie niematerialnym (np. obrzędy, rytuały, zwyczaje, stroje, muzyka, pieśni, tradycje życia sąsiedzkiego), jak i materialnych składnikach dziedzictwa obszaru m.in.: obiektach zabytkowych. Dziedzictwo, którego wartość potrafimy określić, a także wypromować i stale udostępniać, staje się produktem.

Kolejnym z istotnych kierunków działań przedmiotowego celu będzie rozwijanie i wzmacnianie aktywności obywatelskiej oraz zwiększania udziału obywateli w życiu publicznym. W tym celu konieczne jest wykorzystanie istniejącego potencjału infrastrukturalnego i ludzkiego lokalnych instytucji publicznych, takich jak: ośrodek kultury, biblioteka, szkoły czy boiska sportowe. Wobec czego należy sprzyjać wszelkiego rodzaju przedsięwzięciom umożliwiającym wykorzystanie zasobów instytucji publicznych do rozwoju różnego rodzaju aktywności obywatelskich. Ważne aby nie ograniczać się jedynie do instytucji, ale również tworzyć lepsze warunki współnotowania przestrzeni publicznej – place zabaw, miejsca rekreacji ruchowej itp. Najprostszą formą na rzecz działania wspólnego jest wolontariat, który będzie promowany w różnych sferach działalności obywatelskiej.

Na obszarze rewitalizacji jednym ze zdiagnozowanych problemów sfery społecznej jest częściowo niskie poczucie bezpieczeństwa, na które wpływ ma zarówno czynnik ludzki jak i infrastruktura techniczna (np. oświetlenie, monitoring, itp.). Stąd jednym z obszarów interwencji będzie włączenie mieszkańców we wspólny proces monitoringu obywatelskiego, polegającego na inicjowaniu przez mieszkańców działań w zakresie poprawy bezpieczeństwa. Komunikacja pomiędzy władzami gminnymi, a mieszkańcami umożliwi poznanie potrzeb, a także da szansę na reakcję i wprowadzenie realnych zmian w przestrzeni, które spotkają się z akceptacją społeczną.

**WIODĄCE KIERUNKI DZIAŁAŃ DLA CELU
OPERACYJNEGO 1.4:**

- wspieranie aktywności obywatelskiej na rzecz przeciwdziałania negatywnym zjawiskom społecznym
- inicjowanie współpracy z podmiotami lokalnymi w rozwiązywaniu problemów społecznych
- wspieranie wszelkie formy aktywizacji środowisk i osób, w tym poprzez animację kultury i sportu, oraz pobudzanie do żywego uczestnictwa w życiu społecznym: aktywności kulturowych, ekologicznych, sportowych, edukacyjnych, prozdrowotnych i profilaktycznych
- przezwyciężanie bierność wobec lokalnych procedur demokratycznych
- zwiększanie zakres „spraw”, w których decyzje zapadają przy czynnym udziale społeczności lokalnej
- wspieranie samorządności mieszkańców
- rozwijanie edukacji obywatelskiej
- popularyzowanie i pielęgnowanie dziedzictwa i tradycji lokalnych
- rozwijanie tożsamości społecznej
- zwiększanie poziomu bezpieczeństwa publicznego

**CEL STRATEGICZNY 2. ODNOWIĆ WIZERUNEK OBSZARU
REWITALIZACJI**

Odnowa wizerunku wyznaczonego obszaru rewitalizacji przy jednoczesnym wykorzystaniu jego niezaprzeczalnych potencjałów (dziedzictwo kultury materialnej i niematerialnej, bogactwo walorów naturalnych) stanowi niezwykle istotny czynnik rozwoju nie tylko tego obszaru, lecz również całej gminy Piszczac. Rzutuje również na powodzenie pozostałych działań rewitalizacyjnych. Zmiana świadomości i postrzegania obszaru rewitalizacji przez zamieszkującą tam ludność wpłynie na zwiększenie szans urzeczywistnienia się dwóch równoległych celów strategicznych. Niezwykle istotne jest przełamanie wizerunku obszaru tkwiącego dotychczas w świadomości lokalnej społeczności. Pozytywne zmiany zachodzące w obrębie rewitalizacji „tchną nową nadzieję” i staną się motorem napędowym działań zamieszkującej tam ludności. Przezwyciężenie negatywnego wizerunku „wewnątrz obszaru” pozwoli na przełamanie bierności i wyjście z marazmu. Wpłynie na wyzwolenie potencjału społeczności lokalnej.

W ramach drugiego celu operacyjnego planuje się realizację przedsięwzięć przeznaczonych do wyprowadzenia wyznaczonego obszaru rewitalizacji ze stanu kryzysowego pod względem zagospodarowania przestrzennego i poprawy infrastruktury wpływającej na jakość życia mieszkańców. Obejmują one wszelkie inwestycje mające na celu uporządkowanie oraz zagospodarowanie przestrzeni, w tym poprawę dotychczasowej funkcji obszaru, a także nadanie mu nowych funkcji. Ponadto, obejmuje on realizację zadań, które mają na celu poprawę dostępności mieszkańców podobszarów rewitalizacji, w tym osób z niepełnosprawnościami, do infrastruktury technicznej. Wiodące kierunki działań niniejszego celu dotyczą także tworzenia na obszarze rewitalizacji przestrzeni i miejsc, które pozwolą na postrzeganie go jako obszaru aktywnego i kreatywnego; tętniącego życiem. Niewykorzystany dotychczas potencjał przestrzeni publicznych zostanie wydobyty. Obszar rewitalizacji będzie stanowił nowatorsko zmodernizowaną i bezpieczną przestrzeń publiczną, wykorzystującą

dziedzictwo historyczne i przyrodnicze; posiadającą mocne i trwałe więzi funkcjonalne z resztą gminy. Stanie się on miejscem atrakcyjnym do spędzania wolnego czasu, aktywności zarówno ruchowej, jak i umysłowej. Poza tym działania ukierunkowane zostaną na ożywienie obszaru zamieszkania, który dla potrzeb procesu rewitalizacji, został zdefiniowany nie tylko jako miejsce zamieszkania (budynki mieszkalne), lecz również jako strefa powiązana z nim funkcjonalnie i decydująca o jakości życia na danym terenie (budynki, w których umiejscowione są usługi publiczne). Bardzo ważna w tym zakresie jest poprawa jakości środowiska i dbałości o czystość powietrza, co ma ogromny wpływ nie tylko na jakość życia mieszkańców, ale także na tworzenie pozytywnego wizerunku obszaru na „zewnątrz” - konkurencyjnej oferty turystyczno-rekreacyjnej. Poza tym, niezwykle istotny jest rozwój infrastruktury technicznej, której braki wpływają na obniżenie jakości zamieszkiwana ludności oraz jakości środowiska naturalnego. Realizacja przedsięwzięć infrastrukturalnych jest jedynie małym elementem. Przede wszystkim należy wpłynąć na zmianę świadomości mieszkańców oraz ich negatywnych przyzwyczajzeń. Niezwykle istotne w tej kwestii jest zbudowanie wspólnej odpowiedzialności za obszar, w którym się żyje.

➤ **Cel operacyjny 2.1 Zorganizować atrakcyjne dla użytkowników obiekty i przestrzenie publiczne**

Do budowania korzystnego wizerunku obszaru rewitalizacji jako miejsca atrakcyjnego do życia bez wątplenia przyczynią się działania zmierzające do zagospodarowania przestrzeni publicznych stanowiących tereny o szczególnym znaczeniu dla zaspokajania potrzeb mieszkańców i sprzyjających nawiązywania kontaktów społecznych. Mowa tutaj głównie o niewykorzystanym potencjale centrum miejscowości Piszczac oraz stadionu sportowego znajdującego się w Piszczacu nieopodal szkoły (wobec którego oczekiwania społeczności lokalnej są ogromne). Staną się on przestrzeniami najbardziej sprzyjającymi spędzaniu wolnego czasu w obszarze rewitalizacji. Inwestycje, w efekcie których przedmiotowy obszar uzyskają nową jakość, pobudzą lokalną społeczność do aktywnego korzystania z otaczającego terenu. Nie bez znaczenia pozostanie również dla całego procesu rewitalizacji społecznej. Odnowiona i ożywiona przestrzeń będzie sposobem na przedstawienie mieszkańcom obszarów zdegradowanych alternatywy dla otaczającej ich na co dzień szarości. Jednocześnie nowa przestrzeń publiczna, wnosząca różnego rodzaju atrakcje, stanowić będzie dodatkowy bodziec wpływający na standard życia okolicznych mieszkańców, prowokując ich do aktywnego spędzania wolnego czasu. Estetyczna i kreatywna przestrzeń publiczna wpłynie również zasadniczo na stopień utożsamiania się mieszkańców z miejscem, w którym żyją.

Zgodnie z zasadą uniwersalnego projektowania konieczna jest unifikacja obiektów publicznych i ich dostępności dla osób niepełnosprawnych, poprzez likwidowanie barier architektonicznych. Istniejące rozwiązania architektoniczno-urbanistyczne projektowane był pod kątem zdrowej części społeczeństwa, co najczęściej przejawia się dużą ilością schodów, różnic poziomów w terenie, braku podjazdów, pochylni, wind itp.

Bardzo ważną kwestią będzie poprawa stanu technicznego budynków użyteczności publicznej. Wśród najbardziej palących problemów podobszaru rewitalizacji znajduje się obiekt Gminnego Centrum Kultury i Sportu w Piszczacu. Budynek powstał w okresie międzywojennym. Jego stan techniczny wymaga generalnego remontu. Niezbędna będzie wymiana stropu, pokrycia dachowego, stolarki okiennej i drzwiowej oraz wykonanie

termomodernizacji ścian zewnętrznych. Generalnego remontu oraz wyposażenia wymagają także pomieszczenia wewnątrz budynku. Budynek nie jest dostosowany do potrzeb osób niepełnosprawnych. Wśród palących problemów obiektu znajduje się brak niezbędnego wyposażenia (m.in. multimedialnego) ograniczający w sposób znaczny możliwość prowadzenia oraz rozszerzenia oferty kulturalnej placówki.

W kontekście organizowania atrakcyjnych dla użytkowników obiektów i przestrzeni publicznych bardzo ważna jest również kwestia realizacji zamierzeń przy uwzględnieniu zasady zrównoważonego rozwoju. Ochrona i poszanowanie środowiska przyrodniczego oraz racjonalne korzystanie z zasobów naturalnych na obszarze rewitalizacji to niezwykle istotny aspekt w kontekście wartości, jaką dla mieszkańców gminy Piszczac stanowi środowisko naturalne. Warto podkreślić również wątki związane bezpośrednio z turystyką, jako ważnego filaru lokalnej gospodarki i rynku pracy. Mając na względzie fakt, że rewitalizacja zakłada optymalne wykorzystanie specyficznych uwarunkowań oraz wzmacnianie lokalnych potencjałów w niwelowaniu problemów społecznych i gospodarczych, w wyznaczonym obszarze rewitalizacji zasadnym jest szczególne uwzględnienie aspektów ochrony środowiska w planowaniu wszelkich przedsięwzięć.

**WIODĄCE KIERUNKI DZIAŁAŃ DLA
CELU OPERACYJNEGO 2.1:**

- zagospodarowanie zaniedbanych i zdegradowanych przestrzeni publicznych
- przebudowa, remont, modernizacja zdegradowanych budynków wraz z zagospodarowaniem terenu funkcjonalnie związanego z obiektem
- adaptacja budynków na cele społeczne
- przywrócenie przestrzeniom publicznym funkcjonalności i wartości użytkowych
- stworzenie miejsc będących „wizytówką” obszaru rewitalizacji
- zapewnienie dostępność nowych przestrzeni i usług publicznych (społecznych i kulturalnych)
- stworzenie miejsca będące impulsem dla realizacji szeregu oddolnych inicjatyw
- podnoszenie standardu i atrakcyjność użytkowania budynków użyteczności publicznej
- ograniczenie niskiej emisji
- podnoszenie poziomu świadomości ekologicznej mieszkańców
- rozwój odnawialnych źródeł energii

➤ Cel operacyjny 2.2 Poprawić jakość usług publicznych

Następny z celów operacyjnych zakłada doskonalenie jakości istniejących i rozwój nowych usług publicznych, jako podstawy polepszenia jakości życia na obszarze rewitalizacji. Przedmiotowy obszar tematyczny koncentrował się będzie na tworzeniu nowej i wyższej jakości usług oferowanych publicznie (bez względu na podmiot je świadczący) dostępnych dla różnych grup mieszkańców. Zakłada się zwiększenie dostępności do wysokiej jakości usług zdrowotnych (poprzez realizację efektywnej polityki zdrowotnej nie tylko w zakresie mieszkańców obszaru rewitalizacji, lecz całej gminy; podniesienie poziomu wiedzy społeczności lokalnej z zakresu zdrowia i jego ochrony oraz wzmocnienie postaw dbałości o własny dobrostan psychiczny). Kolejną z głównych aspiracji niniejszego celu jest zapewnienie zróżnicowanej, dobrej jakościowo oraz uwzględniającej potrzeby mieszkańców

oferty edukacyjnej, kształtującej świadome, mądre i uczące się społeczeństwo. Wysoka jakość oferowanych usług edukacyjnych nie pozostaje bez znaczenia zarówno dla możliwości rozwoju poszczególnych jednostek, jak i potencjału (w tym gospodarczego) całego obszaru. Cel zakłada stworzenie (za pomocą realizacji programów kształcenia, zróżnicowanej oferty edukacyjnej oraz dostępnej nowej bazy/infrastruktury) wysokiej jakości oferty kształcenia przygotowującej do aktywności zawodowej i utrzymania się na rynku pracy. Ponadto prowadzona będzie interwencja odnosząca się do budowania postaw uczenia się przez całe życie wśród mieszkańców. Domeną niniejszego celu będzie również zwiększanie jakości istniejących oraz rozwój różnego rodzaju usług świadczonych na rzecz osób z grup marginalizowanych. Następnym z elementów będzie stwarzanie warunków do pełnego dostępu do usług kulturalnych. Mając na względzie różnorodność ludności zamieszkującej obszar rewitalizacji, oferta winna być dostosowana do potrzeb różnych grup, także ze względu na wyróżnik wiekowy.

Wzrost gospodarczy oraz rozwój społeczny wymagają nowoczesnej, dobrze funkcjonującej infrastruktury technicznej, stąd ważnym wyzwaniem stojącym przed obszarem rewitalizacji w perspektywie do 2023 r. jest stałe dążenie do poprawy jej jakości i dostępności. Poza tym celem jest również stworzenie warunków optymalnego dostępu do wysokiej jakości usług komunalnych, które mają dawać poczucie bezpieczeństwa i funkcjonowania w przyjaznym środowisku. Poprawie zamieszkiwania na obszarze rewitalizacji oraz wzrostowi jego atrakcyjności osadniczej sprzyjać będzie podnoszenie standardu istniejącej oraz rozbudowa nowej infrastruktury technicznej.

WIODĄCE KIERUNKI DZIAŁAŃ DLA CELU OPERACYJNEGO 2.2:	<ul style="list-style-type: none"> - modernizacja istniejącej i rozwijanie infrastruktury technicznej - realizacja przedsięwzięcia wpływające na poprawę jakości środowiska naturalnego na obszarze rewitalizacji - modernizacja istniejąca i rozwój infrastruktury użyteczności publicznej - zagwarantowanie dostępność infrastruktury publicznej - zwiększenie oferty i dostosowanie na bieżąco wachlarz usług publicznych oferowanych mieszkańcom, w tym w szczególności społecznych, zdrowotnych, edukacyjnych i kulturalnych - podniesienie satysfakcji z jakości usług publicznych - rozwijanie i dostosowywanie oferty spędzania wolnego czasu do potrzeb różnych grup mieszkańców
--	--

CEL STRATEGICZNY 3. OŻYWIĆ LOKALNĄ PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ

Ostatni z celów strategicznych niniejszego *Programu* skupia się na poprawie atrakcyjności lokalnego rynku pracy oraz umiejętności społecznych mieszkańców w zakresie przedsiębiorczości. To właśnie wzrost liczby miejsc pracy, atrakcyjności dla przedsiębiorców bezpośrednio wpłynie na powodzenie procesu rewitalizacji.

Przedsiębiorczość to jeden z najważniejszych czynników w realny sposób wpływających na społeczność – jest generatorem wzrostu gospodarczego, elementem wzmacniającym spójność społeczną i zapobiegającym zjawisku wykluczenia społecznego. Szerokie ujęcie zagadnienia przedsiębiorczości nakazuje roznieć je dwutorowo. Po pierwsze jako zbiór

pewnych cech osobowości, mających decydujący wpływ na funkcjonowanie na rynku pracy, ale także poza obszarem biznesu (w powszechnym rozumieniu „bycie przedsiębiorczym”) oraz jako psychologiczną gotowość do założenia własnej firmy i pracy na własny rachunek („bycie przedsiębiorcą”).

Obrane w ramach trzeciego celu strategicznego kierunki działania skupiają się wokół: wspierania synergii między przedsiębiorcami, wspierania lokalnej przedsiębiorczości, w tym drobnego handlu i usług, sektora kreatywnego, tradycyjnych rzemiosł, a także rozwijania postawy „bycia przedsiębiorczym”. Głównym „filarem” przedmiotowego celu strategicznego będzie tworzenie impulsów (głównie przedsięwzięć inwestycyjnych), stanowiących podstawę realizacji kolejnych przedsięwzięć.

Cel operacyjny 3.1 Podnieść poziom zdolności mieszkańców do zatrudnienia

Odpowiedzią na problemy oraz potrzeby zidentyfikowane na wyznaczonym obszarze rewitalizacji jest kompleksowe przeciwdziałanie bezrobociu. Kierunki działań skoncentrowane wokół powyższego celu wychodzą naprzeciw problemom w zakresie niewystarczającej aktywności zawodowej mieszkańców ww. obszaru. Niski poziom wykształcenia oraz niedopasowanie posiadanych kwalifikacji do wymagań pracodawców stanowią istotną barierę w poszukiwaniu zatrudnienia. Wobec czego niezbędne jest wdrożenie wśród mieszkańców nie tylko obszaru rewitalizacji, lecz również całej gminy Piszczac, idei koncepcji uczenia się przez całe życie (Life - Long Learning). To właśnie nieustanne kształcenie stanowi jeden z podstawowych warunków rozwoju jednostki, niezbędnych do zapewnienia integracji społecznej i wyrównywania szans życiowych, a także zmniejszania problemu marginalizacji.

W ramach niniejszego celu niezwykle istotne jest szerokie wykorzystanie wachlarza instrumentów oferowanych przez służby zatrudnienia w ramach „Ustawy o promocji zatrudnienia i instrumentach rynku pracy”, ze szczególnym ukierunkowaniem na wspieranie bezrobotnych zagrożonych w największym stopniu oddaleniem od rynku pracy lub niegotowych do podjęcia zatrudnienia, jak również wspieranie realizacji działań doradczych i szkoleniowych koordynowanych przez organizacje pozarządowe i partnerów rynku pracy. Dotyczy to w szczególności przedsięwzięć z zakresu aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych pozostających w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy tj. m.in.: kobiet wracających na rynek pracy po urlopie macierzyńskim, osób w wieku 50+, osób niepełnosprawnych, długotrwale bezrobotnych, obejmujących naukę obsługi komputera, języków obcych itp.

Pośród wiodących kierunków działań, wpływających bez wątpienia na wzrost zatrudnienia i integracji społecznej, znajduje się rozwój ekonomii społecznej w obszarze rewitalizacji, ze szczególnym ukierunkowaniem na tworzenie miejsc pracy w tym sektorze. Dzięki temu nastąpi poprawa dostępu do rynku pracy osób wykluczonych lub zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem, w tym w szczególności osób z niepełnosprawnościami. Efektem prowadzonych działań będzie zahamowanie zjawiska uzależnienia od pomocy społecznej, dziedziczenia biedy i niekorzystnych postaw społecznych. W rezultacie powołania do życia podmiotów ekonomii społecznej, ich członkom zostanie umożliwione odbudowanie i podtrzymywanie umiejętności uczestniczenia w życiu społeczności lokalnej i pełnienia ról społecznych w miejscu pracy i zamieszkania. Oprócz tego uzyskają oni szansę

na odbudowanie i podtrzymanie zdolności do samodzielnego świadczenia pracy na rynku pracy.

Skoordynowane działania ukierunkowane na aktywizację zawodową mieszkańców obszaru będą sprzyjały zatrzymaniu negatywnych trendów, związanych z zarobkowym odpływem migracyjnym zwłaszcza młodych osób, negatywnie wpływającym na perspektywy rozwojowe regionu. Wyposażeni w odpowiednie umiejętności i kwalifikacje, dopasowane do potrzeb lokalnego rynku pracy, mieszkańcy obszaru będą mieć możliwość znalezienia zatrudnienia, które umożliwi im dochód, realizację aspiracji zawodowych, a także pozostanie w miejscu zamieszkania.

Właściwy charakter pomocy i integracji społecznej przyczyni się do kształtowania postawy aktywności i unikaniu negatywnych skutków uzależniania się beneficjentów pomocy od świadczeń społecznych. Przeprowadzone usługi aktywnej integracji, przy procesie podnoszenia kompetencji życiowych oraz pozyskiwania umiejętności społecznych, umożliwią docelowo powrót do życia społecznego.

Niezwykle istotnym elementem wspierania rozwoju przedsiębiorczości na obszarze rewitalizacji jest podjęcie działań z zakresu kształtowania postaw przedsiębiorczych. Postawy te, rozumiane jako indywidualna skłonność jednostek do podejmowania nowych działań oraz aktywna postawa wobec rzeczywistości, przejawiają się w dążeniu do rozwijania aktywności gospodarczej, społecznej, kulturowej czy politycznej. Ich kształtowanie powinno się rozpocząć od najniższych szczebli edukacji instytucjonalnej. Wszelkie podjęte inicjatywy w tym zakresie powinny być kontynuowane i rozwijane na szeroką skalę. Dodatkowo powinny mieć charakter innowacyjny, wykraczający poza standardowe działania w edukacji szkolnej. Uzupełnieniem warsztatów przedsiębiorczości dla uczniów oprócz programu edukacji ekonomicznej powinny być różne formy preorientacji zawodowej, które wzbogacą wiedzę na temat lokalnego rynku pracy, umożliwią rozważne i świadome planowanie ścieżki kształcenia oraz nauczą sposobów aktywnego poszukiwania zatrudnienia. Samosternowość, aktywność i gotowość do podejmowania skalkulowanego ryzyka jest istotna również wśród dorosłych mieszkańców obszaru. Konieczne jest zatem wsparcie wszelkich inicjatyw w zakresie wdrażania programów aktywizacji i edukacji dorosłych, nastawionych na wzbudzanie i utrwalanie tych postaw. Zdynamizowanie działań dotyczących wspierania przedsiębiorczości powinno odbywać się również poprzez promocję dostępnych instrumentów w ramach środków unijnych m.in. wsparcie oraz rozwój samozatrudnienia. Istotnym elementem uzupełniającym powyższe kierunki działań będzie popularyzacja elastycznych form zatrudnienia, które umożliwią mieszkańcom łączenie pracy z nauką, a także życia zawodowego z wychowywaniem dzieci, czy opieką nad starszymi członkami rodzin.

**WIODĄCE KIERUNKI DZIAŁAŃ DLA CELU
OPERACYJNEGO 3.1:**

- tworzenie dogodnych warunków do powstawania i funkcjonowania podmiotów ekonomii społecznej
- wsparcie osób zamierzających rozpocząć prowadzenie działalności gospodarczej obejmujące szkolenia i doradztwo indywidualne oraz grupowe umożliwiające uzyskanie wiedzy i umiejętności niezbędnych do podjęcia i prowadzenia działalności gospodarczej
- pomoc w zakresie pozyskiwania dofinansowania na rozpoczęcie działalności gospodarczej
- zwiększanie świadomości pracodawców z zakresu możliwości finansowania rozwoju zasobów ludzkich i rozwoju kompetencji organizacyjnych
- inicjowanie działań mających na celu edukację ekonomiczną mieszkańców oraz wzrost wiedzy na temat przedsiębiorczości
- podejmowanie innowacyjnych inicjatyw z zakresu edukacji przedsiębiorczości w szkołach
- kontynuowanie współpracy z instytucjami oraz partnerami rynku pracy w zakresie promocji programów nastawionych na zwiększenie samozatrudnienia mieszkańców
- wspieranie osób zamierzających rozpocząć prowadzenie działalności gospodarczej - realizacja szkoleń i doradztwa indywidualnego oraz grupowego umożliwiające uzyskanie wiedzy i umiejętności niezbędnych do podjęcia i prowadzenia działalności gospodarczej

➤ Cel operacyjny 3.2 Zwiększać potencjał lokalnej gospodarki do tworzenia miejsc pracy

Rozwój lokalnej gospodarki jest i będzie w najbliższych latach jednym z kluczowych warunków rozwoju gminy Piszczac. Jej ożywienie wpłynie przede wszystkim na wzrost liczby miejsc pracy oraz dochodów mieszkańców, co bezpośrednio przełoży się na polepszenie jakości życia społeczności lokalnej.

W obrębie wyznaczonego obszaru rewitalizacji istnieje już pewien potencjał osób aktywnych gospodarczo, przedsiębiorców, którzy dają pracę mieszkańcom. Należy więc podjąć kroki w kierunku zwiększania aktywności gospodarczej, rozwoju przedsiębiorczości w celu tworzenia nowych, atrakcyjnych miejsc pracy. Należy motywować mieszkańców oraz wspierać ich w otwieraniu i prowadzeniu własnej działalności poprzez spotkania informacyjne, debaty. Ważne będzie także zwiększanie świadomości pracodawców z zakresu możliwości finansowania rozwoju zasobów ludzkich i rozwoju kompetencji w organizacjach. Intensyfikacja działań mających na celu kompleksowe wzmocnienie kondycji lokalnych przedsiębiorstw, a tym samym lokalnych zasobów pracy, będzie sprzyjać odwróceniu niekorzystnych trendów, związanych z emigracją zarobkową mieszkańców obszaru, zwłaszcza ludzi młodych z wyższym wykształceniem, która negatywnie wpływa na perspektywy rozwojowe obszaru.

W zakresie zrównoważonego i wielofunkcyjnego rozwoju obszaru rewitalizacji przewidziano równoległy rozwój zarówno rolniczej, jak i pozarolniczej działalności gospodarczej, podejmowanej przez mieszkańców.

Zidentyfikowane na obszarze rewitalizacji sektory gospodarki świadczą usługi na zewnątrz, wykorzystując jednocześnie wewnętrzny potencjał tegoż obszaru i wpływając na

dywersyfikację gospodarczą. Charakterystyczna działalność gospodarcza, która na terenie wyznaczonego obszaru, ukierunkowana jest na zewnątrz to: transport i gospodarka magazynowa, przetwórstwo przemysłowe oraz rolnictwo i leśnictwo. Zgodnie z przeprowadzonymi analizami, uwzględniającymi wewnętrzny potencjał, teren całej gminy Piszczac (w tym wyznaczony obszar rewitalizacji) został predystynowany jako obszar rozwoju działalności gospodarczej w zakresie: produkcji rolnej i leśnej oraz transportu, logistyki i spedycji.²²

Niezbędne jest podejmowanie działań ukierunkowanych na sektor rolnym, pozostający nadal najbardziej znaczącym sektorem gospodarki na terenie wyznaczonego obszaru rewitalizacji, jak i całej gminy Piszczac, decydującym o poziomie życia, rozwoju ekonomicznego i społecznego. Wzmocnienie lokalnego rolnictwa i przetwórstwa może odbywać się m.in. poprzez specjalizację w przetwórstwie rolno-spożywczym. Przewagą konkurencyjną może stać się produkcja wysokiej jakości żywności oraz rozwój produktów lokalnych. Lokalne uwarunkowania predestynują obszar do rozwoju rolnictwa ekologicznego.

Dziedzictwo przyrodnicze i kultury materialnej oraz niematerialnej wyznaczonego obszaru rewitalizacji jest jednym z istotnych atutów, których właściwe wykorzystanie może przyczynić się do rozwoju społecznego i gospodarczego, nie tylko tego obszaru, lecz również całej gminy Piszczac. Zwiększenie aktywności mieszkańców obszaru rewitalizacji w sferze podjęcia działalności w turystyce wiejskiej, agroturystyce, turystyce specjalistycznej może znacznie zwiększyć ich dochody, a także zdeterminować powstanie nowych miejsc pracy. Niezbędna jest szeroko rozumiana pomoc we wszystkich etapach działalności turystycznej, a przede wszystkim w tym, co sprawia rolnikom największą trudność: w przygotowaniu do uruchomieniu działalności agroturystycznej, doskonaleniu działalności oraz możliwości pozyskiwania środków unijnych i krajowych. Rozwój turystyki wiąże się także z powstaniem odpowiedniej infrastruktury – rozbudową bazy noclegowej oraz gastronomicznej o zróżnicowanym standardzie, tworzeniem nowych atrakcyjnych obiektów o znaczeniu turystycznym. Ważnym elementem jest również wzmocnienie jakości przestrzeni publicznej z wszechstronnym wykorzystaniem dla rozwoju dziedzictwa kulturowego. W ramach tego działania konieczne jest wykonanie inwestycji uzupełniających - związanych z infrastrukturą drogową, ścieżkami rowerowymi. Wśród warunków osiągnięcia celów rewitalizacyjnych znajduje się także umiejętność wykreowania nowych produktów turystycznych - w oparciu o istniejące zasoby kultury materialnej, jak i duchowej (znaczenie miejsca).

WIODĄCE KIERUNKI DZIAŁAŃ DLA CELU OPERACYJNEGO 3.2:	<ul style="list-style-type: none">- wsparcie dla przetwórstwa produktów żywnościowych- organizacja miejsc sprzedaży lokalnych produktów rolno-spożywczych- tworzenie dogodnych warunków prawno-organizacyjnych do powstawania i funkcjonowania małej i średniej przedsiębiorczości- promocja na zewnątrz walorów wypoczynkowo-rekreacyjnych, dobrych warunków życia oraz możliwości inwestycyjnych w gminie (w celu pozyskania turystów, potencjalnych mieszkańców, inwestorów)- wspieranie dywersyfikacji działalności gospodarstw rolnych w kierunku działalności pozarolniczej np. agroturystyki- stworzenie i promocja produktu lokalnego
--	--

²² Na podstawie; „Zintegrowana Strategia Rozwoju Przygranicznego Obszaru Funkcjonalnego Aktywne Pogranicze na lata 2015-2020”

3.2 PRZEDSIĘWZIĘCIA REWITALIZACYJNE

Obligatoryjnym elementem Programu Rewitalizacji jest **opis przedsięwzięć rewitalizacyjnych**, w szczególności o charakterze społecznym oraz gospodarczym, środowiskowym, przestrzenno-funkcjonalnym lub technicznym, w tym **lista planowanych podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych i charakterystyka pozostałych dopuszczalnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych**.

W świetle wytycznych, lista planowanych podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych powinna mieć formę opisów zawierających w odniesieniu do każdego przedsięwzięcia:

- nazwę,
- wskazanie podmiotów je realizujących,
- zakres realizowanych zadań,
- lokalizację (miejsce przeprowadzenia danego projektu),
- szacowaną wartość,
- prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji.

Spora część umieszczonych w ramach niniejszego LPR przedsięwzięć będzie realizowane przez podmioty publiczne (tj. gminę Piszczac oraz gminne jednostki organizacyjne). Jednocześnie należy zaznaczyć, że podstawowym ich założeniem jest doprowadzenie do wygenerowanie, zgodnych z celami Lokalnego Programu Rewitalizacji, aktywności mieszkańców, nie tylko obszaru rewitalizacji, lecz również całej gminy. Osiągnięcie tego efektu wiąże się z gotowości gminy Piszczac do aktualizacji niniejszego Programu zgodnie z ujawnionymi z czasem priorytetami mieszkańców.

3.2.1 LISTA PLANOWANYCH PRZEDSIĘWZIĘĆ REWITALIZACYJNYCH

Przedsięwzięcia rewitalizacyjne, które zostały uwzględnione w ramach niniejszego Programu Rewitalizacji stanowią wyraz oddolnej aktywności podmiotów publicznych, prywatnych oraz społecznych, które formułując własne propozycje działania chcą przyczynić się do rewitalizacji na obszarach kumulacji negatywnych zjawisk społecznych, gospodarczych, przestrzenno – funkcjonalnych, technicznych oraz negatywnego oddziaływania na środowisko naturalne.

W trakcie prac nad przedmiotowym Programem Rewitalizacji wskazano szereg przedsięwzięć oferujących kompleksowe rozwiązanie zdiagnozowanych problemów obszaru rewitalizacji. Identyfikacja projektów została przeprowadzona w ramach otwartego naboru przedsięwzięć (w postaci tzw. fiszek), który odbył się w dniach 21-28.08.2017. Poza tym przedsięwzięcia wpływały w ramach wewnętrznego zgłaszania propozycji w trakcie prowadzonych konsultacji społecznych, a także innych spotkań, na których poruszono problem rewitalizacji np. zebrania sołectkie, komisje i posiedzenia radnych gminy.

Wyłonienia przedsięwzięć, mających charakter kluczowy dla osiągnięcia założonych celów strategicznych Programu Rewitalizacji, które zostały umieszczone na liście podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych dokonano w oparciu o opinie mieszkańców (mieszkańcy dokonali hierarchizacji najważniejszych projektów podczas konsultacji, które odbyły się drogą elektroniczną w dniach 30-31.08.2017 r. za pośrednictwem strony internetowej Urzędu Gminy Piszczac - główna strona, zakładka „Gmina” i zakładka: „Lokalny Program Rewitalizacji”) oraz ocenę formalną i merytoryczną projektów, bazującą na obiektywnych kryteriach strategicznych, przeprowadzoną przez zespół pracujący nad Programem.

Podczas oceny przedsięwzięć rewitalizacyjnych wzięto pod uwagę przede wszystkim następujące kryteria:

1. **Zakres informacji na temat przedsięwzięcia** - kompletność fiszki przedsięwzięcia.
2. **Spójność terytorialną** - działania prowadzone w ramach przedsięwzięcia będą na obszarze rewitalizacji i będą skierowane dla mieszkańców obszaru rewitalizacji.
3. **Kompleksowość** - kompleksowość oddziaływania przedsięwzięcia na sferę społeczną oraz przynajmniej na jedną z następujących sfer: gospodarczą, środowiskową, techniczną, przestrzenno-funkcjonalną; preferowane były projekty oddziałujące na największą liczbę sfer.
4. **Zasadność realizacji** - przedsięwzięcie bezpośrednio wpływa na niwelowanie problemów zdiagnozowanych na obszarze rewitalizacji.
5. **Komplementarność** – przedsięwzięcie spełnia kryteria komplementarności przestrzennej, problemowej, proceduralno-instytucjonalnej, międzyokresowej, źródeł finansowania.
6. **Spójność strategiczna** – założone w przedsięwzięciu działań są spójne ze zdiagnozowanymi celami i kierunkami działań ujętymi w Programie Rewitalizacji.
7. **Wpływ na osiągnięcie założonych celów strategicznych** – określone w przedsięwzięciu wskaźniki wpływają na osiągnięcie celu strategicznego.

Poniżej przedstawiono listę przedsięwzięć zgłoszonych w otwartej procedurze naboru kart przedsięwzięć do Programu Rewitalizacji. Zadania – poprzez stronę internetową gminy – zgłaszane były w ostatniej fazie prac nad Programem Rewitalizacji.

Ze zgłoszonych przedsięwzięć wybrano te, które mają największy potencjał dokonywania oczekiwanych zmian na obszarze rewitalizacji i obszarze zdegradowanym (umieszczono je na liście przedsięwzięć podstawowych), zaś pozostałe znalazły się w charakterystyce pozostałych dopuszczalnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Co ważne – kryterium umieszczenia zadania zarówno na liście podstawowej, jak i „dodatkowej” – było rozwiązywanie zdefiniowanych problemów społecznych, gospodarczych, przestrzenno-funkcjonalnych, technicznych i środowiskowych. **Jednocześnie należy podkreślić, że wszystkie przedsięwzięcia umieszczone w ramach niniejszego LPR (bez względu na to czy zostały zwarte na liście 1 czy liście 2) mają niebagatelne znaczenie dla prawidłowości i efektywności prowadzonego na obszarze gminy Piszczac procesu rewitalizacji społeczno-gospodarczej.**

Numer porządkowy, każdego przedsięwzięcia składa się z dwóch elementów. Pierwszy to cyfra porządkowa nadana w projekcie Programu Rewitalizacji. Druga cyfra numeru porządkowego oznacza listę na której znajduje się przedsięwzięcie. Listę podstawowych

przedsięwzięć rewitalizacyjnych oznaczono **liczbą 1**, natomiast pozostałych dopuszczalnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych **liczbą 2**.

Tabela 5 Lista 1 – Lista podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Nr porządkowy	Nazwa przedsięwzięcia			Wnioskodawca/Realizator/Partner	
1/1	„Głęboka modernizacja budynku Gminnego Ośrodka Kultury w celu przywrócenia oraz nadania mu nowych funkcji użytkowych wraz z zagospodarowaniem terenu funkcjonalnie powiązanego z obiektem oraz zakupem niezbędnego wyposażenia”			Gmina Piszczac/Gmina Piszczac	
/Powiązanie z celami LPR	Powiązanie bezpośrednie		Cel strategiczny 1	Cel strategiczny 2	Cel strategiczny 3
	Powiązanie pośrednie		✓	✓	
Odziaływanie przedsięwzięcia	Sfera społeczna	Sfera gospodarcza	Sfera środowiskowa	Sfera techniczna	Sfera funkcjonalno-przestrzenna
	✓	✓	✓	✓	✓
Lokalizacja przedsięwzięcia	Adres			Umiejscowienie	
	Obszar rewitalizacji – działki nr 262 i nr 269			Obszar rewitalizacji	✓
Ramy realizacji	Orientacyjna wartość przedsięwzięcia		Termin realizacji	Źródło finansowania	
	2 500 000,00		2019-2020	Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020 (Działanie 13.4 Rewitalizacja obszarów wiejskich) oraz środki budżetu gminy Piszczac	
Opis problemu	<p>Budynek Gminnego Centrum Kultury i Sportu w Piszczacu powstał w okresie międzywojennym. Jego stan techniczny pozostawia wiele do życzenia. Wymaga on przeprowadzenia generalnego remontu. Niezbędna jest wymiana stropu, pokrycia dachowego, stolarki okiennej i drzwiowej oraz wykonanie termomodernizacji ścian zewnętrznych. Generalnego remontu wymagają również pomieszczenia wewnątrz budynku. Wśród palących problemów obiektu znajduje się brak niezbędnego wyposażenia (m.in. multimedialnego) ograniczający w sposób znaczny możliwość prowadzenia oraz rozszerzenia oferty kulturalnej placówki. Budynek nie jest dostosowany do potrzeb osób niepełnosprawnych lub z trudnościami w poruszaniu się. Zły stan techniczny budynku oraz brak zagospodarowania i uporządkowania przestrzeni wokół niego wpływa na znaczne obniżenie atrakcyjności oferty kulturalnej jednostki.</p> <p>Braki w podstawowym wyposażeniu, sprzętowe i długo eksploatowane urządzenia znacząco obniżają efektywność działania placówki objętej inwestycją, mogą stwarzać zagrożenie dla zdrowia użytkowników, znacząco ograniczają również jakość i zakres proponowanej oferty kulturalnej.</p>				

Źródło: Spacer studyjny z dnia 17.08.2017r.

Wśród zdiagnozowanych problemów instytucji znajduje się: mało bezpieczna infrastruktura techniczna, nieurządzone i niezagospodarowane otoczenie placówki; słaba dostępność dla potencjalnych użytkowników do dóbr i instytucji kultury z powodu trudności w utrzymaniu zdolności do pełnienia swoich funkcji przez w/w instytucje, co spowodowane jest niedostateczną liczbą udogodnień dla niepełnosprawnych, słabym zagospodarowaniem terenu otoczenia, złym stanem technicznym budynku GCKiS, którego sale mogą zostać zaadaptowane do nowych funkcji użytkowych, niewystarczający poziom jakości, atrakcyjności, dostosowania do potrzeb określonych grup i zakres oferty kulturalnej gminy, form spędzania wolnego czasu (w tym niedostateczna liczba organizowanych imprez kulturalnych wewnątrz budynków i w ich otoczeniu, będący konsekwencją braku niezbędnego wyposażenia i zdiagnozowanych wyżej deficytów, który powoduje niewielką ilość propozycji aktywności i integracji dla danych grup umożliwiających rozwój osobisty, konieczność pracy na własnym, indywidualnym sprzęcie, który nie nadaje się do obsługi wydarzeń o szerszym zasięgu, i zmusza niekiedy organizatorów do wynajmu profesjonalnego sprzętu, co generuje dodatkowe koszty; niedostateczna zdolność instytucji kultury do obsługi większej liczby odbiorców/ użytkowników z powodu barier architektonicznych, niewystarczającego wyposażenia będącego standardem prawidłowej pracy np. sprzęt komputerowy ze specjalistycznym oprogramowaniem graficznym, muzycznym, które zmusza organizatorów do realizacji mniejszej liczby wydarzeń kulturalnych; niewystarczający poziom zabezpieczenia obiektów objętych inwestycją na wypadek zagrożeń, powoduje spadek odpowiedzialności jej użytkowników za utrzymanie estetyki, a stan techniczny niektórych długo eksploatowanych urządzeń może stwarzać zagrożenie dla zdrowia i życia ich użytkowników; niedostatecznie spełnione standardy użytkowania właściwe dla działalności instytucji kultury zwiększające koszty eksploatacji budynku; wysokie koszty eksploatacyjne sprzętu, wyposażenia użytkowanego przez wiele lat; niedostateczna promocja dostępnej oferty kulturalnej gminy ma negatywny wpływ na atrakcyjność gminy Piszczac na zewnątrz - dla turystów, co ogranicza bodźce do rozwoju lokalnego, w tym biznesu. Efektem obecnej sytuacji jest niewykorzystany potencjał kulturowy i turystyczny gminy.

Cel przedsięwzięcia

Głównym celem przedsięwzięcia jest rozwój infrastruktury obszarów zdegradowanych przyczyniający się do rozwiązywania zdiagnozowanych problemów społecznych tychże obszarów. Przedmiotowy cel zostanie osiągnięty w efekcie realizacji następujących celów szczegółowych:

1. Kompleksowa przebudowa i adaptacja zdegradowanego budynku Gminnego Centrum Kultury i Sportu w celu nadania mu nowych funkcji użytkowych ukierunkowanych na eliminację zdiagnozowanych problemów społecznych obszaru rewitalizacji.
2. Podniesienie jakości życia mieszkańców obszaru rewitalizacji.
3. Zmniejszenie wykluczenia społecznego i zwiększenie szans na zatrudnienie osób z grup marginalizowanych (m.in. osób bezrobotnych, z niepełnosprawnościami, itd.) poprzez rozwój ekonomii społecznej.
4. Wzmocnienie potencjału społeczno-gospodarczego obszaru rewitalizacji.
5. Poprawa dostępności do usług społecznych świadczonych w społeczności lokalnej.

Zakres realizowanych zadań

Głównym zamierzeniem przedmiotowego projektu jest kompleksowe przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu mieszkańców obszaru rewitalizacji. W ramach przedsięwzięcia zdegradowany i dotychczas użytkowany w znikomym zakresie budynek zostanie zaadaptowany w celu przeciwdziałania zdiagnozowanym problemom lokalnej społeczności. W budynkach zostanie utworzone miejsce spotkań i aktywności społecznej oraz obywatelskiej dla wszystkich mieszkańców. Zostanie stworzona atrakcyjna oferta spędzania czasu dla lokalnej społeczności. Podstawowym założeniem przedmiotowej placówki będzie integracja międzypokoleniowa, wobec czego w budynku zostaną skupione usługi oferowane na rzecz seniorów oraz dzieci i młodzieży. Stworzenie centrum aktywności lokalnej będzie impulsem do prowadzenia szeregu inicjatyw na rzecz przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu i zawodowemu mieszkańców obszaru rewitalizacji. W ramach projektu przewidziane jest również zagospodarowanie terenu wokół budynku – zieleń, nasadzenia, obiekty małej architektury – ławki, kosze na śmieci, plac zabaw oraz siłownia napowietrzna umieszczone obok siebie. W pomieszczeniach znajdujących w budynku umieszczona zostanie spółdzielnia socjalna prowadząca działalność w zakresie: usług opiekuńczych dla osób starszych, obsługą terenów zielonych w gminie (koszenie poboczy, porządkowanie zieleni, odśnieżanie) oraz prowadzeniem wypożyczalni sprzętu rehabilitacyjnego. W budynku utworzony zostanie punkt wypożyczania osobom starszym, chorym i niepełnosprawnym niezbędnego sprzętu rehabilitacyjnego i opiekuńczego. Mieszkańcy będą mogli wypożyczyć sprzęt w zależności od rodzajów schorzeń, z uwzględnieniem potrzeb w zakresie ich samodzielności i funkcjonalności oraz zaleceń do rehabilitacji i terapii. Działalność wypożyczalni kierowana będzie przede wszystkim do osób, których sprawność psychofizyczna wymagała stosowania specjalistycznego sprzętu z powodu prowadzonej rehabilitacji i terapii czy trudności w samodzielnym poruszaniu się. Przedsięwzięcie zakłada zakup niezbędnego sprzętu, który będzie można wypożyczyć bezpłatnie. Oprócz tego, w budynku prowadzony będzie punkt poradnictwa społecznego. Celem działalności punktu poradnictwa społecznego będzie poprawa dostępności do szerokiej jakości usług o charakterze społecznym i zawodowym. Adresatami usług świadczonymi przez punkt będą osoby wykluczone lub zagrożone wykluczeniem społecznym, w tym osoby niepełnosprawne.

Podstawowym argumentem przemawiającym z koniecznością realizacji przedmiotowej inwestycji są oczekiwania społeczności lokalnej wyartykułowane podczas konsultacji społecznych prowadzonych w ramach opracowania niniejszego Lokalnego Programu Rewitalizacji. O dużej potrzebie podjęcia interwencji w zakresie kompleksowej adaptacji zdegradowanego budynku w celu przywrócenia mu i nadania nowych funkcji świadczy m.in. tak duża liczba głosów oddanych na przedmiotowy projekt w ramach głosowania internetowego, które odbyło się w dniach 30 -31.08.2017 r.

Projekt będzie miał bardzo duży wpływ na rozwiązywanie głównych problemów społecznych zdiagnozowanych w obrębie obszaru rewitalizacji (marazm, bierność, brak aktywności zawodowej, społecznej i obywatelskiej mieszkańców). Projekt przyczynia się do zwiększenia fizycznej dostępności rynku pracy poprzez działania infrastrukturalne, co ułatwi dostęp do rynku pracy dla osób, które potencjalnie będą tam pracować. Będzie miał również pozytywny wpływ na wzrost aktywności gospodarczej na obszarze rewitalizacji. Przedsięwzięcie przyczyni się do zwiększenia dostępu do dobrej jakości nowych i niedrogich usług społecznych (np. kulturalno-rekreacyjnych – stworzenie oferty spędzania wolnego czasu dla seniorów oraz dzieci i młodzieży oraz zdrowotnych –siłownia napowietrzna i plac zabaw). Stworzy warunki do aktywności i rekreacji plenerowej mieszkańcom, korzystnie wpływając na ich stan zdrowia. Projekt przyczynia się do ograniczenia problemów społecznych – bezrobocia, niewystarczającej liczby miejsc spędzania wolnego czasu i integracji międzypokoleniowej (minimalizujących występowanie zjawisk patologicznych), pogarszającego się stanu zdrowia mieszkańców obszaru rewitalizacji (m.in. zwiększająca się liczba osób, w tym dzieci i młodzieży, borykających się z problemami nadwagi czy otyłości, które są głównie efektem nieprawidłowych nawyków ruchowych oraz żywieniowych). Projekt wpłynie również na zwiększenie dostępu do dobrej jakości niedrogich usług kulturalnych (mała biblioteczka umożliwiająca wyposażenie książek, poradników, itp.).

W efekcie realizacji projektu nastąpi poprawa obsługi całego obszaru rewitalizacji (100%) i stworzone zostaną nowe możliwości rozwoju (np. rozwój usług na rzecz seniorów). Dzięki temu będzie on miał pozytywny wpływ na redukcję bezrobocia na obszarze rewitalizacji. Projekt nie zakłada relokacji/przesiedlenia mieszkańców z obszaru rewitalizacji. Stwarza warunki dla aktywności i rekreacji plenerowej mieszkańców, korzystnie wpływającej na ich stan zdrowia. Zaadaptowany budynek będzie stwarzał możliwości rozwoju kompetencji społecznych mieszkańców i wykorzystania ich talentów oraz przyczyni się do o ochrony i wzmocnienia dziedzictwa niematerialnego społeczności lokalnej (np. organizacja wystaw rękodzieła, wieczorków poetyckich). Projekt przyczyni się również do przywrócenia wartości

	<p>użytkowych i nie spełniającym współczesnych standardów. Zachowuje również elementy istotne dla spójności wizualnej i krajobrazu kulturowego.</p> <p>Ma on kluczowe znaczenie dla likwidacji głównych barier rozwoju obszaru rewitalizacji (mały potencjał gospodarczy obszaru, niewystarczająca liczba miejsc pracy, w tym brak pracy dla osób niepełnosprawnych, brak integracji społeczeństwa, deficyt oferty spędzania wolnego czasu; marazm i bierność w zakresie podejmowania jakichkolwiek aktywności czy to społecznych czy gospodarczych), a przez to otwiera możliwość uruchomienia innych przedsięwzięć zawartych w programie rewitalizacji (m.in. aktywne włączenie mieszkańców obszaru rewitalizacji, ochrona zdrowia mieszkańców i podnoszenie ich świadomości ekologicznej, integracja społeczności lokalnej, w tym międzypokoleniowa, zwiększenie aktywności obywatelskiej; przeciwdziałanie uzależnieniom i przemocy domowej). Zawiera ona elementy zapewniające wieloaspektowe i komplementarne wykorzystanie jego efektów, zgodnie z więcej niż jednym celem programu rewitalizacji. W jego ramach zostanie wykorzystana wiedza i kompetencje powstałe w innych projektach. Chodzi tu głównie o duże doświadczenie pracowników Urzędu Gminy Piszczac związane z realizacją projektów współfinansowanych ze środków zewnętrznych (np. środki pochodzące z Unii Europejskiej). Dzięki przeprowadzeniu dużej liczby działań współfinansowanych Wnioskodawca nabył odpowiednią praktykę w zakresie realizacji tego typu projektów. Szczególnie cenne będzie doświadczenie zdobyte podczas realizacji projektów polegających na przeciwdziałaniu wykluczeniu społecznemu społeczności lokalnej. W ramach planowanego projektu możliwe będzie wykorzystanie już wcześniej zastosowanych rozwiązań i dobrych praktyk, co pozwoli na zaoszczędzenie czasu oraz nakładów finansowych.</p> <p>Przedmiotowy projekt będzie miał również pozytywny wpływ na politykę ochrony, zrównoważonego rozwoju oraz promowanie równości kobiet i mężczyzn oraz niedyskryminacji. Po pierwsze w jego ramach zastosowane zostaną nowoczesne rozwiązania odnawialnych źródeł energii - instalacja kolektorów słonecznych zamontowana dla potrzeb przygotowywania ciepłej wody użytkowej. Projekt zawiera nowoczesne, energooszczędne rozwiązania techniczne i technologiczne zmniejszające koszty eksploatacyjne i wpływ na środowisko (energooszczędne oświetlenie LED). Bez wątplenia wpłynie również na poprawę życia osób z obszaru rewitalizacji.</p> <p>W efekcie realizacji przedsięwzięcia powstanie infrastruktura, która będzie wykorzystywana m.in. przy realizacji innych projektów, tj. dotyczących przeciwdziałaniu wykluczeniu społecznemu (wykorzystanie sal do prowadzenia szkoleń), aktywizacji społecznej i obywatelskiej mieszkańców, ochrony dziedzictwa niematerialnego i tradycji obszaru rewitalizacji oraz gminy Piszczac. Za realizacją przedmiotowego przedsięwzięcia przemawia w szczególności deklarowana przez mieszkańców obszaru rewitalizacji chęć realizacji szeregu inicjatyw (integrujących mieszkańców, gwarantujących nową ofertę spędzania wolnego czasu, aktywizujących do działań na wspólnoty lokalnej, integrujących międzypokoleniowo) z wykorzystaniem nowo utworzonej infrastruktury.</p>			
Produkty	Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Wartość docelowa	Źródło pomiaru wartości docelowej wskaźnika
	Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach	szt.	1	Protokół odbioru końcowego
	Liczba przedsięwzięć otrzymujących wsparcie	szt.	1	Protokół odbioru końcowego
	Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją	szt. ha	1 0,3921	Protokół odbioru końcowego
Rezultaty	Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Wartość docelowa	Źródło pomiaru wartości docelowej wskaźnika
	Liczba osób korzystających z obiektów infrastruktury społecznej/kulturalnej/turystycznej	osoby/rok	200	Statystyki własne wnioskodawcy

	będącej przedmiotem projektu			
	Liczba przedsiębiorstw ulokowanych na zrewitalizowanych obszarach	szt.	1	Informacje Urzędu Gminy Piszczac
Planowane efekty przedsięwzięcia	<p>Realizacja projektu stworzy bogate zaplecze kulturalne dla mieszkańców gminy Piszczac (w tym obszaru rewitalizacji), dostępne dla wszystkich potencjalnych użytkowników, w największym możliwym stopniu, zgodnie z koncepcją uniwersalnego projektowania. Poprawa dostępności obiektu kultury, wyposażenia, estetyki przestrzeni i bezpieczeństwa, a także wzbogacone oferty GCKiS ułatwią zachowanie dziedzictwa kulturowego gminy, wzmocnią jej atrakcyjność turystyczną, przyczynią się też do rozwoju kapitału społecznego mieszkańców, bo atrakcyjna i dostosowana do potrzeb danej grupy oferta kulturalna wpłynie pozytywnie na możliwości rozwoju osobistego, wzmocnienia poczucia tożsamości lokalnej i kultywowania tradycji, wzrostu aktywności zawodowej ludności. Planowana inwestycja dzięki eliminacji barier dostępu dla osób niepełnosprawnych i stwarzaniu dla nich udogodnień ułatwiających uczestnictwo w kulturze (doposażenie w sprzęt IT) przeciwdziałać będzie marginalizacji tej grupy, wykluczeniu cyfrowemu, umożliwi udział w nowoczesnej kulturze, który zwiększy ich aktywność i poczucie integracji ze społeczeństwem. Efektem inwestycji będzie wzrost liczby odwiedzających obiekty kultury, zarówno wśród mieszkańców gminy i okolic (mobilizacja wewnętrzna), jak też turystów z całego kraju/zagranicy, co wpłynie na poprawę jakości życia mieszkańców, wzrost potencjału kreującego dochody i zatrudnienia w regionie. Ponadto, realizacja projektu zapewni gminie niższe koszty utrzymania infrastruktury -odnowiona wymaga mniej nakładów (ograniczenie zużycia energii, wzrost bezpieczeństwa użytkownika obiektu), dlatego też prace modernizacyjne i adaptacyjne należy wykonać jak najszybciej, by nie generowały dodatkowych kosztów użytkownika, a w przyszłości - wyższych kosztów wykonania inwestycji.</p>			
Przedsięwzięcia komplementarne	<ul style="list-style-type: none"> ✓ „Uporządkowanie i zagospodarowanie zdegradowanych przestrzeni publicznych w miejscowości Piszczac w celu przywrócenia im nowych funkcji użytkowych” ✓ „Rewitalizacja zdegradowanych terenów sportowych w celu przywrócenia im funkcji użytkowych” ✓ „Utworzenie targowiska gminnego” ✓ „Rozwój ekonomii społecznej w gminie Piszczac” ✓ „Aktywne włączenie obszaru rewitalizacji w gminie Piszczac -Kompleksowy program aktywizacji społeczno-zawodowej mieszkańców” ✓ „Zmniejszenie emisji zanieczyszczeń w gminie Piszczac poprzez wykorzystanie OZE” ✓ "Jedz i żyj zdrowo- międzypokoleniowe warsztaty kulinarne" ✓ "Utworzenie miejsca rekreacji w Piszczacu - budowa placu zabaw" ✓ „Aktywna wspólnota lokalna źródłem rozwoju gminy Piszczac” ✓ „MODA NA SENIORA- Wykorzystanie potencjału osób starszych na rzecz społeczności gminy Piszczac” ✓ „Wsparcie sektora rolnictwa na obszarze gminy Piszczac” ✓ „Modernizacja stadionu GLKS Lutnia Piszczac” ✓ „Czyste Środowisko =Zdrowi mieszkańcy – zintegrowane działania w zakresie podniesienia świadomości zdrowotnej i ekologicznej mieszkańców oraz integracji międzypokoleniowej” ✓ „Z TRADYCIĄ W PRZYSZŁOŚĆ - zintegrowane działania na rzecz pielęgnowania i kultywowania dziedzictwa lokalnego” ✓ „Mówimy NIE uzależnieniom i przemocy” ✓ „Monitoring obywatelski” 			

Nr porządkowy	Nazwa przedsięwzięcia		Wnioskodawca/Realizator/Partner		
2/1	„Uporządkowanie i zagospodarowanie zdegradowanych przestrzeni publicznych w miejscowości Piszczac w celu przywrócenia im nowych funkcji użytkowych”		Gmina Piszczac/Parafia Rzymskokatolicka pod wezwaniem Podwyższenia Krzyża Świętego w Piszczacu		
/Powiązanie z celami LPR	Powiązanie bezpośrednie		Cel strategiczny 1	Cel strategiczny 2	Cel strategiczny 3
	Powiązanie pośrednie		✓	✓	✓
Oddziaływanie przedsięwzięcia	Sfera społeczna	Sfera Gospodarcza	Sfera środowiskowa	Sfera techniczna	Sfera funkcjonalno-przestrzenna
	✓	✓	✓	✓	✓
Lokalizacja przedsięwzięcia	Adres		Umiejscowienie		
	Obszar rewitalizacji – działki: nr 271 oraz 377		Obszar rewitalizacji	✓	
Ramy realizacji	Orientacyjna wartość przedsięwzięcia	Termin realizacji		Źródło finansowania	
	1 500 000,00	2019-2020		Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020 (Działanie 13.4 Rewitalizacja obszarów wiejskich) oraz środki budżetu gminy Piszczac i Parafii Rzymskokatolickiej pod wezwaniem Podwyższenia Krzyża Świętego w Piszczacu	
Opis problemu	<p>Wśród zdiagnozowanych problemów obszaru rewitalizacji znajduje się zły stan przestrzeni publicznych, w szczególności mowa tutaj o terenach znajdujących się przy rzece. Znajdują się one w chwili obecnej w stanie naturalnym. Dostępny teren nad rzeką stanowi zielenie nie urządzone, bez możliwości rekreacji. Głównym atutem miejsca jest naturalnie płynąca rzeka, występująca roślinność i ukształtowanie terenu. Teren ten jest jednocześnie niedostępny dla człowieka.</p> <p>Wśród podstawowych problemów w sferze przestrzenno-funkcjonalnej obszaru rewitalizacji znajdują się: nieład parkingowy; dewastacja przestrzeni publicznych; złe warunki sanitarne; niezagospodarowanie i nieporządkowanie centralnej, reprezentacyjnej części miejscowości gminnej; obniżony odbiór estetyczny ważnych w skali gminy miejsc. Dla wszystkich użytkowników niezwykle istotna jest również potrzeba zapewnienia poczucia bezpieczeństwa w tym rejonie. Niedostateczny poziom utrzymania bieżącego powoduje zanieczyszczenie terenu (śmieci, zanieczyszczenia sanitarne), szczególnie uciążliwe dla mieszkańców terenów w bezpośredniej okolicy. Niska jakość przestrzeni publicznych decyduje o obniżeniu jakości życia i atrakcyjności miasta dla mieszkańców i przyjezdnych.</p>				

	
<p>Cel przedsięwzięcia</p>	<p>Głównym celem przedsięwzięcia jest polepszenie jakości życia mieszkańców obszaru rewitalizacji oraz zwiększenie dostępności lokalnych walorów turystycznych poprzez uporządkowanie i zagospodarowanie najważniejszych w skali gminy Piszczac przestrzeni publicznych. W efekcie realizacji przedsięwzięcia nastąpi wsparcie lokalnego wzrostu gospodarczego poprzez ochronę, promowanie i rozwój turystycznych walorów obszaru. Projekt przyczyni się do pobudzenia gospodarki opartej na kapitale ludzkim i możliwości zarobkowania na skutek zwiększonego ruchu turystycznego. Zadbane dziedzictwo naturalne pozytywnie wpłynie na jakość życia poprzez budowanie więzi społecznych, wzmacnianie poczucia tożsamości lokalnej i dumy z miejsca zamieszkania. Celem pośrednim projektu jest poprawa zagospodarowania układu komunikacji, w tym budowa ciągów pieszo-jezdnych, uporządkowanie nieładu parkingowego, w tym miejsc postojowych dla pojazdów osób niepełnosprawnych, likwidacja barier architektonicznych wpływająca na podniesienie dostępności obiektów dla osób mających trudności w poruszaniu się (osoby niepełnosprawne na wózkach inwalidzkich, itp.) oraz usprawni system komunikacji dla wszystkich mieszkańców i osób przyjezdnych. Zagospodarowanie terenu publicznego przyczyni się do stworzenia zwartej – estetycznej i funkcjonalnej przestrzeni w niema centralnej – reprezentacyjnej części gminy. Przewiduje się, że dzięki rewitalizacji obszar stanie się atrakcyjniejszy nie tylko estetycznie ale i gospodarczo.</p>
<p>Zakres realizowanych zadań</p>	<p>Zakres projektu obejmuje uporządkowanie zdegradowanych przestrzeni publicznych znajdujących się w reprezentacyjnej części gminy:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uporządkowanie istniejącej zieleni, nowe nasadzenia, wyposażenie w obiekty małej architektury (fontanna, ławki, kosze na śmieci), budowa ciągów pieszych i oświetlenia skweru znajdującego się na działce nr 271, - częściowe zagospodarowanie działki nr 377 przy kościele poprzez wykonanie: alejek, oświetlenia, uporządkowanie przestrzeni, wykonanie nasadzenia drzew i krzewów, uporządkowanie terenu przy rzece, montaż obiektów małej architektury. <p>W efekcie realizacji przedsięwzięcia teren zostanie w pełni udostępniony osobom z niepełnosprawnościami (m.in. krawężnik najazdowe, szerokość ścieżek dostosowana dla potrzeb osób poruszających się na wózkach inwalidzkich).</p> <p>Podstawowym argumentem przemawiającym z niezbędnością realizacji przedmiotowej inwestycji są oczekiwania społeczności lokalnej wyartykułowane podczas konsultacji społecznych prowadzonych w ramach opracowania niniejszego Lokalnego Programu Rewitalizacji. O dużej potrzebie podjęcia interwencji w zakresie rewitalizacji zdegradowanych przestrzeni publicznych świadczy tak duża liczba głosów oddanych na przedmiotowy projekt w ramach głosowania internetowego, które odbyło się w dniach 30-31.08.2017 r. Projekt przyczyni się do zwiększenia fizycznej dostępności rynku pracy poprzez działania infrastrukturalne (poprzez budowę ścieżek i chodników ułatwiających poruszanie się ludności do miejsca zatrudnienia). W efekcie zagospodarowania zdegradowanej przestrzeni publicznej nastąpi poprawa obsługi całego obszaru rewitalizacji (100%) i stworzone zostaną nowe możliwości rozwoju (np. rozwój agroturystyki). Projekt nie zakłada relokacji/przesiedlenia mieszkańców z obszaru rewitalizacji. Wpłynie na uporządkowanie i uzupełnienie układu przestrzennego obszaru rewitalizacji. Projekt polega na poprawie estetyki i funkcjonalności zdegradowanych przestrzeni publicznych oraz przywróci im wartości użytkowe i przestrzenne. Zachowuje on elementy istotne dla spójności wizualnej i krajobrazu kulturowego oraz przyczynia się do likwidacji kolizji widokowych. Zawiera ona elementy zapewniające wieloaspektowe i komplementarne wykorzystanie jego efektów, zgodnie z więcej niż jednym celem programu rewitalizacji. Poza tym będzie wykorzystywał produkty i rezultaty innych projektów. Bez wątpienia będzie on</p>

	<p>stanowił kontynuację i uzupełnienie innych, zrealizowanych w latach ubiegłych przedsięwzięć, mających na celu zarówno poprawę jakości przestrzeni publicznych wpływających na podniesienie jakości życia mieszkańców i atrakcyjności turystycznej obszaru, jaki wzrost aktywności gospodarczej. W jego ramach zostanie wykorzystana wiedza i kompetencje powstałe w innych projektach. Chodzi tu głównie o duże doświadczenie pracowników Urzędu Gminy Piszczac związane z realizacją projektów współfinansowanych ze środków wewnętrznych (np. środki pochodzące z Unii Europejskiej). Dzięki przeprowadzeniu dużej liczby działań współfinansowanych Wnioskodawca nabył odpowiednią praktykę w zakresie realizacji tego typu projektów. Przedmiotowy projekt będzie miał również pozytywny wpływ na politykę ochrony, zrównoważonego rozwoju oraz promowanie równości kobiet i mężczyzn oraz niedyskryminacji. W jego ramach zastosowane zostaną nowoczesne rozwiązania odnawialnych źródeł energii – kolektory słoneczne do przygotowywania c.w.u. oraz oświetlenie hybrydowe. Poza tym wykorzystane zostaną energooszczędne rozwiązania technologiczne i techniczne zmniejszające koszty eksploatacyjne i wpływ na środowisko – energooszczędne oświetlenie w budynku. Dodatkowo przewiduje on ochronę bioróżnorodności obszaru – zlikwidowanie niekontrolowanego ruchu turystycznego.</p>			
Produkty	<p>Nazwa wskaźnika</p>	<p>Jednostka miary</p>	<p>Wartość docelowa</p>	<p>Źródło pomiaru wartości docelowej wskaźnika</p>
	<p>Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach</p>	<p>szt.</p>	<p>1</p>	<p>Protokół odbioru końcowego</p>
	<p>Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami</p>	<p>szt.</p>	<p>1</p>	<p>Protokół odbioru końcowego</p>
	<p>Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją</p>	<p>ha</p>	<p>1,05</p>	<p>Protokół odbioru końcowego</p>
Rezultaty	<p>Nazwa wskaźnika</p>	<p>Jednostka miary</p>	<p>Wartość docelowa</p>	<p>Źródło pomiaru wartości docelowej wskaźnika</p>
	<p>Liczba osób korzystających z obiektów infrastruktury społecznej/kulturalnej/turystycznej będącej przedmiotem projektu</p>	<p>osoby/rok</p>	<p>2 500</p>	<p>Statystyki własne wnioskodawcy</p>
Planowane efekty przedsięwzięcia	<p>W efekcie realizacji projektu nastąpi zagospodarowanie społecznie oczekiwanych zdegradowanych przestrzeni publicznych. Stworzone zostaną miejsca dające realną alternatywę dla dotychczasowych sposobów spędzania wolnego czasu na obszarze rewitalizacji. Nastąpi zwiększenie oferty turystycznej obszaru rewitalizacji. Projekt przyniesie także efekty w sferze gospodarczej – ożywienie lokalnej gospodarki w zakresie turystyki. Dzięki niemu nastąpi również pozytywna zmiana wizerunku obszaru rewitalizacji i estetyzacja otoczenia, co przyczyni się do zwiększenia poczucia tożsamości przestrzennej mieszkańców. Bez wątpienia wpłynie również na ochronę lokalnego dziedzictwa naturalnego będącego nie tylko bogactwem gminy Piszczac, lecz całego regionu.</p> <p>Podstawowym argumentem przemawiającym za realizacją przedmiotowego przedsięwzięcia jest deklarowana przez społeczność lokalną chęć realizacji oddolnych inicjatyw w oparciu o nową infrastrukturę (m.in. integracja międzypokoleniowa, rodzinne wydarzenia).</p>			
Przedsięwzięcia komplementarne	<ul style="list-style-type: none"> ✓ „Głęboka modernizacja budynku Gminnego Ośrodka Kultury w celu przywrócenia oraz nadania mu nowych funkcji użytkowych wraz z zagospodarowaniem terenu funkcjonalnie powiązanego z obiektem oraz zakupem niezbędnego wyposażenia” ✓ „Rewitalizacja zdegradowanych terenów sportowych w celu przywrócenia im funkcji użytkowych” ✓ „Utworzenie targowiska gminnego” ✓ „Rozwój ekonomii społecznej w gminie Piszczac” ✓ „Aktywne włączenie obszaru rewitalizacji w gminie Piszczac -Kompleksowy program aktywizacji społeczno-zawodowej mieszkańców” ✓ „Zmniejszenie emisji zanieczyszczeń w gminie Piszczac poprzez wykorzystanie OZE” ✓ "Jedz i żyj zdrowo- międzypokoleniowe warsztaty kulinarne" 			

	<ul style="list-style-type: none"> ✓ "Utworzenie miejsca rekreacji w Piszczacu - budowa placu zabaw" ✓ „Aktywna wspólnota lokalna źródłem rozwoju gminy Piszczac” ✓ „MODA NA SENIORA- Wykorzystanie potencjału osób starszych na rzecz społeczności gminy Piszczac” ✓ „Wsparcie sektora rolnictwa na obszarze gminy Piszczac” ✓ „Modernizacja stadionu GLKS Lutnia Piszczac” ✓ „Czyste Środowisko =Zdrowi mieszkańcy – zintegrowane działania w zakresie podniesienia świadomości zdrowotnej i ekologicznej mieszkańców oraz integracji międzypokoleniowej” ✓ „Z TRADYCYJĄ W PRZYSZŁOŚĆ - zintegrowane działania na rzecz pielęgnowania i kultywowania dziedzictwa lokalnego” ✓ „Mówimy NIE uzależnieniom i przemocy” ✓ „Monitoring obywatelski”
--	---

Nr porządkowy	Nazwa przedsięwzięcia		Wnioskodawca/Realizator/Partner			
3/1	„Rewitalizacja zdegradowanych terenów sportowych w celu przywrócenia im funkcji użytkowych”		Gmina Piszczac/Gmina Piszczac			
/Powiązanie z celami LPR			Cel strategiczny 1	Cel strategiczny 2	Cel strategiczny 3	
	Powiązanie bezpośrednie		✓	✓		
	Powiązanie pośrednie					
Oddziaływanie przedsięwzięcia	Sfera społeczna	Sfera Gospodarcza	Sfera środowiskowa	Sfera techniczna	Sfera funkcjonalno-przestrzenna	
	✓		✓	✓	✓	
Lokalizacja przedsięwzięcia	Adres			Umiejscowienie		
	Obszar rewitalizacji – działki: nr 262 i 269			Obszar rewitalizacji	✓	
				Poza obszarem rewitalizacji		
Ramy realizacji	Orientacyjna wartość przedsięwzięcia		Termin realizacji		Źródło finansowania	
	2 500 000,00		2019-2020		Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020 (Działanie 13.4 Rewitalizacja obszarów wiejskich) oraz środki budżetu gminy Piszczac	
Opis problemu	<p>Stan obecny terenów sportowych przy Zespole Placówek Oświatowych w Piszczacu pozostawia wiele do życzenia. Bieżnia, nawierzchnia trawiasta boiska piłkarskiego oraz nawierzchnia asfaltowa boiska wielofunkcyjnego jest bardzo zniszczona i nierówna. Sprzęt sportowy jest tj. bramki, kosze itp. jest mocno zużyty.</p> <p>Tereny sportowe przy ZSO w Piszczacu wpisane są w świadomość mieszkańców jako ważne miejsce na mapie sportowo-rekreacyjno-kulturalnej nie tylko obszaru rewitalizacji, lecz również całej gminy. W trakcie prowadzonych konsultacji społecznych mieszkańcy</p>					

	<p>wielokrotnie wskazywali na te tereny; powinny zostać objęte działaniami rewitalizacji w celu przywrócenia zdegradowanemu obszarów funkcji użytkowej.</p> <p>Boiska mają naturalną nawierzchnię trawiastą, której stan techniczny jest zły i nie nadaje się do realizacji funkcji sportowej (nierówna powierzchnia mogąca zagrażać zdrowiu korzystających z niej użytkowników – różnego rodzaju kontuzje). Poza tym boiska nie mają trybun (miejsc siedzących) w związku z tym kibice uczestniczący w imprezach sportowych zmuszeni są oglądać je na stojąco. Stanowi to duże utrudnienie. W obecnym stanie prowadzone zajęcia dla młodzieży szkolnej są mało atrakcyjne, wobec czego nie cieszą się dużym powodzeniem.</p> <p>Jednocześnie należy podkreślić, że jest to miejsce nie gwarantujące bezpieczeństwa przebywającej tam ludności – brak jest oświetlenia terenu. W związku z tym organizacja imprez zarówno sportowych, jak i pozostałych wiąże się z dużym ryzykiem. Jest to również przestrzeń, która sprzyja występowaniu zachowań dewiacyjnych (okoliczna młodzież z uwagi na brak alternatywnej rozrywki spędza wolny czas, urządzając spotkania, podczas których pije się alkohol w przestrzeni publicznej).</p> <p>Wśród problemów obszaru rewitalizacji (oraz całej gminy) znajduje się deficyt dobrze wyposażonych obiektów sportowych umożliwiających przełamywanie negatywnych przyzwyczajeń i złych nawyków dzieci i młodzieży oraz osób dorosłych (brak aktywności ruchowej, spędzanie czasu wolnego przed telewizorem czy komputerem) będących przyczyną różnego rodzaju schorzeń – otyłości, nadwagi, chorób układu ruchu, wad postawy, jak również chorób układu krążenia. Przedmiotowy deficyt powoduje kolejne problemy – niewystarczającą ofertę w zakresie aktywnych form sportu oraz mogących „zaszczepić” ducha zdrowego i sportowego stylu życia. Niewystarczające jest również wyposażenie obszaru rewitalizacji w infrastrukturę rekreacyjną oraz pozwalającą na aktywne spędzanie wolnego czasu i integracją, zarówno społeczną, jak i międzypokoleniową.</p>
<p>Cel przedsięwzięcia</p>	<p>Celem przedsięwzięcia jest kompleksowe uporządkowanie zaniedbanych i zaniebanych terenów publicznych oraz poprawa infrastruktury sportowo-rekreacyjnej w oparciu o istniejącą bazę sportową znajdującą się przy ZSO w Piszczacu. Celami projektu są:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Poprawa jakości i standardu życia mieszkańców obszaru rewitalizacji. 2. Przeciwdziałanie zdiagnozowanym problemom obszaru rewitalizacji, tj. deficytu miejsc i oferty spędzania wolnego czasu, braku atrakcyjnych miejsc aktywności ruchowej, małej aktywności ruchowej mieszkańców, problemów zdrowotnych mieszkańców, małej świadomości mieszkańców w zakresie niezbędności prowadzenia aktywnego trybu życia. 3. Przywrócenie pierwotnych funkcji zdegradowanym obszarom o szczególnym znaczeniu dla rozwoju społecznego nie tylko obszaru rewitalizacji, lecz całej gminy Piszczac.
<p>Zakres realizowanych zadań</p>	<p>Ostateczny kształt i zakres projektu został ustalony podczas konsultacji społecznych (spotkanie informacyjno-warsztatowe w dniu 17 sierpnia 2017 r.) z mieszkańcami w zakresie oczekiwanych i pożądaných funkcji obiektu. Wśród najczęściej pojawiających się oczekiwań społeczność obszaru rewitalizacji pojawiało się: dostosowanie funkcji obiektu w taki sposób, aby możliwe było prowadzenie w nim m.in.: zajęć dla rodziców z dziećmi (integrujących pokolenia), cyklicznych spotkań społeczności lokalnej, festynów rodzinnych, organizacja zajęć i zawodów sportowych oraz sprawnościowych.</p> <p>W ramach zadania planowane jest wykonanie:</p>

- ✓ nowego boiska do piłki nożnej,
- ✓ nowego boiska do piłki siatkowej,
- ✓ nowego boiska do piłki koszykowej,
- ✓ nowej bieżni lekkoatletycznej,
- ✓ rozbudowy placu zabaw.

Przedsięwzięcie obejmuje również zakup niezbędnego wyposażenia (m.in. bramki, kosze, piłki, inny niezbędny sprzęt sportowy).

Projekt przyczyni się do zwiększania dostępu do dobrej jakości niedrogich usług społecznych – w jego ramach powstanie infrastruktura, w której będą mogły być prowadzone usługi społeczne rekreacyjne, sportowe, zdrowotne i kulturalne. Poza tym projekt przyczyni się do zwiększenia bezpieczeństwa na rewitalizowanym obszarze poprzez montaż nowego oświetlenia. Stworzy on również warunki do aktywności i rekreacji plenerowej mieszkańców, korzystnie wpływając na ich stan zdrowia, a także umożliwi rozwój kompetencji społecznych mieszkańców i wykorzystania ich talentów. Przyczyni się do ochrony i wzmocnienia dziedzictwa niematerialnego społeczności lokalnej. Będzie on sprzyjał uzupełnieniu i uporządkowaniu ładu przestrzennego obszaru rewitalizacji. Przywróci on wartości użytkowe i przestrzenne obiektom zdegradowanym, nie spełniającym współczesnych standardów. Polega na poprawie estetyki i funkcjonalności przestrzeni publicznych. Zawiera nowoczesne i energooszczędne rozwiązania techniczne zmniejszające koszty eksploatacyjne i wpływ na środowisko (lampy LED). Co najważniejsze, projekt będzie sprzyjał poprawie życia osób poprzez przygotowanie zrewitalizowanej infrastruktury do świadczenia usług dla zróżnicowanych potrzeb mieszkańców, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb dzieci, niepełnosprawnych, osób starszych. Projekt ma kluczowe znaczenie dla likwidacji głównych barier rozwoju obszaru rewitalizacji, a przez to otwiera możliwości uruchomienia innych przedsięwzięć zawartych w programie rewitalizacji (realizacja szeregu przedsięwzięć integrujących lokalną społeczność, promujących proekologiczne zachowania oraz aktywne i zdrowy styl życia z wykorzystaniem infrastruktury sportowej). Zawiera elementy zapewniające wieloaspektowe i komplementarne wykorzystanie efektów, zgodnie z więcej niż jednym celem programu rewitalizacji.

Wśród głównych przesłanek, świadczących o niezwykle istotnej roli przedmiotowego projektu w wyprowadzaniu obszaru rewitalizacji ze stanu kryzysu i umożliwieniu jego zrównoważonego rozwoju, należy wymienić:

- ✓ modernizację społecznie oczekiwaną infrastrukturę rekreacyjno-wypoczynkową i kulturalną o oddziaływaniu na całą gminę;
- ✓ zapewnienie dzieciom, młodzieży i osobom dorosłym atrakcyjnego miejsca spędzania wolnego czasu związanego z rekreacją i zapobieganie tym samym możliwości występowania zjawisk patologicznych, szczególnie w młodszym pokoleniu;
- ✓ zagwarantowanie miejsca aktywności ruchowej dzieci i młodzieży oraz wprowadzanie zdrowych nawyków,
- ✓ stworzenie atrakcyjnego miejsca spotkań i integracji mieszkańców;
- ✓ ożywienie obszaru zdegradowanego;
- ✓ podniesienie jakości życia mieszkańców;
- ✓ montaż oświetlenia przyczyniającą się do zwiększenia poczucia bezpieczeństwa mieszkańców, którzy będą mogli swobodnie podejmować aktywność ruchową,
- ✓ stworzenie miejsca integracji międzypokoleniowej, gdzie seniorzy będą uczestniczyć we wspólnych zajęciach z dziećmi i młodzieżą.

Produkty	Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Wartość docelowa	Źródło pomiaru wartości docelowej wskaźnika
	Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach	szt.	1	Protokół odbioru końcowego
	Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami	szt.	1	Protokół odbioru końcowego

	Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją	ha	3,61	Protokół odbioru końcowego
Rezultaty	Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Wartość docelowa	Źródło pomiaru wartości docelowej wskaźnika
	Liczba osób korzystających z obiektów infrastruktury społecznej/kulturalnej/turystycznej będącej przedmiotem projektu	osoby/rok	600	Statystyki własne wnioskodawcy
Planowane efekty przedsięwzięcia	<p>Bezpośrednim efektem planowanego przedsięwzięcia będzie poprawa jakości zdegradowanych przestrzeni publicznych, przyczyniająca się do zwiększenia poziomu życia mieszkańców obszaru rewitalizacji. Dzięki realizacji projektu powstanie społecznie oczekiwana infrastruktura umożliwiająca rozwój oferty rekreacyjno-sportowo-kulturalnej. Rewitalizacja obiektów sportowych przy ZSO w Piszczacu będzie impulsem do realizacji szeregu kolejnych oddolnych inicjatyw. Powstanie nowej infrastruktury wpłynie na rozwój zainteresowania i promocje zdrowego i sportowego stylu życia, z drugiej zaś pozwalającej na budowanie silnych relacji i więzi społeczności lokalnej, jak również lokalnego patriotyzmu i dumy z miejsca zamieszkania. Wpłynie również na zwiększenie aktywności ruchowej mieszkańców, a także rozwój oferty spędzania wolnego czasu. Będzie to miejsce „pozytywnej energii”, w obrębie którego prowadzone będą inicjatywy przełamujące marazm i bierność społeczności lokalnej.</p> <p>Argumentem przemawiającym za realizacją przedmiotowego przedsięwzięcia jest deklarowana przez społeczność lokalną chęć realizacji oddolnych inicjatyw w oparciu o zrewitalizowaną infrastrukturę (m.in. organizacja zajęć sportowych czy wydarzeń promujących zdrowy styl życia i odpowiedzialne zachowania wobec środowiska naturalnego). Ważne jest także zgromadzenie w jednym obiekcie szeregu funkcji związanych z kulturą, sportem i rekreacją. Będzie to miejsce nie tylko stanowiące centrum życia sportowego i rekreacyjnego (udostępnienie miejsca spotkań mieszkańców, poprawa kondycji, zdrowia, aktywności ruchowej mieszkańców, promocja zdrowego stylu życia), ale również życia kulturalnego (możliwość organizacji imprez plenerowych integrujących społeczność obszaru rewitalizacji i wpływających na zacieśnianie się więzi społecznych).</p>			
Przedsięwzięcia komplementarne	<ul style="list-style-type: none"> ✓ „Głęboka modernizacja budynku Gminnego Ośrodka Kultury w celu przywrócenia oraz nadania mu nowych funkcji użytkowych wraz z zagospodarowaniem terenu funkcjonalnie powiązanego z obiektem oraz zakupem niezbędnego wyposażenia” ✓ „Uporządkowanie i zagospodarowanie zdegradowanych przestrzeni publicznych w miejscowości Piszczac w celu przywrócenia im nowych funkcji użytkowych” ✓ „Utworzenie targowiska gminnego” ✓ „Rozwój ekonomii społecznej w gminie Piszczac” ✓ „Aktywne włączenie obszaru rewitalizacji w gminie Piszczac -Kompleksowy program aktywizacji społeczno-zawodowej mieszkańców” ✓ „Zmniejszenie emisji zanieczyszczeń w gminie Piszczac poprzez wykorzystanie OZE” ✓ "Jedz i żyj zdrowo- międzypokoleniowe warsztaty kulinarne" ✓ "Utworzenie miejsca rekreacji w Piszczacu - budowa placu zabaw" ✓ „Aktywna wspólnota lokalna źródłem rozwoju gminy Piszczac” ✓ „MODA NA SENIORA- Wykorzystanie potencjału osób starszych na rzecz społeczności gminy Piszczac” ✓ „Wsparcie sektora rolnictwa na obszarze gminy Piszczac” ✓ „Modernizacja stadionu GLKS Lutnia Piszczac” ✓ „Czyste Środowisko =Zdrowi mieszkańcy – zintegrowane działania w zakresie podniesienia świadomości zdrowotnej i ekologicznej mieszkańców oraz integracji międzypokoleniowej” ✓ „Z TRADYCJĄ W PRZYSZŁOŚĆ - zintegrowane działania na rzecz pielęgnowania i kultywowania dziedzictwa lokalnego” 			

	<ul style="list-style-type: none"> ✓ „Mówimy NIE uzależnieniom i przemocy” ✓ „Monitoring obywatelski”
--	---

Nr porządkowy	Nazwa przedsięwzięcia		Wnioskodawca/Realizator/Partner		
4/1	„Utworzenie targowiska gminnego”		Gmina Piszczac/Gmina Piszczac		
/Powiązanie z celami LPR	Powiązanie bezpośrednie		Cel strategiczny 1	Cel strategiczny 2	Cel strategiczny 3
			✓	✓	✓
Odziaływanie przedsięwzięcia	Powiązanie pośrednie				
	Sfera społeczna	Sfera Gospodarcza	Sfera środowiskowa	Sfera techniczna	Sfera funkcjonalno-przestrzenna
	✓	✓	✓	✓	✓
Lokalizacja przedsięwzięcia	Adres		Umiejscowienie		
	Obszar rewitalizacji – działki: 939/1		Obszar rewitalizacji	✓	
Ramy realizacji	Orientacyjna wartość przedsięwzięcia		Termin realizacji		Źródło finansowania
	1 500 000,00		2020-2021		Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020 (Działanie 13.4 Rewitalizacja obszarów wiejskich) oraz środki budżetu gminy Piszczac
Opis problemu	<p>Zarówno na terenie miejscowości Piszczac, jak i całej gminy brakuje miejsca, na którym tego typu działalność mogłaby być prowadzona w sposób zorganizowany i zgodny z wymogami sanitarnymi. Skutkiem braku takiego terenu jest nieuporządkowany handel w miejscach do tego nieprzeznaczonych, co znacząco pogarsza estetykę miejscowości, a także powoduje zagrożenie bezpieczeństwa (handel w pobliżu drogi, zagrożenie sanitarne). Poza tym brak specjalnie przygotowanej do tego infrastruktury targowej ogranicza obrót lokalnymi produktami rolnymi obniżając dochody mieszkańców gminy. Zdiagnozowanym problemem obszaru rewitalizacji jest niska aktywność gospodarcza mieszkańców. Ze względu na brak miejsc pracy spora część mieszkańców zmuszona jest korzystać z pomocy społecznej oferowanej przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Piszczacu.</p> <p>Miejsce, w obrębie którego prowadzona jest działalność handlowa posiada nierówną, gruntową powierzchnię. Brak jest jakiegokolwiek infrastruktury umożliwiającej sprzedaż, wobec czego w momencie przebywania osób prowadzących sprzedaż panuje tam totalny chaos i nieład.</p>				

	
<p>Cel przedsięwzięcia</p>	<p>Głównym celem projektu jest poprawa wykorzystania walorów przestrzennych i społeczno-gospodarczych obszaru rewitalizacji prowadząca do przeciwdziałania zdiagnozowanym problemom (bezrobociu, niskim dochodom lokalnej społeczności, deficytu miejsc pracy, małej aktywności gospodarczej mieszkańców). Podejmowane działania ukierunkowane są na rozwój lokalnej przedsiębiorczości, w tym zwiększanie obrotu lokalnymi produktami rolnymi oraz zwiększenie dochodów lokalnej społeczności z tytułu możliwości zbytu ww. produktów. Poza tym projekt ma na celu zwiększenie liczby osób prowadzących działalność gospodarczą nie tylko w obszarze rewitalizacji, lecz całej gminy.</p>
<p>Zakres realizowanych zadań</p>	<p>W ramach przedsięwzięcia planuje się budowę targowiska gminnego, a w jego ramach:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ utwardzenie placu targowego, ✓ niezbędne wyposażenie placu targowego – zadaszone stoły i stoiska do sprzedaży, ✓ utworzenie parkingu, ✓ utworzenie wolnej powierzchni, na której będzie można ustawić tymczasowe stragany (handel obwoźny). <p>Inwestycja ta służyć ma rozwojowi gospodarstwu całej gminy Piszczac, w tym wspierać rolników i lokalnym producentów sprzedających swoje produkty.</p> <p>Podstawowym argumentem przemawiającym z koniecznością realizacji przedmiotowej inwestycji są oczekiwania społeczności lokalnej wyartykułowane podczas konsultacji społecznych prowadzonych w ramach opracowania niniejszego Lokalnego Programu Rewitalizacji. O dużej potrzebie podjęcia interwencji w zakresie utworzenia targowiska gminnego świadczy tak duża liczba głosów oddanych na przedmiotowy projekt w ramach głosowania internetowego, które odbyło się w dniach 30-31.08.2017 r.</p> <p>Projekt będzie miał bardzo duży wpływ na wzrostu aktywności gospodarczej na obszarze rewitalizacji. Po pierwsze planowanym efektem jego realizacji będzie zwiększenie liczby podmiotów gospodarczych prywatnych prowadzących samodzielnie działalność. Po drugie do obsługi nowo utworzonej infrastruktury (głównie utrzymywanie porządku) zostanie zaangażowana utworzona spółdzielnia socjalna dająca szansę na zatrudnienie mieszkańców z grup marginalizowanych). Przyczyni się on do zwiększenia dostępu do dobrej jakości nowych i niedrogich usług. Dzięki jego realizacji osobom borykającym się z problemami społecznymi (niepełnosprawne, wykluczone społecznie) zostanie stworzona możliwość uzyskania pracy (spółdzielnia socjalna obsługująca nowopowstałą infrastrukturę). Bez wątpienia, dzięki montażowi oświetlenia, będzie miał on wpływ na zwiększenie bezpieczeństwa na obszarze rewitalizacji. W efekcie zagospodarowania zdegradowanej przestrzeni publicznej nastąpi poprawa obsługi całego obszaru rewitalizacji (100%) i stworzone zostaną nowe możliwości rozwoju. Dzięki temu będzie on miał pozytywny wpływ na redukcję bezrobocia na obszarze rewitalizacji. Projekt nie zakłada relokacji/przesiedlenia mieszkańców z obszaru rewitalizacji.</p>

	<p>Ma on kluczowe znaczenie dla likwidacji głównych barier rozwoju obszaru rewitalizacji (mały potencjał gospodarczy obszaru, niewystarczająca liczba miejsc pracy, w tym barak pracy dla osób niepełnosprawnych), a przez to otwiera możliwość uruchomienia innych przedsięwzięć zawartych w programie rewitalizacji (m.in. utworzenie spółdzielni socjalnej, aktywne włączenie mieszkańców obszaru rewitalizacji). Zawiera ona elementy zapewniające wieloaspektowe i komplementarne wykorzystanie jego efektów, zgodnie z więcej niż jednym celem programu rewitalizacji.</p> <p>Projekt będzie wykorzystywał produkty projektu realizowanego ze środków EFS polegającego na utworzeniu spółdzielni socjalnej. Poza tym będzie wykorzystywał produkty i rezultaty innych projektów. Bez wątpienia będzie on stanowił kontynuację i uzupełnienie innych, zrealizowanych w latach ubiegłych przedsięwzięć, mających na celu zarówno poprawę jakości przestrzeni publicznych wpływających na podniesienie jakości życia mieszkańców i atrakcyjności gospodarczej obszaru. W jego ramach zostanie wykorzystana wiedza i kompetencje powstałe w innych projektach. Chodzi tu głównie o duże doświadczenie pracowników Urzędu Gminy Piszczac związane z realizacją projektów współfinansowanych ze środków zewnętrznych (np. środki pochodzące z Unii Europejskiej). Dzięki przeprowadzeniu dużej liczby działań współfinansowanych Wnioskodawca nabył odpowiednią praktykę w zakresie realizacji tego typu projektów. Szczególnie cenne będzie doświadczenie zdobyte podczas realizacji projektów polegających na uporządkowaniu terenów zdegradowanych. W ramach planowanego projektu możliwe będzie wykorzystanie już wcześniej zastosowanych rozwiązań i dobrych praktyk, co pozwoli na zaoszczędzenie czasu oraz nakładów finansowych.</p>			
Produkty	<p>Nazwa wskaźnika</p>	<p>Jednostka miary</p>	<p>Wartość docelowa</p>	<p>Źródło pomiaru wartości docelowej wskaźnika</p>
	<p>Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami</p>	<p>szt.</p>	<p>1</p>	<p>Protokół odbioru końcowego</p>
	<p>Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją</p>	<p>Ha</p>	<p>1,594</p>	<p>Protokół odbioru końcowego</p>
Rezultaty	<p>Nazwa wskaźnika</p>	<p>Jednostka miary</p>	<p>Wartość docelowa</p>	<p>Źródło pomiaru wartości docelowej wskaźnika</p>
	<p>Liczba osób korzystających z obiektów infrastruktury społecznej/kulturalnej/turystycznej będącej przedmiotem projektu</p>	<p>osoby/rok</p>	<p>3 000</p>	<p>Statystyki własne wnioskodawcy</p>
	<p>Powierzchnia terenów przygotowanych pod działalność gospodarczą</p>	<p>m²</p>	<p>0,00</p>	<p>Protokół odbioru końcowego</p>
Planowane efekty przedsięwzięcia	<p>Planowanym efektem realizowanego przedsięwzięcia będzie ożywienie społeczno-gospodarcze wyznaczonego obszaru rewitalizacji oraz całej gminy Piszczac. Powstanie infrastruktury targowiska wpłynie na zwiększenie możliwości zarobkowania przez społeczność lokalną. Nastąpi również tworzenie więzi handlowych – odbiorcy w prosty sposób będą mogli kontrolować pochodzenie towaru. Stworzone zostaną warunki dla rozwoju lokalnej przedsiębiorczości (lokalne centrum zbytu skupiające wokół siebie inne rodzaje aktywności gospodarczej). Poza tym bezpośrednia konkurencja wymusi na producentach ciągle podnoszenie jakości produkowanych towarów. Z punktu widzenia klientów, rozwój struktur drobnego handlu stwarza lepsze możliwości zaopatrzenia się w produkty lokalne, często charakteryzujące się specyficznymi właściwościami, nieprzetworzone, świeże i atrakcyjne cenowo. Sprzedaż produktów bezpośrednio przetworzonych w gospodarstwie pozwoli na wyeliminowanie wielu pośredników i pokaże rzeczywiste relacje cen żywności.</p>			

Przedsięwzięcia komplementarne	<ul style="list-style-type: none"> ✓ „Głęboka modernizacja budynku Gminnego Ośrodka Kultury w celu przywrócenia oraz nadania mu nowych funkcji użytkowych wraz z zagospodarowaniem terenu funkcjonalnie powiązanego z obiektem oraz zakupem niezbędnego wyposażenia” ✓ „Uporządkowanie i zagospodarowanie zdegradowanych przestrzeni publicznych w miejscowości Piszczac w celu przywrócenia im nowych funkcji użytkowych” ✓ „Rewitalizacja zdegradowanych terenów sportowych w celu przywrócenia im funkcji użytkowych” ✓ „Rozwój ekonomii społecznej w gminie Piszczac” ✓ „Aktywne włączenie obszaru rewitalizacji w gminie Piszczac -Kompleksowy program aktywizacji społeczno-zawodowej mieszkańców” ✓ „Zmniejszenie emisji zanieczyszczeń w gminie Piszczac poprzez wykorzystanie OZE” ✓ "Jedz i żyj zdrowo- międzypokoleniowe warsztaty kulinarne" ✓ "Utworzenie miejsca rekreacji w Piszczacu - budowa placu zabaw" ✓ „Aktywna wspólnota lokalna źródłem rozwoju gminy Piszczac” ✓ „MODA NA SENIORA- Wykorzystanie potencjału osób starszych na rzecz społeczności gminy Piszczac” ✓ „Wsparcie sektora rolnictwa na obszarze gminy Piszczac” ✓ „Modernizacja stadionu GLKS Lutnia Piszczac” ✓ „Czyste Środowisko =Zdrowi mieszkańcy – zintegrowane działania w zakresie podniesienia świadomości zdrowotnej i ekologicznej mieszkańców oraz integracji międzypokoleniowej” ✓ „Z TRADYCYJĄ W PRZYSZŁOŚĆ - zintegrowane działania na rzecz pielęgnowania i kultywowania dziedzictwa lokalnego” ✓ „Mówimy NIE uzależnieniom i przemocy” ✓ „Monitoring obywatelski”
---	--

Nr porządkowy	Nazwa przedsięwzięcia			Wnioskodawca/Realizator/Partner		
5/1	„Rozwój ekonomii społecznej w gminie Piszczac”			Gmina Piszczac/Gmina Piszczac		
/Powiązanie z celami LPR				Cel strategiczny 1	Cel strategiczny 2	Cel strategiczny 3
	Powiązanie bezpośrednie			✓	✓	✓
	Powiązanie pośrednie					
Oddziaływanie przedsięwzięcia	Sfera społeczna	Sfera gospodarcza		Sfera środowiskowa	Sfera techniczna	Sfera funkcjonalno-przestrzenna
	✓	✓				✓
Lokalizacja przedsięwzięcia	Adres				Umiejscowienie	
	Obszar rewitalizacji – sołectwo Piszczac				Obszar rewitalizacji	✓
					Poza obszarem rewitalizacji	

	Orientacyjna wartość przedsięwzięcia	Termin realizacji	Źródło finansowania
Ramy realizacji	300 000,00	2018	Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020 (Działanie 11. 3 Ekonomia społeczna) oraz środki budżetu gminy Piszczac
Opis problemu	Wśród głównych zjawisk kryzysowych zachodzącym w sferze społecznej w wyznaczonym obszarze rewitalizacji, silnie związanym z innymi negatywnymi procesami, jest bezrobocie. Bezrobocie, w szczególności długotrwałe (przekraczające 12 miesięcy), jest bardzo niekorzystne społecznie, gdyż wpływa negatywnie zarówno na warunki bytowe jednostki lub rodziny (długotrwały brak stałego wynagrodzenia, uzależnienie od wsparcia z systemu pomocy społecznej), jak również kondycję psychofizyczną (zaburzenia zdrowia psychicznego dolegliwości psychosomatyczne) oraz społeczną (pogłębiającą się izolacją społeczną, spadek aktywności osoby pozostającej bez pracy). Problematiczny jest również brak miejsc pracy, w tym w szczególności umożliwiających zatrudnienie osób z niepełnosprawnościami. Wśród mieszkańców obszaru rewitalizacji znajdują się zarówno osoby z różnego rodzaju problemami – alkoholicy, osoby nieporadne życiowo - ale także osoby, które choć mają przygotowanie zawodowe i długo były aktywne na rynku pracy, nie mogą znaleźć zatrudnienia ze względu na wiek.		
Cel przedsięwzięcia	Głównym celem przedsięwzięcia jest rozwój i upowszechnianie ekonomii społecznej, w tym wzrost zatrudnialności w sektorze ekonomii społecznej w gminie Piszczac, w szczególności w wyznaczonym obszarze rewitalizacji.		
Zakres realizowanych zadań	<p>Grupę docelową projektu będą stanowiły osoby wykluczone lub zagrożone ubóstwem i wykluczeniem społecznym, o ile mieszczą się w katalogu osób wskazanych w Wytocznych w zakresie realizacji przedsięwzięć w obszarze włączenia społecznego i zwalczania ubóstwa z wykorzystaniem środków Europejskiego Funduszu Społecznego i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego na lata 2014-2020.</p> <p>Do katalogu tego należą:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) osoby lub rodziny korzystające ze świadczeń z pomocy społecznej zgodnie z ustawą z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej lub kwalifikujące się do objęcia wsparciem pomocy społecznej, tj. spełniające co najmniej jedną z przesłanek określonych w art. 7 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej; b) osoby, o których mowa w art. 1 ust. 2 ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym; c) osoby przebywające w pieczy zastępczej lub opuszczające pieczę zastępczą oraz rodziny przeżywające trudności w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, o których mowa w ustawie z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej; d) osoby nieletnie, wobec których zastosowano środki zapobiegania i zwalczania demoralizacji i przestępczości zgodnie z ustawą z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (Dz. U. z 2014 r. poz. 382); e) osoby przebywające w młodzieżowych ośrodkach wychowawczych i młodzieżowych ośrodkach socjoterapii, o których mowa w ustawie z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572, z późn. zm.); f) osoby z niepełnosprawnością - osoby z niepełnosprawnością w rozumieniu Wytocznych w zakresie realizacji zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami oraz zasady równości szans kobiet i mężczyzn w ramach funduszy unijnych na lata 2014-2020; g) rodziny z dzieckiem z niepełnosprawnością, o ile co najmniej jeden z rodziców lub opiekunów nie pracuje ze względu na konieczność sprawowania opieki nad dzieckiem z niepełnosprawnością; h) osoby, dla których ustalono III profil pomocy, zgodnie z ustawą z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2016 r. poz. 645, z późn. zm.); i) osoby bezdomne lub dotknięte wykluczeniem z dostępu do mieszkań w rozumieniu Wytocznych Ministra Infrastruktury i Rozwoju w zakresie monitorowania postępu rzeczowego i realizacji programów operacyjnych na lata 2014-2020; j) osoby korzystające z PO PŻ. 		

	<p>Przewiduje się, że w ramach nowopowstałej spółdzielni socjalnej prowadzić będą również osoby z spoza obszaru rewitalizacji (ale z gminy Piszczac). Spółdzielnia będzie prowadzić działalność w zakresie: prowadzenia usług opiekuńczych dla osób starszych, utrzymywaniem i pielęgnowaniem zielni, odśnieżaniem w zimie, utrzymywaniem czystości targowiska gminnego.</p> <p>Projekt przewiduje kompleksowe wsparcie na rzecz tworzenia i funkcjonowania podmiotów ekonomii społecznej – spółdzielni socjalnej ulokowanej w zrewitalizowanym budynku CKiS w Piszczacu. Projekt zakłada uzyskanie wsparcia na założenie spółdzielni socjalnej obejmującego m.in. wsparcie doradczo – szkoleniowe, przyznanie dotacji, wsparcie pomostowe, mentoring w zakresie prowadzenia działalności oraz bezzwrotne wsparcie finansowe na tworzenie nowych podmiotów ekonomii społecznej. Poza tym w jego ramach uzyskanie zostanie wsparcie tworzenia miejsc pracy w sektorze ekonomii społecznej, w tym: subsydiowane zatrudnienie, refundacja wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy, zatrudnienie przejściowe dla osób opuszczających podmioty reintegracyjne czy placówki opiekuńcze – wychowawcze oraz dotacja na przystąpienie oraz zatrudnienie w spółdzielni socjalnej.</p>			
Produkty	Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Wartość docelowa	Źródło pomiaru wartości docelowej wskaźnika
	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie	Osoby	10	Dane Urzędu Gminy Piszczac
	Liczba podmiotów ekonomii społecznej objętych wsparciem	szt.	1	Dane Urzędu Gminy Piszczac
Rezultaty	Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Wartość docelowa	Źródło pomiaru wartości docelowej wskaźnika
	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek)	Osoby	5	Dane Urzędu Gminy Piszczac
	Liczba miejsc pracy utworzonych w przedsiębiorstwach społecznych	Etaty	5	Dane Urzędu Gminy Piszczac
Planowane efekty przedsięwzięcia	Realizacja projektu wpłynie na rozwój ekonomii społecznej w obszarze rewitalizacji, ze szczególnym ukierunkowaniem na tworzenie miejsc pracy w tym sektorze. Dzięki temu nastąpi poprawa dostępu do rynku pracy osób wykluczonych lub zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem, w szczególności osób niepełnosprawnych. Efektem prowadzonych działań będzie zahamowanie zjawiska uzależnienia od pomocy społecznej, dziedziczenia biedy i niekorzystnych postaw społecznych. Dzięki realizacji projektu członkom spółdzielni zostanie umożliwione odbudowanie i podtrzymywanie umiejętności uczestniczenia w życiu społeczności lokalnej i pełnienia ról społecznych w miejscu pracy i zamieszkania. Oprócz tego uzyskają oni szansę na odbudowanie i podtrzymanie zdolności do samodzielnego świadczenia pracy na rynku pracy.			
Przedsięwzięcia komplementarne	<ul style="list-style-type: none"> ✓ „Głęboka modernizacja budynku Gminnego Ośrodka Kultury w celu przywrócenia oraz nadania mu nowych funkcji użytkowych wraz z zagospodarowaniem terenu funkcjonalnie powiązanego z obiektem oraz zakupem niezbędnego wyposażenia” ✓ „Uporządkowanie i zagospodarowanie zdegradowanych przestrzeni publicznych w miejscowości Piszczac w celu przywrócenia im nowych funkcji użytkowych” ✓ „Rewitalizacja zdegradowanych terenów sportowych w celu przywrócenia im funkcji użytkowych” ✓ „Utworzenie targowiska gminnego” ✓ „Aktywne włączenie obszaru rewitalizacji w gminie Piszczac -Kompleksowy program aktywizacji społeczno-zawodowej mieszkańców” ✓ „Zmniejszenie emisji zanieczyszczeń w gminie Piszczac poprzez wykorzystanie OZE” ✓ "Jedz i żyj zdrowo- międzypokoleniowe warsztaty kulinarne" 			

	<ul style="list-style-type: none"> ✓ "Utworzenie miejsca rekreacji w Piszczacu - budowa placu zabaw" ✓ „Aktywna wspólnota lokalna źródłem rozwoju gminy Piszczac” ✓ „MODA NA SENIORA- Wykorzystanie potencjału osób starszych na rzecz społeczności gminy Piszczac” ✓ „Wsparcie sektora rolnictwa na obszarze gminy Piszczac” ✓ „Modernizacja stadionu GLKS Lutnia Piszczac” ✓ „Czyste Środowisko =Zdrowi mieszkańcy – zintegrowane działania w zakresie podniesienia świadomości zdrowotnej i ekologicznej mieszkańców oraz integracji międzypokoleniowej” ✓ „Z TRADYCYJĄ W PRZYSZŁOŚĆ - zintegrowane działania na rzecz pielęgnowania i kultywowania dziedzictwa lokalnego” ✓ „Mówimy NIE uzależnieniom i przemocy” ✓ „Monitoring obywatelski”
--	---

Nr porządkowy	Nazwa przedsięwzięcia			Wnioskodawca/Realizator/Partner	
6/1	„Aktywne włączenie obszaru rewitalizacji w gminie Piszczac -Kompleksowy program aktywizacji społeczno-zawodowej mieszkańców”			Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Piszczacu/Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Piszczacu	
/Powiązanie z celami LPR	Powiązanie bezpośrednie		Cel strategiczny 1	Cel strategiczny 2	Cel strategiczny 3
	Powiązanie pośrednie		✓	✓	✓
Oddziaływanie przedsięwzięcia	Sfera społeczna	Sfera gospodarcza	Sfera środowiskowa	Sfera techniczna	Sfera funkcjonalno-przestrzenna
	✓	✓			✓
Lokalizacja przedsięwzięcia	Adres			Umiejscowienie	
	Obszar rewitalizacji – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Piszczacu oraz Gminne Centrum Kultury i Sportu			Obszar rewitalizacji	✓
Poza obszarem rewitalizacji					
Ramy realizacji	Orientacyjna wartość przedsięwzięcia		Termin realizacji		Źródło finansowania
	500 000,00		2020-21		Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020 (Działanie 11.1 Aktywne włączenie) oraz środki budżetu gminy Piszczac
Opis problemu	Dokonana analiza środowiska społecznego gminy Piszczac, a przede wszystkim obszaru rewitalizacji, pozwoliła na wskazanie intensywności występowania poszczególnych niekorzystnych zjawisk i problemów.				

Liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w PUP w Białej Podlaskiej, zamieszkujących obszar rewitalizacji, na przestrzeni czterech analizowanych lat również uległa zmniejszeniu. Na terenie sołectwa Piszczac liczba ta spadła ze 120 w 2013 roku do 98 w roku 2016. Oznacza to 18,33%-owy spadek. Liczba bezrobotnych kobiet zamieszkujących obszar rewitalizacji kształtowała się w latach 2013-2016 na poziomie: 72 kobiety (2013 r.), 54 kobiety (2014 r.), 45 kobiet (2015 r.) oraz 49 kobiet (2016 r.). Ich udział w ogólnej liczbie bezrobotnych mieszkańców sołectwa Piszczac wyniósł w analizowanym okresie odpowiednio: 60% (2013 r.), 47,37% (2014 r.), 50,56% (2015 r.) oraz 50% (2016 r.). Spadek liczby bezrobotnych nie wynika z pozytywnych zmian na lokalnym rynku pracy, tj. nie jest skorelowany z powstaniem nowych miejsc pracy na obszarze gminy, ale, z dużym prawdopodobieństwem, jest następstwem zjawiska odpływu mieszkańców. Część z mieszkańców zdecydowało się na wyjazd i podjęcie pracy za granicami kraju, jednocześnie nie wymeldowując się z terenu gminy. Ponadto statystyki dotyczące bezrobocia w znacznym stopniu zniekształcają obraz zjawiska ze względu na duży stopień tzw. bezrobocia ukrytego oraz powszechności „pracy na czarno”. Poza tym, liczba osób zarejestrowanych jako bezrobotne spada w okresie letnim oraz wiosenno-jesiennym. Ma to związek z popytem na pracowników w okresie tzw. prac sezonowych (prace w rolnictwie, przetwórstwie rolno-spożywczym i budownictwie).

W sołectwie Piszczac, we wszystkich latach analizy (2013-2016), najliczniejszą grupę wśród bezrobotnych mieszkańców tego terenu, zarejestrowanych w PUP w Białej Podlaskiej, stanowiły osoby pomiędzy 41 a 49 rokiem życia. W 2016 roku ich liczba wyniosła 52, w 2015 roku - 49, w 2014 roku – 56, a w 2013 roku 53. Ich udział w ogólnej liczbie bezrobotnych zamieszkujących obszar rewitalizacji kształtował się w latach 2013-2016 na poziomie: 44,17% (2013 r.), 49,12% (2014 r.), 55,06% (2015 r.) oraz 53,06% (2016 r.). Udział bezrobotnych mieszkańców pomiędzy 41-49 rokiem życia w ogólnej liczbie bezrobotnych z terenu sołectwa Piszczac uległ wzrostowi o 20,13%.

Na obszarze rewitalizacji w 2016 oraz 2015 roku odnotowano po 14 osób bezrobotnych powyżej 50 roku życia (włącznie), w 2014 roku – 11 osób, a w 2013 – 15 osób. Oznacza to, że w analizowanym okresie liczba bezrobotnych z tej grupy wiekowej o spadła o 6,67%. Udział bezrobotnych powyżej 50 roku życia (włącznie), zarejestrowanych w PUP w Białej Podlaskiej, w ogólnej liczbie bezrobotnych z sołectwa Piszczac wyniósł w 2016 roku 14,29%. Pomimo, że na przestrzeni lat 2013-2016 liczba bezrobotnych powyżej 50 roku życia (włącznie), zamieszkujących obszar rewitalizacji, uległa spadkowi, ich udział w ogólnej liczbie bezrobotnych z tego obszaru uległ negatywnemu trendowi wzrostowemu. W 2015 roku bezrobotni powyżej 50 roku życia (włącznie), będący mieszkańcami obszaru rewitalizacji, stanowili około 15,73% ogółu bezrobotnych z tego terenu, w 2014 roku – 9,65%, a w 2013 roku – 12,50%. Wzrost, który odnotowano wyniósł 14,32%.

Na obszarze rewitalizacji liczba osób bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych wyniosła w 2013 roku 22, w 2014 roku: 24, w 2015 roku: 23, a w 2016 roku: 25. Jak pokazują powyższe dane na przestrzeni lat 2013-2016 liczba bezrobotnych nieposiadających kwalifikacji zawodowych wzrosła 3 osoby, czyli o około 13,64%. Analizując procentowy udział osób bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych, zamieszkujących sołectwo Piszczac, zarejestrowanych w PUP w Białej Podlaskiej, w ogólnej liczbie bezrobotnych z tego sołectwa, możemy zauważyć, że w 2016 roku udział ten kształtował się na poziomie 25,51%, w 2015 roku: 25,8%, w 2014 roku: 21,05%, a w 2013 roku: 18,33%. Udział ww. mieszkańców w ogólnej liczbie bezrobotnych z sołectwa Piszczac wzrósł zatem o 39,15%.

Pod względem średniego wynagrodzenia brutto gmina Piszczac (2015 r. – 3 127,01 zł) sytuuje się znacznie poniżej średniej dla kraju (4 151 zł) oraz województwa lubelskiego (3 699 zł). W związku z tym należy zakładać, że oprócz problemu bezrobocia na jej terenie występuje również niekorzystne zjawisko niskiej jakości zatrudnienia. Potwierdzają to informacje zebrane od mieszkańców obszaru rewitalizacji – deklarują oni, że zauważalny jest problem tzw. ubogich pracujących: osób, które z uwagi na bardzo niski dochód znajdują się w strefie ubóstwa.

	<p>Wyznaczony obszar rewitalizacji (sołectwo Piszczac) charakteryzuje się dość wysoką koncentracją rodzin wymagających wsparcia z pomocy społecznej. Liczba rodzin zamieszkujących teren sołectwa Piszczac, objętych wsparciem GOPS w Piszczacu, wynosiła: w 2013 roku – 51, w 2014 roku – 50, w 2015 roku – 44, a w 2016 roku – 35. Jak pokazują powyższe dane w badanym okresie nastąpił spadek liczby rodzin, które korzystały z różnych form wsparcia ze strony GOPS. Spadek ten wyniósł 31,37% (16 rodzin). Rodziny zamieszkujące obszar rewitalizacji i korzystające ze wsparcia GOPS w Piszczacu stanowiły odpowiednio: 24,40% (2013 r.), 26,60% (2014 r.), 26,04% (2015 r.) oraz 23,03% (2016 r.) wszystkich rodzin z gminy Piszczac korzystających ze świadczeń pomocy społecznej. Gdy na to zjawisko spojrzemy przez pryzmat potencjału ludnościowego sołectwa Piszczac, zaobserwujemy, że rodziny – beneficjenci pomocy społecznej zamieszkujący obszar rewitalizacji stanowili w 2013 roku 6,80% wszystkich rodzin z tej jednostki. W 2014 roku ich udział w badanej grupie wyniósł 6,70%, w 2015 roku – 5,95%, a w 2016 roku – 4,77%. Po uwzględnieniu potencjału ludnościowego sołectwa Piszczac zaobserwowano, że w 2016 roku udział rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w ogólnej liczbie rodzin z terenu sołectwa był niższy od danych za rok 2013 o 29,88%.</p> <p>Analiza przyczyn przyznawania pomocy społecznej na terenie gminy Piszczac pozwala stwierdzić, że na przestrzeni lat 2013-2016 głównym problemem trudnej sytuacji mieszkańców gminy korzystających ze świadczeń było ubóstwo, bezrobocie, długotrwała lub ciężka choroba oraz niepełnosprawność. W badanym okresie czasu obserwujemy spadek liczby rodzin korzystających ze świadczeń z pomocy społecznej z tytułu bezrobocia, jednakże, w dużej mierze, jest to następstwem emigracji zarobkowej w poszukiwaniu pracy lub pracy lepiej płatnej. W mniejszym stopniu spadek ten jest wynikiem polepszenia sytuacji życiowej rodzin - beneficjentów GOPS. Niepokojący jest również utrzymujący się, wysoki poziom świadczeń udzielanych z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby, co jest niewątpliwie spowodowane starzeniem się społeczności. Bardzo liczna grupa beneficjentów pomocy społecznej to osoby niepełnosprawne oraz zagrożone ubóstwem.</p>
<p>Cel przedsięwzięcia</p>	<p>Cel główny projektu to zahamowanie zjawiska uzależnienia od pomocy społecznej, dziedziczenia biedy i niekorzystnych postaw społecznych oraz poprawa dostępu do rynku pracy osób wykluczonych, bądź zagrożonych wykluczeniem społecznym w wyznaczonym na terenie gminy Piszczac obszarze rewitalizacji. Będzie to możliwe dzięki zwiększeniu aktywności zawodowej i społecznej osób bezrobotnych korzystających z pomocy społecznej. Zrealizowanie projektu doprowadzi też do realizacji niniejszych założeń: zwiększenie odpowiedzialności za własne decyzje i życie zawodowe, zwiększenie zdolności komunikacyjnych, poznanie technik informacyjno – komunikacyjnych, poprawa własnego wizerunku, wzmocnienie poczucia własnej wartości, rozpoznanie predyspozycji zawodowych, zdobycie umiejętności sprawnego poruszania się na rynku pracy, zwiększenie szans powrotu na rynek pracy. Bezpośrednim celem jest podniesienie statusu zawodowego i społecznego uczestników projektu, przez kompleksowe usługi aktywnej integracji zmierzające do poprawy jakości życia 26 osób wykluczonych (w tym dotkniętych ubóstwem) lub zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznymi z ternu wyznaczonego obszaru rewitalizacji.</p>
<p>Zakres realizowanych zadań</p>	<p>Projekt zakłada realizację programu aktywności lokalnej; prowadzonego na rzecz społeczności marginalizowanych oraz zagrożonych wykluczeniem społecznym na obszarach objętych działaniami rewitalizacyjnymi. Przewiduje on kompleksowe wsparcie wyżej wymienionych grup z wykorzystywaniem zróżnicowanych form i metod aktywizacji społeczno-zawodowej, w tym stosowanie instrumentów aktywizacji edukacyjnej, społecznej, zawodowej i/lub zdrowotnej, jak również realizację działań z zakresu aktywnych technik poszukiwania pracy oraz nabywania kompetencji kluczowych spośród katalogu określonego w Zaleceniach Parlamentu Europejskiego i Rady (2006/962/WE z dnia 18 grudnia 2006 r.). Wszystkie działania dostosowane będą do zdiagnozowanych specyficznych potrzeb grup docelowych, w tym m.in. poprzez zastosowanie indywidualnych planów (ścieżek) działania (wsparcia).</p> <p>Zaplanowana została realizacja kompleksowego wsparcia w zakresie usług aktywnej integracji społeczno-zawodowej, edukacyjnej i zdrowotnej:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ społecznym i edukacyjnym- poradnictwo specjalistyczne oraz wsparcie indywidualne i grupowe w zakresie podniesienia kompetencji życiowych i umiejętności społeczno-zawodowych umożliwiających docelowo powrót do życia społecznego; pomoc w uzyskaniu

	<p>zatrudnienia; usługi integracyjne; poradnictwo psychologiczne indywidualne pomagające w przezwycięzeniu problemów osobistych, wzmocnienia samooceny wraz z jednoczesnym zainicjowaniem zmian w poprawie ich sytuacji na rynku pracy; treningi komunikacji, autoprezentacji, warsztaty aktywności zawodowej, grupy wsparcia, poradnictwo edukacyjne;</p> <p>✓ zawodowym - usługi wspierające aktywizację zawodową; poradnictwo zawodowe; szkolenia zawodowe; staże zawodowe;</p> <p>✓ zdrowotnym – poradnictwo zdrowotne.</p> <p>W związku ze złożoną sytuacją problemową uczestników projektu, niezbędne jest wprowadzenie dla nich kompleksowego wsparcia, w celu poprawy ich sytuacji społecznej, a w konsekwencji zawodowej, uniezależnienie się od pomocy społecznej. W rezultacie, przez aktywizację społeczną uczestnicy podejmą próbę podjęcia aktywności i mobilizacji własnych sił w kontakcie z rynkiem pracy. Przewidziane w ramach projektu działania mają na celu minimalizowanie wykluczenia społecznego wśród osób pozostających bez zatrudnienia, osób niepełnosprawnych i osób zagrożonych ubóstwem. Działania wpłyną na zdiagnozowany w obszarze rewitalizacji problem bezrobocia (w tym długotrwałego), który często skutkuje ubóstwem i pogłębieniem stanu wykluczenia zawodowego i społecznego, a także jest przyczyną kolejnych niepożądanych zjawisk, takich jak: uzależnienia czy przemoc w rodzinie.</p> <p>Grupę docelową projektu będą stanowiło: 26 osób wykluczonych (w tym dotknięte ubóstwem) lub osób zagrożonych lub osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym w szczególności:</p> <p>a) osób pozostających bez zatrudnienia,</p> <p>b) osób bezrobotnych – wyłącznie osoby należące do trzeciej grupy osób sprofilowanych jako osoby oddalone od rynku pracy w rozumieniu art. 33 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy,</p> <p>c) osób o niskich kwalifikacjach,</p> <p>d) osób z niepełnosprawnościami (w tym z zaburzeniami psychicznymi),</p> <p>W odniesieniu do osób lub środowisk zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym minimalny poziom efektywności społecznej wyniesie 34% a minimalny poziom efektywności zatrudnieniowej, wyniesie 22%. W odniesieniu do osób o znacznym stopniu niepełnosprawności, osób z niepełnosprawnością intelektualną oraz osób z niepełnosprawnościami sprzężonymi minimalny poziom efektywności społecznej wyniesie 34%, a minimalny poziom efektywności zatrudnieniowej wyniesie 12%.</p> <p>Wskazana grupa to mieszkańcy obszaru rewitalizacji korzystający ze świadczeń ośrodka pomocy społecznej zgodnie z ust. z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej. Wszyscy objęci wsparciem żyją na poziomie minimum socjalnego oraz poniżej tego wskaźnika. To osoby dotknięte ubóstwem oraz z uwagi na brak zabezpieczenia odpowiednich potrzeb, zagrożone wykluczeniem społecznym, także pozostające bez zatrudnienia, a ich wykształcenie nie odpowiada oczekiwaniom lokalnego rynku pracy. Poza tym w grupie docelowej znajdują się osoby z niepełnosprawnościami.</p> <p>Do realizacji projektu przewiduje się wykorzystanie zasobów lokalnej społeczności, w tym infrastruktury powstałej w ramach projektów rewitalizacyjnych m.in. GOPS oraz GCKiS.</p>			
Produkty	Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Wartość docelowa	Źródło pomiaru wartości docelowej wskaźnika
	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie	osoby	26	Deklaracje uczestników projektu; Listy uczestników projektu
	Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie	osoby	3	Deklaracje uczestników projektu; Listy uczestników projektu
Rezultaty	Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Wartość docelowa	Źródło pomiaru wartości docelowej wskaźnika

	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu	osoby	9	Zaświadczenia/certyfikaty potwierdzające uzyskanie kwalifikacji
	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym poszukujących pracy po opuszczeniu programu	osoby	12	Sprawozdania
	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek)	osoby	7	Sprawozdania/umowy o pracę/dokumenty potwierdzające samozatrudnienie (wyciąg z CEIDG)/inne dokumenty potwierdzające zdobycie zatrudnienia
Planowane efekty przedsięwzięcia	W efekcie realizacji projektu zminimalizowana zostanie liczba osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym. Część z mieszkańców obszaru rewitalizacji podniesie swoje kompetencje lub/i kwalifikacje, dzięki czemu zwiększy się ich atrakcyjność oraz szansa na zatrudnienie na lokalnym rynku pracy. Dzięki realizacji projektu nastąpi zmiana osobistych predyspozycji jego uczestników - poprawa prezencji, wzrost zadowolenia, nabycie umiejętności zachowań asertywnych, nabycie umiejętności komunikacyjnych. Wzrosną również ich zdolności motywacyjne - nastąpi zwiększenie wiary we własne siły, podniesienie poziomu własnej wartości, zwiększenie motywacji do zmiany sytuacji życiowej i zawodowej, większa punktualność. Projekt przyczyni się także do zwiększenia umiejętności praktycznych (np. nabycie umiejętności niezbędnych przy rozmowie wstępnej z pracodawcą, umiejętność korzystania z nowoczesnych technologii przy szukaniu pracy (internet) oraz kompetencji kluczowych uczestniczących w nim beneficjentom. W szczególności nastąpi potęgę w integracji społecznej - zwiększy się otwartość, na innych ludzi, zmniejszy niepewności i depresje, zmniejszy poczucie izolacji społecznej.			
Przedsięwzięcia komplementarne	<ul style="list-style-type: none"> ✓ „Głęboka modernizacja budynku Gminnego Ośrodka Kultury w celu przywrócenia oraz nadania mu nowych funkcji użytkowych wraz z zagospodarowaniem terenu funkcjonalnie powiązanego z obiektem oraz zakupem niezbędnego wyposażenia” ✓ „Uporządkowanie i zagospodarowanie zdegradowanych przestrzeni publicznych w miejscowości Piszczac w celu przywrócenia im nowych funkcji użytkowych” ✓ „Rewitalizacja zdegradowanych terenów sportowych w celu przywrócenia im funkcji użytkowych” ✓ „Utworzenie targowiska gminnego” ✓ „Rozwój ekonomii społecznej w gminie Piszczac” ✓ „Zmniejszenie emisji zanieczyszczeń w gminie Piszczac poprzez wykorzystanie OZE” ✓ "Jedz i żyj zdrowo- międzypokoleniowe warsztaty kulinarne" ✓ "Utworzenie miejsca rekreacji w Piszczacu - budowa placu zabaw" ✓ „Aktywna wspólnota lokalna źródłem rozwoju gminy Piszczac” ✓ „MODA NA SENIORA- Wykorzystanie potencjału osób starszych na rzecz społeczności gminy Piszczac” ✓ „Wsparcie sektora rolnictwa na obszarze gminy Piszczac” ✓ „Modernizacja stadionu GLKS Lutnia Piszczac” 			

-
- ✓ „Czyste Środowisko = Zdrowi mieszkańcy – zintegrowane działania w zakresie podniesienia świadomości zdrowotnej i ekologicznej mieszkańców oraz integracji międzypokoleniowej”
 - ✓ „Z TRADYCJĄ W PRZYSZŁOŚĆ - zintegrowane działania na rzecz pielęgnowania i kultywowania dziedzictwa lokalnego”
 - ✓ „Mówimy NIE uzależnieniom i przemocy”
 - ✓ „Monitoring obywatelski”

3.2.2 CHARAKTERYSTYKA POZOSTAŁYCH DOPUSZCZALNYCH PRZEDSIĘWZIĘĆ REWITALIZACYJNYCH

W ramach listy oznaczonej **cyfrą 2** zaprezentowano charakterystykę pozostałych dopuszczalnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Każde zamieszczone w niniejszym Lokalnym Programie Rewitalizacji przedsięwzięcie rewitalizacyjne w swoim opisie uwzględnia następujące elementy:

- 1) numer porządkowy;
- 2) nazwę przedsięwzięcia;
- 3) wnioskodawcę;
- 4) lokalizację - z uwzględnieniem konkretnego adresu/ulicy,
- 5) informację dotyczącą powiązania przedsięwzięcia z celami określonymi w LPR, przyjęto tutaj system powiązań bezpośrednich oraz pośrednich – każde z zaproponowanych przedsięwzięć wpisuje się w cele bezpośrednio (przyczyniając się tym samym do jego realizacji i osiągnięcia właściwych wskaźników produktu i rezultatu) oraz w celów pośrednio, co finalnie przyczynia się do osiągnięcia wskaźników oddziaływania;
- 6) orientacyjną wartość przedsięwzięcia;
- 7) planowany termin realizacji przedsięwzięcia;
- 8) grupa docelowa;
- 9) charakterystyka przedsięwzięcia (z uwzględnieniem celu, potrzeby, oraz zakresu przedsięwzięcia);
- 10) oddziaływanie przedsięwzięcia.

Tabela 6 Lista 2 – Lista dopuszczalnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Nr porządkowy	Nazwa przedsięwzięcia		Wnioskodawca/Realizator/Partner		
1/2	„Zmniejszenie emisji zanieczyszczeń w gminie Piszczac poprzez wykorzystanie OZE”		Gmina Piszczac/Gmina Piszczac		
Powiązanie z celami LPR	Powiązanie bezpośrednie		Cel strategiczny 1	Cel strategiczny 2	Cel strategiczny 3
	Powiązanie pośrednie		✓	✓	✓
Oddziaływanie przedsięwzięcia	Sfera społeczna	Sfera Gospodarcza	Sfera środowiskowa	Sfera techniczna	Sfera funkcjonalno-przestrzenna
	✓	✓	✓	✓	
Lokalizacja przedsięwzięcia	Adres			Umiejscowienie	
	Obszar gminy Piszczac, w tym wyznaczony obszar rewitalizacji			Obszar rewitalizacji	✓
Ramy realizacji	Orientacyjna wartość przedsięwzięcia	Termin realizacji		Źródło finansowania	
	7 571 073,56	2017-2018		Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020 (Działanie 4.1 Wsparcie wykorzystania OZE) oraz budżet gminy Piszczac	
Grupa docelowa	Grupę docelową przedsięwzięcia stanowią mieszkańcy gminy Piszczac, w tym wyznaczonego obszaru rewitalizacji				
Charakterystyka przedsięwzięcia	<p>Celem głównym jest ograniczenie ilości zanieczyszczeń przedostających się do powietrza oraz dostarczenie mieszkańcom zielonej energii. Celem szczegółowym jest wzrost stosowania OZE wpływający na poprawę jakości środowiska naturalnego oraz podniesienie poziomu życia mieszkańców. Grupę docelową projektu stanowią mieszkańcy biorący w nim udział. W ramach przedsięwzięcia zainstalowanych zostanie łącznie: 279 zestawów kolektorów słonecznych płaskich (1167,90kW), 193 szt. pomp ciepła do c.w.u.(328,10kW), oraz 141 kompl. paneli fotowoltaicznych (384,78kW). Moc łącznie 1880,78kW. Montaż budynki prywatne w g. Piszczac. Projekt przyczyni się do energetycznego wykorzystania OZE oraz zawiera rozwiązania kumulujące energię. Ograniczenia zapotrzebowanie na energię ciepłą oraz elektryczną produkowaną w sposób tradycyjny przełoży się na zastępowanie istniejącej energii z surowców kopalnych produkcją z OZE. Zgodnie z bilansem projektu stosowane rozwiązania mają na celu wyrównanie kosztu kWh wyprodukowanego z alternatywnych i tradycyjnych źródeł. Montowane instalacje z TIK, umożliwią pomiar, obsługę i monitoring wykorzystania energii. Platforma internetowa umożliwi uczestnikom transakcje on-line (skargi i wnioski, zgłaszanie usterek) oraz e-learning (mający na celu promocję rozwiązań czystej energii, w tym promocji ośrodków czystej energii na obszarach peryferyjnych) i kalkulator wpływu funkcjonowania gospodarstw domowych na zjawisko globalnego ocieplenia. Na platformie uruchomiony zostanie system zarządzania i monitorowania danych dot. energii z instalacji OZE.</p> <p>Projekt jest odpowiedzią na problemy zarówno sektora samorządowego, jaki i mieszkańców Gminy. Jego realizacja przyczyni się do wypełniania przez Władze Gminy, przyjętych w dokumentach strategicznych i PGN, zobowiązań w zakresie zwiększenia udziału odnawialnych źródeł energii w ogólnym bilansie energetycznym gminy. Projekt bezpośrednio wpłynie na redukcję emisji zanieczyszczeń</p>				

	<p>skutkując poprawą jakości środowiska naturalnego i powietrza w gminie. Dzięki niemu nastąpi dywersyfikacja źródeł pozyskiwania energii oraz uniezależnienie się mieszkańców od kosztownych i tradycyjnych sposobów pozyskiwania energii cieplnej, które w głównej mierze oparte są na konwencjonalnych nośnikach. W efekcie realizacji projektu zniwelowane zostaną ograniczenia mieszkańców w dostępie do nowoczesnych i innowacyjnych technologii odnawialnych źródeł energii. Dzięki czemu zlikwidowane zostaną również uciążliwości, jakie mieszkańcy odczuwają w związku z dotychczasowym sposobem pozyskiwania ciepłej wody użytkowej. Poprawie ulegnie lokalny ekosystem, co będzie miało przełożenie na polepszenie stanu zdrowia społeczności gminnej. Zminimalizowane zostaną także obciążenia finansowe budżetów domowych wynikające z konieczności zakupu nośników energii. Realizacja projektu pociągnie za sobą wzrost świadomości ekologicznej oraz zmiany postaw konsumpcyjnych wśród jego uczestników oraz pozostałych mieszkańców.</p>
<p>Oddziaływanie przedsięwzięcia</p>	<p>Celem głównym projektu jest ograniczenie ilości zanieczyszczeń przedostających się do powietrza oraz dostarczenie mieszkańcom miejscowości objętych projektem zielonej energii. Długofalowym celem projektu jest zmniejszenie ładunku zanieczyszczeń wydostających się do powietrza (z tradycyjnych źródeł energii cieplnej i elektrycznej), a przez to poprawa stanu czystości powietrza. Inwestycje OZE są niezbędnym elementem utrzymania jakości powietrza na wysokim poziomie. Realizacja przedsięwzięcia, w dłuższym horyzoncie czasowym, poza natychmiastowymi (bezpośrednimi) korzyściami dla mieszkańców gminy objętych zasięgiem oddziaływania projektu, wywoła liczne (pośrednie) konsekwencje: * powstaną infrastrukturalne warunki do rozwoju przedsiębiorczości, a co za tym idzie zatrudnienia i mobilności zawodowej mieszkańców, * infrastruktura techniczna jako podstawowa płaszczyzna rozwoju przedsiębiorczości będzie zapobiegała marginalizacji społecznej i ekonomicznej społeczności lokalnej, wynikającej z jej zamieszkania w jednym z województw o najniższych wskaźnikach makroekonomicznych w kraju tym dochodu "per capita" mieszkańca, * na obszarze oddziaływania projektu poprawie ulegną warunki sprzyjające przyrostowi osadnictwa, * wzrośnie wartość nieruchomości i gruntów zlokalizowanych na obszarze bezpośredniego oddziaływania projektu, * planowane przedsięwzięcie stanowiąc infrastrukturalną bazę rozwojową będzie dawało impuls inwestycyjny dla władz gminy, lokalnych przedsiębiorców i potencjalnych inwestorów zewnętrznych, * w długiej perspektywie czasu, dzięki zredukowaniu ryzyka zanieczyszczeń powietrza pyłami i CO₂, poprawie ulegnie stan zdrowia mieszkańców.</p> <p>W obrębie wyznaczonego obszaru rewitalizacji zamontowanych zostanie zamontowane:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. 279 szt. kompletów instalacji solarnych, 2. 141 szt. kompletów paneli fotowoltaicznych o mocach 2,12 kW, 2,65 kW i 3,18 kW, 3. 193 szt. kompletów powietrznych pomp ciepła do c.w.u. 1,7 kW. <p>Wskaźniki projektu:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Dodatkowa zdolność wytwarzania energii odnawialnej - 1,9753 MW 2. Produkcja energii cieplnej z nowo wybudowanych/nowych mocy wytwórczych instalacji wykorzystujących OZE – 1,607 MWh/rok 3. Produkcja energii elektrycznej z nowo wybudowanych/nowych mocy wytwórczych instalacji wykorzystujących OZE - 0,3746 MWh/rok 4. Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych – 949,24 tony równoważnika CO₂/rok 5. Liczba wybudowanych jednostek wytwarzania energii cieplnej z OZE – 472 szt. 6. Liczba wybudowanych jednostek wytwarzania energii elektrycznej z OZE – 141 szt.
<p>Przedsięwzięcia komplementarne</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ „Głęboka modernizacja budynku Gminnego Ośrodka Kultury w celu przywrócenia oraz nadania mu nowych funkcji użytkowych wraz z zagospodarowaniem terenu funkcjonalnie powiązanego z obiektem oraz zakupem niezbędnego wyposażenia” ✓ „Uporządkowanie i zagospodarowanie zdegradowanych przestrzeni publicznych w miejscowości Piszczac w celu przywrócenia im nowych funkcji użytkowych” ✓ „Rewitalizacja zdegradowanych terenów sportowych w celu przywrócenia im funkcji użytkowych” ✓ „Utworzenie targowiska gminnego”

	<ul style="list-style-type: none"> ✓ „Rozwój ekonomii społecznej w gminie Piszczac” ✓ „Aktywne włączenie obszaru rewitalizacji w gminie Piszczac -Kompleksowy program aktywizacji społeczno-zawodowej mieszkańców” ✓ "Jedz i żyj zdrowo- międzypokoleniowe warsztaty kulinarne" ✓ "Utworzenie miejsca rekreacji w Piszczacu - budowa placu zabaw" ✓ „Aktywna wspólnota lokalna źródłem rozwoju gminy Piszczac” ✓ „MODA NA SENIORA- Wykorzystanie potencjału osób starszych na rzecz społeczności gminy Piszczac” ✓ „Wsparcie sektora rolnictwa na obszarze gminy Piszczac” ✓ „Modernizacja stadionu GLKS Lutnia Piszczac” ✓ „Czyste Środowisko =Zdrowi mieszkańcy – zintegrowane działania w zakresie podniesienia świadomości zdrowotnej i ekologicznej mieszkańców oraz integracji międzypokoleniowej” ✓ „Z TRADYCJĄ W PRZYSZŁOŚĆ - zintegrowane działania na rzecz pielęgnowania i kultywowania dziedzictwa lokalnego” ✓ „Mówimy NIE uzależnieniom i przemocy” ✓ „Monitoring obywatelski”
--	--

Nr porządkowy	Nazwa przedsięwzięcia			Wnioskodawca/Realizator/Partner	
2/2	"Jedz i żyj zdrowo- międzypokoleniowe warsztaty kulinarne"			Koło Gospodyń Wiejskich w Piszczacu	
Powiązanie z celami LPR	Powiązanie bezpośrednie		Cel strategiczny 1	Cel strategiczny 2	Cel strategiczny 3
			✓	✓	
	Powiązanie pośrednie				
Odziaływanie przedsięwzięcia	Sfera społeczna	Sfera Gospodarcza	Sfera środowiskowa	Sfera techniczna	Sfera funkcjonalno-przestrzenna
	✓				✓
Lokalizacja przedsięwzięcia	Adres			Umiejscowienie	
	Gmina Piszczac– ze szczególnym uwzględnieniem obiektów powstałych w ramach projektów rewitalizacyjnych			Obszar rewitalizacji	✓
				Poza obszarem rewitalizacji	
Ramy realizacji	Orientacyjna wartość przedsięwzięcia		Termin realizacji		Źródło finansowania
	40 000,00		2022		Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020
Grupa docelowa	Mieszkańcy gminy Piszczac ze szczególnym uwzględnieniem mieszkańców obszaru rewitalizacji, tj. sołectwa Piszczac				

<p>Charakterystyka przedsięwzięcia</p>	<p>Głównym celem projektu jest podniesienie jakości życia społeczności lokalnej oraz zwiększenie wiedzy w zakresie zdrowego odżywiania i stylu życia.</p> <p>W ramach projektu zorganizowane zostanie 6 cyklicznych warsztatów dla ok. 30 osób obejmujących 30 godzin spotkań integracyjnych, 10 godzinne szkolenie na temat zasad zdrowego tradycyjnego żywienia oraz zaplanowano podsumowujący piknik kulinarny (festyn). Dodatkowo w ramach warsztatów odbędzie się 10 godzinne szkolenie na temat zasad zdrowego żywienia, szkolenie z zakresu ochrony i promocji produktów tradycyjnych i lokalnych obejmujące: IV 2 godzinne sesje: I sesja - ochrona i promocja produktów tradycyjnych UE, system ochrony produktów regionalnych UE, Sesja II - wymagania sanitarno-higieniczne i weterynaryjne przy wytwarzaniu produktów tradycyjnych, Sesja III - jak budować rynek produktów tradycyjnych - budowa marki miejsca, jak zbudować, dobrą strategię marketingową dla produktów tradycyjnych, zadowolenie klienta i portret konsumenta, Sesja IV - procedury rejestracji i wypełniania wniosku o wpis na Listę Produktów Tradycyjnych. Oraz punkt główny - sześć spotkań kulinarnych, każde ze spotkań po min. 5 godzin, i każde z nich poświęcone innym potrawom regionalnym i lokalnym.</p>
<p>Oddziaływanie przedsięwzięcia</p>	<p>W efekcie realizacji przedsięwzięcia lokalna społeczność zostanie zapoznana z różnorodnością dostępnych produktów oraz pokarmów, dzięki którym, możliwy jest kompromis pomiędzy jedzeniem zdrowym i smacznym. Utrwalone zostaną odpowiedzialne postawy związane z niemarnowaniem jedzenia, z prawidłowym oraz świadomym kupowaniem, przygotowaniem i przechowywaniem żywności. Ponadto, wykształcone zostaną postawy proekologiczne zakładające ścisły związek pomiędzy ekologią a odżywianiem i zdrowym stylem życia.</p> <p>Wśród oczekiwanych efektów realizacji zadania należy wymienić:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ wzrost świadomości potrzeby dbania o zdrowie swoje i innych, ✓ rozumienie racjonalnego żywienia i jego znaczenia dla zdrowia, ✓ umiejętność planowania zdrowego stylu życia i podejmowania skutecznych działań w tym zakresie. <p>Wskaźniki projektu:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Liczba zorganizowanych w ramach projektu warsztatów o tematyce zdrowego żywienia i stylu życia – 6 szt. 2. Liczba osób uczestniczących w warsztatach – 180 osób, 3. Liczba osób, które podniosły swoją wiedzę w zakresie zdrowego żywienia i stylu życia – 180 osób.
<p>Przedsięwzięcia komplementarne</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ „Głęboka modernizacja budynku Gminnego Ośrodka Kultury w celu przywrócenia oraz nadania mu nowych funkcji użytkowych wraz z zagospodarowaniem terenu funkcjonalnie powiązanego z obiektem oraz zakupem niezbędnego wyposażenia” ✓ „Uporządkowanie i zagospodarowanie zdegradowanych przestrzeni publicznych w miejscowości Piszczac w celu przywrócenia im nowych funkcji użytkowych” ✓ „Rewitalizacja zdegradowanych terenów sportowych w celu przywrócenia im funkcji użytkowych” ✓ „Utworzenie targowiska gminnego” ✓ „Rozwój ekonomii społecznej w gminie Piszczac” ✓ „Aktywne włączenie obszaru rewitalizacji w gminie Piszczac -Kompleksowy program aktywizacji społeczno-zawodowej mieszkańców” ✓ „Zmniejszenie emisji zanieczyszczeń w gminie Piszczac poprzez wykorzystanie OZE” ✓ "Utworzenie miejsca rekreacji w Piszczacu - budowa placu zabaw" ✓ „Aktywna wspólnota lokalna źródłem rozwoju gminy Piszczac” ✓ „MODA NA SENIORA- Wykorzystanie potencjału osób starszych na rzecz społeczności gminy Piszczac” ✓ „Wsparcie sektora rolnictwa na obszarze gminy Piszczac” ✓ „Modernizacja stadionu GLKS Lutnia Piszczac” ✓ „Czyste Środowisko =Zdrowi mieszkańcy – zintegrowane działania w zakresie podniesienia świadomości zdrowotnej i ekologicznej mieszkańców oraz integracji międzypokoleniowej” ✓ „Z TRADYCIĄ W PRZYSZŁOŚĆ - zintegrowane działania na rzecz pielęgnowania i kultywowania dziedzictwa lokalnego”

	✓ „Mówimy NIE uzależnieniom i przemocy” ✓ „Monitoring obywatelski”
--	---

Nr porządkowy	Nazwa przedsięwzięcia		Wnioskodawca/Realizator/Partner		
3/2	"Utworzenie miejsca rekreacji w Piszczacu - budowa placu zabaw"		Gmina Piszczac/Gmina Piszczac		
Powiązanie z celami LPR	Powiązanie bezpośrednie		Cel strategiczny 1	Cel strategiczny 2	Cel strategiczny 3
			✓	✓	
	Powiązanie pośrednie				
Oddziaływanie przedsięwzięcia	Sfera społeczna	Sfera gospodarcza	Sfera środowiskowa	Sfera techniczna	Sfera funkcjonalno-przestrzenna
	✓				✓
Lokalizacja przedsięwzięcia	Adres			Umiejscowienie	
	Podobszar rewitalizacji – sołectwo Piszczac - ul. Włodawska; dz. Nr 270/4			Obszar rewitalizacji	✓
				Poza obszarem rewitalizacji	
Ramy realizacji	Orientacyjna wartość przedsięwzięcia		Termin realizacji		Źródło finansowania
	58 133,30		2017-2018		Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020 oraz budżet gminy Piszczac
Grupa docelowa	Grupę docelową przedsięwzięcia stanowią mieszkańcy gminy Piszczac, w tym w szczególności wyznaczonego podobszaru rewitalizacji – sołectwa Piszczac				
Charakterystyka przedsięwzięcia	<p>Głównym celem operacji jest poprawy przestrzeni publicznej poprzez uporządkowanie terenu i wybudowanie placu zabaw. Przedmiotem operacji jest utworzenie miejsca rekreacji w Piszczacu, poprzez wybudowanie placu zabaw. Wybudowany plac zabaw znacznie poprawi stan przestrzeni publicznej oraz przyczyni się do rozwoju infrastruktury rekreacyjnej. Utworzony plac będzie miejscem ogólnodostępnym i zostanie wyposażony w zróżnicowane urządzenia rekreacyjne. Zostanie usytuowany w centrum miejscowości w sąsiedztwie Zespołu Placówek Oświatowych, Gminnego Centrum Kultury i Sportu oraz boiska "Orlik". Stworzenie dużego i wielofunkcyjnego placu będzie służyć aktywnemu wypoczynkowi dzieci. W ramach operacji zostanie zakupiony i zamontowany zestaw zabawowy składający się z następujących elementów: 8 wież, 2 ślizgów, 2 trapów wejściowych, wejścia typu strażak, 4 drabinek metalowych, przepłotni linowej, 2 przejść rurowych, 2 podestów prostych, 2 podestów łukowych, 2 przejścia linowe. Pod zestawem zabawowym zostanie wykonana odpowiednia nawierzchnia, zgodna z wysokością swobodnego upadku (piasek). Zostanie zamontowana tablica z regulaminem oraz ustawiona ławka. Powstały plac zabaw stanowić będzie jedyny tego typu obiekt na terenie gminy. Przyczyni się do wzrostu atrakcyjności miejscowości oraz stworzy mieszkańcom łatwiejszy dostęp do infrastruktury rekreacyjnej. Zostanie poprawiona estetyka miejscowości oraz bezpieczeństwo bawiących się dzieci. Dla dzieci oraz opiekunów bawiących się dzieci zostanie stworzone miejsce, które umożliwi aktywizację społeczności lokalnej.</p>				

<p>Oddziaływanie przedsięwzięcia</p>	<p>Przedsięwzięcie stanowi odpowiedź w zakresie społecznie oczekiwanej infrastruktury rekreacyjnej, która będzie miała pozytywny wpływ na integrowanie lokalnej społeczności. Przyczyni się do rozwoju oferty rekreacyjno-kulturowej Piszczaca skierowanej zarówno dla dzieci, młodzieży jak i osób dorosłych. W efekcie nowo zagospodarowana przestrzeń publiczna będzie bezpiecznym i nowoczesnym miejscem spotkań, wypoczynku i rekreacji dla najmłodszych i dorosłych. Na terenie uporządkowanym w ramach przedsięwzięcia realizowane będą działania mające na celu integrację mieszkańców. Z uwagi na umiejscowienie przedsięwzięcia w łatwo dostępnej lokalizacji (niemal w ścisłym centrum miejscowości; w pobliżu obiektów szkolnych) z nowo powstałej oferty korzystać będą zarówno mieszkańcy obszaru rewitalizacji, jaki i całej gminy Piszczac. Równie istotne jest to, że przedsięwzięcie wpłynie pozytywnie na zmianę wizerunku obszaru rewitalizacji, co jest bardzo ważne zarówno w świadomości samych mieszkańców obszaru, jaki i na „zewnątrz. Niezwykle istotne jest to, że czynne zaangażowanie mieszkańców w przedsięwzięcie da poczucie wspólnej własności, które w efekcie skutkuje poczuciem zbiorowej odpowiedzialności za dbanie o ład i porządek terenu.</p> <p>Wskaźniki projektu:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Liczba nowych obiektów infrastruktury rekreacyjnej - 1 szt. 2. Liczba osób korzystających z nowych obiektów infrastruktury rekreacyjnej – 1 000 osób/rok
<p>Przedsięwzięcia komplementarne</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ „Głęboka modernizacja budynku Gminnego Ośrodka Kultury w celu przywrócenia oraz nadania mu nowych funkcji użytkowych wraz z zagospodarowaniem terenu funkcjonalnie powiązanego z obiektem oraz zakupem niezbędnego wyposażenia” ✓ „Uporządkowanie i zagospodarowanie zdegradowanych przestrzeni publicznych w miejscowości Piszczac w celu przywrócenia im nowych funkcji użytkowych” ✓ „Rewitalizacja zdegradowanych terenów sportowych w celu przywrócenia im funkcji użytkowych” ✓ „Utworzenie targowiska gminnego” ✓ „Rozwój ekonomii społecznej w gminie Piszczac” ✓ „Aktywne włączenie obszaru rewitalizacji w gminie Piszczac -Kompleksowy program aktywizacji społeczno-zawodowej mieszkańców” ✓ „Zmniejszenie emisji zanieczyszczeń w gminie Piszczac poprzez wykorzystanie OZE” ✓ "Jedz i żyj zdrowo- międzypokoleniowe warsztaty kulinarne" ✓ „Aktywna wspólnota lokalna źródłem rozwoju gminy Piszczac” ✓ „MODA NA SENIORA- Wykorzystanie potencjału osób starszych na rzecz społeczności gminy Piszczac” ✓ „Wsparcie sektora rolnictwa na obszarze gminy Piszczac” ✓ „Modernizacja stadionu GLKS Lutnia Piszczac” ✓ „Czyste Środowisko =Zdrowi mieszkańcy – zintegrowane działania w zakresie podniesienia świadomości zdrowotnej i ekologicznej mieszkańców oraz integracji międzypokoleniowej” ✓ „Z TRADYCJĄ W PRZYSZŁOŚĆ - zintegrowane działania na rzecz pielęgnowania i kultywowania dziedzictwa lokalnego” ✓ „Mówimy NIE uzależnieniom i przemocy” ✓ „Monitoring obywatelski”

Nr porządkowy	Nazwa przedsięwzięcia			Wnioskodawca/Realizator/Partner	
4/2	„Aktywna wspólnota lokalna źródłem rozwoju gminy Piszczac”			Gminne Centrum Kultury/Gminna Biblioteka Publiczna	
Powiązanie z celami LPR	Powiązanie bezpośrednie		Cel strategiczny 1	Cel strategiczny 2	Cel strategiczny 3
	Powiązanie pośrednie		✓	✓	
Oddziaływanie przedsięwzięcia	Sfera społeczna	Sfera gospodarcza	Sfera środowiskowa	Sfera techniczna	Sfera funkcjonalno-przestrzenna
	✓		✓		✓
Lokalizacja przedsięwzięcia	Adres			Umiejscowienie	
	Obszar rewitalizacji – sołectwo Piszczac			Obszar rewitalizacji	✓
Ramy realizacji	Orientacyjna wartość przedsięwzięcia		Termin realizacji	Źródło finansowania	
	100 000,00		2019	Fundusz Inicjatyw Obywatelskich (Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej) oraz środki budżetu gminy Piszczac	
Grupa docelowa	Grupę docelową projektu będą stanowili mieszkańcy obszaru rewitalizacji oraz pozostałej części gminy Piszczac				
Charakterystyka przedsięwzięcia	<p>Aktywna społeczność powinna być: współpracująca, twórcza, zaangażowana, zaradna, bezpieczna, solidarna, otwarta, ucząca się. Głównym celem przedsięwzięcia będzie zwiększenie zaangażowania mieszkańców i organizacji pozarządowych funkcjonujących na terenie gminy Piszczac (w szczególności obszaru rewitalizacji) w życie publiczne. Związki z miejscem zamieszkania i lokalną wspólnotą budują bowiem poczucie zakorzenienia i przynależności, tworzą kapitał społeczny i poszerzają możliwości wspólnoty. Niezwykle istotne w procesie aktywizacji społeczności lokalnych jest partnerstwo trzech sektorów, a więc administracji, biznesu i organizacji pozarządowych. Władze samorządowe powinny stanowić integralną część wzmacniającą wspólnotę i przyczyniać się do powstania społeczeństwa obywatelskiego. Projekt umożliwi mieszkańcom angażowanie się w różnorodne działania na rzecz swojej wspólnoty. Pobudzi on aktywizację mieszkańców w zakresie spraw publicznych (solidarność społeczna, włączenie społeczne, równość szans, proces budowania i przekształcania przestrzeni wiejskiej) – m.in. poprzez rozwój wolontariatu czy wspieranie działań na rzecz integracji społecznej (np. działania na rzecz dzieci, seniorów, niepełnosprawnych). Jego założeniem jest również angażowanie mieszkańców w sprawy publiczne, tak aby odbudować poczucie wpływu na otaczającą rzeczywistość (np. aktywizowanie młodzieży, działania na rzecz dostępu do informacji publicznej, czy edukacja obywatelska). Proces zmiany społecznej na poziomie lokalnym powinien być oparty na aktywizacji grup społecznych i środowisk zagrożonych wykluczeniem społecznym.</p>				
Oddziaływanie przedsięwzięcia	<p>W efekcie jego realizacji w przyszłości nastąpi zwiększenie inicjatyw oddolnych, wzrost liczby mieszkańców angażujących się w działania organizacji pozarządowych i lokalne inicjatywy, wzrost partycypacji mieszkańców w sprawy publiczne oraz wzmocnienie potencjału III sektora. Wyrównywanie szans, przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu i tworzenie warunków dla godnego funkcjonowania we wspólnocie ludzi marginalizowanych to tylko niektóre zadania realizowane w ramach przedsięwzięcia.</p> <p>Wskaźniki projektu:</p> <p>1.Liczba zorganizowanych programów mających na celu pobudzenie aktywności obywatelskiej i społecznej mieszkańców gminy – 1 szt.</p>				

	2. Liczba osób objętych programem mającym na celu pobudzenie aktywności obywatelskiej i społecznej mieszkańców gminy – 60 osób
Przedsięwzięcia komplementarne	<ul style="list-style-type: none"> ✓ „Głęboka modernizacja budynku Gminnego Ośrodka Kultury w celu przywrócenia oraz nadania mu nowych funkcji użytkowych wraz z zagospodarowaniem terenu funkcjonalnie powiązanego z obiektem oraz zakupem niezbędnego wyposażenia” ✓ „Uporządkowanie i zagospodarowanie zdegradowanych przestrzeni publicznych w miejscowości Piszczac w celu przywrócenia im nowych funkcji użytkowych” ✓ „Rewitalizacja zdegradowanych terenów sportowych w celu przywrócenia im funkcji użytkowych” ✓ „Utworzenie targowiska gminnego” ✓ „Rozwój ekonomii społecznej w gminie Piszczac” ✓ „Aktywne włączenie obszaru rewitalizacji w gminie Piszczac -Kompleksowy program aktywizacji społeczno-zawodowej mieszkańców” ✓ „Zmniejszenie emisji zanieczyszczeń w gminie Piszczac poprzez wykorzystanie OZE” ✓ "Jedz i żyj zdrowo- międzypokoleniowe warsztaty kulinarne" ✓ "Utworzenie miejsca rekreacji w Piszczacu - budowa placu zabaw" ✓ „MODA NA SENIORA- Wykorzystanie potencjału osób starszych na rzecz społeczności gminy Piszczac” ✓ „Wsparcie sektora rolnictwa na obszarze gminy Piszczac” ✓ „Modernizacja stadionu GLKS Lutnia Piszczac” ✓ „Czyste Środowisko =Zdrowi mieszkańcy – zintegrowane działania w zakresie podniesienia świadomości zdrowotnej i ekologicznej mieszkańców oraz integracji międzypokoleniowej” ✓ „Z TRADYCJĄ W PRZYSZŁOŚĆ - zintegrowane działania na rzecz pielęgnowania i kultywowania dziedzictwa lokalnego” ✓ „Mówimy NIE uzależnieniom i przemocy” ✓ „Monitoring obywatelski”

Nr porządkowy	Nazwa przedsięwzięcia		Wnioskodawca/Realizator/Partner		
5/2	„MODA NA SENIORA- Wykorzystanie potencjału osób starszych na rzecz społeczności gminy Piszczac”		Gminne Centrum Kultury/Gminna Biblioteka Publiczna		
Powiązanie z celami LPR	Powiązanie bezpośrednie		Cel strategiczny 1	Cel strategiczny 2	Cel strategiczny 3
	Powiązanie pośrednie		✓	✓	
Oddziaływanie przedsięwzięcia	Sfera społeczna	Sfera gospodarcza	Sfera środowiskowa	Sfera techniczna	Sfera funkcjonalno-przestrzenna
	✓		✓		✓

Lokalizacja przedsięwzięcia	Adres		Umiejscowienie	
	Obszar gminy Piszczac ze szczególnym uwzględnieniem obszaru rewitalizacji – sołectwa Piszczac			Obszar rewitalizacji
Poza obszarem rewitalizacji				✓
Ramy realizacji	Orientacyjna wartość przedsięwzięcia	Termin realizacji	Źródło finansowania	
	140 000,00	2018	Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej - Program Rządowy na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych na lata 2014-2020 (Edycja 2018)	
Grupa docelowa	Grupę docelową projektu stanowią mieszkańcy gminy Piszczac w tym wyznaczonego obszaru rewitalizacji, w wieku 60+ oraz dzieci i młodzież			
Charakterystyka przedsięwzięcia	<p>Konieczność realizacji wynika z potrzeby wykorzystania i wsparcia zaangażowania, aktywności i inicjatywności seniorów, a także zbyt małej (w stosunku do zwiększającej się liczby seniorów, rozległości gminy i zgłaszanych potrzeb) skali ofert działań skierowanych do osób w wieku 60+. Planowane działania oparte są o zaangażowanie w dziedzinie sztuki, kultury oraz aktywności własnej i samodzielności seniorów (zniwelowanie barier w zakresie dostępu do technologii i komunikacji, dbałość o własne zdrowie i aktywność fizyczną). Formy zajęć zostały dostosowane do potrzeb i możliwości seniorów, część zajęć będzie umożliwiała podejmowanie przez seniorów wolontariatu na rzecz innych osób (np. poprzez działania klubów seniora, uzyskanie umiejętności do realizacji warsztatów plecionkarskich w świetlicach wiejskich i szkołach). Projekt zakłada również udział osób młodych, w celu umożliwienia integracji międzypokoleniowej, w szczególności dzięki wspólnemu, aktywnemu spędzaniu wolnego czasu.</p> <p>Głównym celem projektu jest poprawa jakości i poziomu życia osób starszych na obszarze gminy Piszczac dla godnego starzenia się poprzez aktywność społeczną. Uszczegółowienie celu głównego nastąpi poprzez realizację następujących celów szczegółowych:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Poprawa jakości i zwiększenie różnorodności oferty edukacyjnej dla osób starszych 2. Stwarzanie warunków dla integracji wewnątrz- i międzypokoleniowej osób starszych przy wykorzystaniu istniejącej infrastruktury społecznej 3. Rozwój zróżnicowanych form aktywności społecznej, w tym upowszechnianie wolontariatu, partycypacji w procesach decyzyjnych, w życiu społecznym, w tym udział osób starszych w kształtowaniu polityki publicznej 4. Podniesienie jakości usług społecznych oraz wspieranie działań na rzecz samopomocy i samoorganizacji <p>Zakres rzeczowy projektu obejmuje:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Przeprowadzenie kursów i szkoleń dla seniorów pozwalających na uzyskanie wiedzy i umiejętności praktycznych, przydatnych w samodzielnym funkcjonowaniu w społeczeństwie informacyjnym (kurs komputerowy), kontakt z innymi osobami oraz uprawiania roślin ekologicznych na własne potrzeby. 2. Przeprowadzenie zajęć wspierających dbałość o zdrowie i aktywność ruchową seniorów – kurs dbałości o wygląd, warsztaty zdrowego stylu życia – wykłady i zajęcia praktyczne na temat zdrowego odżywiania i diety w wieku senioralnym połączone ze wspólnym przygotowaniem zdrowych i smacznych posiłków, dostosowanych do potrzeb zdrowotnych organizmów osób starszych oraz zajęcia ruchowe o charakterze profilaktyki zdrowotnej, zachęcające do aktywności fizycznej i dostosowane do wieku uczestników i kondycji seniorów. 3. Zajęcia mające służyć z jednej strony integracji wewnątrz- i międzypokoleniowej wokół wspólnych zainteresowań, a z drugiej umożliwić seniorom podjęcie aktywnych działań na rzecz lokalnej społeczności – warsztaty zaczarowane szydełko, warsztaty twórcze (nauka nowych form twórczości z wykorzystaniem kreatywności seniorów (warsztaty wykonywania świec, decoupage, wykonywania kosmetyków 			

	<p>z naturalnych produktów, plecionkarskie z papierowej wikliny), warsztaty wokalne poświęcone pieśniom związanym z tradycyjnym rokiem obrzędowym.</p> <p>4. Zawiazanie klubu seniora.</p>
<p>Oddziaływanie przedsięwzięcia</p>	<p>Efektom realizacji projektu będzie przede wszystkim wzmocnienie pozytywnych zmian w grupie 60+ z terenu gminy Piszczac. Dzięki niemu wśród seniorów nastąpi obniżenie poczucia wykluczenia społecznego i lęku przed osamotnieniem. Przyczyni się również do aktywizacji i integracji wewnątrz- i międzypokoleniowej dla seniorów, poprzez dostarczenie im koniecznej wiedzy, umiejętności i możliwości do samodzielnego funkcjonowania w nowoczesnym świecie.</p> <p>Wskaźniki projektu:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Liczba osób objętych wsparciem w programie – 40. 2. Liczba utworzonych klubów seniora – 1 szt. 3. Liczba przeprowadzonych kursów i szkoleń – 7 szt. 4. Liczba osób, które podniosły swoją wiedzę i umiejętności po opuszczeniu programu – 30.
<p>Przedsięwzięcia komplementarne</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ „Głęboka modernizacja budynku Gminnego Ośrodka Kultury w celu przywrócenia oraz nadania mu nowych funkcji użytkowych wraz z zagospodarowaniem terenu funkcjonalnie powiązanego z obiektem oraz zakupem niezbędnego wyposażenia” ✓ „Uporządkowanie i zagospodarowanie zdegradowanych przestrzeni publicznych w miejscowości Piszczac w celu przywrócenia im nowych funkcji użytkowych” ✓ „Rewitalizacja zdegradowanych terenów sportowych w celu przywrócenia im funkcji użytkowych” ✓ „Utworzenie targowiska gminnego” ✓ „Rozwój ekonomii społecznej w gminie Piszczac” ✓ „Aktywne włączenie obszaru rewitalizacji w gminie Piszczac -Kompleksowy program aktywizacji społeczno-zawodowej mieszkańców” ✓ „Zmniejszenie emisji zanieczyszczeń w gminie Piszczac poprzez wykorzystanie OZE” ✓ "Jedz i żyj zdrowo- międzypokoleniowe warsztaty kulinarne" ✓ "Utworzenie miejsca rekreacji w Piszczacu - budowa placu zabaw" ✓ „Aktywna wspólnota lokalna źródłem rozwoju gminy Piszczac” ✓ „Wsparcie sektora rolnictwa na obszarze gminy Piszczac” ✓ „Modernizacja stadionu GLKS Lutnia Piszczac” ✓ „Czyste Środowisko =Zdrowi mieszkańcy – zintegrowane działania w zakresie podniesienia świadomości zdrowotnej i ekologicznej mieszkańców oraz integracji międzypokoleniowej” ✓ „Z TRADYCIĄ W PRZYSZŁOŚĆ - zintegrowane działania na rzecz pielęgnowania i kultywowania dziedzictwa lokalnego” ✓ „Mówimy NIE uzależnieniom i przemocy” ✓ „Monitoring obywatelski”

Nr porządkowy	Nazwa przedsięwzięcia			Wnioskodawca/Realizator/Partner	
6/2	„Wsparcie sektora rolnictwa na obszarze gminy Piszczac”			Gmina Piszczac/Gmina Piszczac	
Powiązanie z celami LPR			Cel strategiczny 1	Cel strategiczny 2	Cel strategiczny 3
	Powiązanie bezpośrednie		✓	✓	
	Powiązanie pośrednie				
Oddziaływanie przedsięwzięcia	Sfera społeczna	Sfera gospodarcza	Sfera środowiskowa	Sfera techniczna	Sfera funkcjonalno-przestrzenna
	✓	✓	✓		✓
Lokalizacja przedsięwzięcia	Adres			Umiejscowienie	
	Obszar gminy Piszczac ze szczególnym uwzględnieniem obszaru rewitalizacji – sołectwa Piszczac			Obszar rewitalizacji	✓
				Poza obszarem rewitalizacji	✓
Ramy realizacji	Orientacyjna wartość przedsięwzięcia	Termin realizacji		Źródło finansowania	
	60 000,00	2018-2023		Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 oraz środki Lubelskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego w Końskowoli	
Grupa docelowa	Grupę docelową projektu stanowią mieszkańcy gminy Piszczac, w tym wyznaczonego obszaru rewitalizacji				
Charakterystyka przedsięwzięcia	<p>Gmina Piszczac należy do obszarów, w których sytuacja społeczno-ekonomiczna mieszkańców jest zdeterminowana gospodarką rolną, która stanowi główne źródło utrzymania ludności oraz pełni wiodącą funkcję rozwojową. Podstawowym źródłem dochodów osób zamieszkujących teren gminy jest, ze względu na jej rolniczy charakter, praca w indywidualnych gospodarstwach rolnych. Inne, pozarolnicze sektory gospodarki, w tym np. usługowo-produkcyjne, mają jedynie znaczenie uzupełniające.</p> <p>Zakres zadań przewidzianych do realizacji w ramach niniejszego przedsięwzięcia obejmuje:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ działania informacyjne zachęcające rolników do uprawy rolnictwa ekologicznego i roślin energetycznych związanych z odnawialnymi źródłami energii, ✓ zachęcanie rolników do modernizacji gospodarstw w kierunku wielofunkcyjnym (np. agroturystyka), ✓ podjęcie działań informacyjnych propagujących wśród rolników nowoczesne i efektywne formy gospodarowania, ✓ działania informacyjne w zakresie rozpoczynania działalności gospodarczej na rzecz młodych rolników, ✓ działania informacyjne w zakresie pozyskiwania środków zewnętrznych na rozpoczynanie lub modernizację/unowocześnienie/rozwój prowadzonej dotychczas działalności rolniczej. 				
Oddziaływanie przedsięwzięcia	<p>W efekcie realizacji przedsięwzięcia nastąpi poprawa jakości funkcjonowania gospodarstw rolnych oraz opłacalności prowadzonej przez nie produkcji rolnej, co bezpośrednio wpłynie na podniesienie standardu życia społeczności lokalnej. Celem inicjatywy jest poprawa poziomu dochodów rolniczych oraz podnoszenie konkurencyjności rynkowej gospodarstw rolnych, wspieranie zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich, a także podnoszenie poziomu kwalifikacji zawodowych rolników i innych mieszkańców obszarów wiejskich.</p> <p>Wskaźniki projektu:</p> <p>1. Liczba przeprowadzonych działań informacyjnych i doradczych w zakresie rozwoju sektora rolnego – 2 szt./rok,</p>				

	2. Liczba adresatów działań informacyjnych i doradczych w zakresie rozwoju sektora rolnego – 40 osób/działanie.
Przedsięwzięcia komplementarne	<ul style="list-style-type: none"> ✓ „Głęboka modernizacja budynku Gminnego Ośrodka Kultury w celu przywrócenia oraz nadania mu nowych funkcji użytkowych wraz z zagospodarowaniem terenu funkcjonalnie powiązanego z obiektem oraz zakupem niezbędnego wyposażenia” ✓ „Uporządkowanie i zagospodarowanie zdegradowanych przestrzeni publicznych w miejscowości Piszczac w celu przywrócenia im nowych funkcji użytkowych” ✓ „Rewitalizacja zdegradowanych terenów sportowych w celu przywrócenia im funkcji użytkowych” ✓ „Utworzenie targowiska gminnego” ✓ „Rozwój ekonomii społecznej w gminie Piszczac” ✓ „Aktywne włączenie obszaru rewitalizacji w gminie Piszczac -Kompleksowy program aktywizacji społeczno-zawodowej mieszkańców” ✓ „Zmniejszenie emisji zanieczyszczeń w gminie Piszczac poprzez wykorzystanie OZE” ✓ "Jedz i żyj zdrowo- międzypokoleniowe warsztaty kulinarne" ✓ "Utworzenie miejsca rekreacji w Piszczacu - budowa placu zabaw" ✓ „Aktywna wspólnota lokalna źródłem rozwoju gminy Piszczac” ✓ „MODA NA SENIORA- Wykorzystanie potencjału osób starszych na rzecz społeczności gminy Piszczac” ✓ „Modernizacja stadionu GLKS Lutnia Piszczac” ✓ „Czyste Środowisko =Zdrowi mieszkańcy – zintegrowane działania w zakresie podniesienia świadomości zdrowotnej i ekologicznej mieszkańców oraz integracji międzypokoleniowej” ✓ „Z TRADYCJĄ W PRZYSZŁOŚĆ - zintegrowane działania na rzecz pielęgnowania i kultywowania dziedzictwa lokalnego” ✓ „Mówimy NIE uzależnieniom i przemocy” ✓ „Monitoring obywatelski”

Nr porządkowy	Nazwa przedsięwzięcia			Wnioskodawca/Realizator/Partner	
7/2	„Modernizacja stadionu GLKS Lutnia Piszczac”			GLKS „Lutnia” Piszczac/ GLKS „Lutnia” Piszczac	
Powiązanie z celami LPR	Powiązanie bezpośrednie		Cel strategiczny 1	Cel strategiczny 2	Cel strategiczny 3
	Powiązanie pośrednie		✓	✓	
Oddziaływanie przedsięwzięcia	Sfera społeczna	Sfera gospodarcza	Sfera środowiskowa	Sfera techniczna	Sfera funkcjonalno-przestrzenna
	✓		✓		✓
Lokalizacja przedsięwzięcia	Adres			Umiejscowienie	
	Obszar rewitalizacji			Obszar rewitalizacji	✓
				Poza obszarem rewitalizacji	

	Orientacyjna wartość przedsięwzięcia	Termin realizacji	Źródło finansowania
Ramy realizacji	200 000,00	2020	Środki Ministerstwa Sportu i Turystyki oraz GLKS „Lutnia” Piszczac
Grupa docelowa	Mieszkańcy gminy Piszczac, w tym wyznaczonego obszaru rewitalizacji, w szczególności dzieci i młodzież		
Charakterystyka przedsięwzięcia	<p>Stadion GLKS „Lutnia” Piszczac to główny kompleks sportowo-rekreacyjny w gminie, na którym organizowane są liczne wydarzenia o charakterze ogólnodostępnym i bezpłatnym (np. mecze piłki nożnej, wydarzenia i imprezy kulturalno-rozrywkowe). Podstawowym problemem w zakresie stadionu GLKS „Lutnia” Piszczac jest zły stan trybun. Na stadionie znajduje się 200 miejsc siedzących, ale ich stan techniczny jest bardzo zły. Są one stare i zdewastowane. Kolejną z niedogodności jest brak zadaszenia nad miejscami siedzącymi, co w znaczny sposób utrudnia realizację funkcji użytkowych w przypadku złych warunków pogodowych. Niestety ze względu na brak zadaszenia spora część kibiców rezygnuje z uczestnictwa w organizowanych wydarzeniach sportowych. Ostatnim z problemów jest brak alejek, podjazdów i utwardzonego placu; umożliwiających swobodne poruszanie się przez osoby z niepełnosprawnościami.</p> <p>Celem przedsięwzięcia jest: poprawa infrastruktury stadionu, poprawa komfortu osób korzystających z obiektu i zwiększenie bezpieczeństwa osób korzystających z obiektu.</p>		
Oddziaływanie przedsięwzięcia	Z efektów projektu będą mogli skorzystać wszyscy mieszkańcy nie tylko obszaru rewitalizacji, lecz całej gminy Piszczac, którzy będą chcieli uczestniczyć w imprezach sportowych, kulturalnych, rekreacyjnych oraz społecznych organizowanych na terenie stadionu GLKS „Lutnia” Piszczac.		
Przedsięwzięcia komplementarne	<ul style="list-style-type: none"> ✓ „Głęboka modernizacja budynku Gminnego Ośrodka Kultury w celu przywrócenia oraz nadania mu nowych funkcji użytkowych wraz z zagospodarowaniem terenu funkcjonalnie powiązanego z obiektem oraz zakupem niezbędnego wyposażenia” ✓ „Uporządkowanie i zagospodarowanie zdegradowanych przestrzeni publicznych w miejscowości Piszczac w celu przywrócenia im nowych funkcji użytkowych” ✓ „Rewitalizacja zdegradowanych terenów sportowych w celu przywrócenia im funkcji użytkowych” ✓ „Utworzenie targowiska gminnego” ✓ „Rozwój ekonomii społecznej w gminie Piszczac” ✓ „Aktywne włączenie obszaru rewitalizacji w gminie Piszczac -Kompleksowy program aktywizacji społeczno-zawodowej mieszkańców” ✓ „Zmniejszenie emisji zanieczyszczeń w gminie Piszczac poprzez wykorzystanie OZE” ✓ "Jedz i żyj zdrowo- międzypokoleniowe warsztaty kulinarne" ✓ "Utworzenie miejsca rekreacji w Piszczacu - budowa placu zabaw" ✓ „Aktywna wspólnota lokalna źródłem rozwoju gminy Piszczac” ✓ „MODA NA SENIORA- Wykorzystanie potencjału osób starszych na rzecz społeczności gminy Piszczac” ✓ „Wsparcie sektora rolnictwa na obszarze gminy Piszczac” ✓ „Czyste Środowisko =Zdrowi mieszkańcy – zintegrowane działania w zakresie podniesienia świadomości zdrowotnej i ekologicznej mieszkańców oraz integracji międzypokoleniowej” ✓ „Z TRADYCIĄ W PRZYSZŁOŚĆ - zintegrowane działania na rzecz pielęgnowania i kultywowania dziedzictwa lokalnego” ✓ „Mówimy NIE uzależnieniom i przemocy” ✓ „Monitoring obywatelski” 		

Nr porządkowy	Nazwa przedsięwzięcia		Wnioskodawca/Realizator/Partner		
8/2	„Czyste Środowisko = Zdrowi mieszkańcy – zintegrowane działania w zakresie podniesienia świadomości zdrowotnej i ekologicznej mieszkańców oraz integracji międzypokoleniowej”		Zespół Placówek Oświatowych w Piszczacu/Gminne Centrum Kultury/Gminna Biblioteka Publiczna		
Powiązanie z celami LPR	Powiązanie bezpośrednie		Cel strategiczny 1	Cel strategiczny 2	Cel strategiczny 3
	Powiązanie pośrednie		✓	✓	
Oddziaływanie przedsięwzięcia	Sfera społeczna	Sfera gospodarcza	Sfera środowiskowa	Sfera techniczna	Sfera funkcjonalno-przestrzenna
	✓		✓		✓
Lokalizacja przedsięwzięcia	Adres		Umiejscowienie		
	Obszar gminy Piszczac ze szczególnym uwzględnieniem infrastruktury powstałej w ramach przedsięwzięć rewitalizacyjnych		Obszar rewitalizacji	✓	
Ramy realizacji	Orientacyjna wartość przedsięwzięcia	Termin realizacji		Źródło finansowania	
	100 000,00	2022		Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020, Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz środki budżetu gminy oraz budżet gminy Piszczac	
Grupa docelowa	Grupę docelową projektu będą stanowili mieszkańcy, w szczególności dzieci i młodzież, obszaru rewitalizacji oraz pozostałej części gminy				
Charakterystyka przedsięwzięcia	<p>Edukacja ekologiczna odgrywa bardzo ważną rolę w kształtowaniu świadomości prośrodowiskowej. Jej adresatem powinni być zarówno uczniowie szkół wszystkich szczebli, przedszkoli, a także wszyscy mieszkańcy gminy. Edukacja ma za zadanie wykształcić nowe spojrzenie na środowisko i jego walory oraz nauczyć jak chronić przyrodę i racjonalnie korzystać z jej dóbr.</p> <p>Przedmiotem przedsięwzięcia jest realizacja zintegrowanych działań na rzecz kształtowania prawidłowych postaw i nawyków w zakresie zdrowia, żywienia, uprawiania sportu, zwiększania świadomości ekologicznej mieszkańców. Całość realizowanych przedsięwzięć służyć ma również integracji lokalnej społeczności, w tym w szczególności integracji międzypokoleniowej.</p> <p>Jednym z głównych działań będzie jest rozwijanie i wspieranie pozaszkolnych form edukacji oraz akcji ukierunkowanych na dbanie o wspólną przestrzeń skierowanych do wszystkich mieszkańców takich jak np.:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Organizowanie Dnia Ziemi czy Światowego Dnia Ochrony Środowiska i w jego ramach organizacja „Eko-pikniku” w formie imprezy rodzinnej, na której tematem przewodnim będzie uświadamianie zagrożeń związanych z brakiem dbania o środowisko naturalne, prezentowane będą różne działania proekologiczne, połączenie tych działań z plenerową akcją plastyczną z udziałem uczniów, 2. Cykliczne sprzątanie terenów zielonych „sprzątanie Świata” – zaangażowanie uczniów oraz OSP w generalnie sprzątanie terenów zielonych, 3. Spacer i wycieczki dla dzieci i młodzieży - na rzecz rozwoju zrównoważonego. Swoista wrażliwość dziecka jego zdolność do wnikliwej obserwacji przyrody, a zwłaszcza ciekawość i radość, jaką wykazuje w bezpośrednim kontakcie z przyrodą stwarza przed nauczycielem nieograniczone wręcz możliwości różnicowania form edukacji ekologicznej, 				

	<ol style="list-style-type: none"> 4. Organizacja cyklicznych „Dnia dla Klimatu” - podczas których władze gminy będą popularyzowały inicjatywy proklimatyczne i związane z gospodarką niskoemisyjną 5. Stacjonarne warsztaty ekologiczne organizowane dla uczniów (przykładowa tematyka „My i nasze środowisko”, „Kwaśne deszcze”, „Drzewa liściaste naszych lasów i parków”, „ Podstawy gospodarki odpadami”, „Ekologiczna ocena opakowań”, „Gdzie z tym śmieciem?“, „Racjonalne użytkowanie energii czyli jak oszczędzać pieniądze i środowisko”, „Rośliny chronione”, „Ptaki i ich rola w przyrodzie”, „Niebezpieczny samochód”) 6. Promowanie przez gminę możliwości dofinansowania do wymiany pieców węglowych na ekologiczne źródła ogrzewania 7. Promowanie przez gminę działań zmierzających do podniesienia świadomości mieszkańców w zakresie szkodliwości spalania w piecach śmieci i paliwa gorszej jakości, 8. Uczestnictwo uczniów w olimpiadach, konkursach i różnych programach ekologicznych o charakterze regionalnym i krajowym (wraz z podaniem otrzymanych nagród i wyróżnień), 9. Udostępnianie i popularyzacja informacji, w tym także materiałów drukowanych, na temat zagrożeń i prośrodowiskowych działań gminy (powiatu), celem wspólnej edukacji mieszkańców tego terenu, 10. Prenumerata czasopism przyrodniczych i ekologicznych w szkole podstawowej i bibliotece, 11. Wzbogacanie bibliotek szkolnych w materiały dydaktyczne przydatne w realizacji zagadnień związanych z gospodarką odpadową, ekologią i ochroną środowiska. <p>Realizacja przedsięwzięcia wiąże się z koniecznością stworzenia alternatywy dla dotychczasowego sposobu spędzania wolnego czasu zarówno przez dzieci i młodzież, jak również dorosłych. Z przeprowadzonej diagnozy wynika, że na obszarze rewitalizacji zauważalne są problemy dzieci i młodzieży z otyłością czy nadwagą oraz wadami postaw. Poza tym spora część dzieci stale nie uprawia aktywności ruchowej – przyzwyczajone są do spędzania wolnego czasu przed telewizorem czy komputerem. Nie przestrzegają również zasad zdrowego żywienia. Na taki stan rzeczy wpływ mają przede wszystkim ugruntowane nieprawidłowe nawyki rodziców nie przywiązują wagi do zdrowego stylu życia pojmowanego w kontekście aktywności ruchowej oraz zdrowego żywienia.</p> <p>Wobec czego drugi filar przedmiotowego przedsięwzięcia będzie stanowiła realizacja małych przedsięwzięć przyczyniających się do uatrakcyjnienia oferty spędzania czasu, w tym m.in.:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. organizacja imprez i festynów o tematyce zdrowotnej, 2. organizacja zabaw i ćwiczeń ruchowych oraz zajęć dedykowanych zarówno dzieciom przedszkolnym jak i w wariacie popołudniowym dzieciom starszym i osobom dorosłym (m.in. maraton zumbi, zumba kids itp.) 3. organizacja eventów sportowych m.in. cyklicznego pod patronatem Wójta Gminy Piszczac, zawodów i wyścigów rowerowych, połączonych z przypominaniem aktualnych przepisów o ruchu drogowym i zasad pierwszej pomocy przedmedycznej 4. promocja aktywnego i zdrowego trybu życia wśród dzieci, młodzieży i dorosłych mieszkańców obszaru rewitalizacji 5. prowadzenie działań profilaktycznych w zakresie różnego rodzaju chorób. <p>Możliwość uczestnictwa w realizacji wspólnych przedsięwzięć, angażujących osoby w różnym wieku, będzie również ważnym elementem integrującym lokalną społeczność.</p>
<p>Oddziaływanie przedsięwzięcia</p>	<p>Przeprowadzone w ramach przedsięwzięcia inicjatywy przyczynią się do podniesienia świadomości lokalnej społeczności w takich dziedzinach jak: efektywność energetyczna, wykorzystanie odnawialnych źródeł energii i powiązania pomiędzy wykorzystaniem energii a zmianami klimatu, kreowania postaw proekologicznych u mieszkańców obszaru rewitalizacji. Wszystkie podejmowane działania mają na celu zwiększenie poczucia odpowiedzialności za jakość środowiska wśród wszystkich mieszkańców gminy Piszczac. Prowadzenie edukacji ekologicznej wśród dzieci i młodzieży to najważniejszy segment działań edukacyjnych. Dzięki wyrobieniu w nich nawyków właściwego postępowania w zakresie szeroko rozumianej ochrony środowiska, można się spodziewać, że wprowadzane inwestycje i zmiany będą znajdowały przychylniejsze przyzwolenie społeczeństwa.</p> <p>Jak wynika z doświadczeń dzieci i młodzież mogą stać się swoistym przekaźnikiem treści ekologicznych w swoich rodzinach. Mogą one „upominać” i nakłaniać rodziców do właściwego postępowania z odpadami powstającymi w gospodarstwie domowym. W pewnym stopniu</p>

	<p>poprzez swą świadomość ekologiczną dzieci i młodzież będą kształtować także model konsumpcyjny w rodzinie. Dzięki temu podczas zakupów będą wybierane np. opakowania wielokrotnego użytku. Przedsięwzięcia w zakresie promocji zdrowego stylu życia i aktywności ruchowej będą pozytywnie oddziaływały na system rozwoju oraz wychowania dzieci i młodzieży szkolnej. Przyczynią się do budowania pozytywnych relacji i więzi między rówieśnikami, a także zwiększenia włączenia społecznego dzieci i młodzieży zagrożonych marginalizacją i negatywnym wpływem środowiska. Szczególnie istotne jest to, że aktywność fizyczna to nie tylko trening ciała, ale także trening umysłu. Dzięki regularnym ćwiczeniom kształtuje się w sobie wiele cech i zyskuje nowe umiejętności, które pomagają w życiu codziennym, dodają zaradności i pozytywnej energii. Aktywny tryb życia wpływa na kształtowanie takich cech jak: samodyscyplina, praca zespołowa, pokora, cierpliwość, umiejętność analitycznego myślenia, samoświadomość, pewność siebie. Przeciwdziała również problemom zdrowotnym, takim jak otyłość czy nadwaga oraz wady postawy, które są szczególnie uciążliwe w zakresie dzieci i młodzieży, które dodatkowo są z tego powodu stygmatyzowane czy nieakceptowane w środowisku rówieśniczym. Poza tym zapewnia dłużej aktywność fizyczną oraz umysłową. Zaangażowanie mieszkańców w aktywne uczestnictwo w zajęciach sportowych, traktowane będzie również jako działania z zakresu profilaktyki zdrowotnej. Dobrostan mieszkańców zapobiegnie dezaktywacji zawodowej z przyczyn zdrowotnych (choroby krążenia, choroby nowotworowe, choroby układu kostno-stawowo-mięśniowego). Wartością dodaną przedsięwzięcia będzie integracja społeczna realizowana w oparciu o promocję aktywności sportowej.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Liczba zorganizowanych wydarzeń o tematyce prozdrowotnej i proekologicznej – 4 szt./rok 2. Liczba osób uczestniczących w wydarzeniach o tematyce prozdrowotnej i proekologicznej – 70 osób/wydarzenie
<p>Przedsięwzięcia komplementarne</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ „Głęboka modernizacja budynku Gminnego Ośrodka Kultury w celu przywrócenia oraz nadania mu nowych funkcji użytkowych wraz z zagospodarowaniem terenu funkcjonalnie powiązanego z obiektem oraz zakupem niezbędnego wyposażenia” ✓ „Uporządkowanie i zagospodarowanie zdegradowanych przestrzeni publicznych w miejscowości Piszczac w celu przywrócenia im nowych funkcji użytkowych” ✓ „Rewitalizacja zdegradowanych terenów sportowych w celu przywrócenia im funkcji użytkowych” ✓ „Utworzenie targowiska gminnego” ✓ „Rozwój ekonomii społecznej w gminie Piszczac” ✓ „Aktywne włączenie obszaru rewitalizacji w gminie Piszczac -Kompleksowy program aktywizacji społeczno-zawodowej mieszkańców” ✓ „Zmniejszenie emisji zanieczyszczeń w gminie Piszczac poprzez wykorzystanie OZE” ✓ "Jedz i żyj zdrowo- międzypokoleniowe warsztaty kulinarne" ✓ "Utworzenie miejsca rekreacji w Piszczacu - budowa placu zabaw" ✓ „Aktywna wspólnota lokalna źródłem rozwoju gminy Piszczac” ✓ „MODA NA SENIORA- Wykorzystanie potencjału osób starszych na rzecz społeczności gminy Piszczac” ✓ „Wsparcie sektora rolnictwa na obszarze gminy Piszczac” ✓ „Modernizacja stadionu GLKS Lutnia Piszczac” ✓ „Z TRADYCJĄ W PRZYSZŁOŚĆ - zintegrowane działania na rzecz pielęgnowania i kultywowania dziedzictwa lokalnego” ✓ „Mówimy NIE uzależnieniom i przemocy” ✓ „Monitoring obywatelski”

Nr porządkowy	Nazwa przedsięwzięcia			Wnioskodawca/Realizator/Partner	
9/2	„Z TRADYCYJĄ W PRZYSZŁOŚĆ - zintegrowane działania na rzecz pielęgnowania i kultywowania dziedzictwa lokalnego”			Gminne Centrum Kultury/Gminna Biblioteka Publiczna/ Gminne Centrum Świetlica/Koło Gospodyń Wiejskich w Piszczacu	
Powiązanie z celami LPR	Powiązanie bezpośrednie		Cel strategiczny 1	Cel strategiczny 2	Cel strategiczny 3
	Powiązanie pośrednie		✓	✓	
Oddziaływanie przedsięwzięcia	Sfera społeczna	Sfera gospodarcza	Sfera środowiskowa	Sfera techniczna	Sfera funkcjonalno-przestrzenna
	✓		✓		✓
Lokalizacja przedsięwzięcia	Adres			Umiejscowienie	
	Obszar gminy Piszczac ze szczególnym uwzględnieniem infrastruktury powstałej w ramach przedsięwzięć rewitalizacyjnych			Obszar rewitalizacji	✓
Ramy realizacji	Orientacyjna wartość przedsięwzięcia		Termin realizacji	Źródło finansowania	
	140 000,00		2018	Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej - Program Rządowy na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych na lata 2014-2020 (Edycja 2018)	
Grupa docelowa	Grupę docelową projektu stanowią mieszkańcy gminy Piszczac w tym wyznaczonych podobszarów rewitalizacji, w wieku 60+ oraz dzieci i młodzież				
Charakterystyka przedsięwzięcia	<p>Konieczność realizacji wynika z potrzeby wykorzystania i wsparcia zaangażowania, aktywności i inicjatywności seniorów, a także zbyt małej (w stosunku do zwiększającej się liczby seniorów, rozległości gminy i zgłaszanych potrzeb) skali ofert działań skierowanych do osób w wieku 60+. Planowane działania oparte są o zaangażowanie w dziedzinie sztuki, kultury oraz aktywności własnej i samodzielności seniorów (zniwelowanie barier w zakresie dostępu do technologii i komunikacji, dbałość o własne zdrowie i aktywność fizyczną). Formy zajęć zostały dostosowane do potrzeb i możliwości seniorów, część zajęć będzie umożliwiała podejmowanie przez seniorów wolontariatu na rzecz innych osób (np. poprzez działania klubów seniora, uzyskanie umiejętności do realizacji warsztatów plecionkarskich w świetlicach wiejskich i szkołach). Projekt zakłada również udział osób młodych, w celu umożliwienia integracji międzypokoleniowej, w szczególności dzięki wspólnemu, aktywnemu spędzaniu wolnego czasu.</p> <p>Głównym celem projektu jest poprawa jakości i poziomu życia osób starszych na obszarze gminy Piszczac dla godnego starzenia się poprzez aktywność społeczną. Uszczegółowienie celu głównego nastąpi poprzez realizację następujących celów szczegółowych:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Poprawa jakości i zwiększenie różnorodności oferty edukacyjnej dla osób starszych 2. Stwarzanie warunków dla integracji wewnątrz- i międzypokoleniowej osób starszych przy wykorzystaniu istniejącej infrastruktury społecznej 3. Rozwój zróżnicowanych form aktywności społecznej, w tym upowszechnianie wolontariatu, partycypacji w procesach decyzyjnych, w życiu społecznym, w tym udział osób starszych w kształtowaniu polityki publicznej 4. Podniesienie jakości usług społecznych oraz wspieranie działań na rzecz samopomocy i samoorganizacji 				

	<p>Zakres rzeczowy projektu obejmuje:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Przeprowadzenie kursów i szkoleń dla seniorów pozwalających na uzyskanie wiedzy i umiejętności praktycznych, przydatnych w samodzielnym funkcjonowaniu w społeczeństwie informacyjnym (kurs komputerowy), kontakt z innymi osobami oraz uprawiania roślin ekologicznych na własne potrzeby. 2. Przeprowadzenie zajęć wspierających dbałość o zdrowie i aktywność ruchową seniorów – kurs dbałości o wygląd, warsztaty zdrowego stylu życia – wykłady i zajęcia praktyczne na temat zdrowego odżywiania i diety w wieku senioralnym połączone ze wspólnym przygotowaniem zdrowych i smacznych posiłków, dostosowanych do potrzeb zdrowotnych organizmów osób starszych oraz zajęcia ruchowe o charakterze profilaktyki zdrowotnej, zachęcające do aktywności fizycznej i dostosowane do wieku uczestników i kondycji seniorów. 3. Zajęcia mające służyć z jednej strony integracji wewnątrz- i międzypokoleniowej wokół wspólnych zainteresowań, a z drugiej umożliwić seniorom podjęcie aktywnych działań na rzecz lokalnej społeczności – warsztaty zaczarowane szydełko, warsztaty twórcze (nauka nowych form twórczości z wykorzystaniem kreatywności seniorów (warsztaty wykonywania świec, decoupage, wykonywania kosmetyków z naturalnych produktów, plecionkarskie z papierowej wikliny), warsztaty wokalne poświęcone pieśniom związanym z tradycyjnym rokiem obrzędowym. 4. Zawiązanie klubu seniora.
<p>Oddziaływanie przedsięwzięcia</p>	<p>Efektom realizacji projektu będzie przede wszystkim wzmocnienie pozytywnych zmian w grupie 60+ z terenu gminy Piszczac. Dzięki niemu wśród seniorów nastąpi obniżenie poczucia wykluczenia społecznego i lęku przed osamotnieniem. Przyczyni się również do aktywizacji i integracji wewnątrz- i międzypokoleniowej dla seniorów, poprzez dostarczenie im koniecznej wiedzy, umiejętności i możliwości do samodzielnego funkcjonowania w nowoczesnym świecie.</p> <p>Wskaźniki projektu:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Liczba osób objętych wsparciem w programie – 40. 2. Liczba utworzonych klubów seniora – 1 szt. 3. Liczba przeprowadzonych kursów i szkoleń – 7 szt. 4. Liczba osób, które podniosły swoją wiedzę i umiejętności po opuszczeniu programu – 30.
<p>Przedsięwzięcia komplementarne</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ „Głęboka modernizacja budynku Gminnego Ośrodka Kultury w celu przywrócenia oraz nadania mu nowych funkcji użytkowych wraz z zagospodarowaniem terenu funkcjonalnie powiązanego z obiektem oraz zakupem niezbędnego wyposażenia” ✓ „Uporządkowanie i zagospodarowanie zdegradowanych przestrzeni publicznych w miejscowości Piszczac w celu przywrócenia im nowych funkcji użytkowych” ✓ „Rewitalizacja zdegradowanych terenów sportowych w celu przywrócenia im funkcji użytkowych” ✓ „Utworzenie targowiska gminnego” ✓ „Rozwój ekonomii społecznej w gminie Piszczac” ✓ „Aktywne włączenie obszaru rewitalizacji w gminie Piszczac -Kompleksowy program aktywizacji społeczno-zawodowej mieszkańców” ✓ „Zmniejszenie emisji zanieczyszczeń w gminie Piszczac poprzez wykorzystanie OZE” ✓ "Jedz i żyj zdrowo- międzypokoleniowe warsztaty kulinarne" ✓ "Utworzenie miejsca rekreacji w Piszczacu - budowa placu zabaw" ✓ „Aktywna wspólnota lokalna źródłem rozwoju gminy Piszczac” ✓ „MODA NA SENIORA- Wykorzystanie potencjału osób starszych na rzecz społeczności gminy Piszczac” ✓ „Wsparcie sektora rolnictwa na obszarze gminy Piszczac” ✓ „Modernizacja stadionu GLKS Lutnia Piszczac”

	<ul style="list-style-type: none"> ✓ „Czyste Środowisko = Zdrowi mieszkańcy – zintegrowane działania w zakresie podniesienia świadomości zdrowotnej i ekologicznej mieszkańców oraz integracji międzypokoleniowej” ✓ „Mówimy NIE uzależnieniom i przemocy” ✓ „Monitoring obywatelski”
--	--

Nr porządkowy	Nazwa przedsięwzięcia			Wnioskodawca/Realizator/Partner	
10/2	„Mówimy NIE uzależnieniom i przemocy”			Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej/ Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	
Powiązanie z celami LPR	Powiązanie bezpośrednie		Cel strategiczny 1	Cel strategiczny 2	Cel strategiczny 3
	Powiązanie pośrednie		✓	✓	
Oddziaływanie przedsięwzięcia	Sfera społeczna	Sfera gospodarcza	Sfera środowiskowa	Sfera techniczna	Sfera funkcjonalno-przestrzenna
	✓				✓
Lokalizacja przedsięwzięcia	Adres			Umiejscowienie	
	Obszar gminy Piszczac – ze szczególnym uwzględnieniem obszaru rewitalizacji: sołectwa Piszczac			Obszar rewitalizacji	✓
				Poza obszarem rewitalizacji	✓
Ramy realizacji	Orientacyjna wartość przedsięwzięcia		Termin realizacji		Źródło finansowania
	100 000,00		2018-2019		Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020 (11.5 Usługi społeczne i zdrowotne) oraz budżet gminy Piszczac
Grupa docelowa	Grupę docelową przedsięwzięcia będą stanowiły osoby i rodziny osób zagrożone wykluczeniem społecznym ze względu na występujący problem uzależnień i przemocy w rodzinie				
Charakterystyka przedsięwzięcia	Dostępne dane statystyczne (dot. liczby rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu uzależnień lub przemocy społecznej, liczby wydanych Niebieskich Kart czy liczby wniosków zgłoszonych do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych) wskazywać mogą, że na wyznaczonych podobszarach rewitalizacji, problemy związane z uzależnieniami mieszkańców i przemocą w rodzinie nie są rozpowszechnione. Jednocześnie należy zaznaczyć, że możliwe do pozyskania dane statystyczne nie do końca dają prawdziwy obraz obszaru rewitalizacji. W trakcie prowadzonych konsultacji społecznych okazało się, że problemy tego rodzaju mają większy zasięg. Często są jednak bagatelizowane i umniejszane przez lokalną społeczność. O ich sporej skali świadczą również ujęcie ich w ramach „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Piszczac” wśród najbardziej palących problemów całej gminy.				

	<p>Problem spożywania alkoholu wśród dorosłych mieszkańców obszaru rewitalizacji jest spory. Ze względu na tradycje i obyczaje odmowa wypicia skutkuje ostracyzmem. Oprócz tego ważnym czynnikiem spowszednienia picia, decydującym o sięganiu po alkohol wśród ludności obszaru rewitalizacji jest nuda. Mieszkańcy nie mają zbyt wielu możliwości wyboru, jeśli chodzi o spędzanie wolnego czasu czy obcowanie z kulturą. Poza tym brakuje im świadomości w zakresie skutków nadmiernego spożywania alkoholu. Uważają, że picie jest zupełnie normalnym elementem ich codziennego życia. Problem choroby alkoholowej jest totalnie bagatelizowany. Nie widząc oni problemu w częstym jego spożywaniu, przekazują negatywne wzorce kolejnym pokoleniom. Szczególnie niepokoi fakt, że z roku na rok wzrasta liczba młodzieży sięgającej często po alkohol przed uzyskaniem pełnoletności. Dodatkowo „inicjacja alkoholowa” wśród młodych osób zaczyna się coraz wcześniej. Sięganie po alkohol jest silnie związane z procesem dojrzewania, kiedy nastolatki przechodzą intensywne przemiany fizyczne, psychiczne i społeczne. To okres w życiu młodego człowieka sprzyjający eksperymentowaniu, testowaniu i poszukiwaniu nowych doświadczeń. Młodzież ujawnia wtedy różne zachowania problemowe, tj. picie alkoholu, palenie papierosów, wczesne podejmowanie współżycia, wchodzenie w konflikty z prawem, niekiedy stosowanie narkotyków oraz wiele innych. Mimo, że u młodych ludzi bardzo rzadko można zdiagnozować chorobę alkoholową, to samo spożywanie alkoholu stwarza ryzyko uzależnienia od alkoholu w przyszłości. Poza tym wśród młodzieży zauważalny jest problem tzw. picia obyczajowego („dla towarzystwa”).</p> <p>Ze zjawiskiem uzależnienia często bezpośrednio związany jest problem przemocy w rodzinie. Mając na względzie jego złożoność i wieloaspektowość bardzo trudno jest oszacować faktyczną skalę osób, których to zjawisko dotyka. Jest to związane z faktem, że bardzo często przemoc domowa jest ukrywana i spora część osób, które jej doświadczają, nie decyduje się na ujawnienie i zwrócenie się o pomoc do instytucji działających w ramach lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy. Zdecydowanie najpoważniejszą trudnością w diagnozowaniu wielkości zjawiska przemocy w rodzinie jest uzyskanie wiarygodnych i rzeczywistych danych, charakteryzujących rozmiar przemocy, bowiem z wielu przyczyn przemoc w rodzinie jest problemem ukrytym.</p> <p>Wśród różnego rodzaju uzależnień należy zwrócić również uwagę na to, które jest bezpośrednim efektem postępu cywilizacyjnego – uzależnienie od komputera/Internetu. Nadmierne korzystanie z komputera staje się dziś niezwykle poważnym problemem społecznym. Na ryzyko uzależnienia szczególnie narażone są dzieci i młodzież, dla których jest on nieodłącznym elementem ich codziennej aktywności, życia społecznego oraz rozrywki. Walka z nadmiernym korzystaniem z komputera/Internetu jest trudniejsza, niż w przypadku innych uzależnień. Trudno bowiem wyobrazić sobie młodą osobę całkowicie odizolowaną od sieci, która przecież będzie jej potrzebna zarówno do edukacji, jak i – w dorosłym życiu – do podjęcia aktywności zawodowej. Dlatego tak ważna jest profilaktyka.</p> <p>W ramach przedsięwzięcia przygotowany zostanie program edukacyjny dla osób i rodzin osób dotkniętych problemem alkoholowym oraz przemocą w rodzinie z obszaru gminy Piszczac, ze szczególnym uwzględnieniem obszaru rewitalizacji. Niezwykle istotnym elementem spotkań będzie edukacja dzieci i młodzieży skierowana na przełamywanie powielania negatywnych zachowań i nawyków. W jego ramach odbywać się będą cykliczne spotkania z trenerem.</p> <p>Objęcie zakresem rzeczowym projektu całości gminy Piszczac wpłynie na brak stygmatyzowania mieszkańców wyznaczonego obszaru rewitalizacji.</p>
Oddziaływanie przedsięwzięcia	<p>W efekcie realizacji przedsięwzięcia nastąpi podniesienie świadomości mieszkańców obszaru rewitalizacji, którzy borykają się z problemem alkoholowym lub przemocy w rodzinie u siebie lub bliskich.</p> <p>Wskaźniki projektu:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Liczba osób objętych wsparciem w ramach programu – 40 osób
Przedsięwzięcia komplementarne	<ul style="list-style-type: none"> ✓ „Głęboka modernizacja budynku Gminnego Ośrodka Kultury w celu przywrócenia oraz nadania mu nowych funkcji użytkowych wraz z zagospodarowaniem terenu funkcjonalnie powiązanego z obiektem oraz zakupem niezbędnego wyposażenia” ✓ „Uporządkowanie i zagospodarowanie zdegradowanych przestrzeni publicznych w miejscowości Piszczac w celu przywrócenia im nowych funkcji użytkowych”

	<ul style="list-style-type: none"> ✓ „Rewitalizacja zdegradowanych terenów sportowych w celu przywrócenia im funkcji użytkowych” ✓ „Utworzenie targowiska gminnego” ✓ „Rozwój ekonomii społecznej w gminie Piszczac” ✓ „Aktywne włączenie obszaru rewitalizacji w gminie Piszczac -Kompleksowy program aktywizacji społeczno-zawodowej mieszkańców” ✓ „Zmniejszenie emisji zanieczyszczeń w gminie Piszczac poprzez wykorzystanie OZE” ✓ "Jedz i żyj zdrowo- międzypokoleniowe warsztaty kulinarne" ✓ "Utworzenie miejsca rekreacji w Piszczacu - budowa placu zabaw" ✓ „Aktywna wspólnota lokalna źródłem rozwoju gminy Piszczac” ✓ „MODA NA SENIORA- Wykorzystanie potencjału osób starszych na rzecz społeczności gminy Piszczac” ✓ „Wsparcie sektora rolnictwa na obszarze gminy Piszczac” ✓ „Modernizacja stadionu GLKS Lutnia Piszczac” ✓ „Czyste Środowisko =Zdrowi mieszkańcy – zintegrowane działania w zakresie podniesienia świadomości zdrowotnej i ekologicznej mieszkańców oraz integracji międzypokoleniowej” ✓ „Z TRADYCJĄ W PRZYSZŁOŚĆ - zintegrowane działania na rzecz pielęgnowania i kultywowania dziedzictwa lokalnego” ✓ „Monitoring obywatelski”
--	--

Nr porządkowy	Nazwa przedsięwzięcia		Wnioskodawca/Realizator/Partner		
11/2	„Monitoring obywatelski”		Gmina Piszczac/Gmina Piszczac		
Powiązanie z celami LPR			Cel strategiczny 1	Cel strategiczny 2	Cel strategiczny 3
	Powiązanie bezpośrednie		✓	✓	
	Powiązanie pośrednie				
Odziaływanie przedsięwzięcia	Sfera społeczna	Sfera Gospodarcza	Sfera środowiskowa	Sfera techniczna	Sfera funkcjonalno-przestrzenna
	✓		✓		✓
Lokalizacja przedsięwzięcia	Adres		Umiejscowienie		
	Obszar rewitalizacji – sołectwo Piszczac		Obszar rewitalizacji	✓	
			Poza obszarem rewitalizacji		
Ramy realizacji	Orientacyjna wartość przedsięwzięcia	Termin realizacji		Źródło finansowania	
	Bez kosztowe	2017-2023		-	

Grupa docelowa	Grupę docelową projektu będą stanowili mieszkańcy obszaru rewitalizacji – sołectwo Piszczac
Charakterystyka przedsięwzięcia	<p>Przedsięwzięcie jest bezpośrednią odpowiedzią na zidentyfikowane podczas delimitacji obszaru zdegradowanego problemy mieszkańców tj.:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) niskie poczucie bezpieczeństwa mieszkańców; 2) zanik więzi sąsiedzkich – postępujące zjawisko uniformizacji otoczenia i anonimowości mieszkańców; 3) zróżnicowany poziom aktywności społecznej mieszkańców obszaru rewitalizacji (mierzony min. uczestnictwem w wyborach). <p>Przedmiotem projektu jest organizowanie cyklicznych spotkań mieszkańców, w trakcie których zgłaszane będą pojawiające się problemy w przestrzeni publicznej związane zarówno ze sferą społeczną (np. zgłoszenie miejsc, gdzie przebywanie jest niebezpieczne i wymagają doświetlenia), infrastrukturą techniczną (np. niedziałająca lampa), sferą środowiskową (zaśmiecanie terenów) czy przestrzenno-funkcjonalną. Spotkania będą służyć stwierdzeniu czy w danym obszarze występują nieprawidłowości i problemy, które wymagają pilnych działań. Spotkania odbywać się będą cyklicznie, w miarę zgłaszanych potrzeb i nagromadzenia spraw, na terenie obszaru rewitalizacji. Na potrzeby projektu, stworzone zostanie konto mailowe oraz skrzynka kontaktowa umieszczona w Urzędzie Gminy Piszczac, które stanowić będą źródło komunikacji, wymiany informacji i możliwości zgłoszenia obserwowanych problemów przez mieszkańców. Na spotkaniach raportowane będą zaobserwowane negatywne zjawiska, które później przekazywane będą lokalnym władzom. W ramach spotkań będą prowadzone również spotkania edukacyjno-świadomościowe np. spotkania z dzielnicowym, strażakiem, pracownikiem socjalnym – w trakcie których przekazywana będzie wiedza na temat tego gdzie zgłosić problem, kogo zawiadomić i jak zachować się w obliczu niebezpiecznych sytuacji.</p>
Oddziaływanie przedsięwzięcia	<p>Wdrożenie zaplanowanych w ramach przedsięwzięcia działań przyczyni się do:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wzrostu poczucia bezpieczeństwa wśród mieszkańców obszaru - angażowania się mieszkańców we wspólne przedsięwzięcia, służące poprawie jakości życia lokalnej społeczności - niwelowania skutków zjawiska anonimowości – zjawisko anonimowości dotyczy szczególnie miejsc, gdzie występuje duże nagromadzenie ludzi na niewielkim terenie, uniformizacja otoczenia, brak wspólnych miejsc odpoczynku i rozrywki, ale też terenów zabudowy jednorodzinnej (chęć odgródzenia się od otoczenia, posiadanie własnego ogródka i poczucie posiadania własnego skrawka ziemi bywa silniejsze niż nawiązywanie relacji z sąsiadami i angażowanie się w prace na rzecz lokalnej społeczności) - podniesienia jakości życia mieszkańców obszaru. <p>Wskaźniki projektu:</p> <ol style="list-style-type: none"> 2. Liczba zorganizowanych rocznie spotkań obywatelskich – 4 szt./rok 3. Liczba osób biorących udział w spotkaniach obywatelskich – 40 osób/spotkanie
Przedsięwzięcia komplementarne	<ul style="list-style-type: none"> ✓ „Głęboka modernizacja budynku Gminnego Ośrodka Kultury w celu przywrócenia oraz nadania mu nowych funkcji użytkowych wraz z zagospodarowaniem terenu funkcjonalnie powiązanego z obiektem oraz zakupem niezbędnego wyposażenia” ✓ „Uporządkowanie i zagospodarowanie zdegradowanych przestrzeni publicznych w miejscowości Piszczac w celu przywrócenia im nowych funkcji użytkowych” ✓ „Rewitalizacja zdegradowanych terenów sportowych w celu przywrócenia im funkcji użytkowych” ✓ „Utworzenie targowiska gminnego” ✓ „Rozwój ekonomii społecznej w gminie Piszczac” ✓ „Aktywne włączenie obszaru rewitalizacji w gminie Piszczac -Kompleksowy program aktywizacji społeczno-zawodowej mieszkańców” ✓ „Zmniejszenie emisji zanieczyszczeń w gminie Piszczac poprzez wykorzystanie OZE” ✓ "Jedz i żyj zdrowo- międzypokoleniowe warsztaty kulinarne" ✓ "Utworzenie miejsca rekreacji w Piszczacu - budowa placu zabaw"

- ✓ „Aktywna wspólnota lokalna źródłem rozwoju gminy Piszczac”
- ✓ „MODA NA SENIORA- Wykorzystanie potencjału osób starszych na rzecz społeczności gminy Piszczac”
- ✓ „Wsparcie sektora rolnictwa na obszarze gminy Piszczac”
- ✓ „Modernizacja stadionu GLKS Lutnia Piszczac”
- ✓ „Czyste Środowisko = Zdrowi mieszkańcy – zintegrowane działania w zakresie podniesienia świadomości zdrowotnej i ekologicznej mieszkańców oraz integracji międzypokoleniowej”
- ✓ „Z TRADYCJĄ W PRZYSZŁOŚĆ - zintegrowane działania na rzecz pielęgnowania i kultywowania dziedzictwa lokalnego”
- ✓ „Mówimy NIE uzależnieniom i przemocy”

3.2.3 ZINTEGROWANE PODEJŚCIE DO LOKALNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI

Zintegrowane podejście Lokalnego Programu Rewitalizacji dla gminy Piszczac jest uszczegółowieniem komplementarności dokumentu i dotyczy czterech, następujących aspektów:

- ✓ zintegrowanie na poziomie zdiagnozowanych potrzeb i problemów oraz przedsięwzięć rewitalizacyjnych;
- ✓ zintegrowanie na poziomie zastosowania różnych metod;
- ✓ zintegrowanie na poziomie różnych sektorów, partnerów;
- ✓ zintegrowanie na poziomie zaplanowanych celów, kierunków działań oraz przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

✓ ZINTEGROWANIE NA POZIOMIE ZDIAGNOZOWANYCH POTRZEB I PROBLEMÓW ORAZ PRZEDSIĘWZIĘĆ REWITALIZACYJNYCH

Całość zadań, zawartych w Lokalnym Programie Rewitalizacji, została opracowana po wcześniejszym zapoznaniu się z wynikami diagnozy potrzeb i potencjałów rozwojowych wyznaczonego obszaru rewitalizacji oraz przeprowadzonych konsultacji społecznych z jego mieszkańcami. Każde z zaplanowanych w ramach niniejszego dokumentu zadań, pozwala na przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom, które zostały wcześniej zdiagnozowane i przeanalizowane. W tabeli poniżej zestawiono powiązania problemów oraz lokalnych potencjałów występujących na terenie rewitalizacji, z przedsięwzięciami planowanymi do realizacji w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji.

Tabela 7 Zintegrowanie przedsięwzięć wraz ze zdiagnozowanymi problemami i lokalnymi potencjałami w ramach „Lokalnego Programu Rewitalizacji dla gminy Piszczac na lata 2017 – 2023”

Lp.	Nazwa przedsięwzięcia	Zdiagnozowane problemy/lokalne potencjały
1.	„Głęboka modernizacja budynku Gminnego Ośrodka Kultury w celu przywrócenia oraz nadania mu nowych funkcji użytkowych wraz z zagospodarowaniem terenu funkcjonalnie powiązanego z obiektem oraz zakupem niezbędnego wyposażenia”	<ul style="list-style-type: none"> ✓ zdegradowany obiekt publiczny oraz przestrzeń wokół niego; niespełniające swojej funkcji ✓ niewykorzystanie potencjału obiektu oraz całego obszaru wokół niego ✓ zły stan techniczny obiektu mogący zagrażać zdrowiu korzystających z niego użytkowników ✓ spora liczba osób bezrobotnych i korzystających z pomocy społecznej na obszarze rewitalizacji ✓ niepokojące prognozy demograficzne dotyczące społeczeństwa - starzenia się społeczeństwa i wzrost liczby osób niepełnosprawnych wymagających zarówno opieki, jak i odpowiedniego sprzętu ✓ brak dostosowania budynku do potrzeb osób z niepełnosprawnościami ✓ deficyt miejsc oraz niewystarczająca oferta spędzania wolnego czasu dla osób starszych oraz dzieci i młodzieży ✓ starzejące się społeczeństwo i wydłużający się okres życia ludzi wpływający na konieczność dostosowania usług publicznych dla seniorów ✓ utrudniony dostęp do wysokiej jakości sprzętu rehabilitacyjnego i pielęgnacyjnego ✓ niewystarczająca oferta instytucji kultury

Lp.	Nazwa przedsięwzięcia	Zdiagnozowane problemy/lokalne potencjały
		<ul style="list-style-type: none"> • obiekt mający ogromny potencjał w zakresie żywienia społeczno-gospodarczego nie tylko obszaru rewitalizacji lecz całej gminy Piszczac • duże społeczne oczekiwanie w zakresie zagospodarowania przestrzeni publicznej i deklarowana przez społeczeństwo lokalne chęć organizacji oddolnych inicjatyw w oparciu o zrewitalizowaną infrastrukturę
2.	<p>„Uporządkowanie i zagospodarowanie zdegradowanych przestrzeni publicznych w miejscowości Piszczac w celu przywrócenia im nowych funkcji użytkowych”</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ zdegradowane przestrzenie publiczne, użytkowane w nieznacznym stopniu ✓ niewykorzystany potencjał turystyczny i naturalny obszaru ✓ zdiagnozowanym problemem jest również postępująca dewastacja przestrzeni oraz złe warunki sanitarne ✓ w obszarze rewitalizacji występuje deficyt terenów rekreacyjnych, umożliwiających aktywne i ciekawe spędzanie wolnego czasu ✓ bardzo niska estetyka reprezentacyjnych części miejscowości ✓ małe poczucie wspólnoty i odpowiedzialności za wspólną przestrzeń ✓ brak odpowiedniego oświetlenia wpływający na występowanie zjawisk niepożądanych i nieakceptowanych społecznie (np. wybryki chuligańskie, spożywanie alkoholu) • teren stanowiący szczególne bogactwo naturalne obszaru rewitalizacji • teren mający duży potencjał w zakresie żywienia obszaru rewitalizacji
3.	<p>„Rewitalizacja zdegradowanych terenów sportowych w celu przywrócenia im funkcji użytkowych”</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ zdegradowana przestrzeń publiczna niespełniająca swojej funkcji i użytkowna w ograniczonym zakresie ✓ brak odpowiedniego oświetlenia wpływający na obniżenie bezpieczeństwa w trakcie organizowanych wydarzeń oraz prowadzonych zajęć sportowych ✓ zły stan techniczny obiektu mogący zagrażać zdrowiu korzystających z niego użytkowników ✓ w obszarze rewitalizacji występuje deficyt terenów rekreacyjnych, umożliwiających aktywne i ciekawe spędzanie wolnego czasu ✓ duża liczba mieszkańców, zarówno obszaru rewitalizacji, jak i całej gminy Piszczac, borykających się z problemami zdrowotnymi – otyłość, nadwaga, wady postawy – wynikającymi m.in. z braku ruchu ✓ negatywne przyzwyczajenia i nawyki mieszkańców ✓ brak miejsc zapewniających alternatywę dla dotychczasowych sposobów spędzania wolnego czasu (np. picie alkoholu, wybryki chuligańskie) • duże społeczne oczekiwanie w zakresie realizacji inwestycji i deklarowana przez społeczeństwo lokalne chęć organizacji oddolnych inicjatyw w oparciu o zrewitalizowaną infrastrukturę • teren wpisany w świadomość mieszkańców, jako ważne miejsce na mapie sportowo-rekreacyjno-kulturalnej nie tylko obszaru rewitalizacji, lecz również całej gminy
4.	<p>„Utworzenie targowiska gminnego”</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ niski poziom rozwoju gospodarczego obszaru rewitalizacji i gminy Piszczac

Lp.	Nazwa przedsięwzięcia	Zdiagnozowane problemy/lokalne potencjały
		<ul style="list-style-type: none"> ✓ małą aktywność mieszkańców w zakresie prowadzenia własnego biznesu ✓ niestarczająca liczba miejsc pracy ✓ brak miejsc, w których sprzedaż produktów lokalnych mogłaby być prowadzona w sposób zorganizowany i zgodny z wymogami sanitarnymi ✓ brak wykorzystania walorów przestrzennych ✓ i społeczno-gospodarczych obszaru rewitalizacji • ogromny potencjał surowców i produktów mogących stanowić podstawę przetwórstwa rolno-spożywczego
5.	„Rozwój ekonomii społecznej w gminie Piszczac”	<ul style="list-style-type: none"> ✓ spora liczba mieszkańców obszaru rewitalizacji uzależniona od pomocy społecznej świadczonej przez GOPS w Piszczacu ✓ duży odsetek osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym - korzystających z pomocy społecznej z tytułu ubóstwa, bezrobocia oraz niepełnosprawności ✓ wysoki odsetek długotrwale bezrobotnych (powyżej 12 m-cy) w ogólnej liczbie bezrobotnych zarejestrowanych w PUP ✓ niewystarczający udział niepełnosprawnych pracujących • społeczna akceptacja i przekonanie o niezbędności prowadzenia tego rodzaju podmiotów • doświadczenie w prowadzeniu tego rodzaju podmiotów na obszarze rewitalizacji
6.	„Aktywne włączenie obszaru rewitalizacji w gminie Piszczac - Kompleksowy program aktywizacji społeczno-zawodowej mieszkańców”	<ul style="list-style-type: none"> ✓ spora liczba mieszkańców obszaru rewitalizacji uzależniona od pomocy społecznej świadczonej przez GOPS w Piszczacu ✓ duży odsetek rodzin korzystających z pomocy społecznej z tytułu ubóstwa, bezrobocia oraz niepełnosprawności ✓ spory odsetek długotrwale bezrobotnych (powyżej 12 m-cy) w ogólnej liczbie bezrobotnych zarejestrowanych w PUP ✓ niski udział niepełnosprawnych pracujących ✓ niskie kwalifikacje zawodowe niepełnosprawnych ✓ niskie kwalifikacje mieszkańców obszaru rewitalizacji • doświadczenie instytucji pomocy społecznej w zakresie realizacji programów integracji społeczno-zawodowej • położenie na obszarze rewitalizacji wszystkich placówek, w oparciu o które istnieje możliwość realizacji projektu
7.	„Zmniejszenie emisji zanieczyszczeń w gminie Piszczac poprzez wykorzystanie OZE”	<ul style="list-style-type: none"> ✓ stosowania przestarzałych i wykorzystujących tradycyjne nośniki systemów grzewczych ✓ znikome wykorzystanie rozwiązań umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie OZE ✓ niewystarczający stopień wykorzystywania OZE w gospodarstwach domowych ✓ zły stan jakości środowiska wpływający na obniżenie atrakcyjności turystycznej obszaru ✓ zwiększająca się rokrocznie liczba osób chorujących (wśród sporej liczby chorób przyczyn należy upatrywać w jakości środowiska naturalnego) ✓ ze względu na stan zamożności mieszkańców obszaru rewitalizacji nie mają oni możliwości dokonania samodzielnego zakupu • doświadczenie wnioskodawcy w zakresie realizacji projektów w zakresie OZE

Lp.	Nazwa przedsięwzięcia	Zdiagnozowane problemy/lokalne potencjały
		<ul style="list-style-type: none"> • duża wiedza wnioskodawcy w zakresie OZE kolejny etap realizacji przedsięwzięcia polegającego na wyposażeniu indywidualnych gospodarstw domowych w OZE
8.	"Jedz i żyj zdrowo- międzypokoleniowe warsztaty kulinarne"	<ul style="list-style-type: none"> ✓ mała świadomość mieszkańców w zakresie racjonalnego odżywiania się ✓ brak zdrowych nawyków żywieniowych wykształconych u mieszkańców ✓ brak wiedzy w zakresie planowania zdrowego stylu życia ✓ niska aktywność fizyczna mieszkańców wpływająca na stan ich zdrowia ✓ spora liczba mieszkańców borykająca się z problemami tzw. chorób cywilizacyjnych, tj. choroby układu krążenia, otyłość, nadwaga, wady postawy, ugruntowane, nieprawidłowe nawyki zdrowotne mieszkańców
9.	"Utworzenie miejsca rekreacji w Piszczacu - budowa placu zabaw"	<ul style="list-style-type: none"> ✓
10.	„Aktywna wspólnota lokalna źródłem rozwoju gminy Piszczac”	<ul style="list-style-type: none"> ✓ niewystarczający poziom angażowania się mieszkańców w sprawy społeczności lokalnej ✓ maraz i bierność w podejmowaniu aktywności społecznej ✓ brak przeświadczenia o realnej możliwości współdecydowania o losach wspólnoty • stosunkowo duża liczba funkcjonujących podmiotów z sektora NGO
11.	„MODA NA SENIORA- Wykorzystanie potencjału osób starszych na rzecz społeczności gminy Piszczac”	<ul style="list-style-type: none"> ✓ deficyt w zakresie miejsc oraz usług prowadzących do włączenia społecznego oraz aktywizacji społecznej osób starszych ✓ prognozy w zakresie zwiększającej się liczby ludności w wieku poprodukcyjnych ✓ deficyt oferty integracji międzypokoleniowej ✓ problemy osób starszych – brak aktywności społecznej, osamotnienie, bierność w podejmowaniu aktywności społecznej i obywatelskiej ✓ brak wiedzy seniorów w zakresie zdrowego stylu życia ✓ brak przeświadczenia o konieczności prowadzenia aktywnego trybu życia
12.	„Wsparcie sektora rolnictwa na obszarze gminy Piszczac”	<ul style="list-style-type: none"> ✓ niski stopień specjalizacji produkcji rolnej ✓ niewykorzystany potencjał obszaru gminy (np. w zakresie produkcji żywności ekologicznej, produktów regionalnych czy uprawy roślin energetycznych) ✓ niewystarczająca wiedza w zakresie możliwości i sposobów przekształcania/dywersyfikacji lub rozwoju prowadzonej działalności rolniczej oraz pozyskiwania środków zewnętrznych
13.	„Modernizacja stadionu GLKS Lutnia Piszczac”	<ul style="list-style-type: none"> ✓ zły stan techniczny obiektu sportowego ✓ braki wyposażeniu • obiekt sportowy o bardzo ważnym znaczeniu dla mieszkańców całej gminy Piszczac •
14.	„Czyste Środowisko = Zdrowi mieszkańcy – zintegrowane działania w zakresie podniesienia świadomości zdrowotnej i ekologicznej mieszkańców oraz integracji międzypokoleniowej”	<ul style="list-style-type: none"> ✓ mała świadomość ekologiczna i zdrowotna mieszkańców obszaru rewitalizacji ✓ nieprawidłowe nawyki żywieniowe mieszkańców powodujące wzrost liczby osób borykających się z problemem nadwagi czy otyłości, w szczególności wśród dzieci i młodzieży ✓ brak podstawowej wiedzy mieszkańców w zakresie proklimatycznych i proekologicznych zachowań

Lp.	Nazwa przedsięwzięcia	Zdiagnozowane problemy/lokalne potencjały
		<ul style="list-style-type: none"> ✓ niewystarczająca liczba osób na stałe uprawiających aktywność ruchową ✓ coraz większa liczba mieszkańców borykających się z różnego rodzaju schorzeniami ✓ nowo powstała infrastruktura, w oparciu o którą będzie istniała możliwość realizacji szeregu przedsięwzięć i oddolnych inicjatyw
15.	„Z TRADYCJĄ W PRZYSZŁOŚĆ - zintegrowane działania na rzecz pielęgnowania i kultywowania dziedzictwa lokalnego”	<ul style="list-style-type: none"> ✓ niewystarczająca liczba inicjatyw promujących walory dziedzictwa lokalnego ✓ małe poczucie wspólnoty • bogate tradycje i dziedzictwo kultury materialnej i niematerialne • doświadczenie w promocji „uroków” obszaru stosunkowo duża liczba funkcjonujących podmiotów z sektora NGO
16.	„Mówimy NIE uzależnieniom i przemocy”	<ul style="list-style-type: none"> ✓ spory udział mieszkańców borykających się uzależnieniami, głównie od alkoholu ✓ negatywne wzorce i postawy przekazywane młodym pokoleniom ✓ wszechobecna społeczna akceptacja dla spożywania alkoholu ✓ występujące zjawisko przemocy domowej
17.	„Monitoring obywatelski”	<ul style="list-style-type: none"> ✓ niskie poczucie bezpieczeństwa mieszkańców (zdarzające się wybryki chuligańskie) ✓ zanik więzi sąsiedzkich – postępujące zjawisko uniformizacji otoczenia i anonimowości mieszkańców ✓ zróżnicowany poziom aktywności społecznej mieszkańców obszaru rewitalizacji (mierzony min. uczestnictwem w wyborach)

Źródło: Opracowanie własne

✓ ZINTEGROWANIE NA POZIOMIE RÓŻNYCH METOD PARTYCYPACJI

„Lokalny Program Rewitalizacji dla gminy Piszczac na lata 2017 – 2023” został wypracowany z wykorzystaniem różnych metod partycypacyjnych. Metody zostały dobrane w ten sposób, by możliwe było włączenie szerokiego grona przedstawicieli różnych grup interesariuszy (społecznych, gospodarczych, samorządowych). Z tego względu wykorzystane metody i techniki miały charakter interakcyjny, umożliwiając wzajemne oddziaływanie, wymianę informacji, jednocześnie tworząc relację z innymi członkami procesu rewitalizacji. Dopiero całość działań partycypacyjnych wraz z pracami eksperckimi, pozwoliła na wypracowanie działań i mechanizmów, które zostały zawarte w niniejszym dokumencie, a które pozwolą na skuteczne przeciwdziałanie zdiagnozowanym problemom. Całość procesu partycypacji opisana została w Rozdziale 5 *Partycypacja społeczna*.

✓ ZINTEGROWANIE NA POZIOMIE ZAPLANOWANYCH CELÓW STRATEGICZNYCH I OPERACYJNYCH ORAZ PRZEDSIĘWZIĘĆ REWITALIZACYJNYCH

Zaplanowane do realizacji przedsięwzięcia w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji są kompleksowe, dzięki czemu, ich realizacja zapewni wypełnienie kilku celów operacyjnych (w ramach różnych celów strategicznych). Zależność ta przedstawiona została w tabeli poniżej:

Tabela 8 Zintegrowanie przedsięwzięć rewitalizacyjnych z celami w ramach „Lokalnego Programu Rewitalizacji dla gminy Piszczac na lata 2017 – 2023”

Nr porządkowy	Cel strategiczny	Cel operacyjny
1/1	Cel strategiczny 1. Wzmocnić spójność społeczną	Cel operacyjny 1.1 Aktywne przeciwdziałać ubóstwu, bezrobociu i uzależnieniom oraz zapobiegać ich skutkom
		Cel operacyjny 1.2 Zapewnić wzrost jakości życia osób starszych oraz osób z niepełnosprawnościami
		Cel operacyjny 1.3 Prowadzić aktywne wsparcie ofiar przemocy i rodzin w pełnieniu przynależnych im funkcji oraz zagwarantować mieszkańcom możliwość wszechstronnego rozwoju
		Cel operacyjny 1.4 Promować inicjatywy obywatelskie i aktywności społeczne
	Cel strategiczny 2. Odnowić wizerunek obszaru rewitalizacji	Cel operacyjny 2.1 Zorganizować atrakcyjne dla użytkowników objekty i przestrzenie publiczne
	Cel operacyjny 2.2 Podnieść jakość usług publicznych	
	Cel strategiczny 3. Ożywić lokalną przedsiębiorczość	Cel operacyjny 3.1 Podnieść poziom zdolności mieszkańców do zatrudnienia
Cel operacyjny 3.2 Zwiększać potencjał lokalnej gospodarki do tworzenia miejsc pracy		
2/1	Cel strategiczny 1. Wzmocnić spójność społeczną	Cel operacyjny 1.2 Zapewnić wzrost jakości życia osób starszych oraz osób z niepełnosprawnościami
	Cel strategiczny 2. Odnowić wizerunek obszaru rewitalizacji	Cel operacyjny 1.4 Promować inicjatywy obywatelskie i aktywności społeczne
	Cel strategiczny 3. Ożywić lokalną przedsiębiorczość	Cel operacyjny 2.1 Zorganizować atrakcyjne dla użytkowników objekty i przestrzenie publiczne
	Cel strategiczny 2. Odnowić wizerunek obszaru rewitalizacji	Cel operacyjny 2.2 Podnieść jakość usług publicznych
	Cel strategiczny 3. Ożywić lokalną przedsiębiorczość	Cel operacyjny 3.1 Podnieść poziom zdolności mieszkańców do zatrudnienia
Cel operacyjny 3.2 Zwiększać potencjał lokalnej gospodarki do tworzenia miejsc pracy		
3/1	Cel strategiczny 1. Wzmocnić spójność społeczną	Cel operacyjny 1.2 Zapewnić wzrost jakości życia osób starszych oraz osób z niepełnosprawnościami
		Cel operacyjny 1.3 Prowadzić aktywne wsparcie ofiar przemocy i rodzin w pełnieniu przynależnych im funkcji oraz zagwarantować mieszkańcom możliwość wszechstronnego rozwoju
		Cel operacyjny 1.4 Promować inicjatywy obywatelskie i aktywności społeczne
	Cel strategiczny 2. Odnowić wizerunek obszaru rewitalizacji	Cel operacyjny 2.1 Zorganizować atrakcyjne dla użytkowników objekty i przestrzenie publiczne
	Cel strategiczny 3. Ożywić lokalną przedsiębiorczość	Cel operacyjny 2.2 Podnieść jakość usług publicznych
Cel operacyjny 3.2 Zwiększać potencjał lokalnej gospodarki do tworzenia miejsc pracy		
4/1	Cel strategiczny 1. Wzmocnić spójność społeczną	Cel operacyjny 1.1 Aktywne przeciwdziałać ubóstwu, bezrobociu i uzależnieniom oraz zapobiegać ich skutkom
	Cel strategiczny 2. Odnowić wizerunek obszaru rewitalizacji	Cel operacyjny 1.4 Promować inicjatywy obywatelskie i aktywności społeczne
	Cel strategiczny 3. Ożywić lokalną przedsiębiorczość	Cel operacyjny 2.1 Zorganizować atrakcyjne dla użytkowników objekty i przestrzenie publiczne
	Cel strategiczny 2. Odnowić wizerunek obszaru rewitalizacji	Cel operacyjny 2.2 Podnieść jakość usług publicznych
Cel operacyjny 3.1 Podnieść poziom zdolności mieszkańców do zatrudnienia		
Cel operacyjny 3.2 Zwiększać potencjał lokalnej gospodarki do tworzenia miejsc pracy		
5/1	Cel strategiczny 1. Wzmocnić spójność społeczną	Cel operacyjny 1.1 Aktywne przeciwdziałać ubóstwu, bezrobociu i uzależnieniom oraz zapobiegać ich skutkom
		Cel operacyjny 1.2 Zapewnić wzrost jakości życia osób starszych oraz osób z niepełnosprawnościami
		Cel operacyjny 1.3 Prowadzić aktywne wsparcie ofiar przemocy i rodzin w pełnieniu przynależnych im funkcji oraz zagwarantować mieszkańcom możliwość wszechstronnego rozwoju
		Cel operacyjny 1.4 Promować inicjatywy obywatelskie i aktywności społeczne
		Cel operacyjny 2.1 Zorganizować atrakcyjne dla użytkowników objekty i przestrzenie publiczne

Nr porządkowy	Cel strategiczny	Cel operacyjny
	Cel strategiczny 2. Odnowić wizerunek obszaru rewitalizacji	Cel operacyjny 2.2 Podnieść jakość usług publicznych
	Cel strategiczny 3. Ożywić lokalną przedsiębiorczość	Cel operacyjny 3.1 Podnieść poziom zdolności mieszkańców do zatrudnienia Cel operacyjny 3.2 Zwiększać potencjał lokalnej gospodarki do tworzenia miejsc pracy
6/1	Cel strategiczny 1. Wzmocnić spójność społeczną	Cel operacyjny 1.1 Aktywne przeciwdziałać ubóstwu, bezrobociu i uzależnieniom oraz zapobiegać ich skutkom
		Cel operacyjny 1.2 Zapewnić wzrost jakości życia osób starszych oraz osób z niepełnosprawnościami
		Cel operacyjny 1.3 Prowadzić aktywne wsparcie ofiar przemocy i rodzin w pełnieniu przynależnych im funkcji oraz zagwarantować mieszkańcom możliwość wszechstronnego rozwoju
		Cel operacyjny 1.4 Promować inicjatywy obywatelskie i aktywności społeczne
	Cel strategiczny 2. Odnowić wizerunek obszaru rewitalizacji	Cel operacyjny 2.1 Zorganizować atrakcyjne dla użytkowników objekty i przestrzenie publiczne Cel operacyjny 2.2 Podnieść jakość usług publicznych
	Cel strategiczny 3. Ożywić lokalną przedsiębiorczość	Cel operacyjny 3.1 Podnieść poziom zdolności mieszkańców do zatrudnienia Cel operacyjny 3.2 Zwiększać potencjał lokalnej gospodarki do tworzenia miejsc pracy
1/2	Cel strategiczny 1. Wzmocnić spójność społeczną	Cel operacyjny 1.1 Aktywne przeciwdziałać ubóstwu, bezrobociu i uzależnieniom oraz zapobiegać ich skutkom
		Cel operacyjny 1.4 Promować inicjatywy obywatelskie i aktywności społeczne
	Cel strategiczny 2. Odnowić wizerunek obszaru rewitalizacji	Cel operacyjny 2.1 Zorganizować atrakcyjne dla użytkowników objekty i przestrzenie publiczne Cel operacyjny 2.2 Podnieść jakość usług publicznych
2/2	Cel strategiczny 1. Wzmocnić spójność społeczną	Cel operacyjny 1.2 Zapewnić wzrost jakości życia osób starszych oraz osób z niepełnosprawnościami
		Cel operacyjny 1.3 Prowadzić aktywne wsparcie ofiar przemocy i rodzin w pełnieniu przynależnych im funkcji oraz zagwarantować mieszkańcom możliwość wszechstronnego rozwoju
	Cel strategiczny 2. Odnowić wizerunek obszaru rewitalizacji	Cel operacyjny 1.4 Promować inicjatywy obywatelskie i aktywności społeczne Cel operacyjny 2.2 Podnieść jakość usług publicznych
3/2	Cel strategiczny 1. Wzmocnić spójność społeczną	Cel operacyjny 1.3 Prowadzić aktywne wsparcie ofiar przemocy i rodzin w pełnieniu przynależnych im funkcji oraz zagwarantować mieszkańcom możliwość wszechstronnego rozwoju Cel operacyjny 1.4 Promować inicjatywy obywatelskie i aktywności społeczne
	Cel strategiczny 2. Odnowić wizerunek obszaru rewitalizacji	Cel operacyjny 2.1 Zorganizować atrakcyjne dla użytkowników objekty i przestrzenie publiczne Cel operacyjny 2.2 Podnieść jakość usług publicznych
4/2	Cel strategiczny 1. Wzmocnić spójność społeczną	Cel operacyjny 1.1 Aktywne przeciwdziałać ubóstwu, bezrobociu i uzależnieniom oraz zapobiegać ich skutkom
		Cel operacyjny 1.2 Zapewnić wzrost jakości życia osób starszych oraz osób z niepełnosprawnościami
		Cel operacyjny 1.3 Prowadzić aktywne wsparcie ofiar przemocy i rodzin w pełnieniu przynależnych im funkcji oraz zagwarantować mieszkańcom możliwość wszechstronnego rozwoju
		Cel operacyjny 1.4 Promować inicjatywy obywatelskie i aktywności społeczne
	Cel strategiczny 2. Odnowić wizerunek obszaru rewitalizacji	Cel operacyjny 2.1 Zorganizować atrakcyjne dla użytkowników objekty i przestrzenie publiczne Cel operacyjny 2.2 Podnieść jakość usług publicznych

Nr porządkowy	Cel strategiczny	Cel operacyjny
5/2	Cel strategiczny 1. Wzmocnić spójność społeczną	Cel operacyjny 1.2 Zapewnić wzrost jakości życia osób starszych oraz osób z niepełnosprawnościami
		Cel operacyjny 1.3 Prowadzić aktywne wsparcie ofiar przemocy i rodzin w pełnieniu przynależnych im funkcji oraz zagwarantować mieszkańcom możliwość wszechstronnego rozwoju
		Cel operacyjny 1.4 Promować inicjatywy obywatelskie i aktywności społeczne
	Cel strategiczny 2. Odnowić wizerunek obszaru rewitalizacji	Cel operacyjny 2.1 Zorganizować atrakcyjne dla użytkowników objekty i przestrzenie publiczne
		Cel operacyjny 2.2 Podnieść jakość usług publicznych
	Cel strategiczny 3. Ożywić lokalną przedsiębiorczość	Cel operacyjny 3.2 Zwiększać potencjał lokalnej gospodarki do tworzenia miejsc pracy
6/2	Cel strategiczny 1. Wzmocnić spójność społeczną	Cel operacyjny 1.1 Aktywne przeciwdziałanie ubóstwu, bezrobociu i uzależnieniom oraz zapobieganie ich skutkom
		Cel operacyjny 1.3 Prowadzić aktywne wsparcie ofiar przemocy i rodzin w pełnieniu przynależnych im funkcji oraz zagwarantować mieszkańcom możliwość wszechstronnego rozwoju
		Cel operacyjny 1.4 Promować inicjatywy obywatelskie i aktywności społeczne
	Cel strategiczny 2. Odnowić wizerunek obszaru rewitalizacji	Cel operacyjny 2.1 Zorganizować atrakcyjne dla użytkowników objekty i przestrzenie publiczne
		Cel operacyjny 2.2 Podnieść jakość usług publicznych
	Cel strategiczny 3. Ożywić lokalną przedsiębiorczość	Cel operacyjny 3.1 Podnieść poziom zdolności mieszkańców do zatrudnienia
		Cel operacyjny 3.2 Zwiększać potencjał lokalnej gospodarki do tworzenia miejsc pracy
7/2	Cel strategiczny 1. Wzmocnić spójność społeczną	Cel operacyjny 1.3 Prowadzić aktywne wsparcie ofiar przemocy i rodzin w pełnieniu przynależnych im funkcji oraz zagwarantować mieszkańcom możliwość wszechstronnego rozwoju
		Cel operacyjny 1.4 Promować inicjatywy obywatelskie i aktywności społeczne
	Cel strategiczny 2. Odnowić wizerunek obszaru rewitalizacji	Cel operacyjny 2.1 Zorganizować atrakcyjne dla użytkowników objekty i przestrzenie publiczne
		Cel operacyjny 2.2 Podnieść jakość usług publicznych
8/2	Cel strategiczny 1. Wzmocnić spójność społeczną	Cel operacyjny 1.3 Prowadzić aktywne wsparcie ofiar przemocy i rodzin w pełnieniu przynależnych im funkcji oraz zagwarantować mieszkańcom możliwość wszechstronnego rozwoju
		Cel operacyjny 1.4 Promować inicjatywy obywatelskie i aktywności społeczne
	Cel strategiczny 2. Odnowić wizerunek obszaru rewitalizacji	Cel operacyjny 2.2 Podnieść jakość usług publicznych
9/2	Cel strategiczny 1. Wzmocnić spójność społeczną	Cel operacyjny 1.2 Zapewnić wzrost jakości życia osób starszych oraz osób z niepełnosprawnościami
		Cel operacyjny 1.3 Prowadzić aktywne wsparcie ofiar przemocy i rodzin w pełnieniu przynależnych im funkcji oraz zagwarantować mieszkańcom możliwość wszechstronnego rozwoju
	Cel strategiczny 2. Odnowić wizerunek obszaru rewitalizacji	Cel operacyjny 1.4 Promować inicjatywy obywatelskie i aktywności społeczne
		Cel operacyjny 2.2 Podnieść jakość usług publicznych
10/2	Cel strategiczny 1. Wzmocnić spójność społeczną	Cel operacyjny 1.1 Aktywne przeciwdziałanie ubóstwu, bezrobociu i uzależnieniom oraz zapobieganie ich skutkom
		Cel operacyjny 1.2 Zapewnić wzrost jakości życia osób starszych oraz osób z niepełnosprawnościami
		Cel operacyjny 1.3 Prowadzić aktywne wsparcie ofiar przemocy i rodzin w pełnieniu przynależnych im funkcji oraz zagwarantować mieszkańcom możliwość wszechstronnego rozwoju
		Cel operacyjny 1.4 Promować inicjatywy obywatelskie i aktywności społeczne

Nr porządkowy	Cel strategiczny	Cel operacyjny
	Cel strategiczny 2. Odnowić wizerunek obszaru rewitalizacji	Cel operacyjny 2.2 Podnieść jakość usług publicznych
11/2	Cel strategiczny 1. Wzmocnić spójność społeczną	Cel operacyjny 1.1 Aktywne przeciwdziałać ubóstwu, bezrobociu i uzależnieniom oraz zapobiegać ich skutkom
		Cel operacyjny 1.3 Prowadzić aktywne wsparcie ofiar przemocy i rodzin w pełnieniu przynależnych im funkcji oraz zagwarantować mieszkańcom możliwość wszechstronnego rozwoju
		Cel operacyjny 1.4 Promować inicjatywy obywatelskie i aktywności społeczne
		Cel operacyjny 2.1 Zorganizować atrakcyjne dla użytkowników obiekty i przestrzenie publiczne
	Cel strategiczny 2. Odnowić wizerunek obszaru rewitalizacji	Cel operacyjny 2.2 Podnieść jakość usług publicznych

Źródło: Opracowanie własne

✓ ZINTEGROWANIE NA POZIOMIE RÓŻNYCH SEKTORÓW, PARTNERÓW

„Lokalny Program Rewitalizacji dla gminy Piszczac na lata 2017 – 2023” zakłada również zintegrowane podejście na poziomie podmiotów realizujących założenia niniejszego dokumentu. Przewidziane do realizacji przedsięwzięcia przewidują bowiem współpracę partnerów wywodzących się z różnych sektorów, w tym m.in.:

- ✓ **Sektor publiczny** – Urząd Gminy Piszczac, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, instytucje kultury (Gminna Biblioteka Publiczna w Piszczacu)
- ✓ **Partnerzy gospodarczy** – przedsiębiorcy, prywatni sponsorzy, podmioty ekonomii społecznej,
- ✓ **Partnerzy społeczni** – organizacje pozarządowe działające na różnych płaszczyznach – pomoc społeczna, kultura, edukacja, aktywizacja.

4. CZĘŚĆ ZARZĄDCZA – WDRAŻANIE LPR

Mając na uwadze długookresowy charakter „Lokalnego Programu Rewitalizacji dla gminy Piszczac na lata 2017-2023” należy podkreślić, że wdrażanie jego założeń jest procesem ciągłym, wymagającym stałego śledzenia zmian prawnych, gospodarczych, politycznych oraz elastyczności w dostosowaniu się do wytycznych w zakresie pozyskiwania zewnętrznych środków finansowych. W efekcie realizowanych przedsięwzięć stopniowo będą osiągnane cele rewitalizacji i w związku z tym będą zmieniały się priorytety.

Proces wdrażania LPR został poprzedzony jego opracowaniem i ustaleniem celów rewitalizacji oraz konkretnych projektów i przedsięwzięć przeznaczonych do realizacji. Pierwszym etapem wdrożenia LPR jest przyjęcie go stosowną uchwałą Rady Gminy Piszczac. Kolejnym etapem jest realizacja poszczególnych projektów, dzięki czemu osiągnane są cele. W trakcie wdrażania LPR odbywa się ocena stopnia jego realizacji, która prowadzi do aktualizacji zapisów programu, jeżeli wystąpiły odchylenia od pierwotnie zaplanowanego stanu docelowego.

Rysunek 4 Schemat wdrażania LPR

Źródło: Opracowanie własne

Mając na względzie usytuowanie Lokalnego Programu Rewitalizacji u podłoża struktury zarządzania strategicznego oraz operacyjnego gminy Piszczac, jako definicję przyjęto wykorzystanie wiedzy, doświadczeń oraz dobrych praktyk z zakresu zarządzania programami, rozumianymi jako zespoły projektów powiązanych ze sobą i realizowanych dla osiągnięcia celu strategicznego określonego w ramach programu. Niezbędne przy tym staje się zapewnienie i utrzymanie wszystkich wymaganych komplementarności dotyczących rewitalizacji: problemowej, przestrzennej, źródeł finansowania, proceduralno-instytucjonalnej, a także zasady partycypacji oraz kompleksowości.

Jednocześnie należy podkreślić, że rozwiązania zarządcze opisane w tej części Programu mają charakter wstępny i mogą ulec zmianom w wyniku prowadzonej jego ewaluacji.

Lokalny Program Rewitalizacji ma charakter operacyjny i jako taki identyfikuje organizacyjne struktury wdrażające planowane cele, działania, zadania oraz ustalenia. Na strukturę organizacyjną składają się dwa typy podmiotów:

- ✚ **podmioty wykonawcze**, czyli jednostki sektora publicznego, prywatnego i pozarządowego realizujące poszczególne przedsięwzięcia rewitalizacyjne,
- ✚ **podmioty zarządzające**, czyli koordynujące wdrożenie Programu, jako całości, a przy tym prowadzące jego aktualizację, monitoring i ocenę.

Niezaprzeczalna jest rola organów gminy w zarządzaniu Lokalnym Programem Rewitalizacji. Polega ona w głównej mierze na jego sprofilowaniu, uchwaleniu, kontrolowaniu i ocenie z punktu widzenia lokalnej strategii. Dotyczy to szczególnie kontekstu celów przygotowania Programu (uszczegółowienie i wcielenie w życie instrumentów rozwoju gminy, pozyskanie środków z funduszy strukturalnych, etc.).

Jako wyłączne kompetencje Rady Gminy Piszczac zastrzeżono:

- ✚ uchwalenie Lokalnego Programu Rewitalizacji;
- ✚ nadzór nad realizacją Lokalnego Programu Rewitalizacji;
- ✚ opiniowanie i uchwalanie zmian i aktualizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji.

Jako wyłączne kompetencje Wójta Gminy Piszczac zastrzeżono:

- ✚ realizację zapisów Lokalnego Programu Rewitalizacji m.in. poprzez wyznaczenie Operatora Programu i Koordynatora Rewitalizacji oraz nadzór nad ich działalnością,
- ✚ zagwarantowanie i uwzględnienie w planach budżetowych finansowania zadań ujętych w Lokalnym Programie Rewitalizacji, zgodnie z założonym udziałem gminy Piszczac;
- ✚ podejmowanie decyzji o konieczności weryfikacji Lokalnego Programu Rewitalizacji na podstawie inicjatywy m.in. Operatora Programu, innych gminnych jednostek oraz partnerów społeczno-gospodarczych.

Działania o charakterze wykonawczym będą realizowane przez Operatora Programu.

4.1 STRUKTURA ZARZĄDZANIA REALIZACJĄ LPR

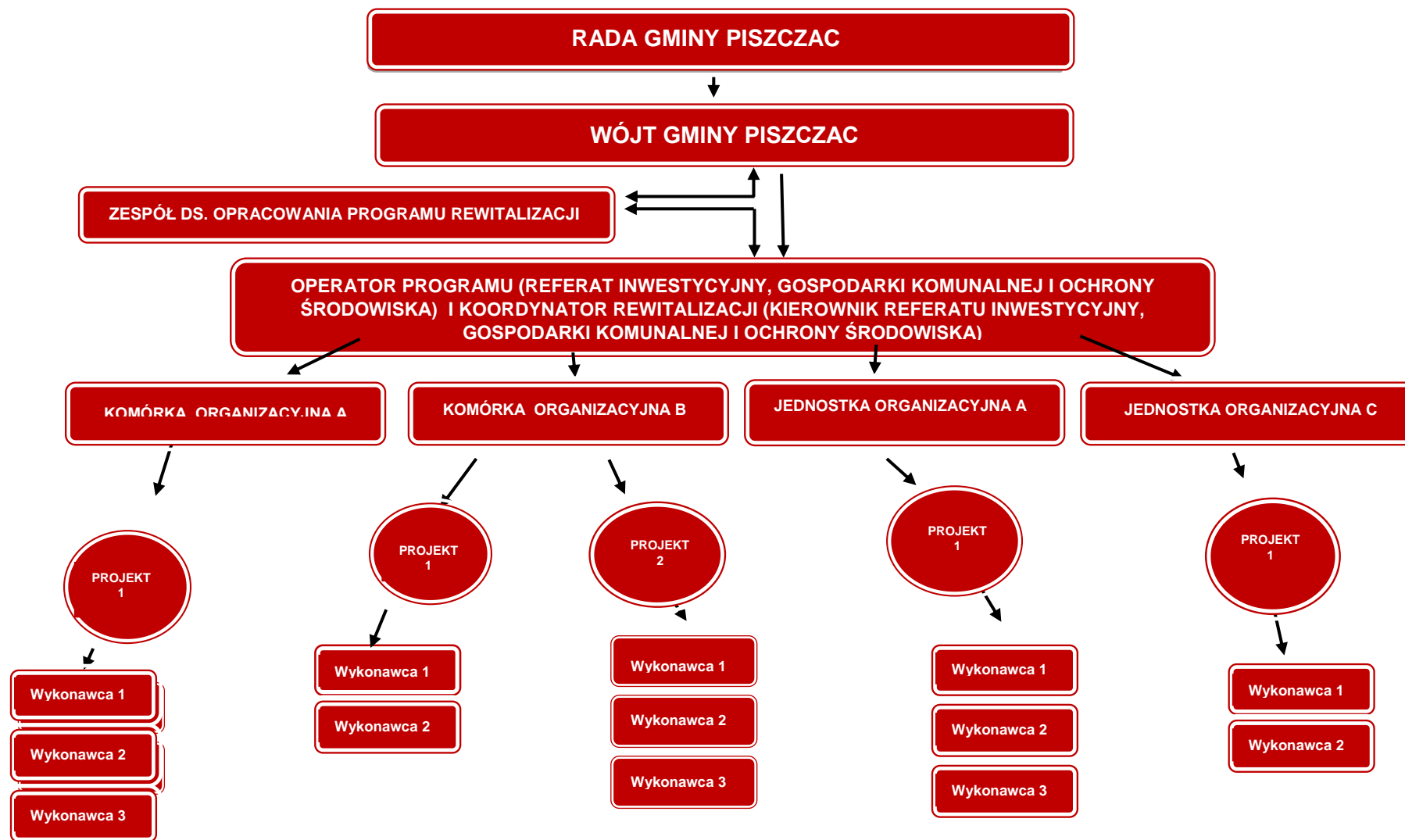
W skład struktury zarządzania Lokalnym Programem Rewitalizacji wchodzi **Rada Gminy Piszczac** (odpowiedzialna za uchwalanie LPR i jego głównych kierunków, a także opiniowanie jego zmian i aktualizację) oraz **Wójt Gminy Piszczac** (odpowiedzialny za bieżący nadzór nad realizacją LPR, dbałość o zagwarantowanie środków finansowych na jego skuteczną realizację oraz pozyskanie zewnętrznych źródeł finansowania, podejmowanie decyzji o potrzebie dokonania zmian w LPR).

Zgodnie z właściwością gminy, zarządzanie i koordynacja Lokalnego Programu Rewitalizacji, a także realizacja prowadzona będzie w strukturach organizacyjnych Urzędu Gminy Piszczac. **Operatorem Programu będzie: Referat Inwestycyjny, Gospodarki Komunalnej i Ochrony Środowiska.** Natomiast **Koordynatorem Rewitalizacji – Kierownik Referatu Inwestycyjnego, Gospodarki Komunalnej i Ochrony Środowiska.** Zadania każdej z komórek czy stanowisk oraz jednostek organizacyjnych, wykonywane w ramach LPR, zostaną określone i ściśle zdefiniowane przez **Koordynatora Rewitalizacji.** Będzie on pełnił

rolę zarządzającego LPR. Wszystkie komórki czy jednostki organizacyjne, w ramach swoich kompetencji, będą realizowały wyznaczone zadania dostosowując swoje zasoby do potrzeb w sposób elastyczny w ramach istniejących struktur. W ich ramach wyodrębnione zostaną zadania służące realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych, nad którymi nadzór merytoryczny sprawować będzie Koordynator Rewitalizacji.

W ramach procesu opracowywania, realizacji oraz ewaluacji i oceny stopnia wdrażania Lokalnego Programu Rewitalizacji czynny udział będzie brał również **Zespół ds. opracowania Programu Rewitalizacji**.

Rysunek 5 Schemat zarządzania procesem rewitalizacji z uwzględnieniem przykładowego poziomu operacyjnego

Źródło: Opracowanie własne

Przewiduje się możliwość wypracowanie nowych rozwiązań w zakresie prowadzenia skutecznych działań rewitalizacyjnych, w tym z uwzględnieniem systemu zarządzania wielopłaszczyznowym procesem przemian jakim jest rewitalizacja obszarów zdegradowanych.

4.2 OPERATOR PROGRAMU I KOORDYNATOR REWITALIZACJI

Operatorem Programu będzie Referat Inwestycyjny, Gospodarki Komunalnej i Ochrony Środowiska. Do zadań ww. operatora będzie należało:

- ✚ przygotowanie, koordynowanie oraz wdrażanie projektów ujętych w LPR (zarówno w ramach listy podstawowej, jak i pozostałych działań);
- ✚ uaktualnianie i kontynuacja procesu planowania, także w odniesieniu do poszerzenia LPR o działania uwzględniające inne kategorie projektów;
- ✚ dalsze programowanie procesów rozwojowych, wykraczających poza okres realizacji niniejszego LPR (tj. rok 2023);
- ✚ realizację LPR, w rozumieniu koordynowania i inspirowania działań administracji i beneficjentów, w kierunku przestrzegania zasad wdrożenia, wymagań zarówno wewnętrznych, jak i zewnętrznych (np. RPO WL), a także spójności LPR;
- ✚ urządzenie przebiegu upowszechnienia LPR i komunikacji społecznej (organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy);
- ✚ monitorowanie realizacji i ewaluację LPR;
- ✚ przygotowywanie sprawozdań i dokonywanie wewnętrznej oceny efektów LPR.

Pracami Operatora Programu będzie kierował wyznaczony **Koordinator Rewitalizacji – Kierownik Referatu Inwestycyjnego, Gospodarki Komunalnej i Ochrony Środowiska.** Koordynator będzie odpowiadał za zarządzanie Lokalnym Programem Rewitalizacji, który stanowi swoistego rodzaju ramę operacyjną dla przedsięwzięć z zakresu rewitalizacji oraz wszystkich innych działań gminy Piszczac, które merytorycznie związane są z zakresem rewitalizacji.

Przewiduje się wyodrębnienie zadań związanych z zarządzaniem projektami rewitalizacyjnymi z całego systemu zarządzania projektami w Urzędzie Gminy Piszczac i podporządkowanie ich bezpośrednio Operatorowi Programu. Zarządzanie projektami rewitalizacyjnymi będzie odbywał się w oparciu o indywidualne i szczegółowe podejście do wszystkich z nich; począwszy od etapu planowania i przygotowania projektu po etap jego realizacji i monitorowania efektów.

Mając na względzie konieczność włączenia w proces rewitalizacji większości komórek Urzędu Gminy Piszczac czy gminnych jednostek organizacyjnych, Koordynator Rewitalizacji w ramach swoich kompetencji będzie miał możliwość wydawania wiążących dyspozycji i rekomendacji kierownikom/dyrektorom poszczególnych komórek i jednostek w zakresie ich udziału w procesie rewitalizacji. Ponadto, wyżej wymienieni kierownicy i dyrektorzy mają obowiązek umożliwienia wyznaczonym pracownikom pełnego zaangażowania w realizację zadań związanych z realizacją Lokalnego Programu Rewitalizacji.

Koordynator będzie pełnił nadzór merytoryczny nad innymi podmiotami (w zakresie odpowiadającym powierzonym im do realizacji przedsięwzięciom rewitalizacyjnym) w celu

zapewnienia uzyskania właściwego poziomu poszczególnych wskaźników oraz zachowania wysokiego stopnia partycypacji społecznej w procesie rewitalizacji.

4.3 ZESPÓŁ DS. OPRACOWANIA PROGRAMU REWITALIZACJI

W dniu 11 lipca 2017 roku Zarządzeniem Wójta Gminy Piszczac nr 37/2017 został powołany Zespół ds. opracowania Programu Rewitalizacji dla gminy Piszczac na lata 2017-2023, w skład którego weszli przedstawiciele Urzędu Gminy Piszczac, gminnych jednostek organizacyjnych reprezentujący obszary: społeczny, przestrzenno – techniczny - inwestycyjny, środowiskowy i informacyjno -edukacyjny. Przewodniczącym zespołu jest Wójt Gminy Piszczac. Zespół czuwał na bieżąco i uczestniczył aktywnie w pracach nad opracowywaniem zarówno diagnozy służącej delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, jak i niniejszego LPR.

Zespół będzie stanowił forum współpracy i dialogu interesariuszy z organami gminy. Będzie pełnił funkcję opiniodawczo-doradczą a za jego obsługę odpowiadać będzie Koordynator Rewitalizacji.

Tabela 9 Lista członków Zespołu ds. rewitalizacji

Lp.	Imię i nazwisko	Stanowisko/funkcja
1.	Kamil Kożuchowski	Wójt Gminy Piszczac
2.	Arkadiusz Misztal	Sekretarz Gminy Piszczac
3.	Adam Bielecki	Kierownik Referatu inwestycji, gospodarki komunalnej i ochrony środowiska
4.	Monika Andrzejuk	Z-ca kierownika referatu inwestycji, gospodarki komunalnej i ochrony środowiska
5.	Grzegorz Panasiuk	Przewodniczący Rady Gminy Piszczac
6.	Łukasz Węda	Dyrektor Gminnego Centrum Kultury i Sportu

Źródło: Zarządzenie nr 37/2017 Wójta Gminy Piszczac z dnia 11 lipca 2017 r. w sprawie powołania Zespołu ds. opracowania Programu Rewitalizacji

4.4 SYSTEM OBIEGU INFORMACJI W RAMACH ZARZĄDZANIA LOKALNYM PROGRAMEM REWITALIZACJI

Zarówno system obiegu informacji, jaki i środków finansowych w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji, będzie realizowany przez Operatora Programu zgodnie z dotychczasowymi zarządzeniami i instrukcjami kancelaryjnymi obowiązującymi w Urzędzie Gminy Piszczac. W oparciu o *Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 18 stycznia 2011 roku w sprawie instrukcji kancelaryjnej, jednolitych rzeczowych wykazów akt oraz instrukcji w sprawie organizacji i zakresu działania archiwów zakładowych (Dz. U. 2011 nr 14, poz. 67)* w Urzędzie

Gminy Piszczac wprowadzono stosowne procedury, które rozstrzygają zakres odpowiedzialności i kompetencji poszczególnych jednostek urzędu, regulują zasady przepływu informacji w Urzędzie, a także środków finansowych pozostających w dyspozycji gminy. Uszczegółowienie wyżej wymienionych zapisów w odniesieniu do Lokalnego Programu Rewitalizacji znajdzie swoje odzwierciedlenie w Zarządzeniu Wójta Gminy Piszczac powołującym Koordynatora Rewitalizacji z umiejscowieniem go w strukturze Urzędu Gminy.

Obieg informacji poza strukturą Urzędu Gminy Piszczac zapewnią stałe spotkania Zespołu ds. rewitalizacji, na których będą przekazywane informacje nt. postępu wdrażania Programu, a także pozyskiwane informacje o postępie prac u pozostałych partnerów Programu, w tym informacje o środkach zaangażowanych poza budżetem gminy. Ponadto informacja o postępie prac i uruchamianych projektach będzie dostępna na portalu internetowym gminy Piszczac: <http://www.piszczac.pl/> w zakładce: Lokalny Program Rewitalizacji. Będą tam również publikowane bieżące sprawozdania z postępu prac nad Programem.

4.5 INFORMACJA I PROMOCJA

Na etapie realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji, zarówno jego Operator, jak i inne podmioty zaangażowane w jego urzeczywistnienie, a także konkretni beneficjenci podejmowanych działań, dołożą wszelkich starań, aby we właściwy sposób rozpowszechnić informacje o jego celach, zamierzeniach, jak i konkretnych efektach, które przyniesie jego realizacja. Działania te będą nakierowane również na dalszy proces konsultacji i ewentualną aktualizację Programu w sytuacji zmiany czynników, które determinowały obecny jego kształt.

Za podejmowanie merytorycznych działań promocyjnych odpowiedzialny będzie Operator Programu. Do jego zadań należeć będzie opracowanie strategii informacji i promocji. Głównym celem działań informacyjnych i promocyjnych, realizowanych w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji, jest podniesienie świadomości opinii publicznej o mechanizmach i procesach rewitalizacji, a także przebiegu realizacji i efektach oraz rezultatach Programu. Grupę docelową ww. działań stanowić będzie:

- ✚ społeczeństwo, ze szczególnym uwzględnieniem mieszkańców obszaru rewitalizacji;
- ✚ beneficjenci i potencjalni beneficjenci Programu;
- ✚ partnerzy społeczno-gospodarczy;
- ✚ organizacje pozarządowe;
- ✚ właściwe władze publiczne (władze regionalne województwa lubelskiego, administracja rządowa szczebla wojewódzkiego, władze publiczne gmin i powiatów sąsiedzkich, władze publiczne miast i gmin partnerskich);
- ✚ media (prasa, radio, telewizja o zasięgu lokalnym, regionalnym, media elektroniczne).

Proces informowania o LPR będzie miał charakter dwukierunkowy, pozwalający odbiorcom przekazów na informację zwrotną (przekazywanie własnych opinii). W związku z tym, strategia działań informacyjnych i promocyjnych powinna uwzględniać zarówno bierne, jak i czynne prawo obywateli do informacji. Do instrumentów realizacji wśród działań PR w wyżej wymienionych sferach należy wyliczyć:

- ✚ zastosowanie oficjalnych stron internetowych gminy i jednostek podległych (w tym BIP) do publikacji informacji o rewitalizacji;

- ✚ stworzenie i prowadzenie zakładki na stronie internetowej gminy Piszczac dotyczącej Lokalnego Programu Rewitalizacji, w ramach której można znaleźć informacje na temat: podstawowych pojęć i zagadnień związanych z procesem rewitalizacji, problematyki rewitalizacji obszarów wiejskich, procesu opracowywania oraz konsultowania LPR; a w późniejszym okresie również: bieżącego stanu wdrażania, finansowania, ewaluacji Programu (upublicznianie sprawozdań), innych materiałów o charakterze informacyjnym (np. komunikaty o przetargach, konkursach ofert i ich wynikach), bazę przedsięwzięć rewitalizacyjnych, galerię fotografii dokumentującą stan sprzed realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych i po ich realizacji;
- ✚ wydawane przez Operatora oraz inne podmioty zaangażowane w realizację Lokalnego Programu Rewitalizacji ulotki i broszury informacyjne, publikacje związane z realizacją poszczególnych przedsięwzięć;
- ✚ publikacje i konferencje prasowe dotyczące m.in. uchwalenia LPR, kolejnych etapów wdrożenia i ewaluacji, uzyskania środków na finansowanie Programu lub poszczególnych projektów, zakończenia realizacji poszczególnych projektów realizowanych w ramach LPR.

4.6 HARMONOGRAM REALIZACJI PROCESU REWITALIZACJI

Okres realizacji procesu rewitalizacji objętego niniejszym Lokalnym Programem Rewitalizacji wynosi 7 lat (lata 2017 – 2023). Przewiduje się podział tego okresu na dwa podokresy trzyletnie pełnej funkcjonalności Lokalnym Programu Rewitalizacji poprzedzone rocznym okresem uruchamiania Programu.

Rysunek 6 Ramowy harmonogram realizacji procesu rewitalizacji w gminie Piszczac na lata 2017-2023

Źródło: Opracowanie własne

4.6.1 ZADANIA DO KOŃCA 2017 ROKU

Z uwagi na specyfikę, złożoność i skalę Lokalnego Programu Rewitalizacji dla gminy Piszczac oraz termin jego opracowywania (III kwartał) rok 2017 przewidziano jako rok stopniowego uruchamiania funkcjonalności niniejszego Programu. Po uchwaleniu przez Radę Gminy Piszczac przedmiotowego Programu należy wykonać następujące zadania:

- ✚ powołanie pełnej struktury zarządzania Lokalnym Programem Rewitalizacji przewidzianej w ramach niniejszego dokumentu,
- ✚ uruchomienie systemu monitorowania i oceny wdrażania LPR,
- ✚ realizacja opracowanego harmonogramu działań wdrożeniowych na rok 2017,
- ✚ systematyczne uruchamianie przedsięwzięć rewitalizacyjnych,
- ✚ testowanie systemu zarządzania i monitorowania,

- ✚ opracowanie harmonogramu realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych na lata 2018-2020.

4.6.2 OKRES PEŁNEJ FUNKCJONALNOŚCI LPR (2018-2023)

Planuje się, że po dokonaniu w 2017 r. stopniowego rozpoczęcia realizacji LPR, w roku 2018 Program osiągnie pełną funkcjonalność. Sześcioletni okres 2018-2023 został podzielony na dwa podokresy trzyletnie: 2018-2020 oraz 2021-2023. W obu podokresach przewidziano:

- ✚ I kwartał - ewaluacja realizacji LPR w okresie poprzednim, w tym:
 - sprawdzanie stopnia osiągnięcia celów rewitalizacji;
 - wyciągnięcie wniosków z ewaluacji,
 - wprowadzenie ewentualnych poprawek korygujących realizację LPR w kolejnych latach.
- ✚ realizacja przedsięwzięć rewitalizacyjnych (lub ich etapów) przewidzianych na dany trzyletni okres, w tym:
 - uwzględnienie bieżącego dbania o synergię pomiędzy przedsięwzięciami,
 - ewentualne korygowanie harmonogramów przedsięwzięć w taki sposób, aby przedsięwzięcia potencjalnie synergiczne były uruchamiane w sposób skoordynowany.
- ✚ III i IV kwartał 2018-2020 – opracowanie harmonogramu wdrażania rewitalizacji na okres 2021-2023.
- ✚ III i IV kwartał 2023 roku – opracowanie raportu ewaluacyjnego z 7-letniego okresu realizacji LPR.
- ✚ 2023 – Opracowanie nowego LPR.

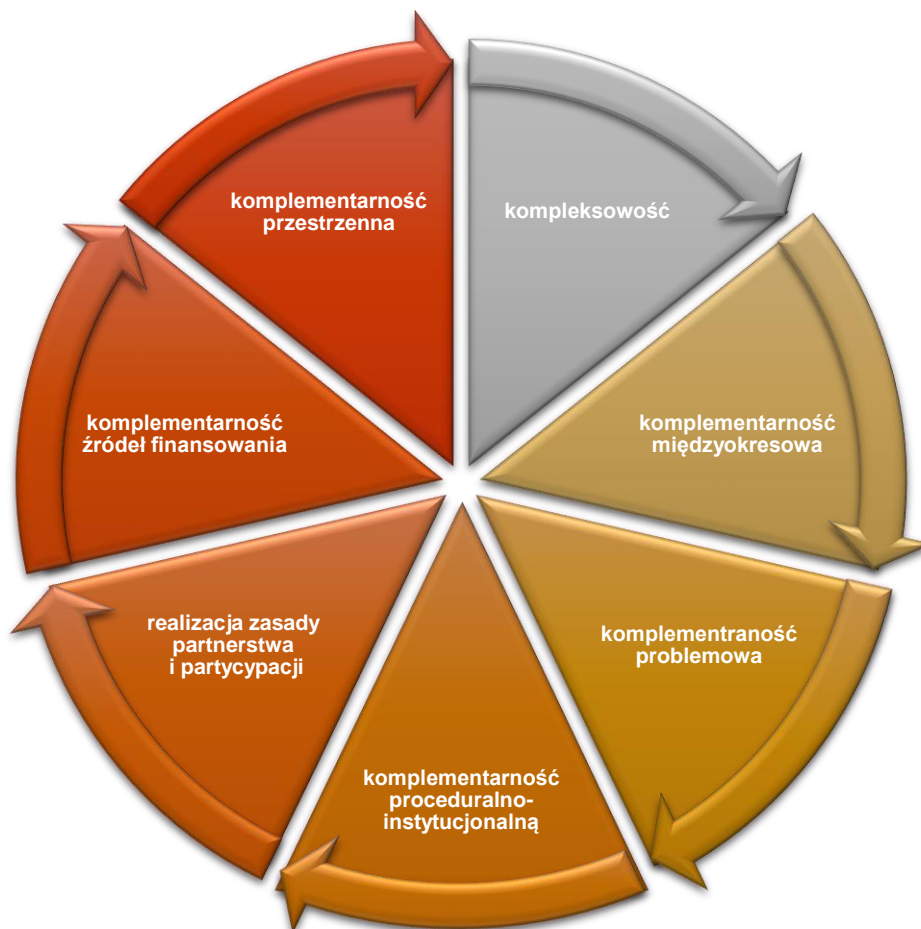
4.7 MECHANIZMY INTEGROWANIA PRZEDSIĘWZIĘĆ REWITALIZACYJNYCH

Lokalny Program Rewitalizacji ujmuje działania w sposób kompleksowy (z uwzględnieniem projektów rewitalizacyjnych współfinansowanych ze środków EFRR, EFS oraz innych publicznych lub prywatnych), tak aby nie pomijać aspektu społecznego, ekonomicznego, przestrzennego, technicznego, środowiskowego i kulturowego, związanego zarówno z danym obszarem, jak i jego otoczeniem. Komplementarność działań podejmowanych na obszarze gminy Piszczac została zagwarantowana m.in. poprzez:

- ✚ zhierarchizowany układ celów, które obejmują wszystkie ważne elementy z punktu widzenia wyzwolenia potencjału obszaru rewitalizacji,
- ✚ wielość i różnokierunkowość zadań, zarówno z listy podstawowej, jak i dodatkowej,
- ✚ różnorodność podmiotów zaangażowanych we wdrażanie LPR.

Integrowanie przedsięwzięć rewitalizacyjnych objętych niniejszym Programem zostanie urzeczywistniona poprzez wprowadzenie w jego system realizacyjny niżej wymienionych zagadnień.

Rysunek 7 Podstawy integrowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Źródło: Opracowanie własne

Wśród założeń dotyczących integracji działań rewitalizacyjnych znajdują się:

- ✚ Wykorzystanie szansy na rozwój poprzez rewitalizację - wyzwolenie potencjału społecznego, gospodarczego i przestrzenno-funkcjonalnego obszaru rewitalizacji.
- ✚ Podporządkowanie celom rewitalizacji wszystkich celów w poszczególnych sektorach. Proces rewitalizacji winien stanowić cel nadrzędny względem pozostałych celów sektorowych (np. w zakresie polityki społecznej, gospodarczej, komunalnej) na etapie planowania jak i wdrażania.
- ✚ Projektowanie działań rewitalizacyjnych przez pryzmat celów długookresowych i nie ograniczone wyłącznie do programów krajowych
- ✚ Nadanie priorytetowego charakteru działaniom rewitalizacyjnym poprzez ujęcie projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych w Wieloletniej Prognozie Finansowej; zabezpieczanie odpowiednich wkładów własnych z budżetu gminy dla projektów z pozabudżetowymi źródłami finansowania (np. fundusze UE, krajowe, inne międzynarodowe).
- ✚ Maksymalne wykorzystywanie różnorodnych form współfinansowania – zarówno bezzwrotnych (dotacje ze środków europejskich i krajowych), jak i zwrotnych. Jednocześnie należy mieć na uwadze, że całość działań rewitalizacyjnych

nie może zostać podporządkowana jedynie celom konkretnych programów. Wykorzystywanie środków zewnętrznych stanowi jedynie szansę, a nie cel sam w sobie. Planowany jest podział dużych przedsięwzięć na zadania inwestycyjne dla celów aplikacji o środki ze źródeł zewnętrznych.

- ✚ Edukacja w zakresie procesu rewitalizacji jako jeden z podstawowych czynników warunkujących jego powodzenie. Podstawowym założeniem jest zapewnienie pełnego i prawidłowego rozumienia procesu rewitalizacji przez wszystkie jednostki i podmioty zaangażowane. Świadomość i wiedza zarówno w zakresie wagi, jak i sposobów prowadzenia działań rewitalizacyjnych jest niezwykle istotnym czynnikiem gwarantującym prawidłowość oraz efektywność procesu rewitalizacji.
- ✚ Pełna integracja działań rewitalizacyjnych w obszarach: społecznym, ekonomicznym, przestrzennym, kulturowym.
- ✚ Umacnianie aktywnego sąsiedztwa oraz odbudowywanie relacji społecznych.
- ✚ Zaangażowanie prywatnych właścicieli nieruchomości w procesy rewitalizacyjne poprzez wdrożenie konkretnych modeli współpracy.
- ✚ Inicjowanie działań rewitalizacyjnych skutkujących wytworzeniem silnego „miejscowego” impulsu rozwojowego wywołującego efekt domina. W długim okresie skutkuje to pozytywnym oddziaływaniem na rozległy obszar oraz działa zachęcająco dla pozostałych podmiotów. Wśród narzędzi, które gmina może wykorzystać w tym zakresie znajduje się: możliwość realizacji inwestycji infrastrukturalnych, udostępniania na cele inwestycyjne poszczególnych terenów oraz polepszanie wizerunku istniejących obiektów.

4.7.1 KOMPLEKSOWOŚĆ LPR

Przedmiotowy „Lokalny Program Rewitalizacji dla gminy Piszczac na lata 2017-2023” spełnia wymogi komplementarności. Wzajemne powiązania i synergia zostały opisane na poziomie poszczególnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych (w rozdziale 3).

Koncentracja interwencji i niezbędność hierarchizacji potrzeb powodują, że projekty rewitalizacyjne dotyczą terenów o istotnym znaczeniu dla terenów całej gminy, przy jednoczesnym objęciu obszarów objętych szczególną koncentracją problemów i negatywnych zjawisk kryzysowych. Interwencja LPR dotyczy wielu różnorodnych obiektów i przestrzeni, które z jednej strony wpłyną na poprawę sytuacji na obszarze rewitalizacji, z drugiej natomiast – poprzez efekt synergii będą pozytywnie oddziaływać na ożywienie i rozwój całej gminy. O kompleksowości dodatkowo świadczy przekrojowość poszczególnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

Lokalny Program Rewitalizacji będzie oddziaływał w sposób kompleksowy łącząc aspekty społeczne, ekonomiczne, przestrzenne, techniczne, środowiskowe i kulturowe. Złożony jest z wielu różnorodnych projektów, w tym również planowanych do współfinansowania w ramach EFRR i EFS, pozwalających na osiągnięcie kompleksowych efektów poprawy. Wymogiem koniecznym dla zagwarantowania zarówno prawidłowości opracowania LPR, jak i późniejszych efektów jego wdrożenia, jest zapewnienie ich komplementarności w różnych wymiarach. Poniżej przedstawiono komplementarność zidentyfikowanych projektów w zakresie: przestrzennym, problemowym proceduralno-instytucjonalnym, międzyokresowym oraz źródeł finansowania.

Jednocześnie należy zaznaczyć, że komplementarność stanowi bardzo ważny aspekt Lokalnego Programu Rewitalizacji, gdyż zapewnienie powiązań pomiędzy poszczególnymi projektami skutkować będzie efektywnym wykorzystaniem środków finansowych przeznaczonych na rewitalizację.

4.7.2 KOMPLEMENTARNOŚĆ PROBLEMOWA

Niniejszy Program Rewitalizacji spełnia całość wymogów w zakresie komplementarności problemowej i jest dokumentem spójnym wewnątrznie oraz zewnątrznie, harmonijnie wplecionym w system zarządzania strategicznego gminy Piszczac.

- ✚ szczegółowy opis powiązań przedmiotowego LPR z lokalnymi dokumentami strategicznymi został zaprezentowany w rozdziale 1,
- ✚ w rozdziale 3.1.1 zaprezentowano wizję stanu obszaru po zrealizowaniu programu rewitalizacji,
- ✚ w rozdziale 3.1.2 zaprezentowano również zhierarchizowane cele rewitalizacji (cel główny – cele strategiczne- cele operacyjne),
- ✚ w rozdziale 3.1.2 zaprezentowano kierunki działań mających na celu eliminację lub ograniczenie zdiagnozowanych negatywnych zjawisk,
- ✚ w rozdziale 3.2 - przedstawiono listę planowanych podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych (zwierającą w odniesieniu do każdego przedsięwzięcia: nazwę i wskazanie podmiotów je realizujących, zakres realizowanych zadań, lokalizację, szacowaną wartość, prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny),
- ✚ w rozdziale 3.2 przedstawiono charakterystykę (realizujących kierunki działań rewitalizacyjnych) pozostałych dopuszczalnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych,
- ✚ w tabeli pn. *Zintegrowanie przedsięwzięć wraz ze zdiagnozowanymi problemami i lokalnymi potencjałami w ramach „Lokalnego Programu Rewitalizacji dla gminy Piszczac na lata 2017 – 2023”* – zaprezentowano szczegółową charakterystykę problemów, jakim odpowiadają poszczególne przedsięwzięcia rewitalizacyjne oraz potencjały wykorzystywane przy ich realizacji
- ✚ w rozdziale 4 zaprezentowano kwantyfikowalne rezultaty rewitalizacji, opatrzone wskaźnikami oceny postępów wdrażania.

Zaprezentowane w niniejszym dokumencie przedsięwzięcia rewitalizacyjne są komplementarne na poziomie ogólnym (dopełniania się rodzajami). Wszystkie z przedsięwzięć rewitalizacyjnych mają charakter przekrojowy – realizuje więcej niż jeden cel i dotyka szeregu aspektów (społecznych, ekonomicznych, przestrzennych, środowiskowych, technicznych). Wzajemne dopełnianie się poszczególnych przedsięwzięć z listy szczegółowej zostało zapewnione m.in. na poziomie naboru przedsięwzięć rewitalizacyjnych prowadzonych w okresie 21-28.08.2017 r. przez gminę Piszczac. Przyjęto zasadę, że komplementarność problemowa występuje jeżeli jest wykazane dopełnianie się przedsięwzięć w zakresie przeciwdziałania co najmniej jednemu problemowi społecznemu i co najmniej jednemu problemowi innemu, niż społeczny.

W przypadku projektów infrastrukturalnych, związanych z rewitalizacją zdegradowanych obiektów czy budynków, zaniedbanych terenów publicznych zakłada się prowadzenie tam

działań o charakterze społecznym (wspierających potencjał młodzieży oraz ich kompetencje społeczne i edukacyjne, integracyjnych, aktywizujących mieszkańców, promujących zdrowe nawyki żywieniowe i ruchowe, a także zwiększające świadomość w zakresie postaw proekologicznych i proklitycznych, zwiększających dostęp do kultury).

Jednocześnie przedsięwzięcia zostały zaplanowane w taki sposób, aby ich skutki przyczyniały się do niwelowania problemów w różnych sferach, osiągając w niektórych przypadkach wymiar horyzontalny. Aktywizacja społeczna przyczyni się zarówno do ograniczania problemu patologii, jak i aktywizacji zawodowej. Problemy związane z funkcjonowaniem osób niepełnosprawnych będą niwelowane zarówno w warstwie społecznej i zawodowej, jak i w odniesieniu do fizycznego funkcjonowania (ograniczenia barier architektonicznych) wskazanej kategorii społecznej. Rozwój wykorzystania odnawialnych źródeł energii przyczyni się do podniesienia standardu zamieszkania, a także będzie pozytywnie oddziaływać na środowisko naturalne poprzez ograniczenie tzw. niskiej emisji. Projekty polegające na poprawie jakości usług publicznych przełożą się na wzrost poczucia tożsamości lokalnej i budowanie silnego kapitału społecznego. Wpłynie to na atrakcyjność obszaru jako miejsca zamieszkania i rekreacji (np. uporządkowanie i poprawa estetyki przestrzeni publicznych, co niewątpliwie przyczyni się do rozwoju usług turystycznych i około turystycznych jak również usług podstawowych dla mieszkańców).

Wskazane w ramach niniejszego LPR przedsięwzięcia wpływają na niwelowanie problemów w różnych sferach, co przeciwdziała fragmentacji działań i wpływa na ich kompleksowość.

Kolejność realizacji zidentyfikowanych projektów rewitalizacyjnych wynika z logicznej konsekwencji wprowadzonych zmian w obszarze rewitalizacji. W pierwszej kolejności realizowane będą projekty inwestycyjne, których efekty w formie udostępnionej powierzchni lub wyposażenia mogą zostać wykorzystane podczas realizacji projektów miękkich. Na kolejność realizacji projektów wpływ ma również rozwiązywanie najbardziej naglących potrzeb obszaru rewitalizacji.

4.7.3 KOMPLEMENTARNOŚĆ PRZESTRZENNA

Niniejszy Program Rewitalizacji spełnia wymagania dotyczące komplementarności przestrzennej. Ze względu na znaczenie tego obszaru (koncentracja usług) planowana interwencja nie spowoduje przesunięcia problemów na inny obszar, a jedynie zapoczątkuje pozytywne zmiany w pozostałych sołectwach gminy.

Znaczna część przedsięwzięć rewitalizacyjnych skupia się wyłącznie na obszarze rewitalizacji i jest z nim ściśle powiązana. Pozwolą one na wyprowadzenie obszaru zdegradowanego ze stanu kryzysowego. W ramach LPR przewidziano również przedsięwzięcia umiejscowione na oraz poza obszarem rewitalizacji. Dotyczy to przedsięwzięć wyposażenia mieszkańców w niezbędną infrastrukturę techniczną, jak również odnawialne źródła energii.

Zaplanowane przedsięwzięcia stanowią odpowiedź na zdiagnozowane problemy konkretnego terenu. W związku z tym, że wiele z nich dotyczy działań podejmowanych dla miejsc lub obiektów użyteczności publicznej pozytywne skutki ich realizacji zauważalne będą nie tylko na całym obszarze rewitalizacji, lecz również w obrębie całej gminy. A, co najważniejsze, ich realizacja będzie zapobiegać przenoszeniu się różnych problemów na dalsze obszary gminy.

Komplementarność przestrzenna w niniejszym dokumencie została zapewniona dzięki skupieniu znacznej części projektów wybranych do realizacji na wyznaczonym obszarze

rewitalizacji. Obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji zostały wyznaczone po przeprowadzeniu analizy istotnych dla rozwoju gminy problemów oraz z uwzględnieniem opinii przedstawicieli zainteresowanych środowisk jak i samych mieszkańców. Uwzględnienie zarówno danych obiektywnych, jak i opinii społeczeństwa świadczy o trafności przestrzennej zaplanowanej w ramach rewitalizacji interwencji. Wszystkie podstawowe przedsięwzięcia rewitalizacyjne (Lista 1) skupiają się na obszarze rewitalizacji i są z nim ściśle powiązane. Stanowią odzwierciedlenie głównych problemów wytypowanego obszaru.

O zachowaniu zasady komplementarności przestrzennej świadczy przed wszystkim wyznaczony obszar rewitalizacji. Przeprowadzona delimitacja pozwoliła na wybranie obszaru charakteryzującego się największą koncentracją niekorzystnych zjawisk społecznych i współwystępujących innych negatywnych zjawisk (w sferze środowiskowej lub gospodarczej lub technicznej lub przestrzenno-funkcjonalnej).

4.7.4 KOMPLEMENTARNOŚĆ ŹRÓDEŁ FINANSOWANIA

Niniejszy program spełnia wymogi komplementarności źródeł finansowania. Przedmiotowa komplementarność została zapewniona przez określenie oraz łączenie różnych źródeł finansowania. Przewidziano zarówno przedsięwzięcia współfinansowane przez sektor prywatny jak i publiczny, środki osób/podmiotów indywidualnych, sektora pozarządowego, jak i środki publiczne – gminne oraz środki europejskie. Wśród przedsięwzięć rewitalizacyjnych znajdują się te, które finansowane lub współfinansowane będą z różnych źródeł publicznych i prywatnych, w tym w szczególności z:

- Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego,
- Europejskiego Funduszu Społecznego,
- Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich,
- budżetu gminy Piszczac,
- środków beneficjentów niepublicznych, takich jak: przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe, itd.

Realizacja projektów rewitalizacyjnych z różnych źródeł z wykluczeniem ryzyka podwójnego finansowania pozwala na uzyskanie korzystnych efektów i wpływa na wzrost dynamiki pożądanych zmian. Ponadto projekty zapisane w dokumencie dają także możliwość włączenia środków prywatnych w finansowanie procesów rewitalizacji. Ważne jest wykorzystanie dla celów rewitalizacji dostępnych środków z programów rządowych oraz funduszy pomocowych Unii Europejskiej, a także stworzenie przez gminę warunków dla możliwie szerokiego włączenia się sektora prywatnego w działania na rzecz rewitalizacji, ze szczególnym uwzględnieniem lokalnych firm i instytucji oraz programów aktywizacji i wsparcia dla wspólnot mieszkaniowych.

Szczególną formę finansowania działań rewitalizacyjnych stanowi połączenie środków publicznych i prywatnych poprzez zawiązanie partnerstwa publiczno-prywatnego (PPP). W rozumieniu ustawy o PPP z dnia 28 lipca 2005 r. (Dz. U. Nr 169 poz.1420) jest to oparta na umowie współpraca podmiotu publicznego i partnera prywatnego, służąca realizacji zadania publicznego, w ramach której partner prywatny w całości albo w części poniesie nakłady na wykonanie przedsięwzięcia będącego przedmiotem współpracy lub zapewni ich poniesienie przez osoby trzecie. Partnerstwo publiczno-prywatne, jest szczególnie zalecane, gdy:

samorząd chce utrzymać pewien stopień kontroli nad przedsięwzięciem, istnieją znaczne potrzeby inwestycyjne, a fundusze publiczne winny być kierowane na inne cele, zaangażowany w projekt sektor prywatny jest w stanie uzyskać zwrot zainwestowanych środków z opłat za użytkowanie obiektu. Podobną formą finansowania działań rewitalizacyjnych jest partnerstwo publiczno-społeczne czyli forma współpracy jednostki publicznej z organizacjami pozarządowymi.

W ramach wszystkich przedsięwzięć z listy przedsięwzięć podstawowych (Lista 1), określono indykatywne ramy finansowe, w tym kwoty finansowania dla każdego z nich. Natomiast dla przedsięwzięć dodatkowych (Lista 2), określono szacunkowe kwoty finansowania. Dodatkowo przy każdym przedsięwzięciu wskazano komplementarne źródła finansowania.

Program zakłada umiejętne wykorzystywanie środków ze źródeł zewnętrznych, dzięki którym będzie można uzyskać korzystne i optymalne efekty na obszarze rewitalizacji.

4.7.5 KOMPLEMENTARNOŚĆ PROCEDURALNO-INSTYTUCJONALNA

„Lokalny Program Rewitalizacji dla gminy Piszczac na lata 2017-2023” charakteryzuje się komplementarnością proceduralno-instytucjonalną, gdyż obejmuje system zarządzania procesem rewitalizacji, który pozwoli na efektywne współdziałanie interesariuszy, w tym niezależnych od siebie instytucji i podmiotów.

W Części IV Programu został opisany system wdrażania LPR, natomiast w rozdziale 4.1. zaprezentowano strukturę zarządzania wdrażaniem LPR. System monitorowania został opisany w rozdziale 4.4. a system oceny skuteczności działań rewitalizacyjnych (oceny postępów realizacji celów Programu) – w rozdziale 4.5. W kolejnym z rozdziałów zaprezentowano mechanizm wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmienność otoczenia programu (w tym na zmiany wywołane przez sam program).

System zarządzania rewitalizacją zostanie włączony w strukturę ogólnego systemu zarządzania w gminie Piszczac głównie poprzez uwzględnienie Lokalnego Programu Rewitalizacji w filarze schematu struktury zarządzania gminą, jako ramy operacyjnej integrującej wszystkie strategiczne działania. Pełne włączenie nastąpi z chwilą uchwalenia LPR.

Komplementarność proceduralno – instytucjonalna przejawia się w systemie zarządzania jaki został zaprojektowany na potrzeby implementacji rewitalizacji. Kwestie rewitalizacji zostaną merytorycznie usytuowane w Referacie Inwestycyjnym, Gospodarki Komunalnej i Ochrony Środowiska (Operator Rewitalizacji), co wiązało się będzie z realizacją szeregu zadań o wymiarze koordynacyjnym, rozliczeniowym, informacyjnym, itp. Dodatkowo o komplementarności proceduralno-instytucjonalnej będzie świadczyła fakt, powołania Koordynatora Rewitalizacji harmonizującego całość działań rewitalizacyjnych. Operator rewitalizacji będzie aktywnie współpracował z władzami gminy, Zespołem ds. rewitalizacji oraz wnioskodawcami realizującymi przedsięwzięcia rewitalizacyjne. Wdrażanie LPR opierało się będzie na szeregu procedur uwzględniających m.in. prowadzenie stosownych rejestrów, rozliczanie rewitalizacji (monitoring i ewaluacja). Komplementarność proceduralno – instytucjonalna znajduje swój wyraz także w udziale interesariuszy w procesie realizacji LPR. Dzięki ich włączeniu za pomocą określonych mechanizmów – realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych, działalności zespołu ds. rewitalizacji, aktywizacji z wykorzystaniem rocznych

programów współpracy z organizacjami pozarządowymi czy instrumentu jakim jest inicjatywa lokalna zapewnione zostanie zaangażowanie różnych sektorów. W Regulaminie Organizacyjnym znajdują się zapisy poszerzające zakres działania Referatu Inwestycyjnego, Gospodarki Komunalnej i Ochrony Środowiska oraz Kierownika Referatu o zagadnienia związane z wdrażaniem i monitorowaniem wdrażania Lokalnego Programu Rewitalizacji. Jednocześnie kompleksowa rewitalizacja obszaru zdegradowanego wymaga współpracy wszystkich rodzajów jednostek funkcjonujących na obszarze gminy, dlatego korzystnym modelem jest współpraca podmiotów publicznych, prywatnych i społecznych. W tym celu w systemie wdrażania LPR został przewidziany również Zespół ds. rewitalizacji zapewniający reprezentatywność w systemie zarządzania wszystkich sektorów: społecznego, publicznego i gospodarczego.

Szczególną rolę we wdrażaniu Lokalnego Programu Rewitalizacji będą pełnili: sołtysi oraz Radni Rady Gminy z obszaru sołectwa Piszczac, którzy będą pełnili funkcję koordynacyjną wdrażaniem LPR w mikroskali pojedynczego sołectwa, ponieważ są przedstawicielami mieszkańców i najlepiej znają ich problemy i potrzeby.

4.7.6 REALIZACJA ZASADY PARTNERSTWA I PARTYCYPACJI

W celu jak najpełniejszego zrealizowania celów rewitalizacji wyznaczonych w niniejszym Lokalnym Programie Rewitalizacji zapewniono zaangażowanie w proces rewitalizacji instytucji mogących być partnerami w realizacji przedsięwzięć zapisanych w LPR oraz zachęcano mieszkańców do podejmowania inicjatyw służących realizacji celów rewitalizacji.

Zasada „partnerstwa” jest jedną z kluczowych zasad przyświecających przygotowaniu i wdrażaniu LPR. Inicjowanie współpracy pomiędzy sektorem publicznym, prywatnym i organizacjami pozarządowymi stanowiło podstawę prac nad Lokalnym Programem Rewitalizacji. Przedmiotowa współpraca ma celu zagwarantować wykorzystanie potencjału organizacji i społeczności lokalnej poprzez skoordynowanie działań w ramach jednego, spójnego projektu akceptowanego i wspieranego przez wszystkich uczestników, optymalne wykorzystanie kompetencji i zasobów będących w dyspozycji gminy, organizacji pozarządowych oraz przedsiębiorców, wsparcie innowacyjności proponowanych rozwiązań, wyrażającej się zastosowaniem nowych podejść do problemów związanych z rozwojem lokalnym.

„Lokalny Program Rewitalizacji dla gminy Piszczac na lata 2017-2023” realizuje zasadę partnerstwa i partycypacji poprzez angażowanie interesariuszy na każdym etapie jego realizacji. Szczegółowe informacje na ten temat przedstawiono w Części 5. Partycypacja społeczna.

4.7.7 KOMPLEMENTARNOŚĆ MIĘDZYOKRESOWA

Niniejszy Lokalny Program Rewitalizacji tworzone z myślą o spełnieniu wymogów komplementarności międzyokresowej oraz spójności jego przedsięwzięć z działaniami finansowanymi w poprzednim okresie programowania.

Dokonując wyboru przedsięwzięć do realizacji wzięto pod uwagę również ich spójność i synergiczność ze zrealizowanymi w latach ubiegłych projektami i programami. Zidentyfikowane projekty inwestycyjne i nieinwestycyjne są naturalną kontynuacją

i rozwinięciem działań oraz przedsięwzięć finansowanych z różnych źródeł: przez samorząd gminy Piszczac, ze środków Unii Europejskiej i krajowych, przez partnerów społecznych i instytucjonalnych oraz podmioty prywatne. Komplementarność projektów opiera się na wykorzystaniu powstałych produktów i rezultatów, udziale tych samych użytkowników, pełnieniu tych samych funkcji. Ponadto obejmują kompleksowe rozwiązania obszarowe w zakresie rozwiązywania problemów i zaspokajanie potrzeb.

Wśród najważniejszych z projektów i przedsięwzięć komplementarnych należy wymienić m.in.:

- ✚ **Zintegrowany system wodno-kanalizacyjny w Gminie Piszczac** - projekt współfinansowany był ze środków Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego na lata 2007-2013 (ogólna wartość projektu wyniosła: 11 806 734,08 zł, w tym kwota dofinansowania ze środków UE: 8 361 538,89 zł). Swoim zakresem objął on m.in. rozbudowę oczyszczalni ścieków w Piszczacu do 360m³/ dobę oraz budowę sieci kanalizacji sanitarnej w Chotyłowie i Zalutyniu. Głównym celem projektu było ograniczenie ilości zanieczyszczeń przedostających się do wód i gleby oraz dostarczenie mieszkańcom miejscowości objętych projektem dobrej jakościowo wody konsumpcyjnej. W wyniku realizacji inwestycji nastąpi poprawa jakości środowiska, podniesienie standardu życia mieszkańców i zwiększenie możliwości inwestycyjnych, w tym również proekologicznych (rozwój turystyki kwalifikowanej, krajoznawczej i wypoczynkowej opartej o gospodarstwa agroturystyczne). Podjęte działania miały na celu poprawę stanu bezpieczeństwa przeciwpowodziowego, zwiększenie wykorzystanie energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych, a także poprawę zarządzania środowiskiem.
- ✚ **Modernizacja i rozbudowa systemu wodno - kanalizacyjnego w Gminie Piszczac** - projekt współfinansowany był ze środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007-2013 (całkowita wartość projektu wyniosła: 1 701 772,79 zł, a dofinansowanie ze środków UE: 1 037 664,00 zł). Operacja realizowana była w latach 2011-2012, a w jej ramach wybudowanych zostało 37 przydomowych oczyszczalni ścieków dla mieszkańców Gminy Piszczac oraz zakupiono 1 samochód ciśnieniowych do czyszczenia przydomowych oczyszczalni ścieków oraz sieci kanalizacyjnej. Poza tym wybudowany został zbiornik wyrównawczy o pojemności 314 m³ celem zapewnienia nieprzerwanych dostaw wody przy zwiększonym poborze przez mieszkańców gminy Piszczac.
- ✚ **Budowa infrastruktura wodno - kanalizacyjna w Gminie Piszczac** - operacja realizowana była w latach 2011-2012 przy współudziale środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007-2013 (całkowita wartość projektu wyniosła: 4 462 047,48 zł, a dofinansowanie ze środków UE: 2 743 061,00 zł). W ramach operacji zostały wykonane następujące zadania: budowa sieci wodociągowej w Piszczac Kolonia, Dąbrowica Mała, Piszczac, Dobrynka; budowa sieci kanalizacji sanitarnej w Zahorowie i Trojanowie; budowa oczyszczalni ścieków w Dąbrowicy Małej oraz budowa sieci kanalizacji sanitarnej w Dąbrowicy Małej.
- ✚ **Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie Gminy Piszczac - etap II** operacja realizowana była w 2014 roku przy współudziale środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich w ramach Programu

Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007-2013 (całkowita wartość projektu wyniosła: 294 730,37 zł, a dofinansowanie ze środków UE: 175 805,00 zł). W ramach przedsięwzięcia wybudowano łącznie 38 szt. przydomowych oczyszczalni ścieków w miejscowościach: Piszczac - Kolonia - 2 szt., Piszczac - 1 szt., Piszczac Drugi - 2 szt., Piszczac Pierwszy - 2 szt., Kościeniewicze - 11 szt., Popiel - 1 szt., Nowy Dwór - 4 szt., Janówka - 1 szt., Ortel Królewski Pierwszy - 8 szt., Ortel Królewski Drugi - 3 szt., Zalutyń - 1 szt., Połoski - 1 szt., Chotyłów - 1 szt.

✚ **Termomodernizacja budynków Szkoły Podstawowej w Połoskach i Zespołu Placówek Oświatowych w Piszczacu** – Projekt współfinansowany był ze środków Norweskiego Mechanizmu Finansowego oraz Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego (całkowita wartość projektu: 3 351 057,00 zł, dofinansowanie z funduszy norweskich: 2 680 846,00 zł). Celem ogólnym projektu była realizacja inwestycji w poprawę stanu i efektywności wykorzystania infrastruktury energetycznej i związanej z wykorzystaniem energii. Ogół podejmowanych działań miał m.in. na celu podwyższenie bezpieczeństwa użytkowników, ochronę środowiska oraz podwyższenie standardów ich funkcjonowania. Podstawowym celem przedsięwzięcia było zwiększenie efektywności energetycznej budynków objętych inwestycją. Cele szczegółowe projektu obejmowały: *zmniejszenie emisji zanieczyszczeń do atmosfery, *poprawę stanu technicznego budynków szkół, *poprawę jakości korzystania ze szkół zarówno przez dzieci, jak i kadrę nauczycielską, *poprawę stanu zdrowia uczniów, *zwiększenie komfortu cieplnego wykorzystywanej infrastruktury społecznej, *zwiększenie efektywności energetycznej, *optymalizację wykorzystania energii cieplnej, *wykorzystanie odnawialnych źródeł energii, *ograniczenie oddziaływania na środowisko. Jego zakres obejmował termomodernizację budynków użyteczności publicznej w Gminie Piszczac - Zespołu Placówek Oświatowych w Piszczacu i Szkoły Podstawowej w Połoskach.

✚ **Podniesienie kwalifikacji zawodowych oraz kompetencji i umiejętności wśród osób z terenu Gminy Piszczac** - projekt realizowany był w 2012 roku przy współfinansowaniu ze środków: Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki na lata 2007-2013 (kwota projektu ogółem: 730 712,78 zł, kwota dofinansowania: 653 706,62 zł). Realizatorem zadania był Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Piszczacu. Głównym celem projektu była aktywizacja społeczna i zawodowa 16 osób zagrożonych wykluczeniem społecznym w terenie Gminy Piszczac. Cele szczegółowe przedsięwzięcia zostały określone w następujący sposób: *podniesienie aktywności zawodowych 16 osób z Gminy Piszczac, *zwiększanie zdolności komunikacyjnych 16 uczestników projektu z Gminy Piszczac, *nabycie kompetencji zawodowych 16 osób z Gminy Piszczac, *aktywizacja społeczno-zawodowa 16 osób z Gminy Piszczac poprzez kontrakty socjalne, *integracja 16 uczestników projektu poprzez działania o charakterze środowiskowym. W projekcie wzięło łącznie udział 16 osób (9 kobiet i 7 mężczyzn). Grupę docelową stanowiły osoby bezrobotne, korzystające ze świadczeń pomocy społecznej, pochodzące ze środowisk zagrożonych wykluczeniem społecznym. Wszyscy uczestnicy projektu wzięli udział w szkoleniach zawodowych w zależności od potrzeb i sytuacji na rynku pracy. Cała grupa uczestniczyła w treningu kompetencji umiejętności społecznych oraz w zajęciach z doradcą zawodowym.

✚ **Podniesienie kwalifikacji zawodowych oraz kompetencji i umiejętności wśród osób z terenu Gminy Piszczac** – projekt stanowił bezpośrednią kontynuację ww.

przedsięwzięcia. Realizowany był w 2013 roku przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Piszczacu przy współfinansowaniu ze środków: Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki na lata 2007-2013 (kwota projektu ogółem: 730 712,78 zł, kwota dofinansowania: 653 706,62 zł). Głównym celem projektu była aktywizacja społeczna i zawodowa 14 osób zagrożonych wykluczeniem społecznym w terenie Gminy Piszczac. Cele szczegółowe przedsięwzięcia zostały określone w następujący sposób: *podniesienie aktywności zawodowych 14 osób z Gminy Piszczac, *zwiększanie zdolności komunikacyjnych 14 uczestników projektu z Gminy Piszczac, *nabycie kompetencji zawodowych 14 osób z Gminy Piszczac, *aktywizacja społeczno-zawodowa 14 osób z Gminy Piszczac poprzez kontrakty socjalne, *integracja 14 uczestników projektu poprzez działania o charakterze środowiskowym. W projekcie wzięło łącznie udział 14 osób (9 kobiet i 5 mężczyzn). Grupę docelową stanowiły osoby bezrobotne, korzystające ze świadczeń pomocy społecznej, pochodzące ze środowisk zagrożonych wykluczeniem społecznym. W ramach projektu zrealizowany został kompleksowy program szkoleniowo-doradczy obejmujący: doradztwo zawodowe, doradztwo psychologiczne, kursy zawodowe wg potrzeb i zainteresowania uczestników.

- ✚ **Indywidualizacja procesu nauczania i wychowania uczniów klas I-III szkół podstawowych w gminie Piszczac** – projekt realizowany był przy współudziale środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki na lata 2007-2013 (całkowita wartość: 171 587,58 zł, dofinansowanie: 171 587,58 zł). Celem głównym projektu było wyrównywanie szans edukacyjnych przez indywidualizację procesu kształcenia dzieci z klas I-III w co najmniej 70% szkół podstawowych funkcjonujących na terenie gminy Piszczac. W ramach projektu zostało zakupione wyposażenie dydaktyczne sal i został przeprowadzony szereg zajęć (m.in. zajęcia dla dzieci ze specyficznymi trudnościami w czytaniu i pisaniu, w tym także zagrożonych dysleksją, logopedyczne dla dzieci z zaburzeniami mowy, zajęcia rozwijające zainteresowania uczniów szczególnie uzdolnionych, prowadzenie obserwacji przyrodniczych i badawczych, dla dzieci z trudnościami w zdobywaniu umiejętności matematycznych, zajęcia socjoterapeutyczne i psychoedukacyjne dla dzieci z zaburzeniami komunikacji społecznej, gimnastyka korekcyjna dla dzieci z wadami postawy). Przedmiotowy projekt realizowany był w Szkołach Podstawowych w: Dobryncu, Połoskach, Zalutyniu, Chotyłowiu oraz Piszczacu. Głównym zamierzeniem przedsięwzięcia było wyrównywanie szans edukacyjnych uczniów z grup o utrudnionym dostępie do edukacji oraz zmniejszanie różnic w jakości usług edukacyjnych.
- ✚ **DROGA DO SUKCESU** - projekt realizowany był przy współudziale środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki na lata 2007-2013 (całkowita wartość: 334 606,02 zł, dofinansowanie: 295 126,02 zł). Projekt skierowany był do uczniów gimnazjum, znajdującego się Zespół Placówek Oświatowych w Piszczacu. Celem przedsięwzięcia było: poszerzenie wiedzy i umiejętności kluczowych w podstawowych dziedzinach rozwoju gimnazjalisty, przygotowanie do świadomego korzystania z różnorodnych środków przekazu, przygotowanie do mądrego wyboru ścieżki kariery zawodowej i aktywnego uczestnictwa w życiu społeczności. Projekt zakładał wyrównywanie szans edukacyjnych uczniów z grup o utrudnionym dostępie do edukacji oraz zmniejszanie różnic w jakości usług edukacyjnych.
- ✚ **Zakup wyposażenia świetlicy w Piszczacu** - operacja zrealizowana została w 2011 roku na obszarze objętym Lokalną Strategią Rozwoju realizowaną przez Białkopodlaską Lokalną Grupę Działania w ramach działania 413 „Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju”

w zakresie operacji odpowiadających warunkom przyznania pomocy w ramach działania „Odnowa i rozwój wsi” objętego Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 (całkowita wartość: 102 327,54 zł, dofinansowanie: 62 394,00 zł). W jej ramach zakupiono: stoły konferencyjne, krzesła, projektor, ekran projekcyjny, flipcharty, rolety, podstawowe wyposażenie kuchenne oraz zestaw nagłośnienia. Zakup wyposażenia podniósł standard świetlicy i stworzył lepsze warunki do organizowania spotkań, festynów, szkoleń i różnego rodzaju uroczystości.

- ✚ **Wyposażenie świetlicy OSP w Piszczacu** - w 2012 r. pomiędzy Samorządem Województwa Lubelskiego, a Ochotniczą Strażą Pożarną w Piszczacu została podpisana umowa na realizację przedmiotowej operacji. Celem projektu było rozwijanie aktywności społeczności lokalnej poprzez wyposażenie świetlicy i stworzenie lepszych warunków do organizowania spotkań oraz różnego rodzaju imprez. Operacja zrealizowana została na obszarze objętym Lokalną Strategią Rozwoju realizowaną przez Białkopodlaską Lokalną Grupę Działania w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013, osi 4 LEADER, działania 413 Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju z zakresu małych projektów. W ramach operacji zakupione zostało wyposażenie świetlicy OSP w Piszczacu - krzesła drewniane składane, stoły składane, kuchenka gazowa z piekarnikiem elektrycznym, szafa chłodnicza, kuchenka mikrofalowa.

W Lokalnym Programie Rewitalizacji zakłada się dalsze ożywienie społeczne przestrzeni publicznych, które zostały zmodernizowane w poprzednich latach oraz dalszą modernizację infrastrukturalną wraz z integracją i aktywizacją społeczną mieszkańców oraz ożywieniem gospodarczym obszaru z zachowaniem dziedzictwa kulturowego. Zamierzenia te są ścisłą kontynuacją procesu rewitalizacji z lat poprzednich. Doświadczenie i wnioski z realizacji poprzednich działań pozwolą na bardziej efektywne wykorzystanie środków i możliwości w obecnej perspektywie finansowej.

4.8 SZACUNKOWE RAMY FINANSOWE LPR

W niniejszym rozdziale zaprezentowano szacunkowe ramy finansowe realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji. Należy jednocześnie zaznaczyć, że ramy finansowe przedstawiono na lipiec 2017 r. i ich dokładność dla poszczególnych przedsięwzięć jest bardzo zróżnicowana. W odniesieniu do niektórych kwoty znane są na poziomie kosztorysu inwestorskiego i zostały wskazane przez realizatorów poszczególnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, dla innych natomiast określono je dokonując szacowania parametrycznego (na bazie podobnych projektów), które należy uznać za przybliżone z dokładnością +/- 30%.

Operator zamierza realizować LPR w sposób wszechstronny i kompleksowy. Pozyskanie środków z różnych źródeł zewnętrznych jest istotnym czynnikiem wspomagającym realizację LPR, ale ich brak lub mniejsza od oczekiwanej wysokość wsparcia nie doprowadzi do porzucenia idei wdrażania działań rewitalizacyjnych (może je jedynie ograniczyć). Jednocześnie należy zaznaczyć, że uzyskanie wsparcia zewnętrznego ma kluczowe znaczenie dla efektywności i kompleksowości procesu rewitalizacji. W przypadku braku dofinansowania ze źródeł zewnętrznych, z uwagi na wysoki priorytet przedsięwzięć rewitalizacyjnych wynikający z konieczności podjęcia interwencji w obszarze kryzysowym, Operator będzie dążył do realizacji najważniejszych przedsięwzięć LPR (minimalnie znajdujących się na liście 1) z udziałem środków budżetowych oraz zwrotnych instrumentów finansowych, jednak ograniczone własne możliwości finansowe gminy mogą znacząco wpłynąć na zakres i czas ich realizacji.

Szacunkowe ramy finansowe Program Rewitalizacji przedstawiają się w następujący sposób:

Tabela 10 Indykatywne ramy finansowe realizacji LPR (PLN)

Nazwa przedsięwzięcia	Szacowana wartość przedsięwzięcia	Wkład publiczny	Dofinansowanie (ze środków europejskich i krajowych)	Wkład gminy	Inny wkład publiczny	Wkład prywatny (w tym wkład własny rzeczowy i osobowy)	Okres realizacji	Źródła finansowania przedsięwzięć
LISTA 1 – PODTAWOWYCH PRZEDSIĘWZIĘĆ REWITALIZACYJNYCH								
„Głęboka modernizacja budynku Gminnego Ośrodka Kultury w celu przywrócenia oraz nadania mu nowych funkcji użytkowych wraz z zagospodarowaniem terenu funkcjonalnie powiązanego z obiektem oraz zakupem niezbędnego wyposażenia”	2 500 000,00	2 500 000,00	1 800 000,00	700 000,00	0,00	0,00	2019-2020	RPO WL 2014-2020 (Działanie 13.4 Rewitalizacja obszarów wiejskich) oraz środki budżetu gminy Piszczac
„Uporządkowanie i zagospodarowanie zdegradowanych przestrzeni publicznych w miejscowości Piszczac w celu przywrócenia im nowych funkcji użytkowych”	1 500 000,00	1 500 000,00	1 425 000,00	75 000,00	0,00	0,00	2019-2020	RPO WL 2014-2020 (Działanie 13.4 Rewitalizacja obszarów wiejskich) oraz środki budżetu gminy Piszczac
„Rewitalizacja zdegradowanych terenów sportowych w celu przywrócenia im funkcji użytkowych”	2 500 000,00	2 500 000,00	2 375 000,00	125 000,00	0,00	0,00	2019-2020	RPO WL 2014-2020 (Działanie 13.4 Rewitalizacja obszarów wiejskich) oraz środki budżetu gminy Piszczac
„Utworzenie targowiska gminnego”	1 500 000,00	1 500 000,00	610 000,00	890 000,00	0,00	0,00	2020-2021	RPO WL 2014-2020 (Działanie 13.4 Rewitalizacja obszarów wiejskich) oraz środki budżetu gminy Piszczac
„Rozwój ekonomii społecznej w gminie Piszczac”	300 000,00	300 000,00	285 000,00	15 000,00	0,00	0,00	2018	Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020 (Działanie 11. 3 Ekonomia społeczna) oraz środki budżetu gminy Piszczac
„Aktywne włączenie obszaru rewitalizacji w gminie Piszczac - Kompleksowy program aktywizacji społeczno-zawodowej mieszkańców”	500 000,00	500 000,00	475 000,00	25 000,00	0,00	0,00	2020-2021	Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020 (Działanie 11.1 Aktywne włączenie) oraz środki budżetu gminy Piszczac

LISTA B – POZOSTAŁYCH DOPUSZCZALNYCH PRZEDSIĘWZIĘĆ REWITALIZACYJNYCH

„Zmniejszenie emisji zanieczyszczeń w gminie Piszczac poprzez wykorzystanie OZE”	7 571 073,56	7 571 073,56	5 232 042,70	2 339 030,86	0,00	0,00	2017-2018	Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020 (Działanie 4.1 Wsparcie wykorzystania OZE) oraz budżet gminy Piszczac
"Jedź i żyj zdrowo- międzypokoleniowe warsztaty kulinarne"	40 000,00	40 000,00	40 000,00	0,00	0,00	0,00	2022	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020
Utworzenie miejsca rekreacji w Piszczacu - budowa placu zabaw”	58 133,30	58 133,30	40 000,00	18 133,30	0,00	0,00	2017-2018	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020 oraz budżet gminy Piszczac
„Aktywna wspólnota lokalna źródłem rozwoju gminy Piszczac”	100 000,00	100 000,00	95 000,00	5 000,00	0,00	0,00	2019	Fundusz Inicjatyw Obywatelskich (Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej) oraz środki budżetu gminy Piszczac
„MODA NA SENIORA- Wykorzystanie potencjału osób starszych na rzecz społeczności gminy Piszczac”	140 000,00	140 000,00	140 000,00	0,00	0,00	0,00	2018	Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej - Program Rządowy na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych na lata 2014-2020 (Edycja 2018)
„Wsparcie sektora rolnictwa na obszarze gminy Piszczac”	60 000,00	60 000,00	50 000,00	0,00	10 000,00	0,00	2018-2023	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 oraz środki Lubelskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego w Końskowoli
„Modernizacja stadionu GLKS Lutnia Piszczac”	200 000,00	200 000,00	150 000,00	0,00	50 000,00	0,00	2020,00	Środki Ministerstwa Sportu i Turystyki oraz GLKS „Lutnia” Piszczac
„Czyste Środowisko =Zdrowi mieszkańcy – zintegrowane działania w zakresie podniesienia świadomości zdrowotnej i ekologicznej mieszkańców oraz	100 000,00	100 000,00	90 000,0	0,00	10 000,00	0,00	2022	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lat 2014-2020, Wojewódzki Fundusz Ochrony

integracji międzypokoleniowej”								Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz środki budżetu gminy oraz budżet gminy Piszczac
„Z TRADYCJĄ W PRZYSZŁOŚĆ - zintegrowane działania na rzecz pielęgnowania i kultywowania dziedzictwa lokalnego”	140 000,00	140 000,00	140 000,00	0,00	0,00	0,00	2018	Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej - Program Rządowy na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych na lata 2014-2020 (Edycja 2018)
„Mówimy NIE uzależnieniom i przemocy”	100 000,00	100 000,00	95 000,00	5 000,00	0,00	0,00	2018-2019	Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020 (11.5 Usługi społeczne i zdrowotne) oraz budżet gminy Piszczac
„Monitoring obywatelski”	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	2017-2023	Bez kosztowe

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 11 Podsumowanie ram finansowych realizacji LPR (PLN)

Wyszczególnienie	Kwota
Całkowita wartość przedsięwzięć rewitalizacyjnych LPR:	17 309 206,86
Całkowita wartość przedsięwzięć rewitalizacyjnych LPR realizowanych przez gminę Piszczac i jej jednostki organizacyjne:	17 049 206,86
Całkowita wartość przedsięwzięć rewitalizacyjnych LPR realizowanych przez inne podmioty:	260 000,00
Dofinansowanie ze środków europejskich i krajowych:	9 567 164,16
Pozostały wkład publicznych:	9 567 164,16
Wkład prywatny:	0,00

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 12 Harmonogram rzeczowo-finansowy realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Lp.	Nazwa przedsięwzięcia	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
1.	„Głęboka modernizacja budynku Gminnego Ośrodka Kultury w celu przywrócenia oraz nadania mu nowych funkcji użytkowych wraz z zagospodarowaniem terenu funkcjonalnie powiązanego z obiektem oraz zakupem niezbędnego wyposażenia”			1 000 000,00	1 500 000,00			
2.	„Uporządkowanie i zagospodarowanie zdegradowanych przestrzeni publicznych w miejscowości Piszczac w celu przywrócenia im nowych funkcji użytkowych”			500 000,00	1 000 000,00			
3.	„Rewitalizacja zdegradowanych terenów sportowych w celu przywrócenia im funkcji użytkowych”			1 000 000,00	1 500 000,00			
4.	„Utworzenie targowiska gminnego”				500 000,00	1 000 000,00		
5.	„Rozwój ekonomii społecznej w gminie Piszczac”		300 000,00					
6.	„Aktywne włączenie obszaru rewitalizacji w gminie Piszczac - Kompleksowy program aktywizacji społeczno-zawodowej mieszkańców”				250 000,00	250 000,00		
7.	„Zmniejszenie emisji zanieczyszczeń w gminie Piszczac poprzez wykorzystanie OZE”	2 000 000,00	5 571 073,56					
8.	"Jedz i żyj zdrowo- międzypokoleniowe warsztaty kulinarne"						40 000,00	
9.	"Utworzenie miejsca rekreacji w Piszczacu - budowa placu zabaw"	25 000,00	33 133,30					
10.	„Aktywna wspólnota lokalna źródłem rozwoju gminy Piszczac”			100 000,00				
11.	„MODA NA SENIORA- Wykorzystanie potencjału osób starszych na rzecz społeczności gminy Piszczac”		140 000,00					
12.	„Wsparcie sektora rolnictwa na obszarze gminy Piszczac”		10 000,00	10 000,00	10 000,00	10 000,00	10 000,00	10 000,00

13.	„Modernizacja stadionu GLKS Lutnia Piszczac”				200 000,00			
14.	„Czyste Środowisko =Zdrowi mieszkańcy – zintegrowane działania w zakresie podniesienia świadomości zdrowotnej i ekologicznej mieszkańców oraz integracji międzypokoleniowej”						100 000,00	
15.	„Z TRADYCJĄ W PRZYSZŁOŚĆ - zintegrowane działania na rzecz pielęgnowania i kultywowania dziedzictwa lokalnego”		140 000,00					
16.	„Mówimy NIE uzależnieniom i przemocy”		50 000,00	50 000,00				
17.	„Monitoring obywatelski”							

Źródło: Opracowanie własne

4.9 MONITOROWANIE REALIZACJI LPR

W celu zmierzenia efektów przyszłych działań rewitalizacyjnych realizowanych w gminie Piszczac i prawidłowego reagowania na niepożądane tendencje i zjawiska, niezbędne jest wdrożenie odpowiedniego systemu monitoringu i ewaluacji opierającego się na konkretnych wskaźnikach. **Celem monitoringu** będzie ocena **stopnia realizacji celów rewitalizacji i kierunków działania** określonych w programie.

Pojęcie monitoringu oznacza systematyczne obserwowanie jakiegoś procesu i odnotowywanie jego zmieniającego się stanu w celu uzyskania wiedzy o jego przebiegu. Tak rozumiany monitoring spełnia również rolę systemu wczesnego ostrzegania o ewentualnych nieprawidłowościach. System monitorowania LPR został tak skonstruowany, aby umożliwiać dokonywanie obiektywnych pomiarów poszczególnych wskaźników w przyjętych odstępach czasu, dzięki czemu możliwa będzie ocena efektywności realizowanych przedsięwzięć. Głównym celem monitorowania procesów rewitalizacyjnych w gminie Piszczac jest dostarczenie informacji, na podstawie których nastąpi ocena postępu prowadzonych działań oraz weryfikacja tempa i kierunku zmian, do których proces ten zmierza. Dzięki monitoringowi prowadzona będzie identyfikacja trudności lub nieprawidłowości we wdrażaniu Programu. Zagwarantuje ona również zgodność realizacji przedsięwzięć z przyjętymi założeniami i wcześniej zatwierdzonymi celami, a także spełnia funkcję wewnętrznej kontroli, obejmującej ocenę skuteczności i terminowości realizacji poszczególnych działań względem przyjętego harmonogramu, a także kontrolę końcową – sprawdzenie czy ustalone cele zostały osiągnięte.

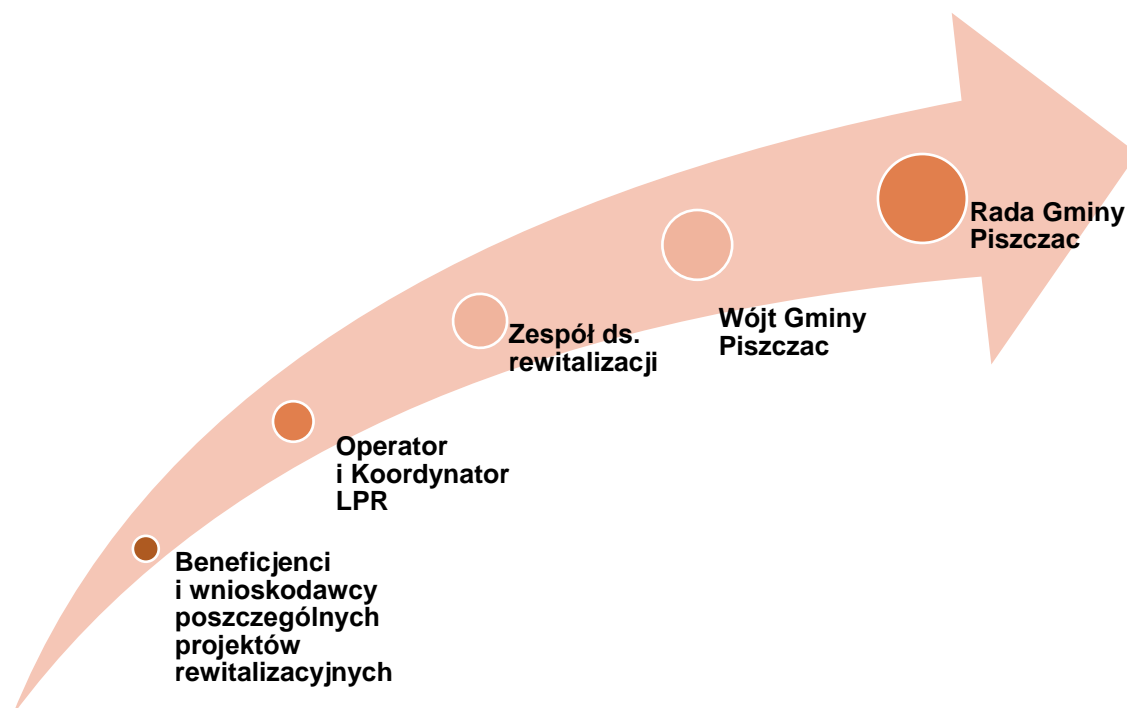
Wśród instytucji i podmiotów, które będą brały udział w procesie monitoringu Lokalnego Programu Rewitalizacji należy w szczególności wymienić:

- ✓ Operatora Programu Rewitalizacji na czele z Koordynatorem Rewitalizacji;
- ✓ Zespół ds. rewitalizacji;
- ✓ odpowiednie stanowiska w strukturze Urzędu Gminy Piszczac oraz gminnych jednostek organizacyjnych sprawujące nadzór i kontrolę nad poszczególnymi sferami istotnymi dla procesu rewitalizacji;
- ✓ wnioskodawców - partnerów, którzy współpracując z gminą realizują przedsięwzięcia rewitalizacyjne przyczyniające się do implementacji LPR.

Szczególna rola w procesie monitoringu przypada beneficjentom, którzy mają obowiązek monitorowania wdrażania poszczególnych ujętych w Programie projektów.

Podstawowym podmiotem monitorującym oraz dokonującym ewaluacji osiągnięcia założonych wskaźników będzie **Operator Programu**. Jego rola obejmować będzie jednocześnie monitoring oraz sprawozdawczość. Sprawozdania z realizacji Programu (rzeczowo-finansowe) przedkładane będą przez Operatora Radzie Gminy Piszczac w cyklach rocznych (w formie sprawozdania rocznego), a także okresowych (za lata 2017-2020 oraz 2021-2023) oraz na koniec realizacji Programu (rok 2023). Sprawozdania składane będą i opiniowane będą przez Zespół ds. rewitalizacji i podawane do publicznej wiadomości.

Rysunek 8 Kluczowe podmioty procesu monitorowania

Źródło: Opracowanie własne

Monitoring niniejszego Programu prowadzony będzie w oparciu o następujące zasady:

1. Monitoring realizowany będzie **w cyklu rocznym oraz okresowym**.
2. Monitoring prowadzony będzie w oparciu o wytyczone wskaźniki rozwoju, będą to wskaźniki produktu, rezultatu oraz oddziaływania (Załącznik nr 1).
3. **Źródłem weryfikacji** wskaźników będą **dane statystyczne, dane źródłowe** znajdujące się w dyspozycji **Urzędu Gminy Piszczac, gminnych jednostek organizacyjnych bądź też partnerów – wnioskodawców**, którzy współpracując z gminą realizują przedsięwzięcia rewitalizacyjne przyczyniające się do implementacji LPR.
4. W obiektywnie uzasadnionych przypadkach wskaźniki mogą ulegać modyfikacji.
5. Punktem odniesienia, w procesie weryfikacji wskaźników będą dane pochodzące z końca 2016 r., bądź też inne – w uzasadnionych przypadkach.
6. W procesie monitoringu uwzględniane będą plany wdrażania rewitalizacji określone w Rocznych okresowych harmonogramach (rocznym oraz trzyletnim) realizacji LPR.
7. W procesie monitoringu, w sytuacji braku postępów, które świadczyłyby o wdrażaniu LPR, identyfikowane będą bariery implementacji.
8. Wyniki monitoringu przyjmowały będą postać informacji z realizacji LPR (za minione trzy lata).
9. Informacja z realizacji LPR określała będzie zarówno źródła sukcesów, jak i porażek w zakresie osiągnięcia wskaźników, a tym samym kierunków działania i celów rewitalizacji.
10. Za przeprowadzanie monitoringu odpowiedzialny będzie Operator Programu.

11. Proces monitoringu prowadzony będzie z uwzględnieniem form szerokiej partycypacji społecznej – poprzez zaangażowanie Zespołu ds. rewitalizacji oraz konsultacje społeczne.

12. Informacja z realizacji LPR przedstawiana będzie Radzie Gminy Piszczac.

Sprawozdawczość (prowadzona w ramach monitoringu) obejmuje zbieranie informacji związanych z wdrażaniem poszczególnych przedsięwzięć z uwzględnieniem celów i działań, w postaci danych liczbowych, finansowych, wskaźników i innego rodzaju informacji oraz przekazanie ich odpowiednim jednostkom w określonej formie i terminach. Sprawozdawczość zakłada bieżący i okresowy przepływ informacji, co pozwala na uchwycenie nieprawidłowości w procesie wdrażania i monitorowania Lokalnego Programu Rewitalizacji.

Wśród elementów systemu sprawozdawczości należy wymienić:

- ✓ instytucje i podmioty otrzymujące i sporządzające sprawozdania tj. Operator Programu, Zespół ds. rewitalizacji, partnerów-wnioskodawców;
- ✓ przedmiot poszczególnych sprawozdań - informacje o postępie realizacji przedsięwzięcia rewitalizacyjnego, celów oraz całego Programu;
- ✓ narzędzia sprawozdawczości - sprawozdania, umowy o dofinansowanie i wnioski aplikacyjne/o refundację;
- ✓ okresy sprawozdawcze.

Wszechstronne sprawozdanie, umożliwiające skuteczny monitoring rzeczowy i finansowy, będzie zawierało następujące dane:

- ✓ informacje ogólne;
- ✓ informacje dotyczące przebiegu rzeczowego realizacji przedsięwzięcia lub Programu, w tym:
 - na szczeblu Programu: informacje na temat zgłoszonych do realizacji przedsięwzięć, podpisanych umów lub podjętych decyzji, celów głównych i szczegółowych, stopnia osiągnięcia założonych w Programie wskaźników monitorujących,
 - na szczeblu przedsięwzięcia: informacje dotyczące podpisanych umów lub podjętych decyzji, stanu realizacji celów przedsięwzięć, stopnia osiągnięcia założonych w nim wartości wskaźników;
- ✓ informacje dotyczące postępu finansowego, według źródeł pochodzenia środków, zawierające w szczególności zestawienie poniesionych wydatków, zrealizowanych płatności oraz ocenę poziomu wykorzystania środków;
- ✓ prognozę przebiegu realizacji Programu lub projektu w kolejnym okresie sprawozdawczym – dla sprawozdań okresowych lub rocznych;
- ✓ informacje na temat przestrzegania polityk horyzontalnych przy realizacji przedsięwzięcia lub Programu;
- ✓ informacje na temat wypełniania zobowiązań w zakresie informacji i promocji;
- ✓ informacje na temat sprawności systemu realizacji;
- ✓ informacje o napotkanych problemach, przeprowadzonych kontrolach oraz

stwierdzonych nieprawidłowościach.

Sprawozdania okresowe nie będą zawierać informacji, dotyczących stopnia osiągnięcia wartości wskaźników monitorujących rezultatu i oddziaływania, a jedynie **wskaźniki produktu**.

Sprawozdania będą składane w formie zgodnej z zasadami, obowiązującymi przy składaniu sprawozdań, odpowiadających wymaganiom każdego z podmiotów monitorujących.

W zależności od charakteru dostarczonych danych przewiduje się monitoring w zakresie **rzeczowym** (weryfikacja danych i informacji na temat stanu wdrażania LPR i przeprowadzenie oceny poziomu jego realizacji) oraz **finansowym** (analiza danych finansowych realizacji poszczególnych przedsięwzięć, celem określenia postępu finansowego we wdrażaniu).

Danych obrazujących postęp we wdrażaniu Programu oraz umożliwiających ocenę jego wykonania w odniesieniu do ustalonych celów będzie dostarczał monitoring rzeczowy. Dane wykorzystywane przy monitorowaniu powinny zostać skwantyfikowane i ukazywać postęp we wdrażaniu oraz rezultaty podjętych działań, w podziale na trzy kategorie wskaźników:

- 1) **wskaźniki produktu** - odnoszące się do rzeczowych efektów działalności i liczone w jednostkach materialnych;
- 2) **wskaźniki rezultatu** - odpowiadające bezpośrednim i bezzwłocznym efektom wynikającym z realizacji Programu, które mogą mieć formę wskaźników materialnych lub finansowych;
- 3) **wskaźniki oddziaływania** - obrazujące konsekwencje Programu, wykraczające poza natychmiastowe efekty dla bezpośrednich beneficjentów (mogą przybrać formę oddziaływań bezpośrednich, jak i oddziaływań pośrednich).

Wszystkie wskaźniki będą mierzone cyklicznie. Częstotliwość pomiaru uzależniona jest od kategorii wskaźników. Okresem bazowym, w stosunku do którego porównywane są zmiany wskaźników jest rok, w którym szczegółowej diagnozie poddano sytuacje w gminie, tj. rok 2016. W poniższej tabeli zaprezentowano częstotliwość pomiaru wskaźników w zależności od ich kategorii oraz przedmiotu sprawozdawczości.

Tabela 13 Częstotliwość sprawozdawczości

Przedmiot sprawozdawczości	Przedsięwzięcie	Cele strategiczne	Cel główny	Program Rewitalizacji
Wskaźniki produktu	Na zakończenie realizacji przedsięwzięcia	Okresowo - co najmniej raz na rok	Okresowo - co najmniej raz na rok	Okresowo - co najmniej raz na rok
Wskaźniki rezultatu	Corocznie	Corocznie	Corocznie	Corocznie
Wskaźniki oddziaływania	-	Po I i II okresie wdrażania Programu	Po I i II okresie wdrażania Programu	Po I i II okresie wdrażania Programu
Podmiot składający sprawozdanie	Partner-Wnioskodawca	Operator Programu	Operator Programu	Operator Programu
Podmiot monitorujący	Operator Programu (wszystkie przedsięwzięcia); podmioty związane z wdrażaniem RPO WL	Rada Gminy Piszczac Zespół ds. rewitalizacji na	Rada Gminy Piszczac Zespół ds. rewitalizacji na	Rada Gminy Piszczac Zespół ds. rewitalizacji na

Przedmiot sprawozdawczości	Przedsięwzięcie	Cele strategiczne	Cel główny	Program Rewitalizacji
	(projekty dofinansowywane z EFRR/EFS)	cele z Wójtem Gminy Piszczac	cele z Wójtem Gminy Piszczac	cele z Wójtem Gminy Piszczac

Źródło: Opracowanie własne

Szczegółowe zestawienie wskaźników produktu, rezultatu oraz oddziaływania zawarto w Załączniku 1 do niniejszego dokumentu.

Danych, dotyczących finansowych aspektów realizacji Programu i stanowiących podstawę do oceny sprawności wydatkowania przeznaczonych na niego środków dostarcza monitoring finansowy. Będzie on odbywać się w oparciu o sprawozdania – roczne, okresowe oraz końcowe, które przedstawiane będą:

- ✓ Operatorowi Programu – w formie kopii sprawozdań, przedkładanych Instytucji Zarządzającej przez beneficjentów projektów, które uzyskały wsparcie w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020 lub innych funduszy UE;
- ✓ Operatorowi Programu – w formie sprawozdań, przedkładanych przez Partnerów-Wnioskodawców Programu, którzy nie pozyskali środków z Funduszy Strukturalnych, ale rozpoczęli realizację projektów, ujętych w Programie Rewitalizacji i wykorzystują inne publiczne źródła finansowania;
- ✓ Radzie Gminy Piszczac oraz Zespołowi ds. opracowania Programu Rewitalizacji – w formie sprawozdań przedkładanych przez Operatora Programu, dotyczących finansowania w odniesieniu do Programu – w podziale na cele szczegółowe rewitalizacji;
- ✓ Radzie Gminy Piszczac oraz Zespołowi ds. opracowania Programu Rewitalizacji – w formie rocznych sprawozdań przedkładanych przez Operatora Programu w zakresie realizacji i sposobu finansowania Programu.
- ✓ Zespołowi ds. opracowania Programu Rewitalizacji – w formie rocznych sprawozdań przedkładanych przez Operatora Programu w zakresie realizacji i sposobu finansowania Programu.

Dane zawarte w wyżej wymienionych sprawozdaniach obejmować będą wysokość wkładu finansowego pochodzącego ze środków publicznych (a. wydatki poniesione w okresie objętym sprawozdaniem, b. wydatki poniesione od początku realizacji zadania, c. stan zaawansowania realizacji zadania w ujęciu procentowym), ze szczególnym uwzględnieniem:

- ✓ wkładu wspólnotowego - środków z EFRR/EFS;
- ✓ krajowego wkładu publicznego - ogółem oraz budżet państwa, budżet jednostek samorządu terytorialnego szczebla regionalnego, budżet gminy, inne środki publiczne (fundusze celowe, środki specjalne);
- ✓ środków z pożyczek na prefinansowanie;
- ✓ środków z pożyczek Europejskiego Banku Inwestycyjnego;

- ✓ środków prywatnych;
- ✓ innych środków.

Poza tym sprawozdania będą zawierały informacje na temat postępu realizacji planu finansowego odpowiedniego projektu lub Programu, w okresie sprawozdawczym oraz prognozę w tym zakresie na rok następny.

Monitoring będzie prowadzony na dwóch płaszczyznach: **strategicznej** (dotyczy całego LPR) oraz **operacyjnej** (dotyczy poszczególnych przedsięwzięć).

Monitoring na płaszczyźnie strategicznej będzie obejmował w głównej mierze pomiar wskaźników wykorzystanych na etapie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji w sposób umożliwiający obserwowanie tendencji i skali zachodzących zmian w kontekście obszaru całej gminy.

Wśród źródeł danych wykorzystywanych do monitorowania realizacji LPR, należy przede wszystkim wymienić dane przekazywane przez komórki, jednostki, podmioty realizujące poszczególne zadania. Dodatkowo monitoring będzie uwzględniał również inne dane kontekstowe odnoszące się do wskaźników, przy czym wskaźnikowane będą produkty i rezultaty, a dla całego Programu również oddziaływania. Całość wskaźników mierzona będzie cyklicznie. Częstotliwość pomiaru wskaźnika zależy od kategorii tegoż wskaźnika.

W celu ułatwienia procesu gromadzenia danych i obniżenia jego kosztów, system monitoringu zostanie w sporej części oparty na wskaźnikach gromadzonych przez różne instytucje (np. GUS, Policja, Szkoły, GOPS, PUP). W ramach współpracy uzgodniony zostanie system wymiany informacji. Uzyskiwane wyniki pomiarów będą przedmiotem analizy w kontekście oceny skuteczności prowadzonych działań i będą stanowić podstawę do wprowadzania ewentualnych zmian w celu optymalizowania procesu rewitalizacji.

Podstawą systemu monitoringu i oceny realizacji programu będzie ciągły dialog pomiędzy interesariuszami procesu rewitalizacji. W celu umożliwienia pełnego i aktywnego udziału różnych interesariuszy w przygotowaniu, prowadzeniu oraz ocenie rewitalizacji, raporty monitoringowe oraz sprawozdania będą udostępniane lokalnej społeczności, m.in. poprzez ich publikację na odpowiedniej stronie internetowej Urzędu Gminy w Piszczac.

4.10 OCENA POSTĘPÓW OSIĄGANIA CELÓW PROGRAMU

Ewaluacja osiągnięcia celów Lokalnego Programu Rewitalizacji będzie dokonywana trzyetapowo:

- etapami rocznymi (ocena roczna),
- etapami trzyletnimi (ocena okresowa),
- na koniec 2023 roku (ocena końcowa).

Rok 2017 będzie rokiem wdrożeniowym systemu ewaluacji, natomiast trzyletnie okresu oceny nastąpią w latach: 2018-2020 oraz 2021-2023.

Ewaluacja stopnia realizacji poszczególnych celów rewitalizacyjnych będzie dokonywana w oparciu o zsumowaną ocenę wszystkich przedsięwzięć rewitalizacyjnych, które realizują dany cel. Przy obliczeniu zostanie zastosowana suma ważona – różnym przedsięwzięciom przypisana będzie niejednakowa ważność dla obliczenia stopnia realizacji danego celu.

Wyczerpujący system sumowania ocen realizacji poszczególnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych dla celów ewaluacji zostanie opracowany przez Koordynatora Rewitalizacji we współpracy z Zespołem ds. rewitalizacji po jego powołaniu.

Ocena poziomu realizacji Programu zostanie dokonana w oparciu o analizę stopnia osiągnięcia poszczególnych celów. Analizie poddany zostanie rozkład przestrzenny poszczególnych zjawisk kryzysowych w kontekście poziomu ich występowania na obszarze rewitalizacji w stosunku do wartości wskaźników zdiagnozowanych na etapie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji.

4.11 SYSTEM WPROWADZANIA ZMIAN W REAKCJI NA ZMIENNOŚĆ OTOCZENIA

Podstawę do reakcji na zmienność otoczenia i ewentualnych korekt na poziomie pojedynczych przedsięwzięć rewitalizacyjnych będzie prowadzona rokrocznie ewaluacja. Ewentualne korekty będą w miarę potrzeby wprowadzane raz do roku, a w przypadkach uzasadnionych – także doraźnie.

W sytuacji nagromadzenia w ramach któregoś z celów operacyjnych przedsięwzięć wymagających korekty w liczbie ponad 25% całkowitej liczby przedsięwzięć zostanie rozważona korekta sformułowania tego celu i ewentualnie skorygowania przypisanych mu wskaźników.

Pierwszą ewaluację okresową zaplanowano na początek 2021 roku. W jej ramach zostanie przeprowadzony przegląd uzasadnień dla korekt celów operacyjnych w reakcji na zmienność otoczenia Programu. W sytuacji stwierdzenia konieczności korekty co najmniej dwóch celów operacyjnych w ramach tego samego celu strategicznego – zostanie przeanalizowana także ewentualność korekty takiego celu strategicznego.

Nie przewiduje się zmiany celu generalnego w całym horyzoncie Programu.

5. PARTYCYPACJA SPOŁECZNA

Partycypacja społeczna została wprowadzona jako filar działań na różnych etapach (diagnozowanie, programowanie, wdrażanie, w tym finansowanie, monitorowanie i ewaluacja) procesu rewitalizacji odbywającego się na terenie gminy Piszczac. Głównym celem tego rodzaju podejścia jest chęć podniesienia skuteczności i trwałości projektów rewitalizacyjnych oraz zwiększenia gotowości i świadomości mieszkańców o partycypacyjnym współdecydowaniu o obszarze objętym Programem. Niezwykle istotne jest wzbudzenie przeświadczenia społeczeństwa o realnej możliwości decydowania o losach wspólnoty samorządowej. Ponadto włączenie szerokiego grona interesariuszy w proces rewitalizacji realizuje zasadę partnerstwa wynikającą z art. 5 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) Nr 1303/2013, polegającą na łączeniu szerokiego grona partnerów (w szczególności lokalnych społeczności i przedsiębiorców, a także ekspertów) w procesy programowania i realizacji projektów rewitalizacyjnych w ramach programów operacyjnych oraz konsekwentnego, otwartego i trwałego dialogu, także z tymi podmiotami i grupami, których rezultaty rewitalizacji mają dotyczyć. Przedmiotowa zasada bazuje na założeniu, że otoczenie środowiska lokalnego jest najważniejszym elementem tworzenia dokumentu, który ma stanowić narzędzie do projektowania konstruktywnych zadań, podejmowanych w celu rozwiązywania problemów i eliminacji niepożądanych zjawisk, a tym samym podnoszących jakość życia mieszkańców terenów zdegradowanych.

Zarówno proces analizowania i diagnozowania sytuacji społeczno-ekonomicznej gminy Piszczac, jaki i społeczny odbiór zagadnień objętych sytuacją kryzysową, odbywał się metodą partycypacyjną, u podstaw której leży przekonanie o niezbedności włączania mieszkańców i partnerów społecznych w przebieg wyznaczania obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, a także przedsięwzięć i aktywności, które powinny przyczynić się do poprawy sytuacji na wyznaczonych podczas konsultacji obszarach. Od samego początku autorzy niniejszego dokumentu, tj. samorząd gminy, uczestnicy oraz moderatorzy procesu, kładli szczególny nacisk na wagę rozwiązań organizacyjnych (poszukiwanie nowych dróg dojścia) oraz potrzebę zmiany społecznej świadomości w zakresie szukania innych rozwiązań problemów na obszarach kryzysowych, poza tworzeniem na nich kolejnych, nowych inwestycji.

Podstawowym wymogiem rzeczowej dyskusji jest świadomość społeczeństwa o procesie rewitalizacji, jej znaczeniu i oczekiwanych efektach. W związku z tym, gro uwagi poświęcono na trafienie do społecznej świadomości mieszkańców gminy i dostarczenie im informacji o zaletach rewitalizacji i procesach towarzyszących wyprowadzaniu poszczególnych miejsc z sytuacji kryzysowej. Szczególnie pomocne w tym zakresie okazały się być narzędzia informatyczne, takie jak: strona internetowa Urzędu Gminy w Piszczacu. W tym celu na stronie www.piszczac.pl utworzona została zakładka: Program Rewitalizacji, gdzie na bieżąco umieszczano informacje o kolejnych etapach prowadzenia diagnozy.

W dniu 30 grudnia 2016 roku Zarządzeniem Wójta Gminy Piszczac nr 107/16 został powołany Zespół ds. opracowania Programu Rewitalizacji dla Gminy Piszczac na lata 2017-2023, w skład którego weszli przedstawiciele Urzędu Gminy Piszczac, gminnych jednostek organizacyjnych reprezentujący obszary: społeczny, przestrzenno – techniczny - inwestycyjny, środowiskowy i informacyjno -edukacyjny. Przewodniczącym zespołu jest Wójt Gminy Piszczac. Zespół czuwał na bieżąco i uczestniczył aktywnie w pracach nad opracowywaniem zarówno diagnozy służącej delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, jak i niniejszego LPR.

5.1 PARTYCYPACJA SPOŁECZNA NA ETAPIE PRZYGOTOWANIA LOKLANEGO PROGRAMU REWITALIZACJI

5.1.1 DIAGNOZA OBSZARU GMINY PISZCZAC

Podczas prac mających na celu zdiagnozowanie obecnej sytuacji gminy w pierwszym etapie przeprowadzono na zlecenie Wójta Gminy Piszczac w dniach 03-09.07.2017 roku anonimowe badanie ankietowe. W ramach badania posłużono się techniką PAPI (klasyczna metoda popularnie nazywana „papier i ołówek”) i CAWI (realizowane za pośrednictwem Internetu). W badaniu brały udział dwie reprezentatywne grupy respondentów: pierwszą grupę stanowili mieszkańcy gminy, natomiast drugą grupę - przedstawiciele instytucji publicznych, przedsiębiorcy oraz członkowie organizacji społecznych. Opracowane specjalnie w tym celu kwestionariusze ankietowe można było wypełniać i składać w wyżej wymienionym terminie w Urzędzie Gminy, ul. Włodawska 8 21-530 Piszczac. Poza tym, na stronie internetowej dostępne były również elektroniczne formularze ankiet. Badanie prowadzone było także podczas spotkań sołeckich odbywających się na terenie gminy. O zamiarze przeprowadzenia badania władze gminy informowały na swojej stronie www oraz w sposób zwyczajowo przyjęty.

Rysunek 9 Informacja nt. badania ankietowego

The screenshot displays the website 'Lokalny Program Rewitalizacji' with the following content:

- Navigation menu:** Gmina, GOPS, Władze, Urząd Gminy, Urząd Stanu Cywilnego, Formularze, Miejscowości w gminie, Parafie, Historia, Projekty, Energia odnawialna/kąpielisko eksperta, Gospodarka odpadami, Czyste powietrze, Organizacje pozarządowe, Mapy i usługi WMS, Lokalny Program Rewitalizacji, Studium.
- Newsletter:** 'Jeżeli chcesz być informowany o aktualnościach w serwisie, podaj swój adres e-mail.' with 'Dopisz' and 'Wypisz' buttons.
- Mapa dojazdu:** Image showing a person with a map.
- Fotogaleria:** Grid of images showing community events.
- Main Content:**
 - Header: 'Lokalny Program Rewitalizacji'
 - Greeting: 'Szanowni Państwo,'
 - Text: 'W związku z prowadzonymi badaniami w ramach przygotowywania Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Piszczac na lata 2016-2023 Wójt Gminy informuje, że w dniach 03-09.07.2017 r. na terenie Gminy Piszczac przeprowadzone zostanie badanie ankietowe w 2 grupach respondentów - 1. grupę stanowią mieszkańcy gminy, 2. grupę stanowią przedstawiciele instytucji publicznych, przedsiębiorcy oraz członkowie organizacji społecznych.'
 - Text: 'Badanie prowadzone będzie techniką PAPI (klasyczna metoda popularnie nazywana „papier i ołówek”) i CAWI (wywiady realizowane za pośrednictwem Internetu). Opracowane specjalnie w tym celu kwestionariusze ankietowe zostaną rozdysponowane wśród 2 wyżej wymienionych grup oraz dostępne będą w siedzibie Urzędu Gminy Piszczac, ul. Włodawska 8 21-530 Piszczac. Wypełnione ankiety należy składać w wyżej wymienionym terminie w Urzędzie Gminy w pokoju nr 33 Ponadto formularze ankiet umożliwiające ich elektroniczne wypełnienie udostępniły zostaną na głównej stronie internetowej Urzędu Gminy - <http://www.piszczac.pl> w zakładce Program Rewitalizacji.'
 - Text: 'Wyniki badań posłużą opracowaniu Lokalnego Programu Rewitalizacji, który ma na celu poprawę jakości życia mieszkańców, wizerunku gminy, odbudowę więzi lokalnych, a także przywrócenie ładu przestrzennego oraz ożywienie gospodarcze gminy. Zmiany zachodzące w efekcie realizacji programu będą polegać przede wszystkim na rozwiązaniu zaistniałych problemów społecznych i gospodarczych koncentrujących się na określonym terenie. Chcemy, aby zmiany te w największym stopniu odpowiadały potrzebom i oczekiwaniom lokalnej społeczności. Prosimy o życzliwe przyjęcie i zachęcamy wszystkich mieszkańców gminy oraz przedstawicieli instytucji publicznych, przedsiębiorców, członków organizacji społecznych do czynnego udziału w badaniu ankietowym. Będziemy wdzięczni, jeśli zechcecie podzielić się Państwo swoją opinią.'
 - Links: 'Linki do ankiety:', 'Ankieta dla mieszkańców:', 'Ankieta dla mieszkańców wersja online', 'Ankieta dla mieszkańców w formacie.doc (edytowalna)', 'Ankieta dla mieszkańców w formacie.pdf (do wydruku)'
 - Text: 'Ankieta dla przedstawicieli instytucji publicznych, przedsiębiorców, członków organizacji społecznych:', 'Ankieta dla przedstawicieli instytucji publicznych, przedsiębiorców, członków organizacji społecznych wersja online', 'Ankieta dla przedstawicieli instytucji publicznych, przedsiębiorców, członków organizacji społecznych w formacie.doc (edytowalna)', 'Ankieta dla przedstawicieli instytucji publicznych, przedsiębiorców, członków organizacji społecznych w formacie.pdf (do wydruku)'
 - Text: 'Licząc na współpracę zapewniamy jednocześnie, że ankieta jest anonimowa, a wyniki będą podawane wyłącznie w formie zbiorczej.'
- Calendar:** 'wrzesień 2017' with a calendar grid showing dates 1-30.
- Informacje RSS:** List of news items with arrows, including 'Podwyżka dla nauczycieli. MEN poinformuje o harmonogramie i kwotach 4 września', 'Jawne zarobki. O wynagrodzeniach i oświadczeniach majątkowych urzędników na forum serwisu', 'Grunty nie dla gmin. Rząd proponuje wstrzymanie komunalizacji gruntów kolejowych', 'Hold i przestroga. Rekonstrukcja Bitwy pod Mławą to inicjatywa samorządowa', 'NFOŚiGW na zieleni. Dotacje z funduszu dla gmin zniszczonych przez wichury', 'Korekta zleconych nie od razu', 'Forum Regionów. Rozpoczęcie konferencji w Krynicy Zdrój już 5 września', '500+ a finanse JST. Dzięki rządowemu programowi samorządy mogą bardziej się zadłużać'

Źródło: <http://www.piszczac.pl/>

Badanie miało na celu zdiagnozowanie oraz wskazanie lokalizacji, koncentracji, charakteru i skali problemów występujących na obszarze gminy Piszczac i wymagających rozwiązania poprzez realizację różnego rodzaju działań rewitalizacyjnych. Dzięki niemu możliwe było również poznanie preferencji i oczekiwań społeczności lokalnej w zakresie efektów planowanej rewitalizacji. Pytano w niej m.in. o ocenę jakości życia w gminie, sytuację na rynku pracy, problemy w serze techniczno-funkcjonalnej, o możliwość planowania przyszłości w gminie oraz o sołectwa charakteryzujące się największym natężeniem zjawisk kryzysowych, które powinny zostać poddane rewitalizacji. Co najważniejsze – pytania były skonstruowane w taki sposób, aby dawały obraz sytuacji nie na obszarze całej gminy, ale danej jednostki pomocniczej. Mieszkańców zapytano również o priorytetowe działania lokalne, które należy podjąć, aby poprawić jakość i komfort życia najmniejszych społeczności.

W dniu 07.08.2017 r. o godz. 10:00 w sali konferencyjnej Urzędu Gminy w Piszczacu odbyło się spotkanie informacyjno-warsztatowe w sprawie opracowania diagnozy obszaru gminy służącej delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Celem konsultacji było zapoznanie przedstawicieli społeczności lokalnej ze stanem przygotowań do opracowania Lokalnego Programu Rewitalizacji. W jego trakcie mieszkańcy zostali ponownie poinformowani o podstawowych zagadnieniach dotyczących procesu rewitalizacji oraz możliwych źródłach finansowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Zaprezentowana została wstępna koncepcja obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Poza tym uczestnicy spotkania zostali poproszeni o wypełnienie przygotowanego kwestionariusza wywiadu. Przedmiotowy kwestionariusz zawierał prośbę o wskazanie głównych problemów (w 5 obowiązkowych sferach) oraz potencjałów poszczególnych obszarów referencyjnych.

W trakcie spotkania interesariusze rewitalizacji mieli możliwość wypowiedzenia się i wpływania na zasięg wstępnie wyznaczonych podobszarów zdegradowanych i rewitalizacji.

Rysunek 10 Informacja nt. spotkania informacyjno-warsztatowego z dnia 07.08.2017 r.

Newsletter

Jeżeli chcesz być informowany o aktualnościach w serwisie, podaj swój adres e-mail.

Dopisz **Wypisz**

Mapa dojazdu

Fotogaleria

Aktualności

2017-08-03

Szanowni Mieszkańcy Gminy Piszczac

Uprzejmie informuję, że w dniu 07.08.2017 roku (poniedziałek) o godz. 10.00 w Sali Kolumnowej Urzędu Gminy odbędzie się spotkanie informacyjno – warsztatowe w sprawie opracowania diagnozy obszaru gminy służącej delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Celem konsultacji jest zapoznanie przedstawicieli społeczności lokalnej ze stanem przygotowań do opracowania programu rewitalizacji w szczególności z diagnozą gminy oraz zgłoszenie uwag do zaprezentowanego dokumentu. Spotkanie poprowadzi Pan Michał Flis – ekspert, który czuwa nad poprawnością merytoryczną i metodologią projektu „Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Piszczac na lata 2017-2023”.

Wójt Gminy Piszczac Kamil Kożuchowski

Powrót do listy

Źródło: <http://www.piszczac.pl/>

Zdjęcie 3 Spotkanie informacyjno-warsztatowe w dnia 07.08.2017 r.

Źródło: DRAFT Consulting

Projekt *Diagnozy obszaru gminy Piszczac służącej delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji* został podany do publicznej wiadomości poprzez umieszczenie go na stronie internetowej Urzędu Gminy Piszczac (<http://www.piszczac.pl/>).

Rysunek 11 Informacja nt. konsultacji projektu „Diagnozy służącej delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji”

Newsletter

Jeżeli chcesz być informowany o aktualnościach w serwisie, podaj swój adres e-mail.

Mapa dojazdu

Fotogaleria

> Aktualności

2017-08-07
[Szanowni Mieszkańcy Gminy Piszczac](#)

Przedstawiamy Państwu „Diagnozę obszaru gminy Piszczac służącą delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji”. Przedmiotowy dokument stanowi pierwszą część prac prowadzonych w celu stworzenia „Lokalnego Programu Rewitalizacji gminy Piszczac na lata 2017-2023”.

Celem konsultacji jest zapoznanie przedstawicieli społeczności lokalnej ze stanem przygotowań do opracowania programu rewitalizacji w szczególności z diagnozą gminy oraz zgłoszenie uwag do zaprezentowanego dokumentu.

Konsultacje społeczne prowadzone będą w dniach 07.08 - 11.08.2017 r. w formie zbierania uwag, propozycji i opinii w postaci papierowej i elektronicznej z wykorzystaniem formularza konsultacyjnego. Przedmiotowy formularz zostanie umieszczony na wyżej wymienionej stronie. Wypełnione czytelnie formularze będzie można dostarczyć również:

- drogą elektroniczną na adres e-mail: abielecki@piszczac.pl wpisując w tytule „Konsultacje społeczne – projekt diagnozy służącej delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji”;
- drogą korespondencyjną na adres Urzędu Gminy Piszczac, ul. Włodawska 8, 21-530 Piszczac, z dopiskiem: „Konsultacje społeczne – projekt diagnozy służącej delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji”;
- bezpośrednio w budynku Urzędu Gminy Piszczac, ul. Włodawska 8, 21-530 Piszczac, w godzinach pracy Urzędu.

Diagnoza
Formularz zgłaszania uwag

Źródło: <http://www.piszczac.pl/>

Konsultacje społeczne prowadzone były w dniach 07-11.08.2017 r. w formie zbierania uwag, propozycji i opinii w postaci papierowej i elektronicznej z wykorzystaniem formularza

konsultacyjnego. Przedmiotowy formularz został umieszczony na wyżej wymienionej stronie. Wypełnione czytelnie formularze można było dostarczać również:

- a) drogą elektroniczną na adres e-mail: abielecki@piszczac.pl wpisując w tytule „Konsultacje społeczne – projekt diagnozy służącej delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji”;
- b) drogą korespondencyjną na adres Urzędu Gminy Piszczac, ul. Włodawska 8, 21-530 Piszczac, z dopiskiem: „Konsultacje społeczne – projekt diagnozy służącej delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji”;
- c) bezpośrednio w budynku Urzędu Gminy Piszczac, ul. Włodawska 8, 21-530 Piszczac, w godzinach pracy Urzędu.

5.1.2 TWORZENIE LOKALNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI

Kolejnym z etapów była praca nad przygotowaniem projektu „Lokalnego Programu Rewitalizacji dla gminy Piszczac na lata 2017-2023”. Na tym etapie prowadzono również szeroki proces uspołeczniania oraz włączania i angażowania społeczności w tworzenie programu.

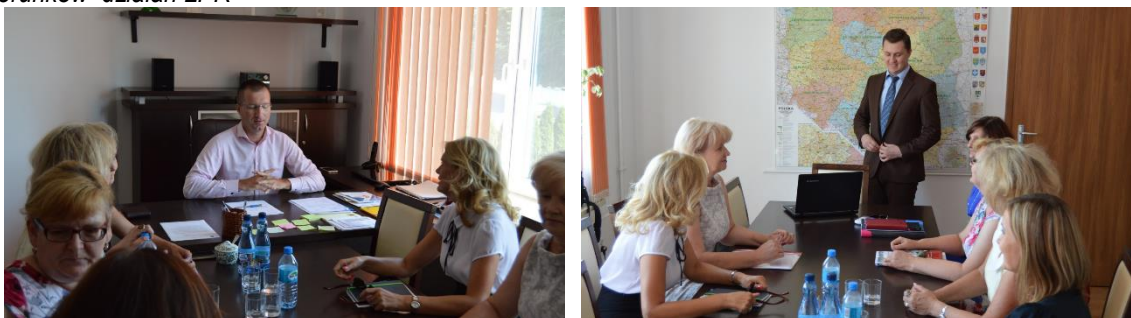
Pierwszym etapem prac nad LPR było określenie wizji obszaru po przeprowadzonym procesie rewitalizacji, celów i odpowiadających im kierunków działań. Bezpośrednią inspiracją do ich powstania były wyniki prac mieszkańców podczas prowadzonych konsultacji społecznych. **Zgodnie z zaleceniami zawartymi w „Zasadach delimitacji obszarów rewitalizacji i definiowania programów rewitalizacji na terenach wiejskich województwa lubelskiego” w dniu 17 sierpnia 2017 r. w Urzędzie Gminy w Piszczacu zorganizowane zostało spotkanie informacyjno - konsultacyjne, w ramach którego wypracowane zostały zarówno cele, jak i odpowiadające im kierunki działań Lokalnego Programu Rewitalizacji.**

Rysunek 12 Informacja nt. spotkania informacyjno-warsztatowego oraz spaceru studyjnego

The image shows a screenshot of a website. On the left, there is a 'Newsletter' sign-up form with the text: 'Jeżeli chcesz być informowany o aktualnościach w serwisie, podaj swój adres e-mail.' Below the form are two buttons: 'Dopisz' and 'Wypisz'. Below the form is a 'Mapa dojazdu' section with a photo of a person looking at a map. Below that is a 'Fotogaleria' section with a grid of photos showing community activities. On the right, there is a 'Aktualności' section with a news article dated 2017-08-14. The article title is 'PARTYCYPACJA SPOŁECZNA W TRAKCIE OPRACOWANIA LOKALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO GMINY PISZCZAC NA LATA 2017-2023'. The text of the article describes a community meeting on August 17, 2017, at 12:00 in the town hall, aimed at discussing the local development program. It mentions that the meeting will include a public debate and a field study walk starting at 12:30.

Źródło: <http://www.piszczac.pl/>

Zdjęcie 4, Zdjęcie 5 Spotkanie informacyjno-warsztatowe z dnia 17.08.2017 r. dotyczące wyznaczania celów i kierunków działań LPR

Źródło: DRAFT Consulting

W tym samy dniu, tj. **17 sierpnia 2016 r.** odbył się również spacer studyjny po wyznaczonym obszarze rewitalizacji. Głównym jego celem było doprecyzowanie i negocjowanie rozwiązań oraz ewentualne włączenie do LPR wcześniej nieprzewidzianych kierunków działań. W spacerze wzięli udział członkowie Zespołu ds. rewitalizacji oraz mieszkańcy obszaru rewitalizacji.

W trakcie opracowywania LPR zorganizowano **nabór projektów rewitalizacyjnych**, które wpisują się w założenia i cele Programu. Co do zasady można było zgłaszać przedsięwzięcia realizowane w wyznaczonym obszarze rewitalizacji. W uzasadnionych przypadkach przedsięwzięcia mogą być realizowane poza wyznaczonymi obszarami rewitalizacji. Warunkiem jest jednak dokładne uzasadnienie przedsięwzięcia, wykazanie efektywności oddziaływania danego projektu na obszar rewitalizacji oraz realizację celów programu. **Nabór prowadzony był od 21 do 28 sierpnia 2017 r.** Regulamin naboru fiszek projektowych oraz wszystkie niezbędne informacje dostępne były od dnia 21 sierpnia 2017 r. na stronie gminy Piszczac w Biuletynie Informacji Publicznej, na stronie internetowej gminy pod adresem internetowym <http://www.piszczac.pl/> jak również w Urzędzie Gminy Piszczac w godzinach pracy urzędu. Wypełnione Karty przedsięwzięć można było składać:

- a) Poczta tradycyjną na adres Urzędu Gminy Piszczac, ul. Włodawska 8, 21-530 Piszczac,
- b) Bezpośrednio w sekretariacie Urzędu Gminy,
- c) Za pomocą poczty elektronicznej na adres mailowy: abielecki@piszczac.pl.

Umożliwiło to umieszczenie w dokumencie projektów zgłoszonych i realizowanych przez szeroki krąg interesariuszy.

Rysunek 13 Informacja nt. naboru projektów rewitalizacyjnych

Jeżeli chcesz być informowany o aktualnościach w serwisie, podaj swój adres e-mail.

[Dopisz](#) [Wypisz](#)

Mapa dojazdu

Fotogaleria

[ZOBACZ WSZYSTKIE](#)

Ogłoszenia

[Dodaj ogłoszenie](#) [Zobacz wszystkie](#)

> Aktualności

2017-08-21

[Wójt Gminy zaprasza do zgłaszania własnych propozycji przedsięwzięć rewitalizacyjnych](#)

Szanowni Państwo!

W związku z trwającymi pracami nad utworzeniem Lokalnego Programu Rewitalizacji dla gminy Piszczac na lata 2017-2023 Wójt Gminy zaprasza do zgłaszania własnych propozycji przedsięwzięć rewitalizacyjnych na wyznaczonym obszarze rewitalizacji. W uzasadnionych przypadkach przedsięwzięcia mogą być realizowane poza wyznaczonymi obszarami rewitalizacji. Warunkiem jest jednak dokładne uzasadnienie przedsięwzięcia, wykazanie efektywności oddziaływania danego projektu na obszar rewitalizacji oraz realizację celów programu.

Jednocześnie przypominamy, że rewitalizacja to nie remont! Celem rewitalizacji nie jest to, aby było ładniej. Celem rewitalizacji jest pobudzenie/uruchomienie mechanizmów rozwojowych, które sprawią, że nawet po zakończeniu interwencji, obszar będzie się nadal rozwijał. Niezbędnym elementem procesów rewitalizacyjnych jest prowadzenie działań o charakterze społecznym, ukierunkowanym na mieszkańców danego obszaru.

Planowane przedsięwzięcia rewitalizacyjne należy zgłaszać w formie Kart przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Przed ich wypełnieniem należy zapoznać się z zasadami określonymi w Regulaminie naboru propozycji projektów/przedsięwzięć w ramach przygotowania Lokalnego Programu Rewitalizacji dla gminy Piszczac na lata 2017-2023.

Projekty/przedsięwzięcia rewitalizacyjne winny odpowiadać na zdiagnozowane potrzeby obszaru rewitalizacji (poniżej przedstawiono diagnozę problemów oraz lokalnych potencjałów obszaru rewitalizacji) oraz wypełniać cele LPR (poniżej cele LPR).

Wpisanie zaproponowanego projektu do LPR umożliwi Państwu, gminie lub innemu uprawnionemu podmiotowi ubieganie się o środki unijne w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020 w ramach działania 13.4 Rewitalizacja obszarów wiejskich. Dodatkowo wpisanie projektu do LPR spowoduje uzyskanie preferencji podczas oceny projektów w ramach innych działań RPO WL: 3.1., 5.2., 5.3., 5.5., 7.1., 9.1., 9.3., 11.1., 11.2, 12.2., 13.1., 13.2. Typy projektów, w które powinien wpisywać się proponowany projekt aby mógł uzyskać dofinansowanie lub preferencje punktowe znajdują się w Załączniku nr 1 do Karty projektu rewitalizacyjnego. Załącznik nr 1 do Karty projektów zawiera przykładowe projekty możliwe do sfinansowania z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020. Do LPR mogą być zgłaszane projekty nie tylko przewidziane w RPO, ale także możliwe do dotowania z innych źródeł, w tym krajowych i własnych.

Wypełnione Karty przedsięwzięć można składać:

- Poczta tradycyjną na adres Urzędu Gminy Piszczac, ul. Włodawska 8, 21-530 Piszczac
- Bezpośrednio w sekretariacie Urzędu Gminy,
- Za pomocą poczty elektronicznej na adres mailowy: abielecki@piszczac.pl

Termin składania kart:

- W terminie od dnia 21 sierpnia 2017 r. do dnia 28 sierpnia 2017 r.
- Decydująca dla zachowania powyższych terminów jest data wpływu karty do Urzędu Gminy lub moment dostarczenia drogą elektroniczną.

Pliki do pobrania:

[KARTA PROJEKTU/PRZEDSIĘWZIĘCIA REWITALIZACYJNEGO](#)

[Załącznik nr 1 do Karty projektu rewitalizacyjnego](#)

[Regulamin naboru kart](#)

[Informacja dotycząca części planistycznej](#)

Źródło: <http://www.piszczac.pl/>

Wyłonienia i uszeregowania projektów kluczowych do realizacji w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji dokonano w oparciu o opinie interesariuszy rewitalizacji - dokonali oni hierarchizacji najważniejszych projektów podczas **głosowania przeprowadzonego drogą elektroniczną w dniach od 30 do 31 sierpnia 2017 r. Elektroniczny formularz głosowania dostępny był na głównej stronie gminy Piszczac.** O możliwości uczestnictwa w głosowaniu informowano także w sposób zwyczajowo przyjęty.

Rysunek 14 Informacja nt. głosowania na projekty rewitalizacyjne

Newsletter

Jeżeli chcesz być informowany o aktualnościach w serwisie, podaj swój adres e-mail.

Dopisz **Wypisz**

Mapa dojazdu

Fotogaleria

> Aktualności

🕒 2017-08-30

[Głosowanie na projekty rewitalizacyjne](#)

W związku z trwającymi pracami nad Lokalnym Programem Rewitalizacji zapraszamy serdecznie Państwa do udziału w głosowaniu na projekty rewitalizacyjne. W ramach prowadzonego w dniach 23-28 sierpnia 2017 r. naboru przedsięwzięć rewitalizacyjnych zgłoszonych zostało łącznie 15 przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

W związku z powyższym zwracamy się z prośbą o oddanie głosów na przedsięwzięcia, które Państwa zdaniem są najważniejsze i najbardziej potrzebne w celu ożywienia sytuacji społeczno-gospodarczej wyznaczonego obszaru rewitalizacji.

Jednocześnie informujemy, że w ramach głosowania można oddać swój głos na 1 przedsięwzięcie. **Głosowanie odbywa się w dniach 30-31 sierpnia 2017 r.**

Swoje głos mogą Państwo oddać za pośrednictwem elektronicznego formularza umieszczonego w pod następującym linkiem:

[>> Formularz <<<](#)

Źródło: <http://www.piszczac.pl/>

Działanie to miało na celu zaangażowanie lokalnej społeczności w proces współdecydowania o wyborze najważniejszych zadań i projektów, które będą w jak największym stopniu odpowiadać na społeczne zapotrzebowanie i wpływać na poprawę sytuacji na obszarze uznanym za wymagający rewitalizacji. W ten sposób opracowano listę działań i projektów rewitalizacyjnych, które udało się – w drodze konsultacji – ułożyć w sposób obrazujący priorytety i oczekiwania lokalnej społeczności (w szczególności obszaru rewitalizacji).

W ramach prowadzonego głosowania oddano łącznie 142 głosów. Na poniższym wykresie zaprezentowano rozkład głosów, na poszczególne przedsięwzięcia rewitalizacyjne.

Wykres 17 Liczba głosów oddanych na poszczególne projekty rewitalizacyjne

Źródło: Opracowanie własne

5.1.3 KONSULTACJE SPOŁECZNE PROJEKTU LOKALNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI

Niniejszy dokument zostanie poddany konsultacjom społecznym. Ogłoszenie o konsultacjach zamieszczono w zakładce Lokalny Program Rewitalizacji, na głównej stronie gminy Piszczac (<http://www.piszczac.pl/>) w dniu 11 września 2017 r. Konsultacje prowadzone będą w dniach 11-18 września 2017 r. w następujących formach:

- ✓ zbierania uwag, propozycji i opinii w postaci papierowej i elektronicznej z wykorzystaniem formularza konsultacyjnego, który będzie można dostarczyć pocztą tradycyjną na Urzędzie Gminy Piszczac, ul. Włodawska 8, 21-530 Piszczac lub bezpośrednio do Urzędu Gminy Piszczac,
- ✓ za pomocą poczty elektronicznej na adres mailowy: abielecki@piszczac.pl,
- ✓ zbierania uwag ustnych do protokołu w sekretariacie Urzędu Gminy.

Konsultacje społeczne prowadzone będą zarówno w formie biernej (zgłaszanie uwag ustnie i pisemnie), jak i czynnej.

5.2. PARTYCYPACJA SPOŁECZNA NA ETAPIE REALIZACJI LOKALNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI

5.2.1. MECHANIZMY WŁĄCZENIA MIESZKAŃCÓW, PRZEDSIĘBIORCÓW I INNYCH PODMIOTÓW I GRUP AKTYWNYCH NA TERENIE GMINY W PROCES REWITALIZACJI

Szerokie upowszechnienie informacji o rewitalizacji i partycypacyjny model opracowywania „Lokalnego Programu Rewitalizacji dla gminy Piszczac na lata 2017-2023” będzie się przekształcał w partycypacyjny model wdrażania, a wokół grupy uczestniczącej w pracach nad dokumentem będą pojawiały się kolejne podmioty lokalne angażujące się w działania rewitalizacyjne.

Ze względu na społeczny charakter procesu rewitalizacji (w tym przede wszystkim dotyczący aspektu realizacji przedsięwzięć „z mieszkańcami”, a nie tylko „dla mieszkańców”) na etapie wdrażania niniejszego LPR zastosowany zostanie szeroki wachlarz instrumentów umożliwiających współuczestnictwo społeczności w poszczególnych projektach, m.in. dyskusje o sposobach zagospodarowania i przyjmowania właściwych rozwiązań, zastosowanie w SIWZ społecznych kryteriów oceny ofert inwestycyjnych, premiując zatrudnianie lokalnych bezrobotnych.

5.2.2. PARTNERSTWO – ZASADY WSPÓŁPRACY POMIĘDZY SEKTOREM PUBLICZNYM, SPOŁECZNYM I GOSPODARCZYM

Bez pełnej oraz aktywnej współpracy pomiędzy sektorem społecznym, gospodarczym i publicznym, wdrażanie zaplanowanych w ramach niniejszego dokumentu projektów

rewitalizacyjnych nie ma szans powodzenia. Jedynie ścisła współpraca stanowi gwarancję pełnego sukcesu. Mając powyższe na uwadze należy stwierdzić, że określenie jasnych zasad i sposobów współuczestnictwa wszystkich interesariuszy jest niezwykle istotne i stanowi zasadniczy element w celu osiągnięcia zgodności podejmowanych działań z potrzebami i oczekiwaniami lokalnego społeczeństwa, ograniczenia występowania konfliktów oraz kosztów ich rozwiązywania, a także stanowi podstawą wzmacniania społeczeństwa obywatelskiego.

Ranga równoprawnej współpracy w procesie rewitalizacji obszarów objętych kryzysem jest niezwykle istotna, nie tylko ze względu na społeczną użyteczność Lokalnego Programu Rewitalizacji, lecz również w zakresie wymogów stawianych przez Unię Europejską. Mając to na uwadze, już od samego początku tworzenia Programu szczególną funkcję - zarówno opiniotwórczą, jak i ważnego kreatora zdarzeń w Programie, przypisano społeczności lokalnej (obejmującej nie tylko samych mieszkańców, lecz również przedsiębiorców, członków NGO-sów).

Kluczowe jest tu również powołanie Zespołu ds. rewitalizacji. Silne umocowanie czynnika społecznego w procesie realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji gwarantuje wypracowanie spójnego i wspólnego sposobu działania ponad jednostkowymi celami partnerów procesu (władz lokalnych, beneficjentów Programu, podmiotów włączanych) i da rzeczywisty impuls do rozwoju terenów rewitalizowanych i w konsekwencji całe gminy.

Kooperacja międzysektorowa w ramach wdrażania Lokalnego Programu Rewitalizacji zachodzić będzie na 3 płaszczyznach:

- merytorycznej – poprzez zespołowe podejmowanie decyzji, a także rozwiązywanie problemów;
- organizacyjnej – poprzez włączanie specyficznych i unikalnych zasobów oraz kompetencji charakterystycznych dla danego sektora i wzajemnym ich uzupełnianiu podczas realizacji wspólnych projektów;
- finansowej – poprzez zapewnienie wkładu własnego w realizację określonych przedsięwzięć.

Współuczestniczenie trzech wyżej wymienionych sektorów w realizację zapisów Lokalnego Programu Rewitalizacji odbywać się będzie w oparciu o następujące zasady:

- respektowania własnych potrzeb oraz możliwości,
- kompromisowego rozwiązywania problemów,
- przejrzystość podejmowanych działań,
- otwarty dialog z mieszkańcami.

Wśród instrumentów wpierających pełniejszą realizację zasady partnerstwa należy wymienić:

- wykorzystanie stron internetowych gminy m.in. do promocji Lokalnego Programu Rewitalizacji wraz z informowaniem o warunkach włączenia się do Programu z nowymi działaniami i projektami w ramach aktualizacji dokumentu; informowania o możliwości pozyskania środków na projekty z celami rewitalizacji;
- uwzględnienie w bieżącej pracy Urzędu Gminy Piszczac potrzeby koordynacji działań programowych i planistycznych, dostosowanych do zapisów Lokalnego Programu Rewitalizacji, co ściśle łączy się ze sposobnością wykorzystywania do poszerzania bazy

inwestycji publicznych oraz do włączania partnerów społecznych w system finansowania i realizacji gminnych inwestycji;

- inaugurowanie i organizowanie dyskusji publicznej, związanej z zasadniczymi fazami procesu rewitalizacji, bądź zmianami mogącymi wpłynąć na jego realizację z udziałem: przedstawicieli władz, regionu, instytucji uczestniczących w realizacji polityki regionalnej, Operatora, Zespołu ds. rewitalizacji i innych zainteresowanych partnerów społeczno-gospodarczych (przedstawicieli organizacji pozarządowych, nauki, kultury, biznesu, itp.).

5.2.3. INSTRUMENTY WŁĄCZAJĄCE SPOŁECZNOŚĆ LOKALNĄ W DZIAŁANIA REWITALIZACYJNE

Wśród instrumentów włączających społeczność lokalną w działania rewitalizacyjne należy wymienić:

- specjalnie organizowane w szkołach lekcje poświęcone rozwojowi społeczno-gospodarczemu oraz rewitalizacji;
- organizowanie w szkołach konkursów plastycznych o tematyce rewitalizacyjnej – np. „Moja gmina za 10 lat”
- konkursy na koncepcje architektoniczno-urbanistyczne zagospodarowania terenów rewitalizowanych,
- warsztaty dot. przedsięwzięć rewitalizacyjnych oraz wspólnego podejmowania nowych aktywności realizowane z uwzględnieniem technik partycypacyjnych
- uroczystości związane z zakończeniem realizacji projektów,
- festyny i święta, w ramach których poruszana będzie tematyka rewitalizacyjna.

5.2.4. PARTYCYPACJA SPOŁECZNA NA ETAPIE OCENY EFEKTÓW LOKALNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI

Istotnym punktem procesu rewitalizacji jest uwzględnianie w nim udziału społeczeństwa nie tylko na etapie planowania i wdrażania, ale także w momencie oceny efektów wdrożenia Lokalnego Programu Rewitalizacji. Niezwykle ważnym elementem jest podsumowanie efektów procesu rewitalizacji oraz prognoza ich trwałości oraz efektów synergicznych i mnożnikowych. Przedmiotem oceny końcowej jest nie tylko zweryfikowanie, czy cele rewitalizacji zostały całkowicie osiągnięte ale również ocena trwałości osiągniętego stanu, w tym przede wszystkim dalszego rozwoju społeczno-gospodarczego obszaru rewitalizacji. Na tym etapie podejmuje się również decyzje o ewentualnej konieczności przedłużenia działań rewitalizacyjnych.

Realizacja tego etapu nie jest możliwa bez partycypacji społecznej. Ewaluacja Lokalnego Programu Rewitalizacji winna obejmować diagnozę czynników społecznych, gospodarczych, przestrzenno-funkcjonalnych i techniczno-środowiskowych obszaru rewitalizacji opartą na wskaźnikach oraz opiniach mieszkańców. Partycypacja społeczna na etapie ewaluacji procesu rewitalizacji zagwarantowana jest poprzez uczestnictwo przedstawicieli mieszkańców w pracach Zespołu ds. rewitalizacji oraz w szerokich konsultacjach społecznych.

Wśród instrumentów i narzędzi aktywnego włączenia mieszkańców w ocenę efektów Lokalnego Programu Rewitalizacji należy wymienić:

- badania ankietowe i sondażowe na temat oceny procesów rewitalizacji z wykorzystaniem np. mediów społecznościowych;
- badania opinii publicznej dot. jakości życia na obszarze rewitalizacji,
- debaty publiczne na temat postrzegania zmian na obszarze rewitalizacji,
- warsztaty sektorowe;
- spacer studyjne,
- warsztaty z mieszkańcami.

Wyżej wymienione instrumenty powinny być dostosowane do lokalnych warunków oraz możliwości działania. Dla partycypacji społecznej w rewitalizacji ważne są przy tym umiejętności osób animujących proces oraz ich otwartość na współpracę z mieszkańcami i ich organizacjami. Bez owej otwartości i pełnej gotowości do współpracy – instrumenty partycypacji nie będą spełniały swej roli.

SPIS MAP

Mapa 1 Położenie gminy Piszczac na tle województwa lubelskiego	14
Mapa 2 Usytuowanie gminy Piszczac na tle powiatu bialskiego	15
Mapa 3 Sołectwa gminy Piszczac	18
Mapa 4 Suma punktów uzyskanych w efekcie analizy wskaźnikowej wg podziału na poszczególne jednostki referencyjne	22
Mapa 5 Obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji	24
Mapa 6 Zróznicowanie przestrzenne potencjalnej atrakcyjności inwestycyjnej gmin województwa lubelskiego z uwzględnieniem najbardziej atrakcyjnych sekcji.....	70
Mapa 7 Obszary przekroczeń benzo/a/pirenu w powiecie bialskim w 2016 r.	73
Mapa 8 Przekroczenie benzo/a/pirenu na obszarze gminy Piszczac w 2015 roku.....	74
Mapa 9 Działki z wyrobami azbestowymi według stopnia pilności usunięcia w gminie Piszczac	76

SPIS RYSUNKÓW

Rysunek 1 Schemat struktury celów w ramach LPR dla gminy Piszczac.....	86
Rysunek 3 Cele strategiczne i cele operacyjne.....	87
Rysunek 4 Korelacja celów LPR i celów strategicznych „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Piszczac na lata 2014-2020”	89
Rysunek 5 Schemat wdrażania LPR	169
Rysunek 6 Schemat zarządzania procesem rewitalizacji z uwzględnieniem przykładowego poziomu operacyjnego	172
Rysunek 7 Ramowy harmonogram realizacji procesu rewitalizacji w gminie Piszczac na lata 2017-2023.....	177
Rysunek 8 Podstawy integrowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych	179
Rysunek 9 Kluczowe podmioty procesu monitorowania.....	196
Rysunek 9 Informacja nt. badania ankietowego.....	203
Rysunek 10 <i>Informacja nt. spotkania informacyjno-warsztatowego z dnia 07.08.2017 r.</i>	204
Rysunek 10 <i>Informacja nt. konsultacji projektu „Diagnozy służącej delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji”</i>	205
Rysunek 12 <i>Informacja nt. spotkania informacyjno-warsztatowego oraz spaceru studyjnego</i>	206
Rysunek 12 <i>Informacja nt. naboru projektów rewitalizacyjnych</i>	208
Rysunek 13 Informacja nt. głosowania na projekty rewitalizacyjne	209

SPIS TABEL

Tabela 1 Podział gminy Piszczac na jednostki referencyjne	17
Tabela 2 Liczba rodzin mieszkających na terenie gminy Piszczac, korzystających ze świadczeń pomocy społecznej na przestrzeni lat 2013-2016 wg podziału na jednostki referencyjne	42
Tabela 3 Niekorzystne zjawiska zachodzące na obszarze rewitalizacji w sferze społecznej - podsumowanie	63
Tabela 4 Charakterystyka prowadzonej w obszarze rewitalizacji działalności gospodarczej.67	

Tabela 5 Lista 1 – Lista podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych.....	111
Tabela 6 Lista 2 – Lista dopuszczalnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych.....	136
Tabela 7 Zintegrowanie przedsięwzięć wraz ze zdiagnozowanymi problemami i lokalnymi potencjałami w ramach „Lokalnego Programu Rewitalizacji dla gminy Piszczac na lata 2017 – 2023”	159
Tabela 8 Zintegrowanie przedsięwzięć rewitalizacyjnych z celami w ramach „Lokalnego Programu Rewitalizacji dla gminy Piszczac na lata 2017 – 2023”	164
Tabela 9 Lista członków Zespołu ds. rewitalizacji	174
Tabela 10 Indykatywne ramy finansowe realizacji LPR (PLN)	190
Tabela 11 Podsumowanie ram finansowych realizacji LPR (PLN)	192
Tabela 12 Harmonogram rzeczowo-finansowy realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych..	193
Tabela 13 Częstotliwość sprawozdawczości	198

SPIS WYKRESÓW

Wykres 1 Liczba ludności obszaru rewitalizacji w latach 2013-2016.....	26
Wykres 2 Piramida wieku i płci mieszkańców gminy Piszczac w 2006 roku.....	27
Wykres 3 Piramida wieku i płci mieszkańców gminy Piszczac w 2016 roku.....	27
Wykres 4 <i>Prognozowana struktura ludności według płci i grup wiekowych w powiecie bialskim na obszarach wiejskich w roku 2015,2020,2025, 2030</i>	29
Wykres 5 Udział ludności obszaru rewitalizacji – sołectwa Piszczac - według ekonomicznych grup wieku w ogólnej liczbie mieszkańców sołectwa w latach 2013-2016 (%)	30
Wykres 6 Udział bezrobotnych mieszkańców poszczególnych jednostek referencyjnych w ogólnej liczbie bezrobotnych z terenu gminy Piszczac, zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Białej Podlaskiej w 2016 roku (%)	35
Wykres 7 Bezrobotni w gminie Piszczac na przestrzeni lat 2013-2016.....	36
Wykres 8 Bezrobotni na obszarze rewitalizacji na przestrzeni lat 2013-2016	36
Wykres 9 Udział osób bezrobotnych z poszczególnych grup wiekowych w ogólnej liczbie bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Radzynie Podlaskim w latach 2013-2016 na obszarze rewitalizacji (%)	38
Wykres 10 Powody przyznania świadczeń pomocy społecznej wśród rodzin zamieszkujących obszar gminy Piszczac korzystających z pomocy GOPS w latach 2013-2016.....	44
Wykres 11 Liczba rodzin zamieszkujących obszar rewitalizacji, korzystających z pomocy GOPS w latach 2013-2016 wg powodów przyznania świadczeń	48
Wykres 12 Liczba przestępstw, interwencji, zdarzeń drogowych oraz kolizji drogowych w gminie Piszczac w latach 2013-2016.....	52
Wykres 13 Liczba przestępstw, interwencji, zdarzeń drogowych oraz kolizji drogowych na obszarze rewitalizacji w latach 2013-2016.....	54
Wykres 14 Średnie wyniki z egzaminu gimnazjalnego przeprowadzonego w 2016 roku (%)	56
Wykres 15 Średnie wyniki z egzaminu gimnazjalnego przeprowadzonego w 2016 roku w Publicznym Gimnazjum nr 1 im. Papieża Jana Pawła II w Piszczacu (%)	57
Wykres 16 Średnie wyniki ze sprawdzianu w VI klasie szkoły podstawowej przeprowadzonego w 2016 roku w Szkole Podstawowej w Piszczacu, gminie Piszczac, powiecie bialskim oraz województwie lubelskim(%).....	59
Wykres 17 Liczba głosów oddanych na poszczególne projekty rewitalizacyjne	Błąd! Nie zdefiniowano zakładek.

SPIS ZDJĘĆ

Zdjęcie 1, Zdjęcie 2 Spotkanie informacyjno-warsztatowe z dnia 17.08.2017 r. dotyczące wyznaczania celów i kierunków działań LPR	86
Zdjęcie 14 <i>Spotkanie informacyjno-warsztatowe w dnia 07.08.2017 r.</i>	205
Zdjęcie 15, Zdjęcie 16 <i>Spotkanie informacyjno-warsztatowe z dnia 17.08.2017 r. dotyczące wyznaczania celów i kierunków działań LPR</i>	207

ZAŁĄCZNIK NR 1 KATALOG WSKAŹNIKÓW WDRAŻANIA LPR

	Wskaźniki oddziaływania	Stan (2016)	Stan docelowy (2023)	Źródło danych
Cel strategiczny 1. Wzmocnić spójność społeczną	WO1A Spadek liczby rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej (os.) – saldo pomiędzy rokiem 2016 a 2023 (-20%)	35	28	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Piszczacu
	WO1B Spadek liczby rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu bezrobocia (os.) – saldo pomiędzy rokiem 2016 a 2023 (-20%)	18	15	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Piszczacu
	WO1C Spadek liczby osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu ubóstwa (os.) – saldo pomiędzy rokiem 2016 a 2023 (-20%)	15	12	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Piszczacu
	WO1D Liczba osób bezrobotnych (os.) – saldo pomiędzy rokiem 2016 a 2023 (-20%)	98	78	PUP w Białej Podlaskiej
	WO1E Liczba osób długotrwale bezrobotnych – powyżej 12 miesięcy (os.) – saldo pomiędzy rokiem 2016 a 2023 (-20%)	45	36	PUP w Białej Podlaskiej
	WO1F Liczba akcji społecznych i wydarzeń kulturalnych zrealizowanych z inicjatywy i przez mieszkańców (szt.)	0	5	Urząd Gminy Piszczac
	WO1G Liczba organizacji pozarządowych prowadzących działalność na obszarze rewitalizacji na rzecz rozwoju lokalnej społeczności – wzrost o 1 (szt.)	9	10	Urząd Gminy Piszczac
Cele operacyjne	Wskaźniki rezultatu	Stan (2016)	Stan docelowy (2023)	Źródło danych

<p>1.1 Aktywnie przeciwdziałać ubóstwu, bezrobociu, patologiom i uzależnieniom oraz zapobiegać ich skutkom</p> <p>1.2 Zapewnić wzrost jakości życia osób starszych oraz osób z niepełnosprawnościami</p> <p>1.3 Prowadzić aktywne wsparcie ofiar przemocy i rodzin w pełnieniu przynależnych im funkcji oraz zagwarantować mieszkańcom możliwość wszechstronnego rozwoju</p> <p>1.4 Promować inicjatywy obywatelskie i aktywności społeczne</p>	<p>WR1.1 Liczba uczestników działań/projektów ukierunkowanych na podnoszenie kompetencji społecznych oraz edukacyjnych dzieci i młodzieży (w tym udział zamieszkujących podobszary rewitalizacji) (osoby)²³</p>	0	100	Wnioskodawcy, organizatorzy wsparcia	
	<p>WR1.2 Liczba uczestników zamieszkujących obszar rewitalizacji działań/projektów ukierunkowanych na wzmocnienie systemu wychowania oraz rozwoju dziecka (osoby)</p>	0	100	Wnioskodawcy organizatorzy wsparcia	
	<p>WR1.3 Liczba seniorów (60+) i/lub osób niepełnosprawnych, zamieszkujących obszar rewitalizacji, korzystających z oferty aktywizacji (osoby)</p>	0	50	Wnioskodawcy, organizatorzy wsparcia	
	<p>WR1.6 Udział osób zamieszkujących obszar rewitalizacji, uczestniczących w przedsięwzięciach (projektach) ukierunkowanych na rozwój kompetencji zawodowych (%)</p>	0	30	Wnioskodawcy, organizatorzy wsparcia PUP	
	<p>WR1.7 Liczba uczestników spotkań związanych z monitoringiem społecznym – (osoby/spotkanie)</p>	0	80	Urząd Gminy Piszczac	
			Stan (2016)	Stan docelowy 2023	Źródło danych
	WP1.1	Liczba przedsięwzięć rewitalizacyjnych (projektów), ukierunkowanych na rozwój kompetencji społecznych oraz edukacyjnych dzieci i młodzieży (w tym dedykowanych mieszkańcom obszary rewitalizacji jako grupie docelowej), realizowanych/kontynuowanych w skali roku (szt.)	0	1	Wnioskodawcy, organizatorzy wsparcia

²³ Dopuszcza się realizację przedsięwzięć/projektów, gdzie udział uczestników będzie mieszany – będą w nich brały udział zarówno osoby zamieszkujące obszar rewitalizacji, jak i kwalifikujący się mieszkańcy innych części gminy. Takie ujęcie uczestnictwa w projektach znajduje swoje uzasadnienie w potrzebie integracji społecznej oraz potrzebie ukazywania różnych aspektów funkcjonowania społecznego i życiowego funkcjonowania – w oderwaniu od niewygodnego dotychczas środowiska życia.

WP1.2	Liczba przedsięwzięć rewitalizacyjnych (projektów), ukierunkowanych na przeciwdziałanie zjawiskom patologicznym w rodzinie oraz uzależnieniom (w tym dedykowanych mieszkańcom obszaru rewitalizacji jako grupie docelowej), realizowanych/kontynuowanych w skali roku (szt./rok)	0	1	Wnioskodawcy, organizatorzy wsparcia	
	WP1.3	Liczba przedsięwzięć rewitalizacyjnych (projektów), ukierunkowanych na aktywizację środowiska seniorów, (w tym dedykowanych mieszkańcom obszaru rewitalizacji jako grupie docelowej), realizowanych/kontynuowanych w skali roku (szt./rok)	0	2	Wnioskodawcy, organizatorzy wsparcia
		WP1.4	Liczba przedsięwzięć rewitalizacyjnych (projektów), ukierunkowanych na integrację społeczną oraz aktywizację osób niepełnosprawnych (w tym dedykowanych mieszkańcom obszaru rewitalizacji jako grupie docelowej), realizowanych/kontynuowanych w skali roku (szt./rok)	0	2
	WP1.5		Liczba zorganizowanych spotkań i wydarzeń kulturalnych dla seniorów oraz osób z niepełnosprawnościami (szt.)	0	10
	WP1.6	Liczba przeprowadzonych spotkań/ warsztatów dot. zagrożeń płynących z przemocy w rodzinie i problemu uzależnień (szt.)	0	4	Wnioskodawcy, organizatorzy wsparcia
	Cel strategiczny 2. Odnowić wizerunek obszaru rewitalizacji	Wskaźniki oddziaływania		Stan (2016)	Stan docelowy 2023
WO2A Poziom zadowolenia mieszkańców (interesariuszy rewitalizacji) ze stanu zagospodarowania i estetyki obszarów zdegradowanych (%)			0	50	Ankietyzacja mieszkańców
WO2B Poziom zadowolenia mieszkańców (interesariuszy rewitalizacji) ze stanu bezpieczeństwa na obszarach zdegradowanych (%)			0	50	Ankietyzacja mieszkańców
WO2C Odczuwalny wzrost poziomu życia mieszkańców w obszarze rewitalizacji – %			0	40	Ankietyzacja mieszkańców
Cele operacyjne	Wskaźniki rezultatu		Stan (2016)	Stan docelowy 2023	Źródło danych
	WR2.1 Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją (ha)		0	6,6461	Wnioskodawcy, organizatorzy wsparcia

1.2 Promować inicjatywy obywatelskie i aktywności społeczne	WR2.2 Powierzchnia terenów rekreacji i wypoczynku objętych rewitalizacją (ha)	0	4,66	Wnioskodawcy, organizatorzy wsparcia
	WR2.3 Liczba osób korzystająca ze zrewitalizowanych obiektów, przestrzeni i miejsc (osoby/rok)	0	3 300	Urząd Gminy Piszczac
	WR2.4 Liczba inicjatyw oddolnych związanych z kultywowaniem miejscowych tradycji i dziedzictwa historyczno-kulturalnego (szt./rok)	0	2	Urząd Gminy Piszczac
	WR2.5 Liczba inicjatyw oddolnych związanych z tematyką zdrowego stylu życia, sportu oraz postaw proekologicznych (szt./rok)	0	2	Urząd Gminy Piszczac
	WR2.6 Liczba uczestników wydarzeń popularyzujących tradycje historyczno-kulturowe (osoby)	0	500	Urząd Gminy Piszczac
	WR2.7 Liczba uczestników wydarzeń związanych z tematyką zdrowego stylu życia, sportu oraz postaw proekologicznych (osoby)	0	500	Urząd Gminy Piszczac
	WR2.8 Liczba osób korzystających z obiektów infrastruktury społecznej/kulturalnej /turystycznej będącej przedmiotem projektów (osoby/rok)	0	3 300	Urząd Gminy Piszczac
	WR2.9 Powierzchnia użytkowa budynków przygotowanych pod działalność gospodarczą (m2)	0	0,00	Urząd Gminy Piszczac
	Nr	Wskaźniki produktu	Stan (2016)	Stan docelowy (2023)

WP2.1	Liczba doposażonych budynków użyteczności publicznej znajdujących się na obszarze rewitalizacji (szt.)	0	1	Urząd Gminy Piszczac
WP2.2	Liczba budynków użyteczności publicznej poddanych termomodernizacji (szt.)	0	1	Urząd Gminy Piszczac
WP2.3	Liczba zmodernizowanych budynków/obiektów, w których, w wyniku prac rewitalizacyjnych, ograniczono występowanie barier architektonicznych (szt.)	0	1	Urząd Gminy Piszczac
WP2.4	Liczba zrewitalizowanych obiektów rekreacyjnych (szt.)	0	3	Urząd Gminy Piszczac
WP2.5	Liczba zorganizowanych, cyklicznych imprez sportowo-rekreacyjnych i wydarzeń związanych z promowaniem postaw proekologicznych (szt./rok)	0	2	Urząd Gminy Piszczac
WP2.6	Liczba zorganizowanych eventów i wydarzeń promujących obszar rewitalizacji (szt./rok)	0	1	Urząd Gminy Piszczac
Wskaźniki oddziaływania		Stan (2016)	Stan docelowy 2023	Źródło danych
Cel strategiczny 3. Ożywić lokalną przedsiębiorczość	WO3A - Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym – saldo pomiędzy rokiem 2016 a 2023 (+5%)	10,48	11,00	GUS
	WO3B Liczba nowych miejsc pracy utworzonych na obszarze rewitalizacji (etaty)	0	5	Urząd Gminy Piszczac
	WO3C Liczba osób zarejestrowanych w PUP bez kwalifikacji zawodowych (-25%)	25	19	PUP w Białej Podlaskiej
	WO3D Liczba osób zarejestrowanych w PUP poniżej 40 roku życia (-20%)	32	26	PUP w Białej Podlaskiej
	WO3E Zmiana liczby funkcjonujących na obszarze rewitalizacji przedsiębiorstw społecznych/spółdzielni socjalnych - wzrost o 1 (szt.)	1	2	Urząd Gminy Piszczac

Cele operacyjne		Wskaźniki rezultatu	Stan (2016)	Stan docelowy 2023	Źródło danych
3.1 Podnieść poziom zdolności mieszkańców do zatrudnienia		WR3.1 Udział osób zamieszkujących obszar rewitalizacji, uczestniczących w przedsięwzięciach (projektach) ukierunkowanych na promocję przedsiębiorczości indywidualnej (%)	0	100	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej Wnioskodawcy, organizatorzy wsparcia, PUP
3.2 Zwiększać potencjał lokalnej gospodarki do tworzenia miejsc pracy		WR3.2 Udział osób zamieszkujących obszar rewitalizacji, uczestniczących w przedsięwzięciach (projektach) ukierunkowanych na rozwój kompetencji zawodowych (%)	0	100	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej Wnioskodawcy, organizatorzy wsparcia, PUP
Nr		Wskaźniki produktu	Stan (2016)	Stan docelowy 2023	Źródło danych
WP3.1		Liczba przedsięwzięć rewitalizacyjnych (projektów), ukierunkowanych na promocję przedsiębiorczości indywidualnej, realizowanych/kontynuowanych (szt. rok)	0	1	Wnioskodawcy, organizatorzy wsparcia, PUP
WP3.2		Liczba szkoleń i poradnictwa zawodowego na temat podnoszenia kwalifikacji, wspierania zatrudnienia i samozatrudnienia, realizowanych/kontynuowanych (szt./rok)	0	1	Wnioskodawcy, organizatorzy wsparcia, PUP
WP3.3		Liczba programów na rzecz społeczności marginalizowanych oraz zagrożonych wykluczeniem społecznym na obszarach objętych działaniami rewitalizacyjnymi, w tym realizacji programów aktywności lokalnej (szt.)	0	1	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej

ZAŁĄCZNIK NR 2 ZGODNOŚĆ PROGRAMU Z PRZEPISAMI W ZAKRESIE OOŚ

Jednym z podstawowych instrumentów prawnych regulujących kwestie wpływu przyjętych założeń na otoczenie jest ocena oddziaływania na środowisko. Przewidywane skutki realizacji przyszłych polityk, strategii, planów lub programów reguluje postępowanie w ramach tzw. strategicznej oceny oddziaływania na środowisko (OOŚ), przeprowadzane na podstawie ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2016 r., poz. 353 z późn. zm.).

Zgodnie z art. 48 ust.2 i 3 ww. ustawy organ opracowujący projekty dokumentów, o których mowa w art. 46 pkt 1 i 2, może, po uzgodnieniu z właściwymi organami, o których mowa w art. 57 i 58, odstąpić od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, jeżeli uzna, że realizacja postanowień danego dokumentu nie spowoduje znaczącego oddziaływania na środowisko. Odstąpienie, w przypadku dokumentów, o których mowa w art. 46 pkt 2, może dotyczyć wyłącznie projektów dokumentów stanowiących niewielkie modyfikacje przyjętych już dokumentów lub projektów dokumentów dotyczących obszarów w granicach jednej gminy. Odstąpienie od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, o którym mowa w ust. 1, wymaga uzasadnienia zawierającego informacje o uwarunkowaniach, o których mowa w art. 49.

UZASADNIENIE

odstąpienia od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla projektu dokumentu „Lokalnego Programu Rewitalizacji dla gminy Piszczac na lata 2017-2023” zawierające informacje o uwarunkowaniach, o których mowa w art. 49 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnieniu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz.U. z 2016 r., poz. 353 z późn. zm.)

1. Charakter działań przewidzianych w dokumencie

a) Stopień, w jakim dokument ustala ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć, w odniesieniu do usytuowania, rodzaju i skali tych przedsięwzięć

„Lokalny Program Rewitalizacji dla gminy Piszczac na lata 2017-2023” (LPR) został przygotowany z myślą o precyzyjnym zidentyfikowaniu potrzeb w zakresie rewitalizacji obszarów zdegradowanych w sferze społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej oraz technicznej. Celem LPR jest wyprowadzenie ze stanu kryzysowego wskazanych obszarów zdegradowanych poprzez wdrożenie programu rewitalizacji, który zapewni przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu i marginalizacji wyznaczonych obszarów oraz polepszy jakość życia mieszkańców. Określa on strategię długoterminową, wizję, cel i odpowiadające im kierunki działań w zakresie prowadzonego procesu rewitalizacji. Cele i działania sformułowane zostały na podstawie zidentyfikowanych problemów i potrzeb obszaru rewitalizacji.

Wizja, cel główny, cele operacyjne oraz odpowiadające im kierunki działań opisano w Rozdziale 3 pt. *CZĘŚĆ PLANISTYCZNA* na stronach 82-168 dokumentu. Projekty planowane do realizacji, zgłoszone do LPR zostały zestawione w tabelach: Lista A –

Podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych i Lista B- Pozostałych dopuszczalnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, na stronach 111-158 przedmiotowego dokumentu.

Istotą dokumentu jest próba zdiagnozowania problemów społecznych gminy Piszczac a w dalszej kolejności także gospodarczych, przestrzenno-funkcjonalnych, technicznych i środowiskowych, a następnie dokonanie pełnej oceny stanu gminy i poszczególnych jednostek referencyjnych (sołectw) przez pryzmat tak zdefiniowanych obszarów problemowych. Na podstawie tak przeprowadzonej diagnozy wskazano obszary o największej koncentracji zjawisk kryzysowych i w konsekwencji wyznaczono obszary zdegradowane oraz tereny, który winny zostać poddane rewitalizacji (sołectwo Piszczac). I to dla nich ostatecznie zdefiniowano katalog działań, które – konsekwentnie wdrażane i realizowane – będą prowadziły do sukcesywnego wydzwignięcia się z sytuacji kryzysowej lub przynajmniej minimalizowania jej skutków. W programie ujęto działania, które w najbliższych latach winny być realizowane z wykorzystaniem środków unijnych (EFRR, EFS), ale co równie ważne także działania, które finansowane będą z innych środków publicznych oraz prywatnych. Połączenie aktywności wielu osób i instytucji, także różnych środków, w tym właśnie zarówno publicznych, jak i prywatnych pozwoli w sposób kompleksowy rozwiązać wszystkie zdiagnozowane w dokumencie problemy.

Warto także pamiętać, iż szereg projektów i działań zdefiniowanych w dokumencie ma charakter albo miękki (doradczy, szkoleniowy) albo organizacyjny. Ważne, że żaden z projektów inwestycyjnych – zarówno z Listy A i Listy B – nie jest projektem, który oddziałuje negatywnie na środowisko, w tym w szczególności na obszary objęte programem NATURA 2000. Jednocześnie sporo miejsca dokument poświęca szeroko rozumianemu zrównoważonemu rozwojowi, w tym potrzebie ochrony przyrody, budowaniu społecznego poczucia wartości środowiska przyrodniczo-krajobrazowego, w którym żyją i funkcjonują mieszkańcy gminy.

Projektowany dokument **nie wyznacza ram dla późniejszej realizacji przedsięwzięć** ponieważ jest dokumentem ogólnym, w ramach którego zaplanowano zadania zarówno inwestycyjne, jak i nieinwestycyjne. Ma on charakter koncepcyjny, ogólny, a realizowane w jego ramach działania będą miały zasięg lokalny (w granicach gminy Piszczac) Ich rodzaj, skala i usytuowanie, a tym samym wpływ na środowisko, będzie badany na etapie realizacji konkretnych inwestycji. Program nie zawiera zapisów, które wprowadzałyby ograniczenia, co do typu działalności lub inwestycji, która może być dozwolona na wskazanym obszarze.

Należy również podkreślić, że konkretne inwestycje zaplanowane w LPR, które mogą potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko, przed przystąpieniem do ich realizacji, będą podlegały odrębnej procedurze oceny oddziaływania na środowisko.

b) Powiązania z działaniami przewidzianymi w innych dokumentach

Podstawę prawną opracowania „Lokalnego Programu Rewitalizacji dla gminy Piszczac na lata 2017-2023” stanowią:

- ✓ art. 18 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2013 r. poz. 594, z późniejszymi zmianami), który określa tytuł do uchwalania programów rewitalizacji;
- ✓ „Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na latach 2014-2020”;
- ✓ „Zasady programowania, wdrażania i wsparcia rewitalizacji w województwie lubelskim”;
- ✓ „Zasady delimitacji obszarów rewitalizacji i definiowania programów rewitalizacji na terenach wiejskich województwa lubelskiego”.

Przedmiotowy Program jest dokumentem spójnym wewnątrznie oraz kompatybilnym ze strategicznymi dokumentami ogólnymi i sektorowymi wyższego rzędu o zasięgu europejskim, krajowym i regionalnym, m.in.:

- ✓ *Strategią Rozwoju Kraju 2020,*
- ✓ *Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie,*
- ✓ *Narodowym Planem Rewitalizacji 2022,*
- ✓ *Narodowym Planem Gospodarki Niskoemisyjnej*
- ✓ *Strategią Rozwoju Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020 (z perspektywą do 2030 roku),*
- ✓ *Planem Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego,*
- ✓ *Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Lubelskiego na lata 2014 – 2020.*

Wiza, cel główny, cele operacyjne i odpowiadające im kierunki działań, a także planowane przedsięwzięcia mają charakter komplementarny wobec obowiązujących dokumentów strategicznych i planistycznych gminy Piszczac. Są one spójne z założeniami i celami następujących dokumentów strategicznych i planistycznych:

- ✓ *Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Piszczac na lata 2014-2020*
- ✓ *Zintegrowana Strategia Rozwoju Przygranicznego Obszaru Funkcjonalnego „Aktywne Pogranicze” na lata 2015-2020,*
- ✓ *Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Piszczac,*
- ✓ *Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Piszczac.*

c) Przydatność w uwzględnieniu aspektów środowiskowych, w szczególności w celu wspierania zrównoważonego rozwoju, oraz we wdrażaniu prawa wspólnotowego w dziedzinie ochrony środowiska

Cele operacyjne LPR są zgodne z założeniami polityki zrównoważonego rozwoju, przede wszystkim; zrównoważonego wykorzystania zasobów środowiska naturalnego. Wyżej wymienione cele uwzględniają również aspekty środowiskowe tj. działania w kierunku systematycznej poprawy jakości powietrza atmosferycznego, redukcję lokalnej emisji zanieczyszczeń powietrza i gazów cieplarnianych, związanych ze spalaniem paliw na terenie gminy, zwiększeniem wykorzystania energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych oraz kreowania i utrzymania wizerunku gminy Piszczac, jako jednostki samorządowej, która w sposób racjonalny wykorzystuje energie i dba o jakość środowiska na swoim terenie.

Sformułowana w ramach niniejszego dokumentu wizja obszaru rewitalizacji w 2023 roku wskazuje, iż rozwój społeczno-gospodarczy wyznaczonego obszaru następować ma z zachowaniem zasady zrównoważonego rozwoju definiowanej jako: rozwój społeczno - gospodarczy, w którym następuje integrowanie działań mających na celu wzrost gospodarczy oraz działań społecznych, z zachowaniem równowagi przyrodniczej i trwałości podstawowych procesów przyrodniczych w celu zagwarantowania możliwości zaspokajania potrzeb społeczności lub obywateli, zarówno współczesnego, jak i przyszłych pokoleń.

Realizacja ustaleń LPR będzie następowała w sposób pozwalający na osiągnięcie planowanych efektów ale bez szkody dla innych elementów środowiska, w tym zasobów przyrody i funkcji ekologicznych.

Przyjęte w LPR cele oraz wyznaczone w ich ramach kierunki działań ściśle korelują z założeniami zrównoważonego rozwoju w aspekcie ochrony środowiska, oraz Europejskiej.

d) Powiązania z problemami dotyczącymi ochrony środowiska

Zagadnienia podjęte w LPR mają powiązania z problemami dotyczącymi ochrony środowiska, zarówno w wyznaczonym obszarze rewitalizacji – sołectwie Piszczac, jak i całej gminy Piszczac. Część z przewidzianych do realizacji w ramach LPR działań ma na celu poprawę, jakości środowiska naturalnego, która to wpłynie pozytywnie na zdrowie i życie mieszkańców gminy. W ramach prac polegających na modernizacji i adaptacji budynków użyteczności publicznej w celu nadania im nowych funkcji społecznych

przewidziano termomodernizację budynku oraz montaż OZE, a także energooszczędnego oświetlenia LED-owego. Działania określone w Programie prowadzone będą na terenach zabudowanych, dlatego też w przypadku działań termomodernizacyjnych prace muszą być realizowane z uwzględnieniem uwarunkowań przyrodniczych, w sposób zapewniający ochronę potencjalnych łągowisk awifauny oraz miejsc rozrodu i żerowisk nietoperzy. Poza tym zaplanowano również działania nakierowane na podwyższenie świadomości ekologicznej mieszkańców obszaru rewitalizacji oraz całej gminy Piszczac, skierowane w szczególności do dzieci i młodzieży. Jednym z głównych działań będzie rozwijanie i wspieranie pozaszkolnych form edukacji oraz akcji ukierunkowanych na dbanie o wspólną przestrzeń skierowanych do wszystkich mieszkańców. Przeprowadzone w ramach LPR inicjatywy przyczynią się do podniesienia świadomości lokalnej społeczności w takich dziedzinach jak: efektywność energetyczna, wykorzystanie odnawialnych źródeł energii i powiązania pomiędzy wykorzystaniem energii a zmianami klimatu, kreowania postaw proekologicznych u mieszkańców obszaru rewitalizacji.

Ewentualny negatywny wpływ na środowisko zadań i działań przewidzianych do realizacji w ramach dokumentu nie będzie miał istotnego znaczenia i w większości założeń będzie ograniczać się do etapu realizacji poszczególnych przedsięwzięć (etapu budowy i modernizacji).

Wdrożenie LPR nie spowoduje nowych zagrożeń lub innych uciążliwości dla środowiska naturalnego, a prawidłowa jej realizacja przyniesie wymierne efekty ekologiczne w postaci minimalizacji antropopresji na środowisko. Jej realizacja nie spowoduje ingerencji i przekształceń w środowisku o wysokich walorach przyrodniczych, nie wpłynie negatywnie na obszary cenne przyrodniczo.

Realizacja działań wskazanych w dokumencie wpłynie na poprawę stanu środowiska oraz przyczyni się do utrwalenia pozytywnych postaw ekologicznych oraz poczucia odpowiedzialności za środowisko naturalne wśród mieszkańców.

2. Rodzaj i skalę oddziaływania na środowisko

a) Prawdopodobieństwo wystąpienia, czas trwania, zasięg, częstotliwość i odwracalność oddziaływań

Spośród zadań zaplanowanych do realizacji w ramach LPR, mogących mieć wpływ na środowisko wymienić należy przedsięwzięcia inwestycyjne:

- ✓ „Głęboka modernizacja budynku Gminnego Ośrodka Kultury w celu przywrócenia oraz nadania mu nowych funkcji użytkowych wraz z zagospodarowaniem terenu funkcjonalnie powiązanego z obiektem oraz zakupem niezbędnego wyposażenia
- ✓ „Uporządkowanie i zagospodarowanie zdegradowanych przestrzeni publicznych w miejscowości Piszczac w celu przywrócenia im nowych funkcji użytkowych”
- ✓ „Rewitalizacja zdegradowanych terenów sportowych w celu przywrócenia im funkcji użytkowych”
- ✓ „Utworzenie targowiska gminnego”
- ✓ "Utworzenie miejsca rekreacji w Piszczacu - budowa placu zabaw"

Pozostałe zadania inwestycyjne nie należą zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2010 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz.U. 2010 nr 213 poz. 1397) mających negatywny wpływ na środowisko. Poza tym część z zaplanowanych zadań nie ma charakteru inwestycyjnego, lecz jedynie edukacyjno-promocyjny lub systemowy. W tych przypadkach nie przewiduje się wystąpienia ryzyka negatywnego oddziaływania na środowisko.

LPR wskazuje zadania zaplanowane do realizacji w perspektywie czasowej do 2023 roku, a zasięg planowanych działań ogranicza się jedynie do obszaru gminy Piszczac.

Zadania przewidziane do realizacji nie wiążą się ze znacznym zasięgiem ponadlokalnym, długotrwałym i nieodwracalnym oddziaływaniem związanym z emisją, wykorzystaniem zasobów naturalnych czy wystąpieniem awarii przemysłowej.

Możliwe negatywne oddziaływanie na środowisko przyrodnicze inwestycji, których realizacja wynika z celów i kierunków działań zawartych w projekcie Programu, ograniczało się będzie jedynie do etapu realizacji przedsięwzięć. Negatywne oddziaływania na środowisko, związane z etapem realizacji inwestycji, są oddziaływaniami krótkotrwałymi, odwracalnymi, o ograniczonym lokalnym charakterze. Po zakończeniu fazy realizacji, oddziaływanie na środowisko inwestycji ekologicznych ulega na etapie eksploatacji odwróceniu, co oznacza iż zaczynają one oddziaływać pozytywnie na środowisko, dając zauważalną poprawę stanu tych elementów środowiska, które mają chronić.

b) Prawdopodobieństwo wystąpienia oddziaływań skumulowanych lub transgranicznych

Na etapie sporządzania Lokalnego Programu Rewitalizacji nie stwierdzono, że realizacja określonych kierunków działań nie wykazuje możliwości oddziaływań skumulowanych i transgranicznych, które mogłyby negatywnie wpłynąć na terytorium innych państw.

c) Prawdopodobieństwo wystąpienia ryzyka dla zdrowia ludzi lub zagrożenia dla środowiska

Realizacja działań zaplanowanych w Lokalnego Programu Rewitalizacji nie jest związana z możliwością wystąpienia ryzyka dla zdrowia ludzi ani nie powoduje zagrożenia dla środowiska. Zgodnie z przyjętymi założeniami realizacja działań przedstawionych w dokumencie spowoduje korzyści dla środowiska naturalnego zarówno w obszarze rewitalizacji, jak i całej gminy Piszczac. W dokumencie wskazano działania mające na celu poprawę stanu środowiska i jakości powietrza. Wszelkie niekorzystne oddziaływania powstałe w trakcie prowadzenia prac inwestycyjnych będą lokalne, krótkotrwałe i ustąpią z chwilą ukończenia prac budowlanych. Ponadto jego realizacja ma na celu przeciwdziałanie ocieplaniu klimatu oraz adaptacji do zaistniałych już zmian.

Zaplanowane przedsięwzięcia charakteryzują się przejściowym oddziaływaniem na najbliższe otoczenie tylko w momencie prowadzenia prac inwestycyjnych. Aby zapewnić jak najmniejszą ingerencję projektów inwestycyjnych w środowisko, w trakcie realizacji prac będą przestrzegane obowiązujące normy i przepisy w zakresie ochrony środowiska naturalnego oraz przepisy BHP, a także zapewniona zostanie ochrona dla osób oraz własności publicznej poprzez unikanie uciążliwości, skażenia środowiska i hałasu. Cele szczegółowe przewidziane do realizacji ze względu na rodzaj i usytuowanie, nie będą miały zatem negatywnego wpływu na środowisko oraz zdrowie ludzi zarówno w fazie realizacji, jak i eksploatacji.

W celu ograniczenia występowania negatywnego oddziaływania na środowisko na etapie realizacji inwestycji, zostanie zastosowany szereg działań zapobiegających, m.in.:

- ✓ dobrze przemyślany wybór lokalizacji inwestycji,
- ✓ stosowanie odpowiednich materiałów, rozwiązań technologicznych i technicznych, które są bezpieczne dla środowiska,
- ✓ selektywne gromadzenie powstających odpadów oraz przekazanie ich do unieszkodliwiania lub odzysku,
- ✓ dostosowanie terminów prac do okresu rozrodczego zwierząt (poza sezonem lęgowym ptaków, przygotowanie zastępczych miejsc lęgowych),

- ✓ stosowanie się do zapisów określonych w decyzjach administracyjnych, regulaminie utrzymania czystości i porządku w gminie oraz w przepisach prawnych przy realizacji poszczególnych przedsięwzięć.

Zastosowanie się do powyższych zaleceń w sposób znaczący ograniczy ewentualne negatywne oddziaływanie na środowisko, w tym na obszary chronione na terenie gminy jak również w gminach sąsiednich.

3. Cechy obszaru objętego oddziaływaniem na środowisko

a) Obszary o szczególnych właściwościach naturalnych lub posiadające znaczenie dla dziedzictwa kulturowego, wrażliwe na oddziaływania, istniejące przekroczenia standardów jakości środowiska lub intensywne wykorzystywanie terenu

Na obszarze gminy Piszczac nie występują obszary o szczególnych właściwościach naturalnych, a obszary wymagające specjalnej ochrony ze względu na występowanie gatunków roślin i zwierząt lub ich siedlisk lub siedlisk przyrodniczych znajdujące się w granicach administracyjnych gminy wymieniono w punkcie b). W większości przewidziane do realizacji przedsięwzięcia obejmują teren części gminy Piszczac (sołectwa: Piszczac), w tym obszary o ważnym znaczeniu dla dziedzictwa kulturowego (tj. zabytki).

Obiekty mające znaczenie dla dziedzictwa kulturowego zostały określone w gminnej ewidencji zabytków. Realizacja zadań przewidzianych w Programie nie wpłynie na stan obszarów i obiektów objętych ochroną konserwatorską lub mających szczególne znaczenie dla dziedzictwa kulturowego. Należy podkreślić, że obowiązek uzgadniania wszelkich prac inwestycyjnych ww. strefie ze służbami Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków eliminuje wystąpienie negatywnego wpływu przewidzianych działań na zachowanie dziedzictwa kulturowego. W przypadku realizacji działań inwestycyjnych w pobliżu ww. obiektów, dokumentacja projektowa przed jej zatwierdzeniem zostanie uzgodniona z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków, a wszelkie uwagi zostaną uwzględnione w trakcie realizacji inwestycji.

Prace związane z realizacją projektów zostaną przeprowadzone w sposób wywierający minimalny wpływ na środowisko przyrodnicze.

b) Formy ochrony przyrody w rozumieniu ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody oraz obszary podlegające ochronie zgodnie z prawem międzynarodowym

Na obszarze gminy Piszczac występują obszary podlegające ochronie na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (tekst jednolity Dz. U. z 2013 r., poz. 627 z późn. zm.) oraz obszary podlegające ochronie zgodnie z prawem międzynarodowym.

Północna i zachodnia część gminy znajduje się w korytarzu ekologicznym o znaczeniu krajowym „**Dolina Krzny**” w projektowanej sieci ECONET-PL.

Na terenie gminy Piszczac w Nadleśnictwie Chotyłów Rozporządzeniem Nr 49 i Nr 51 Wojewody Lubelskiego **za użytki ekologiczne uznano 3 obszary – śródleśnych bagien:**

- 1) śródleśne bagna o pow. 14,63ha w Leśnictwie Połoski w oddz. 275Ac, 278d, 278g,
- 2) śródleśne powierzchnie zabagnione o pow. 10,60ha w Leśn. Połoski w oddz. 575d, h, f, i,
- 3) śródleśne powierzchnie zabagnione o pow. 7,00ha w Leśn. Połoski w oddz. 582a.

Poza tym, projektowany w gminie Łomazy „**Studziański Park Kulturowy**” swym zasięgiem obejmuje przygraniczne tereny w zachodniej części gminy Piszczac jest formą ochrony krajobrazu kulturowego mającą na celu utrzymanie i wyeksponowanie ukształtowanych

w wyniku działalności człowieka wyróżniających się krajobrazowo terenów z zachowanymi zabytkami, charakterystycznymi dla miejscowej tradycji budowlanej i osadniczej.

Na terenie gminy Piszczac na wschodnim zboczu doliny rzeki Zielawy w pobliżu wsi Ortel Królewski znajduje się stanowisko kopalnych osadów jeziornych z okresu interglacjału mazowieckiego (ok. 350–400tys. lat temu). Ze względu na wyjątkowo liczne nagromadzenie oraz bardzo dobry stan zachowania fauny, a także dobrą frekwencję materiału pyłkowego w niższych poziomach, obiekt należy uznać za bardzo perspektywiczny w dalszych, szczegółowych badaniach sukcesji florystycznej i faunistycznej, paleoekologii integracjału, a także w szczegółowych studiach malakologicznych.

Żadne z proponowanych w LPR przedsięwzięć nie dotyczą bezpośrednio obszarów sieci Natura 2000, żadne nie ingeruje również bezpośrednio w siedliska i gatunki priorytetowe, stanowiące podstawę do wyznaczania obszarów Natura 2000. Zadania przewidziane do realizacji w LPR nie spowodują trwałego uszczuplenia lub fragmentacji siedlisk przyrodniczych oraz siedlisk gatunków roślin i zwierząt, dla ochrony których wyznaczone zostały obszary europejskiej ekologicznej sieci Natura 2000, a także innego rodzaju zakłóceń w funkcjonowaniu tej sieci.

Zakres prac nie wpłynie negatywnie na zachowanie integralności obszarów ani spójności sieci ekologicznej. Realizacja założeń dokumentu nie wpłynie negatywnie na obszary chronione oraz nie jest sprzeczna z celami ochrony ww. obszarów ani nie stanowi żadnego z zagrożeń dla nich.

Planowane inwestycje nie pogorszą stanu siedlisk, a także nie wpłyną negatywnie na gatunki, dla których zostały wyznaczone najbliższe obszary sieci ekologicznej Natura 2000. Planowane zamierzenia ze względu na swoją lokalizację oraz charakter nie zredukują obszaru występowania kluczowych siedlisk przyrodniczych, nie zredukują liczebności kluczowych gatunków i nie naruszają równowagi pomiędzy kluczowymi gatunkami dla których wyznaczono te obszary. Projektowane przedsięwzięcia nie zmniejszą różnorodności obszarów Natura 2000. Nie spowodują także zaburzeń, które wpłyną na wielkość populacji, zagęszczenie lub równowagę pomiędzy kluczowymi gatunkami, dla których powołano obszary Natura 2000. Zaplanowane przedsięwzięcia nie spowodują żadnych chwilowych lub trwałych zmian w funkcjonowaniu kluczowych czynników ekologicznych warunkujących trwałość siedlisk przyrodniczych. Inwestycje nie będą wywoływały oddziaływań, które mogłyby w sposób skumulowany wpływać na sieć obszarów Natura 2000.

Biorąc pod uwagę charakter przedsięwzięć, skalę oraz zakres prac należy uznać, iż nie będą one w sposób znaczący negatywny wpływać na ww. obszary chronione, w tym na obszary Natura 2000 oraz nie przewiduje się znaczących oddziaływań związanych z ich realizacją i funkcjonowaniem.

PODSUMOWANIE

W trakcie realizacji inwestycji związanych z realizacją „Lokalnego Programu Rewitalizacji dla gminy Piszczac na lata 2017-2023” wystąpią oddziaływania krótkotrwale ograniczone do obszaru, na którym będą realizowane, nie wykraczające poza teren gminy. Realizacja działań określonych w przedmiotowym Programie nie spowoduje wystąpienia oddziaływań skumulowanych i transgranicznych. Planowane działania nie spowodują wystąpienia ryzyka dla zdrowia ludzi i zagrożenia dla środowiska. Realizacja Programu przyczyni się do zmniejszenia ładunku zanieczyszczeń emitowanego z terenu gminy do powietrza, głównie poprzez zmniejszenie zapotrzebowania energetycznego budynków, a także ograniczenia emisji.

Przewidziane w dokumencie działania oraz ich skutki w postaci oddziaływania na środowisko nie będą niosły ze sobą wystąpienia ryzyka dla zdrowia ludzi lub zagrożenia dla środowiska. Wszystkie działania będą zgodne z zasadami ochrony środowiska i przyczynić się będą do jego poprawy. Przedłożony projekt nie przewiduje takich działań, które mogłyby się przyczynić do pogorszenia stanu środowiska.

Dokument nie wpłynie ujemnie na środowisko, wręcz przeciwnie – stwarza ramy instytucjonalne, które pozwolą w należyty sposób chronić poszczególne komponenty środowiska na terenie gminy.

Dla zadań, dla których wymagane jest uzyskanie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach realizacji przedsięwzięcia przed rozpoczęciem ich realizacji określone zostaną warunki środowiskowe ich realizacji, co pozwoli na zabezpieczenie środowiska naturalnego i zdrowia ludzi.

W związku z powyższym, w opinii organu opracowującego – Wójta Gminy „Lokalny Program Rewitalizacji dla gminy Piszczac na lata 2017-2023” nie jest dokumentem, dla którego wymagane jest przeprowadzenie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. Wobec czego Wójt Gminy Piszczac odstąpił od przeprowadzeniu strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla projektu ww. dokumentu.

**ZAŁĄCZNIK NR 3 DIAGNOZA GMINY PISZCZAC SŁUŻĄCA
DELIMITACJI OBSZARU ZDEGRADOWANEGO I OBSZARU
REWITALIZACJI**